

|| ಓಂ ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ || ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸಾಯ ನಮಃ ||
ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನ ವೇದವ್ಯಾಸ ವಿರಚಿತ

ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತ

ಶ್ರೀ ಪರ್ವ

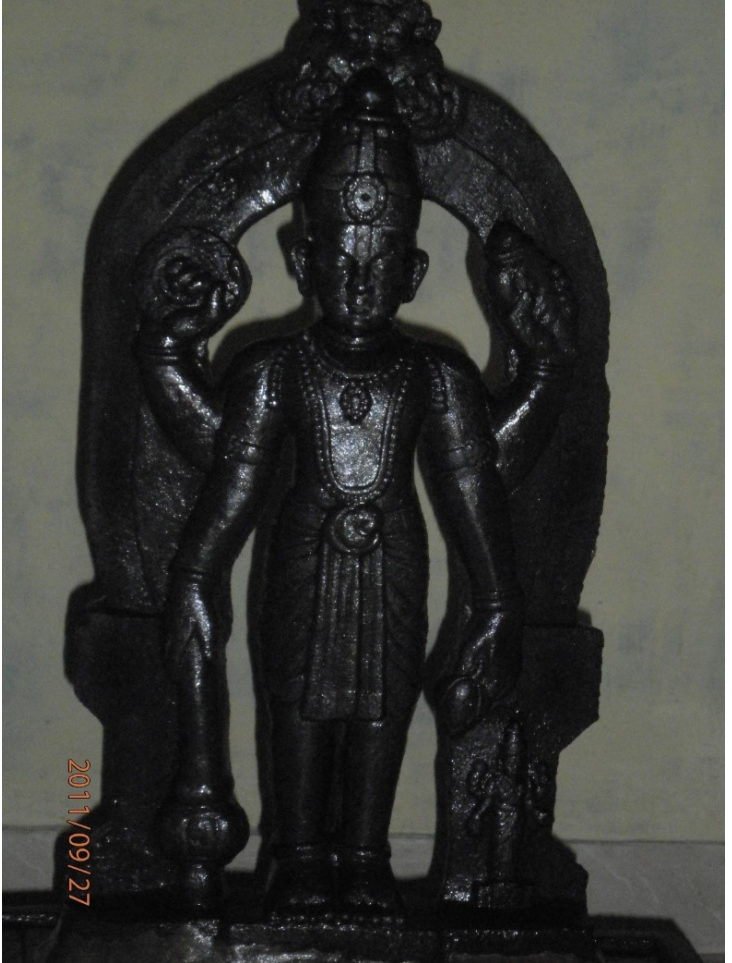

ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸರಳ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ

ಉಪ ಪರ್ವಗಳು

ವಿಶೋಕ ಪರ್ವ	4
ಸ್ತ್ರೀ ಪರ್ವ	61
ಶ್ರಾದ್ಧ ಪರ್ವ	200
ಜಲಪ್ರದಾನಿಕ ಪರ್ವ	212

ಬನದಕೊಪ್ಪದ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ದೇವರು

2011/09/27

ವಿಶೋಕ ಪರ್ವ

೧

ವಿಲಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು ಸಂಜಯನು ಸಂತವಿಸಿದುದು (೧-
೩೭).

11001001 ಜನಮೇಜಯ ಉವಾಚ

11001001a ಹತೇ ದುರ್ಯೋಧನೇ ಚೈವ ಹತೇ ಸೈನ್ಯೇ ಚ ಸರ್ವಶಃ|

11001001c ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರೋ ಮಹಾರಾಜಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕಿಮಕರೋನ್ಮನೇ||

ಜನಮೇಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಮುನೇ! ದುರ್ಯೋಧನನು
ಹತನಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಸೇನೆಗಳೂ ಹತಗೊಂಡಿದ್ದುದನ್ನು
ಕೇಳಿ ಮಹಾರಾಜ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಏನು ಮಾಡಿದನು?

11001002a ತಥೈವ ಕೌರವೋ ರಾಜಾ ಧರ್ಮಪುತ್ರೋ ಮಹಾಮನಾಃ|

11001002c ಕೃಪಪ್ರಭೃತಯಶ್ಚೈವ ಕಿಮಕುರ್ವತ ತೇ ತ್ರಯಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ಕೌರವ ರಾಜಾ ಮಹಾಮನಸ್ವಿ ಧರ್ಮಪುತ್ರ ಮತ್ತು ಕೃಪನೇ
ಮೊದಲಾದ ಆ ಮೂವರು ಏನು ಮಾಡಿದರು?

11001003a ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ್ನಃ ಶ್ರುತಂ ಕರ್ಮ ಶಾಪಶ್ಚಾನ್ಯೋನ್ಯಕಾರಿತಃ|

11001003c ವೃತ್ತಾಂತಮುತ್ತರಂ ಬ್ರೂಹಿ ಯದಭಾಷತ ಸಂಜಯಃ||

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಮಾಡಿದುದನ್ನೂ, ಅನ್ಯೋನ್ಯರು ಶಾಪನೀಡಿದುದನ್ನೂ ಕೇಳಿದನು. ಅದರ ನಂತರ ಸಂಜಯನು ಏನು ಹೇಳಿದನೆನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳು !”

11001004 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

11001004a ಹತೇ ಪುತ್ರಶತೇ ದೀನಂ ಚಿನ್ನಶಾಖಮಿವ ದ್ರುಮಮ್ |

11001004c ಪುತ್ರಶೋಕಾಭಿಸಂತಪ್ತಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ ಮಹೀಪತಿಮ್ ||

11001005a ಧ್ಯಾನಮೂಕತ್ವಮಾಪನ್ನಂ ಚಿಂತಯಾ ಸಮಭಿಪ್ಲುತಮ್ |

11001005c ಅಭಿಗಮ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಸಂಜಯೋ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಪುತ್ರಶತರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ರೆಂಬೆಗಳು ಕಡಿದ ವೃಕ್ಷದಂತೆ ದೀನನಾಗಿದ್ದ, ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂದ ಸಂತಪ್ತನಾಗಿದ್ದ, ಧ್ಯಾನ-ಮೂಕತ್ವಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ, ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗಿದ್ದ ಮಹೀಪತಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಬಳಿಹೋಗಿ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಸಂಜಯನು ಇಂತೆಂದನು:

11001006a ಕಿಂ ಶೋಚಸಿ ಮಹಾರಾಜ ನಾಸ್ತಿ ಶೋಕೇ ಸಹಾಯತಾ |

11001006c ಅಕ್ಷೌಹಿಣ್ಯೋ ಹತಾಶ್ಚಾಷ್ಟ್ವಾ ದಶ ಚೈವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ |

11001006e ನಿರ್ಜನೇಯಂ ವಸುಮತೀ ಶೂನ್ಯಾ ಸಂಪ್ರತಿ ಕೇವಲಾ ||

“ಮಹಾರಾಜ ! ಏಕೆ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವೆ? ಶೋಕದಿಂದ ಯಾವ ಸಹಾಯವೂ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ ! ವಿಶಾಂಪತೇ ! ಹದಿನೆಂಟು ಅಕ್ಷೌಹಿಣೀ ಸೇನೆಗಳು ನಾಶವಾದವು. ನಿರ್ಜನವಾಗಿರುವ ಈ ವಸುಮತಿಯು

ಕೇವಲ ಶೂನ್ಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದೆ !

11001007a ನಾನಾದಿಗ್ಭ್ಯಃ ಸಮಾಗಮ್ಯ ನಾನಾದೇಶ್ಯಾ ನರಾಧಿಪಾಃ|

11001007c ಸಹಿತಾಸ್ತವ ಪುತ್ರೇಣ ಸರ್ವೇ ವೈ ನಿಧನಂ ಗತಾಃ||

ನಾನಾ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ, ನಾನಾದೇಶಗಳಿಂದ ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದ
ನರಾಧಿಪರೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರೊಂದಿಗೆ ನಿಧನಹೊಂದಿದರು.

11001008a ಪಿತೃಣಾಂ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾಣಾಂ ಜ್ಞಾತೀನಾಂ ಸುಹೃದಾಂ ತಥಾ|

11001008c ಗುರೂಣಾಂ ಚಾನುಪೂರ್ವೈ ಣ ಪ್ರೇತಕಾರ್ಯಾಣಿ ಕಾರಯ||

ಪಿತೃಗಳ, ಪುತ್ರ-ಪೌತ್ರರ, ಬಾಂಧವರ, ಸುಹೃದಯರ ಮತ್ತು
ಗುರುಜನರ ಪ್ರೇತಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಯಥಾನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಾಡಿಸು !”

11001009 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

11001009a ತಚ್ಚ ತ್ವಾ ಕರುಣಂ ವಾಕ್ಯಂ ಪುತ್ರಪೌತ್ರವಧಾದಿ ತಃ|

11001009c ಪಪಾತ ಭುವಿ ದುರ್ಧರ್ಷೋ ವಾತಾಹತ ಇವ ದ್ರುಮಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಆ ಕರುಣ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪುತ್ರ-
ಪೌತ್ರರ ವಧೆಯಿಂದ ದುಃಖಿತನಾಗಿದ್ದ ದುರ್ಧರ್ಷ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು
ಭಿರುಗಾಳಿಯು ಬಡಿದ ವೃಕ್ಷದಂತೆ ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು.

11001010 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ

11001010a ಹತಪುತ್ರೋ ಹತಾಮಾತ್ರೋ ಹತಸರ್ವಸುಹೃಜ್ಜನಃ|

11001010c ದುಃಖಿಂ ನೂನಂ ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ ವಿಚರನ್ಮುಧಿವೀಮಿಮಾಮ್||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪುತ್ರರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ, ಅಮಾತ್ಯರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಸುಹೃಜ್ಜನರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ನಾನು ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ದುಃಖವೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ!

11001011a ಕಿಂ ನು ಬಂಧುವಿಹೀನಸ್ಯ ಜೀವಿತೇನ ಮಮಾದ್ಯ ವೈ|

11001011c ಲೂನಪಕ್ಷಸ್ಯ ಇವ ಮೇ ಜರಾಜೀರ್ಣಸ್ಯ ಪಕ್ಷಿಣಃ||

ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮುಪ್ಪಿನಿಂದ ಜೀರ್ಣವಾದ ಪಕ್ಷಿಯಂತಿರುವ ನನಗೆ ಇಂದು ಜೀವಿತವಿರುವುದರಿಂದ ಆಗಬೇಕಾದುದಾದರೂ ಏನಿದೆ?

11001012a ಹೃತರಾಜ್ಯೋ ಹತಸುಹೃದ್ಧತಚಕ್ಷುಶ್ಚ ವೈ ತಥಾ|

11001012c ನ ಭ್ರಾಜಿಷ್ಯೇ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಕ್ಷೀಣಶ್ಮಿರಿವಾಂಶುಮಾನ್||

ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ! ಸುಹೃದ್ ಜನರು ಹತರಾಗಿ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಅಪಹೃತನಾದ ನಾನು ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಇನ್ನು ಬೆಳಗಲಾರೆ!

11001013a ನ ಕೃತಂ ಸುಹೃದಾಂ ವಾಕ್ಯಂ ಜಾಮದಗ್ನಸ್ಯ ಜಲ್ಪತಃ|

11001013c ನಾರದಸ್ಯ ಚ ದೇವರ್ಷಿಃ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನಸ್ಯ ಚ||

ಬಾರಿಬಾರಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಸುಹೃದರಾಗಿದ್ದ ಜಾಮದಗ್ನಿ ಪರಶುರಾಮ, ದೇವರ್ಷಿ ನಾರದ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರ ಮಾತುಗಳಂತೆ ನಾನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

11001014a ಸಭಾಮಧ್ಯೇ ತು ಕೃಷ್ಣೇನ ಯಚ್ಚೇಯೋಽಭಿಹಿತಂ ಮಮ|

11001014c ಅಲಂ ವೈರೇಣ ತೇ ರಾಜನ್ಪುತ್ರಃ ಸಂಗೃಹ್ಯತಾಮಿತಿ||

11001015a ತಚ್ಚ ವಾಕ್ಯಮಕೃತ್ವಾಹಂ ಭೃಶಂ ತಪ್ಯಾಮಿ ದುರ್ಮತಿಃ|

ಸಭಾಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು “ರಾಜನ್! ಈ ವೈರವನ್ನು ಸಾಕುಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೋ!” ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ ಶ್ರೇಯ-ಹಿತ ವಚನವನ್ನು ದುರ್ಮತಿಯಾದ ನಾನು ಮಾಡದೇ ಇದ್ದುದಕ್ಕೆ ಈಗ ತುಂಬಾ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ!

11001015c ನ ಹಿ ಶ್ರೋತಾಸ್ಮಿ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಧರ್ಮಯುಕ್ತಂ ಪ್ರಭಾಷಿತಮ್||

11001016a ದುರ್ಯೋಧನಸ್ಯ ಚ ತಥಾ ವೃಷಭಸ್ಯೇವ ನರ್ದತಃ|

11001016c ದುಃಶಾಸನವಧಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕರ್ಣಸ್ಯ ಚ ವಿಪರ್ಯಯಮ್|

11001016e ದ್ರೋಣಸೂರ್ಯೋಪರಾಗಂ ಚ ಹೃದಯಂ ಮೇ ವಿದೀರ್ಯತೇ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದ್ದ ಧರ್ಮಯುಕ್ತ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ, ದುರ್ಯೋಧನನ ಗೂಳಿಯಂಥಹ ಕೂಗನ್ನೂ ನಾನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ! ಇಂದು ದುಃಶಾಸನನು ಹತನಾದುದನ್ನು, ಕರ್ಣನು ವಿನಾಶಗೊಂಡಿದುದನ್ನು ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯನಂತಹ ದ್ರೋಣನಿಗೂ ಗ್ರಹಣವಾದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಸೀಳಿಹೋಗುತ್ತಿದೆ!

11001017a ನ ಸ್ಮರಾಮ್ಯಾತ್ಮನಃ ಕಿಂ ಚಿತ್ತುರಾ ಸಂಜಯ ದುಷ್ಕೃತಮ್|

11001017c ಯಸ್ಯೇದಂ ಫಲಮದ್ಯೇಹ ಮಯಾ ಮೂಢೇನ ಭುಜ್ಯತೇ||

ಸಂಜಯ! ಮೂಢನಾದ ನಾನು ಯಾವುದರ ಫಲವೆಂದು ಇದನ್ನು

ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೋ ಅಂತಹ ದುಷ್ಟ್ಯ ತವನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ
ಮಾಡಿದುದು ನನ್ನ ನೆನಪಿಗೇ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ!

11001018a ನೂನಂ ಹ್ಯಪಕೃತಂ ಕಿಂ ಚಿನ್ಮಯಾ ಪೂರ್ವೇಷು ಜನ್ಮಸು|

11001018c ಯೇನ ಮಾಂ ದುಃಖಭಾಗೇಷು ಧಾತಾ ಕರ್ಮಸು ಯುಕ್ತವಾನ್||

ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾನು ಏನಾದರೂ ಅಪಕೃತವನ್ನು
ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಅದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಧಾತನು ನನ್ನನ್ನು ಈ ದುಃಖವನ್ನು
ತರುವ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿದ್ದಾನೆ!

11001019a ಪರಿಣಾಮಶ್ಚ ವಯಸಃ ಸರ್ವಬಂಧುಕ್ಷಯಶ್ಚ ಮೇ|

11001019c ಸುಹೃನ್ನಿತ್ರವಿನಾಶಶ್ಚ ದೈವಯೋಗಾದುಪಾಗತಃ|

ದೈವಯೋಗದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯೇ ವೃದ್ಧನಾಗಿರುವ ನನಗೆ
ಸರ್ವಬಂಧುಗಳ ನಾಶ ಮತ್ತು ಸುಹೃದಯರ ವಿನಾಶವು
ಬಂದೊದಗಿದೆ!

11001019e ಕೋಽನ್ಯೋಽಸ್ತಿ ದುಃಖಿತತರೋ ಮಯಾ ಲೋಕೇ ಪುಮಾನಿಹ||

11001020a ತನ್ಮಾಮದ್ವೈವ ಪಶ್ಯಂತು ಪಾಂಡವಾಃ ಸಂಶಿತವ್ರತಮ್|

11001020c ವಿವೃತಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಸ್ಯ ದೀರ್ಘಮಧ್ವಾನಮಾಸ್ಥಿತಮ್||

ನನಗಿಂಥಲೂ ಹೆಚ್ಚು ದುಃಖಿತನಾಗಿರುವ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪುರುಷನು ಈ
ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? ಸಂಶಿತವ್ರತನಾಗಿ ನಾನು ಇಂದು
ತೆರೆದಿರುವ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದ ದೀರ್ಘಮಾರ್ಗವನ್ನೇ
ಆಶ್ರಯಿಸುವುದನ್ನು ಪಾಂಡವರು ನೋಡಲಿ!”

11001021 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

11001021a ತಸ್ಯ ಲಾಲಪ್ಯಮಾನಸ್ಯ ಬಹುಶೋಕಂ ವಿಚಿನ್ವತಃ|

11001021c ಶೋಕಾಪಹಂ ನರೇಂದ್ರಸ್ಯ ಸಂಜಯೋ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಬಹುಶೋಕಿತನಾಗಿ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಪ್ರಲಪ್ತಿದ್ದ ನರೇಂದ್ರನ ಶೋಕವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವಂತಹ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು:

11001022a ಶೋಕಂ ರಾಜನ್ಯ ಪನುದ ಶ್ರುತಾಸ್ತೇ ವೇದನಿಶ್ಚ ಯಾಃ|

11001022c ಶಾಸ್ತ್ರಾಗಮಾಶ್ಚ ವಿವಿಧಾ ವೃದ್ಧೇಭ್ಯೋ ನೃಪಸತ್ತಮ||

11001022e ಸೃಂಜಯೇ ಪುತ್ರಶೋಕಾರ್ತೇ ಯದೂಚುರ್ಮುನಯಃ ಪುರಾ||

ರಾಜನ್! ಶೋಕವನ್ನು ತೊರೆ! ನೃಪಸತ್ತಮ! ನೀನು ವೃದ್ಧರು ಹೇಳಿದ ವೇದನಿಶ್ಚ ಯಗಳನ್ನೂ, ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರ-ಆಗಮಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಿದ್ದೀಯೆ. ಹಿಂದೆ ಪುತ್ರಶೋಕಾರ್ತನಾಗಿದ್ದ ಸೃಂಜಯನಿಗೆ ಮುನಿಗಳು ಹೇಳಿದುದನ್ನೂ ಕೇಳಿದ್ದೀಯೆ.

11001023a ತಥಾ ಯೌವನಜಂ ದರ್ಪಮಾಸ್ಥಿತೇ ತೇ ಸುತೇ ನೃಪ|

11001023c ನ ತ್ವಯಾ ಸುಹೃದಾಂ ವಾಕ್ಯಂ ಬ್ರುವತಾಮವಧಾರಿತಮ್|

11001023e ಸ್ವಾರ್ಥಶ್ಚ ನ ಕೃತಃ ಕಶ್ಚಿಲ್ಲುಭ್ಧೇನ ಫಲಗೃದ್ಧಿನಾ||

ನೃಪ! ಯೌವನದಿಂದುಂಟಾದ ದರ್ಪವನ್ನು ನಿನ್ನ ಮಗನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದಾಗ ನೀನು ಆಡುತ್ತಿರುವ ಸುಹೃದಯರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಫಲವನ್ನು ಭೋಗಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದ

ಅವನು ಉಬ್ಬನಾಗಿ ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಾಧನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

11001024a ತವ ದುಃಶಾಸನೋ ಮಂತ್ರೀ ರಾಧೇಯಶ್ಚ ದುರಾತ್ಮವಾನ್|

11001024c ಶಕುನಿಶ್ಚೈವ ದುಷ್ಟಾತ್ಮಾ ಚಿತ್ರಸೇನಶ್ಚ ದುರ್ಮತಿಃ|

11001024e ಶಲ್ಯಶ್ಚ ಯೇನ ವೈ ಸರ್ವಂ ಶಲ್ಯಭೂತಂ ಕೃತಂ ಜಗತ್||

ದುಃಶಾಸನ, ದುರಾತ್ಮ ರಾಧೇಯ, ದುಷ್ಟಾತ್ಮ ಶಕುನಿ, ದುರ್ಮತಿ ಚಿತ್ರಸೇನ ಮತ್ತು ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿಗೇ ಮುಳ್ಳಿನಂತಿದ್ದ ಶಲ್ಯರು ನಿನ್ನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.

11001025a ಕುರುವೃದ್ಧಸ್ಯ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಗಾಂಧಾರ್ಯಾ ವಿದುರಸ್ಯ ಚ|

11001025c ನ ಕೃತಂ ವಚನಂ ತೇನ ತವ ಪುತ್ರೇಣ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಕುರುವೃದ್ಧ ಭೀಷ್ಮ, ಗಾಂಧಾರೀ, ಮತ್ತು ವಿದುರರ ಮಾತಿನಂತೆ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

11001026a ನ ಧರ್ಮಃ ಸತ್ಯ ತಃ ಕಶ್ಚಿನ್ನಿತ್ಯಂ ಯುದ್ಧಮಿತಿ ಬ್ರುವನ್|

11001026c ಕ್ಷಪಿತಾಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಃ ಸರ್ವೇ ಶತ್ರುಣಾಂ ವರ್ಧಿತಂ ಯಶಃ||

ನಿತ್ಯವೂ ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನೇ ಹೊರತು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಯಾವ ಧರ್ಮ ಚರಣೆಯನ್ನೂ ಅವನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸರ್ವ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನೂ ವಿನಾಶಗೊಳಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಶತ್ರುಗಳ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ವರ್ಧಿಸಿದನು.

11001027a ಮಧ್ಯಸ್ಥೋ ಹಿ ತ್ವಮಪ್ಯಾಸೀರ್ನ ಕ್ಷಮಂ ಕಿಂ ಚಿದುಕ್ತವಾನ್|

11001027c ಧೂರ್ಧರೇಣ ತ್ವಯಾ ಭಾರಸ್ತುಲಯಾ ನ ಸಮಂ ಧೃತಃ||

ನೀನು ಮಧ್ಯಸ್ಥನಾಗಿದ್ದರೂ ತಕ್ಕುದಾದ ಯಾವ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ
ಆಡಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ದುರ್ಧರನಾಗಿದ್ದೆ. ಆದರೂ ನೀನು ತಕ್ಕಡಿಯಂತೆ
ಸಮನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಕಡೆ ಭಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ.

11001028a ಆದಾವೇವ ಮನುಷ್ಯೇಣ ವರ್ತಿತವ್ಯಂ ಯಥಾ ಕ್ಷಮಮ್|

11001028c ಯಥಾ ನಾತೀತಮರ್ಥಂ ವೈ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪೇನ ಯುಜ್ಯತೇ||

ನಡೆದುಹೋದ ನಂತರ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡಬೇಕಾಗದಂತೆ, ಮನುಷ್ಯನು
ಮೊದಲೇ ಯೋಗ್ಯರಿತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕು.

11001029a ಪುತ್ರಗೃಹ್ಯಾ ತ್ವಯಾ ರಾಜನ್ವಿಯಂ ತಸ್ಯ ಚಿಕೀರ್ಷತಾ|

11001029c ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಮಿದಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ನ ತ್ವಂ ಶೋಚಿತುಮರ್ಹಸಿ||

ರಾಜನ್! ಪುತ್ರನ ಮೇಲಿನ ವ್ಯಾಮೋಹದಿಂದ ನೀನು ಅವನಿಗೆ
ಪ್ರಿಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದೆ. ಈಗ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುವ
ಕಾಲವು ಬಂದಿದೆ. ನೀನು ಶೋಕಿಸಬಾರದು!

11001030a ಮಧು ಯಃ ಕೇವಲಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರಪಾತಂ ನಾನುಪಶ್ಯತಿ|

11001030c ಸ ಭ್ರಷ್ಟೋ ಮಧುಲೋಭೇನ ಶೋಚತ್ಯೇವ ಯಥಾ ಭವಾನ್||

ಮಧುವಿನ ಆಸೆಯಿಂದ ಕೇವಲ ಮಧುವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು
ಕೆಳಗಿರುವ ಪ್ರಪಾತವನ್ನು ಕಾಣದೇ ಭ್ರಷ್ಟನಾದವನಂತೆ ನೀನು ಈಗ
ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವೆ!

11001031a ಅರ್ಥಾನ್ನ ಶೋಚನ್ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ನ ಶೋಚನ್ವಿಂದತೇ ಸುಖಮ್|

11001031c ನ ಶೋಚನ್ ಶ್ರಿಯಮಾಪ್ನೋತಿ ನ ಶೋಚನ್ವಿಂದತೇ ಪರಮ್||

ಶೋಕಿಸುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಫಲವೂ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ.

ಶೋಕಿಸುವವನಿಗೆ ಸುಖವೂ ಇಲ್ಲ. ಶೋಕಿಸುವವನಿಗೆ ಸಂಪತ್ತು ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ಶೋಕಿಸಿದರೆ ಪರಮ ಗತಿಯೂ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ.

11001032a ಸ್ವಯಮುತ್ಪಾದಯಿತ್ವಾಗ್ನಿಂ ವಸ್ತ್ರೇಣ ಪರಿವೇಷ್ಟಯೇತ್|

11001032c ದಹ್ಯಮಾನೋ ಮನಸ್ತಾಪಂ ಭಜತೇ ನ ಸ ಪಂಡಿತಃ||

ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ತಾನೇ ಹೊತ್ತಿಸಿ, ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಅದು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಸುಡುವಾಗ ಪರಿತಾಪ ಪಡುವವನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಪಂಡಿತನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

11001033a ತ್ವಯೈವ ಸಸುತೇನಾಯಂ ವಾಕ್ಯವಾಯುಸಮೀರಿತಃ|

11001033c ಲೋಭಾಜ್ಯೇನ ಚ ಸಂಸಿಕ್ತೋ ಜ್ವಲಿತಃ ಪಾರ್ಥಪಾವಕಃ||

ನೀನೇ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಕಠೋರ ಮಾತೆಂಬ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಬೀಸಿ, ಲೋಭವೆಂಬ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಸುರಿದು ಪಾರ್ಥನೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿದ್ದೆ.

11001034a ತಸ್ಮಿನ್ನಮಿದ್ಧೇ ಪತಿತಾಃ ಶಲಭಾ ಇವ ತೇ ಸುತಾಃ|

11001034c ತಾನ್ಯೇಶವಾರ್ಚಿರ್ನಿದರ್ಧಗ್ಧಾನ್ನ ತ್ವಂ ಶೋಚಿತುಮರ್ಹಸಿ||

ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಆ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಶಲಭಗಳಂತೆ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರು ಬೀಳಲು,

ಕೇಶವನೆಂಬ ಜ್ವಾಲೆಯು ಅವರನ್ನು ಸುಟ್ಟುಹಾಕಿತು. ಅದರ ಕುರಿತು ನೀನು ಶೋಕಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ !

11001035a ಯಚ್ಚಾಶ್ರುಪಾತಕಲಿಲಂ ವದನಂ ವಹಸೇ ನೃಪ|

11001035c ಅಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟಮೇತದ್ಧಿ ನ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಪಂಡಿತಾಃ||

ನೃಪ ! ಕಣ್ಣೀರು ಬಿದ್ದು ಕಲುಷವಾದ ಮುಖವು ಅಶಾಸ್ತ್ರವಾದುದು. ಪಂಡಿತರು ಇದನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

11001036a ವಿಸ್ಫುಲಿಂಗಾ ಇವ ಹ್ಯೇತಾನ್ದಹಂತಿ ಕಿಲ ಮಾನವಾನ್|

11001036c ಜಹೀಹಿ ಮನ್ಯುಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ವೈ ಧಾರಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ||

ಕಣ್ಣೀರು ಬೆಂಕಿಯ ಕಿಡಿಗಳಂತೆ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಸುಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೆಲ್ಲ ! ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನೇ ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿಕೋ !”

11001037a ಏವಮಾಶ್ವಾಸಿತಸ್ತೇನ ಸಂಜಯೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

11001037c ವಿದುರೋ ಭೂಯ ಏವಾಹ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಂ ಪರಂತಪ||

ಮಹಾತ್ಮ ಸಂಜಯನು ಹೀಗೆ ಅವನನ್ನು ಸಂತವಿಸಲು ಪರಂತಪ ವಿದುರನು ಈ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ವಿಶೋಕಪರ್ವಣಿ
ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಶೋಕಕರಣೇ ಪ್ರಥಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಶೋಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ

೨

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು ವಿದುರನು ಸುಭಾಷಿತಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಸಂತವಿಸಿದುದು
(೧-೨೩).

11002001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

11002001a ತತೋಽಮೃತಸಮೈರ್ವಾ ಕ್ಷೈಹ್ಲಾದಯನ್ಪುರುಷರ್ಷಭಮ್|

11002001c ವೈಚಿತ್ರವೀರ್ಯಂ ವಿದುರೋ ಯದುವಾಚ ನಿಬೋಧ ತತ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ವಿದುರನು ಅಮೃತ ಸಮಾನ
ಮಾತುಗಳಿಂದ ಪುರುಷರ್ಷಭ ವೈಚಿತ್ರವೀರ್ಯನನ್ನು
ಆಹ್ಲಾದಗೊಳಿಸಿದನು. ಏನು ಹೇಳಿದನೆನ್ನುವುದನ್ನು ಕೇಳು !

11002002 ವಿದುರ ಉವಾಚ

11002002a ಉತ್ತಿಷ್ಠ ರಾಜನ್ ಕಿಂ ಶೇಷೇ ಧಾರಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ|

11002002c ಸ್ಥಿರಜಂಗಮಮರ್ತ್ಯಾನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಮೇಷ ನಿರ್ಣಯಃ||

ವಿದುರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮೇಲೇಳು ರಾಜನ್ ! ಏಕೆ ಮಲಗಿರುವೆ?
ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿಕೋ ! ಸ್ಥಿರ-ಜಂಗಮಗಳು
ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರು ಎಲ್ಲರ ನಿರ್ಣಯವೂ ಒಂದೇ !

11002003a ಸರ್ವೇ ಕ್ಷಯಾಂತಾ ನಿಚಯಾಃ ಪತನಾಂತಾಃ ಸಮುಚ್ಚಯಾಃ|

11002003c ಸಂಯೋಗಾ ವಿಪ್ರಯೋಗಾಂತಾ ಮರಣಾಂತಂ ಹಿ ಜೀವಿತಮ್||

ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದುದೆಲ್ಲವೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಮೇಲೇರಿದವು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಸೇರುವಿಕೆಯು ವಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಜೀವನವು ಮರಣದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

11002004a ಯದಾ ಶೂರಂ ಚ ಭೀರುಂ ಚ ಯಮಃ ಕರ್ಷತಿ ಭಾರತ|

11002004c ತತ್ಕಿಂ ನ ಯೋತ್ಸ್ಯಂತಿ ಹಿ ತೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ್ಷಭ||

ಭಾರತ! ಕ್ಷತ್ರಿಯರ್ಷಭ! ಶೂರನಾಗಿರಲಿ ಹೇಡಿಯಾಗಿರಲಿ ಯಮನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಏಕೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ?

11002005a ಅಯುಧ್ಯಮಾನೋ ಮ್ರಿಯತೇ ಯುಧ್ಯಮಾನಶ್ಚ ಜೀವತಿ|

11002005c ಕಾಲಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಮಹಾರಾಜ ನ ಕಶ್ಚಿದತಿವರ್ತತೇ||

ಮಹಾರಾಜ! ಯುದ್ಧಮಾಡದೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುವವರು ಮತ್ತು ಯುದ್ಧಮಾಡಿಯೂ ಜೀವಂತವಿರುವವರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಲವು ಒಂದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ.

11002006a ನ ಚಾಪ್ಯೇತಾನ್ ಹತಾನ್ಯುಧ್ಧೇ ರಾಜನ್ ಶೋಚಿತುಮರ್ಹಸಿ|

11002006c ಪ್ರಮಾಣಂ ಯದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಗತಾಸ್ತೇ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್||

ರಾಜನ್! ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪ್ರಮಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹತರಾದವರ ಕುರಿತು ಶೋಕಿಸಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ.

11002007a ಸರ್ವೇ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯವಂತೋ ಹಿ ಸರ್ವೇ ಚ ಚರಿತವ್ರತಾಃ|

11002007c ಸರ್ವೇ ಚಾಭಿಮುಖಾಃ ಕ್ಷೀಣಾಸ್ತತ್ರ ಕಾ ಪರಿದೇವನಾ||

ಎಲ್ಲರೂ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ವ್ರತಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿಯೇ ಮಡಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ದುಃಖಿಸುವುದೇನಿದೆ?

11002008a ಅದರ್ಶನಾದಾಪತಿತಾಃ ಪುನಶ್ಚಾದರ್ಶನಂ ಗತಾಃ|

11002008c ನ ತೇ ತವ ನ ತೇಷಾಂ ತ್ವಂ ತತ್ರ ಕಾ ಪರಿದೇವನಾ||

ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸದೇ ಇರುವಲ್ಲಿಂದ ಬಂದ ಅವರು ಪುನಃ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸದೇ ಇರುವಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ! ಅವರು ನಿನ್ನವರೂ ಅಲ್ಲ. ನೀನು ಅವರವನೂ ಅಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ದುಃಖಿಸುವುದೇನಿದೆ?

11002009a ಹತೋಽಪಿ ಲಭತೇ ಸ್ವರ್ಗಂ ಹತ್ವಾ ಚ ಲಭತೇ ಯಶಃ|

11002009c ಉಭಯಂ ನೋ ಬಹುಗುಣಂ ನಾಸ್ತಿ ನಿಷ್ಫಲತಾ ರಣೇ||

ಸತ್ತರೂ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೊಂದರೂ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವೆರಡೂ ಮಹಾಗುಣಯುಕ್ತವಾದವುಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ರಣದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ನಿಷ್ಫಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

11002010a ತೇಷಾಂ ಕಾಮದುಘಾಽಲ್ಲೋಕಾನಿಂದ್ರಃ ಸಂಕಲ್ಪಯಿಷ್ಯತಿ|

11002010c ಇಂದ್ರಸ್ಯಾತಿಥಯೋ ಹ್ಯೇತೇ ಭವಂತಿ ಪುರುಷರ್ಷಭ||

ಅವರ ಕಾಮನೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇಂದ್ರನೇ ಲೋಕಗಳನ್ನು

ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪುರುಷರ್ಷಭ! ಅವರು ಇಂದ್ರನ ಅತಿಥಿಗಳೇ
ಆಗುತ್ತಾರೆ.

11002011a ನ ಯಜ್ಞೈರ್ದಕ್ಷಿಣಾವದ್ಭಿರ್ನ ತಪೋಭಿರ್ನ ವಿದ್ಯಯಾ|

11002011c ಸ್ವರ್ಗಂ ಯಾಂತಿ ತಥಾ ಮರ್ತ್ಯಾ ಯಥಾ ಶೂರಾ ರಣೇ ಹತಾಃ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಹತರಾದ ಶೂರ ನರರು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಬಹಳ
ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನಿತ್ತು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ,
ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು ವಿದ್ಯೆಯಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

11002012a ಮಾತಾಪಿತೃಸಹಸ್ರಾಣಿ ಪುತ್ರದಾರಶತಾನಿ ಚ|

11002012c ಸಂಸಾರೇಷ್ಟನುಭೂತಾನಿ ಕಸ್ಯ ತೇ ಕಸ್ಯ ವಾ ವಯಮ್||

ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸಾವಿರಾರು ಮಾತಾ-ಪಿತೃಗಳನ್ನು, ನೂರಾರು
ಮಕ್ಕಳು-ಪತ್ನಿಯರನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಅವರು
ಯಾರವರು ಮತ್ತು ನಾವು ಯಾರು?

11002013a ಶೋಕಸ್ಥಾನಸಹಸ್ರಾಣಿ ಭಯಸ್ಥಾನಶತಾನಿ ಚ|

11002013c ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಮೂಢಮಾವಿಶಂತಿ ನ ಪಂಡಿತಮ್||

ಶೋಕಪಡಲು ಸಹಸ್ರಾರು ಕಾರಣಗಳಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಭಯಪಡಲು
ಸಹಸ್ರಾರು ಕಾರಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವು ಕೇವಲ ಮೂಢರನ್ನು
ದಿನನಿತ್ಯವೂ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಪಂಡಿತರನ್ನಲ್ಲ.

11002014a ನ ಕಾಲಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಃ ಕಶ್ಚಿನ್ನ ದ್ವೇಷ್ಯಃ ಕುರುಸತ್ತಮ|

11002014c ನ ಮಧ್ಯಸ್ಥಃ ಕ್ವ ಚಿತ್ಕಾಲಃ ಸರ್ವಂ ಕಾಲಃ ಪ್ರಕರ್ಷತಿ||

ಕುರುಸತ್ತಮ ! ಕಾಲಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಪ್ರಿಯರಾದವರಿಲ್ಲ; ದ್ವೇಷಿಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರೀತಿ-ದ್ವೇಷಗಳಿಲ್ಲದ ಮಧ್ಯಸ್ಥನೂ ಇಲ್ಲ. ಕಾಲವು ಸರ್ವವನ್ನೂ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

11002015a ಅನಿತ್ಯಂ ಜೀವಿತಂ ರೂಪಂ ಯೌವನಂ ದ್ರವ್ಯಸಂಚಯಃ|

11002015c ಆರೋಗ್ಯಂ ಪ್ರಿಯಸಂವಾಸೋ ಗೃಧ್ಯೇದೇಷು ನ ಪಂಡಿತಃ||

ಜೀವ, ರೂಪ, ಯೌವನ, ದ್ರವ್ಯಸಂಚಯ, ಆರೋಗ್ಯ, ಪ್ರಿಯರೊಂದಿಗೆ ವಾಸ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅನಿತ್ಯವಾದವುಗಳು. ಪಂಡಿತನು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಸೆಪಡುವುದಿಲ್ಲ.

11002016a ನ ಜಾನಪದಿಕಂ ದುಃಖಮೇಕಃ ಶೋಚಿತುಮರ್ಹಸಿ|

11002016c ಅಪ್ಯಭಾವೇನ ಯುಜ್ಯೇತ ತಚ್ಚಾಸ್ಯ ನ ನಿವರ್ತತೇ||

ದೇಶಕ್ಕೆ ಒದಗಿಬಂದಿರುವ ದುಃಖವನ್ನು ನಿನಗೊಬ್ಬನಿಗೇ ಬಂದಿರುವ ದುಃಖವೆಂದು ಶೋಕಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಶೋಕಿಸುತ್ತಲೇ ಮರಣಹೊಂದಿದರೂ ಅವನ ಶೋಕವು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

11002017a ಅಶೋಚನ್ತ್ರ ತಿಕುರ್ವೀತ ಯದಿ ಪಶ್ಯೇತ್ಪರಾಕ್ರಮಮ್|

11002017c ಭೈಷಜ್ಯಮೇತದ್ಧುಃಖಸ್ಯ ಯದೇತನ್ನಾನುಚಿಂತಯೇತ್|

11002017e ಚಿಂತ್ಯಮಾನಂ ಹಿ ನ ವ್ಯೇತಿ ಭೂಯಶ್ಚಾಪಿ ವಿವರ್ಧತೇ||

ಪರಾಕ್ರಮವಿರುವವನು ಶೋಕಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ

ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಡೆದುಹೋಗಿದುದರ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸದಿರುವುದೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ. ಚಿಂತೆಯಿಂದ ದುಃಖವು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದೇ ಹೊರತು ಶೋಕವು ಹೊರಟುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

11002018a ಅನಿಷ್ಟಸಂಪ್ರಯೋಗಾಚ್ಛ ವಿಪ್ರಯೋಗಾತ್ತಿಯಸ್ಯ ಚ|

11002018c ಮನುಷ್ಯಾ ಮಾನಸ್ಯೈರ್ದುಃಖೈರ್ಯಜ್ಯಂತೇ ಯೇಽಲ್ಪಬುದ್ಧಯಃ||

ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಿಯ ಮನುಷ್ಯರು ಅನಿಷ್ಟವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಮಾನಸಿಕ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ.

11002019a ನಾರ್ಥೋ ನ ಧರ್ಮೋ ನ ಸುಖಂ ಯದೇತದನುಶೋಚಸಿ|

11002019c ನ ಚ ನಾಪ್ಯೈತಿ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥಾ ತ್ರಿವರ್ಗಾ ಚ್ಚೈವ ಭ್ರಶ್ಯತೇ||

ಈ ಶೋಕವು ಅರ್ಥ-ಧರ್ಮ-ಸುಖಗಳ ಸಾಧಕವಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯ ದುಃಖವು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯದಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟನನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ.

11002020a ಅನ್ಯಾಮನ್ಯಾಂ ಧನಾವಸ್ಥಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ವೈಶೇಷಿಕೀಂ ನರಾಃ|

11002020c ಅಸಂತುಷ್ಟಾಃ ಪ್ರಮುಹ್ಯಂತಿ ಸಂತೋಷಂ ಯಾಂತಿ ಪಂಡಿತಾಃ||

ಧನದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅವಸ್ಥಾ-ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ನರರು ವಿಮೋಹಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪಂಡಿತರು ಅವುಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷವನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

11002021a ಪ್ರಜ್ಞಯಾ ಮಾನಸಂ ದುಃಖಂ ಹನ್ಯಾಚ್ಚಾ ರೀರಮೌಷಧೈಃ|

11002021c ಏತಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ನ ಬಾಲೈಃ ಸಮತಾಮಿಯಾತ್||

ಮಾನಸಿಕ ದುಃಖವನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದಲೂ, ಶಾರೀರಿಕ ದುಃಖವನ್ನು ಔಷಧಗಳಿಂದಲೂ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದು ಜ್ಞಾನದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ. ಬಾಲಕರ ಸಮನಾಗಿರಬಾರದು.

11002022a ಶಯಾನಂ ಚಾನುಶಯತಿ ತಿಷ್ಠಂತಂ ಚಾನುತಿಷ್ಠತಿ|

11002022c ಅನುಧಾವತಿ ಧಾವಂತಂ ಕರ್ಮ ಪೂರ್ವಕೃತಂ ನರಮ್||

ಪೂರ್ವಕೃತ ಕರ್ಮವು ಮನುಷ್ಯನು ಮಲಗಿರುವಾಗ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗುತ್ತದೆ, ನಿಂತಿರುವಾಗ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಓಡಿ ಹೋಗುವಾಗ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಓಡಿ ಬರುತ್ತದೆ.

11002023a ಯಸ್ಯಾಂ ಯಸ್ಯಾಮವಸ್ಥಾಯಾಂ ಯತ್ಕರೋತಿ ಶುಭಾಶುಭಮ್|

11002023c ತಸ್ಯಾಂ ತಸ್ಯಾಮವಸ್ಥಾಯಾಂ ತತ್ತತ್ಫಲಮುಪಾಶ್ನುತೇ||

ಯಾವ ಯಾವ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೋ ಅವುಗಳನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ಆಯಾ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದೇ ಫಲಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ವಿಶೋಕಪರ್ವಣಿ

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಶೋಕಕರಣೇ ದ್ವಿತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಶೋಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಶೋಕಕರಣ ಎನ್ನುವ ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ವಿದುರನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು ತತ್ತ್ವ ಯುಕ್ತ ಮಾತುಗಳಿಂದ
ಸಂತವಿಸಿದುದು (೧-೧೭).

11003001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ

11003001a ಸುಭಾಷಿತೈರ್ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಶೋಕೋಽಯಂ ವಿಗತೋ ಮಮ|

11003001c ಭುಯ ಏವ ತು ವಾಕ್ಯಾನಿ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತತ್ತ್ವತಃ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ! ಈ ಸುಭಾಷಿತಗಳಿಂದ
ನನ್ನ ಶೋಕವು ದೂರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಇಂತಹ ತತ್ತ್ವ ಯುಕ್ತ
ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

11003002a ಅನಿಷ್ಟಾನಾಂ ಚ ಸಂಸರ್ಗಾದಿಷ್ಟಾನಾಂ ಚ ವಿವರ್ಜನಾತ್|

11003002c ಕಥಂ ಹಿ ಮಾನಸೈರ್ದುಃಖೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯಂತೇಽತ್ರ ಪಂಡಿತಾಃ||

ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದವುಗಳ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಇಷ್ಟವಾದವುಗಳ
ತೊಗಲಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಉಂಟಾಗುವ ಮಾನಸಿಕ ದುಃಖಗಳಿಂದ
ಪಂಡಿತರು ಹೇಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ?”

11003003 ವಿದುರ ಉವಾಚ

11003003a ಯತೋ ಯತೋ ಮನೋ ದುಃಖಾತ್ಸುಖಾದ್ವಾಪಿ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ|

11003003c ತತಸ್ತತಃ ಶಮಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಸುಗತಿಂ ವಿಂದತೇ ಬುಧಃ||

ಯಾವ-ಯಾವ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸು ದುಃಖ-ಸುಖಗಳಿಂದ

ಮುಕ್ತವಾಗುವುದೋ ಆಯಾ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು
ಶಾಂತಗೊಳಿಸಿ ತಿಳಿದವರು ಸುಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

11003004a ಅಶಾಶ್ವತಮಿದಂ ಸರ್ವಂ ಚಿಂತ್ಯಮಾನಂ ನರರ್ಷಭ|

11003004c ಕದಲೀಸನಿಭೋ ಲೋಕಃ ಸಾರೋ ಹ್ಯಸ್ಯ ನ ವಿದ್ಯತೇ||

ನರರ್ಷಭ! ಆಲೋಚಿಸಿದರೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅಶಾಶ್ವತವು. ಬಾಳೆಯ
ದಿಂಡಿನಂತೆ ಈ ಲೋಕವು ಸಾರವಿಲ್ಲದ್ದು.

11003005a ಗೃಹಾಣ್ಯೇವ ಹಿ ಮರ್ತ್ಯಾನಾಮಾಹುರ್ದೇಹಾನಿ ಪಂಡಿತಾಃ|

11003005c ಕಾಲೇನ ವಿನಿಯುಜ್ಯಂತೇ ಸತ್ತ್ವಮೇಕಂ ತು ಶೋಭನಮ್||

ಮರ್ತ್ಯರ ದೇಹಗಳು ಮನೆಗಳಂತೆ ಎಂದು ಪಂಡಿತರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಾಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದರೊಳಗಿರುವ
ಶೋಭಿಸುವ ಸತ್ತ್ವವೊಂದೇ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

11003006a ಯಥಾ ಜೀರ್ಣಮಜೀರ್ಣಂ ವಾ ವಸ್ತ್ರಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ತು ವೈ ನರಃ|

11003006c ಅನ್ಯದ್ರೋಚಯತೇ ವಸ್ತ್ರಮೇವಂ ದೇಹಾಃ ಶರೀರಿಣಾಮ್||

ಮನುಷ್ಯನು ಹೇಗೆ ಉಟ್ಟಿದ ವಸ್ತ್ರವು ಹಳೆಯದಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ
ಹಳೆಯದಾಗದೇ ಇರಲಿ ಬೇರೊಂದನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ
ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿರುವುದೂ ಹೊಸ ದೇಹಗಳನ್ನು ಬಯಸುತ್ತದೆ.

11003007a ವೈಚಿತ್ರವೀರ್ಯ ವಾಸಂ ಹಿ ದುಃಖಂ ವಾ ಯದಿ ವಾ ಸುಖಮ್|

11003007c ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತೀಹ ಭೂತಾನಿ ಸ್ವಕೃತೇನೈವ ಕರ್ಮಣಾ||

ವೈಚಿತ್ರವೀರ್ಯ ! ಭೂತಗಳು ಸುಖ ಅಥವಾ ದುಃಖಗಳನ್ನು ತಾವೇ
ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ.

11003008a ಕರ್ಮಣಾ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಸ್ವರ್ಗಂ ಸುಖಂ ದುಃಖಂ ಚ ಭಾರತ|

11003008c ತತೋ ವಹತಿ ತಂ ಭಾರಮವಶಃ ಸ್ವವಶೋಽಪಿ ವಾ||

ಭಾರತ ! ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೇ ಸ್ವರ್ಗ, ಸುಖ ಮತ್ತು ದುಃಖಗಳು
ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಸ್ವಾಧೀನನಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಪರಾಧೀನನಾಗಿರಲಿ
ಮನುಷ್ಯನು ಅವುಗಳ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

11003009a ಯಥಾ ಚ ಮೃನ್ಮಯಂ ಭಾಂಡಂ ಚಕ್ರಾರೂಢಂ ವಿಪದ್ಯತೇ|

11003009c ಕಿಂ ಚಿತ್ಪ್ರಕ್ರಿಯಮಾಣಂ ವಾ ಕೃತಮಾತ್ರಮಥಾಪಿ ವಾ||

11003010a ಚಿನ್ನಂ ವಾಪ್ಯವರೋಪ್ಯಂತಮವತೀರ್ಣಮಥಾಪಿ ವಾ|

11003010c ಆದ್ರ್ವಂ ವಾಪ್ಯಥ ವಾ ಶುಷ್ಕಂ ಪಚ್ಯಮಾನಮಥಾಪಿ ವಾ||

11003011a ಅವತಾರ್ಯಮಾಣಮಾಪಾಕಾದುದ್ಧೃತಂ ವಾಪಿ ಭಾರತ|

11003011c ಅಥ ವಾ ಪರಿಭುಜ್ಯಂತಮೇವಂ ದೇಹಾಃ ಶರೀರಿಣಾಮ್||

ಶರೀರವು ಮಣ್ಣಿನ ಮಡಿಕೆಯಂತೆ. ಅದನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ
ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಒಡೆದುಹೋಗಬಹುದು:
ಹದಮಾಡಿದ ಮಣ್ಣನ್ನು ಚಕ್ರದಮೇಲೆ ಇರಿಸಿ ಚಕ್ರವನ್ನು ಒಂದೆರಡು
ಬಾರಿ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಲೇ ಅದು ಒಡೆಯಬಹುದು. ಅರ್ಥಾ ಕಾರವು
ಬಂದಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಡಿಕೆಯ ಆಕಾರ ಬಂದಾಗ
ಅಥವಾ ಮಡಿಕೆಯನ್ನು ಚಕ್ರದಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತುವಾಗ ಅಥವಾ

ಕೆಳಕ್ಕಿಡುವಾಗ ಅಥವಾ ಒಣಗಿದ ಮೇಲೂ ಅಥವಾ

ಬೇಯಿಸುವಾಗಲೂ, ಬೇಯಿಸಿ ಮೇಲೆತ್ತುವಾಗ ಅಥವಾ ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ

ಉಪಯೋಗಿಸುವಾಗಲೂ ಮಡಿಕೆಯು ಒಡೆದುಹೋಗಬಹುದು.

ದೇಹಗಳೂ ಹಾಗೆಯೇ.

11003012a ಗರ್ಭಸ್ಥೋ ವಾ ಪ್ರಸೂತೋ ವಾಪ್ಯಥ ವಾ ದಿವಸಾಂತರಃ|

11003012c ಅರ್ಧಮಾಸಗತೋ ವಾಪಿ ಮಾಸಮಾತ್ರಗತೋಽಪಿ ವಾ||

11003013a ಸಂವತ್ಸರಗತೋ ವಾಪಿ ದ್ವಿಸಂವತ್ಸರ ಏವ ವಾ|

11003013c ಯೌವನಸ್ಥೋಽಪಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥೋ ವೃದ್ಧೋ ವಾಪಿ ವಿಪದ್ಯತೇ||

ಗರ್ಭಸ್ಥನಾಗಿರುವಾಗ, ಅಥವಾ ಹುಟ್ಟುವಾಗ, ಅಥವಾ ಹುಟ್ಟಿ ಒಂದು

ದಿನಸದ ನಂತರ, ಅಥವಾ ಅರ್ಧಮಾಸದಲ್ಲಿ, ಅಥವಾ ಒಂದೇ

ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ, ಅಥವಾ ಒಂದು ಸಂವತ್ಸರವಾದಮೇಲೆ, ಅಥವಾ ಎರಡು

ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ, ಅಥವಾ ಯೌವನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅಥವಾ

ಮಧ್ಯವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಅಥವಾ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಶರೀರವು

ನಾಶವಾಗಬಹುದು.

11003014a ಪ್ರಾಕೃರ್ಮಭಿಸ್ತು ಭೂತಾನಿ ಭವಂತಿ ನ ಭವಂತಿ ಚ|

11003014c ಏವಂ ಸಾಂಸಿದ್ಧಿಕೇ ಲೋಕೇ ಕಿಮರ್ಥಮನುತಪ್ಯಸೇ||

ಹಿಂದಿನ ಕರ್ಮಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಭೂತಗಳು ಇರುತ್ತವೆ ಅಥವಾ

ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿ ಲೋಕವು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಏಕೆ

ಪರಿತಪಿಸುತ್ತೀಯೆ?

11003015a ಯಥಾ ಚ ಸಲಿಲೇ ರಾಜನ್ಮೀಡಾರ್ಥಮನುಸಂಚರನ್|

11003015c ಉನ್ಮಜ್ಜೇಚ್ಚ ನಿಮಜ್ಜೇಚ್ಚ ಕಿಂ ಚಿತ್ಸತ್ತ್ವಂ ನರಾಧಿಪ||

11003016a ಏವಂ ಸಂಸಾರಗಹನಾದುನ್ಮಜ್ಜನನಿಮಜ್ಜನಾತ್|

11003016c ಕರ್ಮಭೋಗೇನ ಬಧ್ಯಂತಃ ಕ್ಲಿಶ್ಯಂತೇ ಯೇಽಲ್ಪಬುದ್ಧಯಃ||

ರಾಜನ್! ನರಾಧಿಪ! ಕ್ರೀಡಾರ್ಥವಾಗಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮುಳುಗಿ ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮೇಲೆ ತೇಲಿ ಈಸುವಂತೆ ಈ ಗಹನ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆದ್ದುಕೊಂಡು ಅಥವಾ ಮುಳುಗಿಕೊಂಡು ಈಸುತ್ತೇವೆ. ಕರ್ಮಭೋಗಕ್ಕೆ ಬದ್ಧರಾದ ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಿಗಳು ಇದರಿಂದ ದುಃಖಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

11003017a ಯೇ ತು ಪ್ರಾಜ್ಞಾಃ ಸ್ಥಿತಾಃ ಸತ್ಯೇ ಸಂಸಾರಾಂತಗವೇಷಿಣಃ|

11003017c ಸಮಾಗಮಜ್ಞಾ ಭೂತಾನಾಂ ತೇ ಯಾಂತಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್||

ಸತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳ ಸಮಾಗಮಗಳ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ವಿಶೋಕಪರ್ವಣಿ

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಶೋಕಕರಣೇ ತೃತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಶೋಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಶೋಕಕರಣ ಎನ್ನುವ ಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಸಂಸಾರತತ್ತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿ ವಿದುರನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು
ಸಂತವಿಸಿದುದು (೧-೧೫).

11004001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ

11004001a ಕಥಂ ಸಂಸಾರಗಹನಂ ವಿಜ್ಞೇಯಂ ವದತಾಂ ವರ|

11004001c ಏತದಿಚ್ಛಾಮ್ಯಹಂ ಶ್ರೋತುಂ ತತ್ತ್ವಮಾಖ್ಯಾಹಿ ಪೃಚ್ಛತಃ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಾತುನಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ! ಈ
ಅಗಾಧ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಇದನ್ನು ಕೇಳಲು
ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ ಈ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಹೇಳು.”

11004002 ವಿದುರ ಉವಾಚ

11004002a ಜನ್ಮಪ್ರಭೃತಿ ಭೂತಾನಾಂ ಕ್ರಿಯಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಶೃಣು ಪ್ರಭೋ|

11004002c ಪೂರ್ವಮೇವೇಹ ಕಲಲೇ ವಸತೇ ಕಿಂ ಚಿದಂತರಮ್||

ವಿದುರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪ್ರಭೋ! ಜನ್ಮಪ್ರಭೃತಿ ಭೂತಗಳ
ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳು. ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಗರ್ಭವು
ಕಲಲದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿರುತ್ತದೆ.

11004003a ತತಃ ಸ ಪಂಚಮೇಽತೀತೇ ಮಾಸೇ ಮಾಂಸಂ ಪ್ರಕಲ್ಪಯೇತ್|

11004003c ತತಃ ಸರ್ವಾಂಗಸಂಪೂರ್ಣೋ ಗರ್ಭೋ ಮಾಸೇ ಪ್ರಜಾಯತೇ||

ಅನಂತರ ಐದು ತಿಂಗಳು ಕಳೆಯಲು ಮಾಂಸದ ರೂಪವನ್ನು

ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆಗ ಗರ್ಭವು ಸರ್ವಾಂಗಗಳನ್ನು ಪಡೆದು
ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ.

11004004a ಅಮೇಧ್ಯಮಧ್ಯೇ ವಸತಿ ಮಾಂಸಶೋಣಿತಲೇಪನೇ|

11004004c ತತಸ್ತು ವಾಯುವೇಗೇನ ಊರ್ಧ್ವಪಾದೋ ಹ್ಯಧಃಶಿರಾಃ||

ಮಾಂಸರಕ್ತಗಳಿಂದ ಲೇಪನಗೊಂಡು ಅದು ಅಮೇಧ್ಯದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ
ವಾಸಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ವಾಯುವೇಗದ ಕಾರಣದಿಂದ ಗರ್ಭವು
ತಲೆಕೆಳಗೆ ಕಾಲು ಮೇಲೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

11004005a ಯೋನಿದ್ವಾರಮುಪಾಗಮ್ಯ ಬಹೂನ್ ಕ್ಲೇಶಾನ್ಸಮೃಚ್ಚತಿ|

11004005c ಯೋನಿಸಂಪೀಡನಾಚ್ಚೈವ ಪೂರ್ವಕರ್ಮಭಿರನ್ವಿತಃ||

ಯೋನಿದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅದು ಅನೇಕ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ.
ಪೂರ್ವಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುತಂದಿರುವ ಅದು ಯೋನಿಪೀಡನೆಯನ್ನು
ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ.

11004006a ತಸ್ಮಾನ್ಮುಕ್ತಃ ಸ ಸಂಸಾರಾದನ್ಯಾನ್ವಶ್ಯತ್ಯುಪದ್ರವಾನ್|

11004006c ಗ್ರಹಾಸ್ತಮುಪಸರ್ಪಂತಿ ಸಾರಮೇಯಾ ಇವಾಮಿಷಮ್||

ಯೋನಿಪೀಡೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯ
ಉಪದ್ರವಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಾಯಿಗಳು ಮಾಂಸವನ್ನು
ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಗ್ರಹಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವನ್ನು
ಕಾಡುತ್ತವೆ.

11004007a ತತಃ ಪ್ರಾಪ್ತೋತ್ತರೇ ಕಾಲೇ ವ್ಯಾಧಯಶ್ಚಾಪಿ ತಂ ತಥಾ|

11004007c ಉಪಸರ್ಪಂತಿ ಜೀವಂತಂ ಬಧ್ಯಮಾನಂ ಸ್ವಕರ್ಮಭಿಃ||

ಸಮಯವು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತನ್ನ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೇ ಬಂಧಿತನಾದ ಜೀವವನ್ನು ವ್ಯಾಧಿಗಳು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತವೆ.

11004008a ಬದ್ಧಮಿಂದ್ರಿಯಪಾಶೈಸ್ತಂ ಸಂಗಸ್ವಾದುಭಿರಾತುರಮ್|

11004008c ವ್ಯಸನಾನ್ಯುಪವರ್ತಂತೇ ವಿವಿಧಾನಿ ನರಾಧಿಪ|

11004008e ಬಧ್ಯಮಾನಶ್ಚ ತೈರ್ಭೂಯೋ ನೈವ ತೃಪ್ತಿಮುಪೈತಿ ಸಃ||

ನರಾಧಿಪ! ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬ ಹಗ್ಗಗಳಿಂದ ಬಂಧಿತನಾದ ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಆ ಜೀವವನ್ನು ವ್ಯಸನಗಳೂ ಕಾಡುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ಬಂಧಿತನಾದ ಅವನು ತೃಪ್ತಿಯನ್ನೇ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

11004009a ಅಯಂ ನ ಬುಧ್ಯತೇ ತಾವದ್ಯಮಲೋಕಮಥಾಗತಮ್|

11004009c ಯಮದೂತೈರ್ವಿಕೃಷ್ಯಂಶ್ಚ ಮೃತ್ಯುಂ ಕಾಲೇನ ಗಚ್ಛತಿ||

ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಯಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನೆಂಬ ಅರಿವೆಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮಯಬಂದಾಗ ಯಮದೂತರಿಂದ ಎಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅವನು ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

11004010a ವಾಗ್ಧೀನಸ್ಯ ಚ ಯನ್ಮಾತ್ರಮಿಷ್ಟಾನಿಷ್ಟಂ ಕೃತಂ ಮುಖೇ|

11004010c ಭೂಯ ಏವಾತ್ಮನಾತ್ಮಾನಂ ಬಧ್ಯಮಾನಮುಪೇಕ್ಷತೇ||

ಮಾತನಾಡಲೂ ಶಕ್ಯನಾಗಿರದ ಅವನ ಮುಂದೆ ತಾನು ಮಾಡಿದ
ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟ ಕರ್ಮಗಳು ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆ ಕರ್ಮಗಳು
ಅವನನ್ನು ಬಂಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನು ಸುಮ್ಮನೇ
ನೋಡುತ್ತಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

11004011a ಅಹೋ ವಿನಿಕೃತೋ ಲೋಕೋ ಲೋಭೇನ ಚ ವಶೀಕೃತಃ|

11004011c ಲೋಭಕ್ರೋಧಮದೋನೃತ್ನೋ ನಾತ್ಮಾನಮವಬುಧ್ಯತೇ||

ಅಯ್ಯೋ! ಲೋಭಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗಿ ಲೋಕವು ಮೋಸಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ!
ಲೋಭ-ಕ್ರೋಧ-ಮದೋನೃತ್ತವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದಾಗಿದೆ.

11004012a ಕುಲೀನತ್ವೇನ ರಮತೇ ದುಷ್ಕುಲೀನಾನ್ವಿಕುತ್ಸಯನ್|

11004012c ಧನದರ್ಪೇಣ ದೃಪ್ತಶ್ಚ ದರಿದ್ರಾನಪರಿಕುತ್ಸಯನ್||

ಉತ್ತಮ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು ಕೀಳುಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನನ್ನು
ನಿಂದಿಸುತ್ತಾ ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಧನದ ದರ್ಪದಿಂದ ಗರ್ವಿತರಾಗಿ
ದರಿದ್ರರನ್ನು ಅಪಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

11004013a ಮೂರ್ಖಾನಿತಿ ಪರಾನಾಹ ನಾತ್ಮಾನಂ ಸಮವೇಕ್ಷತೇ|

11004013c ಶಿಕ್ಷಾಂ ಕ್ಷಿಪತಿ ಚಾನ್ಯೇಷಾಂ ನಾತ್ಮಾನಂ ಶಾಸ್ತುಮಿಚ್ಛತಿ||

ಇತರರು ಮೂರ್ಖರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆಯೇ ಹೊರತು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು
ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇತರರ ಮೇಲೆ ದೋಷಗಳನ್ನು
ಹೊರಿಸುತ್ತಾನೆಯೇ ಹೊರತು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು

ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

11004014a ಅಧ್ಯುವೇ ಜೀವಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ಯೋ ಧರ್ಮಮನುಪಾಲಯನ್|

11004014c ಜನ್ಮಪ್ರಭೃತಿ ವರ್ತೇತ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾತ್ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್||

ಅಶಾಶ್ವತವಾದ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರು ಜನ್ಮಪ್ರಭೃತಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

11004015a ಏವಂ ಸರ್ವಂ ವಿದಿತ್ವಾ ವೈ ಯಸ್ತತ್ತ್ವ ಮನುವರ್ತತೇ|

11004015c ಸ ಪ್ರಮೋಕ್ಷಾಯ ಲಭತೇ ಪಂಥಾನಂ ಮನುಜಾಧಿಪ||

ಮನುಜಾಧಿಪ! ಹೀಗೆ ಸರ್ವವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಆ ತತ್ತ್ವ ದಂತೆಯೇ ವರ್ತಿಸುವವನು ಮೋಕ್ಷದ ದಾರಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ವಿಶೋಕಪರ್ವಣಿ

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಶೋಕಕರಣೇ ಚತುರ್ಥೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಶೋಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಶೋಕಕರಣ ಎನ್ನುವ ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨

ವಿದುರನು ಬುದ್ಧಿಮಾರ್ಗದ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಗಹನವನಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು ಸಂತವಿಸಿದುದು (೧-೨೨).

11005001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ

11005001a ಯದಿದಂ ಧರ್ಮಗಹನಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಸಮನುಗಮ್ಯತೇ|

11005001c ಏತದ್ವಿಸ್ತರಶಃ ಸರ್ವಂ ಬುದ್ಧಿಮಾರ್ಗಂ ಪ್ರಶಂಸ ಮೇ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಗಹನವಾದ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೇ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದರೆ ಬುದ್ಧಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ನನಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳು!”

11005002 ವಿದುರ ಉವಾಚ

11005002a ಅತ್ರ ತೇ ವರ್ತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ನಮಸ್ಕೃತ್ವಾ ಸ್ವಯಂಭುವೇ|

11005002c ಯಥಾ ಸಂಸಾರಗಹನಂ ವದಂತಿ ಪರಮರ್ಷಯಃ||

ವಿದುರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸ್ವಯಂಭುವಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪರಮ ಋಷಿಗಳು ಸಂಸಾರವನ್ನು ಗಹನ ಅರಣ್ಯವೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿರುವುದನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

11005003a ಕಶ್ಚಿನ್ನೃಹತಿ ಸಂಸಾರೇ ವರ್ತಮಾನೋ ದ್ವಿಜಃ ಕಿಲ|

11005003c ವನಂ ದುರ್ಗಮನುಪ್ರಾಪ್ತೋ ಮಹತ್ಕೃತ್ಯಾದಸಂಕುಲಮ್||

ಈ ಮಹಾಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಓರ್ವ ದ್ವಿಜನು ಮಾಂಸಾಹಾರಿ ಮೃಗಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದ ದುರ್ಗಮ ವನವೊಂದನ್ನು ಸೇರಿದನು.

11005004a ಸಿಂಹವ್ಯಾಘ್ರಗಜಾಕಾರೈರತಿಘೋರೈರ್ಮಹಾಶನೈಃ|

11005004c ಸಮಂತಾತ್ಸಂಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಮೃತ್ಯೋರಪಿ ಭಯಪ್ರದಮ್||

ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ ಅತಿ ಘೋರ ಸಿಂಹ, ಹುಲಿ, ಆನೆ ಮತ್ತು ಕರಡಿಗಳ
ಮಹಾ ಗರ್ಜನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಆ ವನವು ಮೃತ್ಯುವಿಗೂ
ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತಿತ್ತು.

11005005a ತದಸ್ಯ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹೃದಯಮುದ್ವೇಗಮಗಮತ್ಪರಮ್|

11005005c ಅಭ್ಯುಚ್ಚ್ರಯಶ್ಚ ರೋಮ್ಣಾಂ ವೈ ವಿಕ್ರಿಯಾಶ್ಚ ಪರಂತಪ||

ಪರಂತಪ! ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಮ ಉದ್ವೇಗವು ಅವನ
ಹೃದಯವನ್ನು ಆವರಿಸಿತು. ರೋಮಗಳು ನಿಮಿರಿ ನಿಂತು ಅನೇಕ
ವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಅವನು ಅನುಭವಿಸಿದನು.

11005006a ಸ ತದ್ವನಂ ವ್ಯನುಸರನ್ವಿಪ್ರಧಾವನಿತಸ್ತತಃ|

11005006c ವೀಕ್ಷಮಾಣೋ ದಿಶಃ ಸರ್ವಾಃ ಶರಣಂ ಕ್ಷ ಭವೇದಿತಿ||

ಆ ವನದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಾ ಆ ವಿಪ್ರನು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ
ರಕ್ಷಣೆಯು ಸಿಕ್ಕಿತೇ ಎಂದು ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ನೋಡತೊಡಗಿದನು.

11005007a ಸ ತೇಷಾಂ ಚಿದ್ರಮನ್ವಿಚ್ಛನ್ವದ್ರುತೋ ಭಯಪೀಡಿತಃ|

11005007c ನ ಚ ನಿಯಾತಿ ವೈ ದೂರಂ ನ ಚ ತೈರ್ವಿಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ||

ಭಯಪೀಡಿತನಾದ ಅವನು ಭಯಗಳಿಲ್ಲದ ಒಂದು ದಾರಿಯನ್ನೇ
ಹಿಡಿದು ಓಡತೊಡಗಿದನು. ಆದರೆ ಆ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಬಹಳ ದೂರ
ಓಡಲಿಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ.

11005008a ಅಥಾಪಶ್ಯದ್ವನಂ ಘೋರಂ ಸಮಂತಾದ್ವಾಗುರಾವೃತಮ್|

11005008c ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಸಂಪರಿಷ್ವಕ್ತಂ ಸ್ತ್ರಿಯಾ ಪರಮಘೋರಯಾ||

ಕೂಡಲೇ ಆ ಘೋರ ವನವು ಸುತ್ತಲೂ ಬಲೆಯಿಂದ

ಆವೃತವಾಗಿರುವುದನ್ನೂ, ಪರಮ ಘೋರ ಸ್ತ್ರೀಯೊಬ್ಬಳು ತನ್ನೆರಡು
ಕೈಗಳಿಂದ ಬಲೆಯನ್ನು ಎಳೆದು ವನವನ್ನು ಮುಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದನ್ನು
ಅವನು ನೋಡಿದನು.

11005009a ಪಂಚಶೀರ್ಷಧರೈರ್ನಾಗೈಃ ಶೈಲೈರಿವ ಸಮುನ್ನತೈಃ|

11005009c ನಭಃಸ್ಪುಶೈರ್ಮಹಾವೃಕ್ಷೈಃ ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಮಹಾವನಮ್||

ಆ ಮಹಾವನವು ಪರ್ವತಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರವಾಗಿರುವ ಐದು ಹೆಡೆಗಳ
ನಾಗಗಳಿಂದಲೂ ಆಕಾಶವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಮಹಾ ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದಲೂ
ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿತ್ತು.

11005010a ವನಮಧ್ಯೇ ಚ ತತ್ರಾಭೂದುದಪಾನಃ ಸಮಾವೃತಃ|

11005010c ವಲ್ಲಿಭಿಸ್ಪುಣಚನ್ನಾಭಿಗೂಢಾಭಿರಭಿಸಂವೃತಃ||

ಆ ವನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು ಮತ್ತು ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ
ಕಾಣದಂತಿದ್ದ ಬಾವಿಯೊಂದಿದ್ದಿತು.

11005011a ಪಪಾತ ಸ ದ್ವಿಜಸ್ತತ್ರ ನಿಗೂಢೇ ಸಲಿಲಾಶಯೇ|

11005011c ವಿಲಗ್ನಶ್ಚಾಭವತ್ತಸ್ಮಿಲ್ಲತಾಸಂತಾನಸಂಕಟೇ||

ನಿಗೂಢವಾಗಿದ್ದ ಆ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ದ್ವಿಜನು ಬಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಗಟ್ಟಿಯಾದ

ಬಳ್ಳಿಗಳ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡನು.

11005012a ಪನಸಸ್ಯ ಯಥಾ ಜಾತಂ ವೃಂತಬದ್ಧಂ ಮಹಾಫಲಮ್|

11005012c ಸ ತಥಾ ಲಂಬತೇ ತತ್ರ ಊರ್ಧ್ವಪಾದೋ ಹ್ಯಧಃಶಿರಾಃ||

ದೊಡ್ಡ ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣು ತನ್ನ ತೊಟ್ಟಿನಿಂದ ಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟು ಮರದಲ್ಲಿ ನೇತಾಡುವಂತೆ ಅವನು ಕಾಲು ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ತಲೆ ಕೆಳಗಾಗಿ ನೇತಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

11005013a ಅಥ ತತ್ರಾಪಿ ಚಾನ್ಯೋಽಸ್ಯ ಭೂಯೋ ಜಾತ ಉಪದ್ರವಃ|

11005013c ಕೂಪವೀನಾಹವೇಲಾಯಾಮಪಶ್ಯತ ಮಹಾಗಜಮ್||

ಆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅವನಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಉಪದ್ರವವು ಒದಗಿ ಬಂದಿತು. ಬಾವಿಯ ದಡದ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ಆನೆಯೊಂದನ್ನು ನೋಡಿದನು.

11005014a ಷಡ್ವಕ್ತ್ರಂ ಕೃಷ್ಣಶಬಲಂ ದ್ವಿಷಟ್ಕಪದಚಾರಿಣಮ್|

11005014c ಕ್ರಮೇಣ ಪರಿಸರ್ಪಂತಂ ವಲ್ಲಿವೃಕ್ಷಸಮಾವೃತಮ್||

ಅದಕ್ಕೆ ಆರು ಮುಖಗಳಿದ್ದವು. ಕಪ್ಪಾಗಿಯೂ ಬಿಳುಪಾಗಿಯೂ ಇತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಹನ್ನೆರಡು ಕಾಲುಗಳಿದ್ದವು. ಅದು ಬಳ್ಳಿ-ಮರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದ ಆ ಬಾವಿಯ ಕಡೆ ಕ್ರಮೇಣ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

11005015a ತಸ್ಯ ಚಾಪಿ ಪ್ರಶಾಖಾಸು ವೃಕ್ಷಶಾಖಾವಲಂಬಿನಃ|

11005015c ನಾನಾರೂಪಾ ಮಧುಕರಾ ಘೋರರೂಪಾ ಭಯಾವಹಾಃ|

11005015e ಆಸತೇ ಮಧು ಸಂಭೃತ್ಯ ಪೂರ್ವಮೇವ ನಿಕೇತಜಾಃ||

ಅವನು ನೇತುಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮರದ ರೆಂಬೆಗಳ ಶಾಪೋಪಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ
ನಾನಾರೂಪದ, ಘೋರರೂಪದ, ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ
ಜೇನುಹುಳುಗಳು ಗೂಡುಕಟ್ಟಿದ್ದವು. ಮೊದಲೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದ
ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ಅವುಗಳು ಸವಿಯುತ್ತಿದ್ದವು.

11005016a ಭೂಯೋ ಭೂಯಃ ಸಮೀಹಂತೇ ಮಧೂನಿ ಭರತರ್ಷಭ|

11005016c ಸ್ವಾದನೀಯಾನಿ ಭೂತಾನಾಂ ನ ಯೈರ್ಬಾಲೋಽಪಿ ತೃಪ್ಯತೇ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾದನೀಯವಾದ ಮತ್ತು ಬಾಲಕರಿಗೆ
ತೃಪ್ತಿಯನ್ನೀಡುವ ಆ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ಅವುಗಳು ಪುನಃ ಪುನಃ
ಹೀರುತ್ತಿದ್ದವು.

11005017a ತೇಷಾಂ ಮಧೂನಾಂ ಬಹುಧಾ ಧಾರಾ ಪ್ರಸ್ರವತೇ ಸದಾ|

11005017c ತಾಂ ಲಂಬಮಾನಃ ಸ ಪುಮಾನ್ಧಾರಾಂ ಪಿಬತಿ ಸರ್ವದಾ|

11005017e ನ ಚಾಸ್ಯ ತೃಷ್ಣಾ ವಿರತಾ ಪಿಬಮಾನಸ್ಯ ಸಂಕಟೇ||

ಆ ಜೇನುಗೂಡುಗಳಿಂದ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಜೇನುತುಪ್ಪವು
ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದು. ಅಲ್ಲಿ ನೇತಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಜೇನುತುಪ್ಪಿನ
ಧಾರೆಯನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಂಕಟದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು
ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

11005018a ಅಭೀಪ್ಸತಿ ಚ ತಾಂ ನಿತ್ಯಮತ್ರೃಪ್ತಃ ಸ ಪುನಃ ಪುನಃ|

11005018c ನ ಚಾಸ್ಯ ಜೀವಿತೇ ರಾಜನ್ನಿರ್ವೇದಃ ಸಮಜಾಯತ||

ರಾಜನ್! ಆಗಲೂ ಕೂಡ ಅವನು ನಿತ್ಯವೂ ಅತ್ಯಪ್ತನಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ
ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗಲೂ ಕೂಡ ಅವನಿಗೆ
ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯವುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ.

11005019a ತತ್ರೈವ ಚ ಮನುಷ್ಯಸ್ಯ ಜೀವಿತಾಶಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ|

11005019c ಕೃಷ್ಣಾಃ ಶ್ವೇತಾಶ್ಚ ತಂ ವೃಕ್ಷಂ ಕುಟ್ಟಯಂತಿ ಸ್ಮ ಮೂಷಕಾಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವಿತದ ಆಸೆಯು ದೃಢವಾಗಿತ್ತು. ಬಿಳಿ ಮತ್ತು
ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಇಲಿಗಳು ಆ ಮರವನ್ನು ಕಡಿಯುತ್ತಿದ್ದವು.

11005020a ವ್ಯಾಲೈಶ್ಚ ವನದುರ್ಗಾಂತೇ ಸ್ತ್ರಿಯಾ ಚ ಪರಮೋಗ್ರಯಾ|

11005020c ಕೂಪಾಧಸ್ತಾಚ್ಚ ನಾಗೇನ ವೀನಾಹೇ ಕುಂಜರೇಣ ಚ||

11005021a ವೃಕ್ಷಪ್ರಪಾತಾಚ್ಚ ಭಯಂ ಮೂಷಕೇಭ್ಯಶ್ಚ ಪಂಚಮಮ್|

11005021c ಮಧುಲೋಭಾನ್ಮಧುಕರೈಃ ಷಷ್ಠಮಾಹುರ್ಮಹದ್ಭಯಮ್||

ದುರ್ಗಮ ವನದಲ್ಲಿದ್ದ ಕ್ರೂರ ಮೃಗಗಳು, ಪರಮ ಉಗ್ರರೂಪದ ಸ್ತ್ರೀ,
ಬಾವಿಯೊಳಗಿದ್ದ ನಾಗ ಮತ್ತು ಬಾವಿಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಆನೆ, ಐದನೆಯದು
ಇಲಿಗಳಿಂದ ಕಡಿಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಮರವು ಬೀಳುವ ಭಯ, ಮತ್ತು
ಆರನೆಯದಾಗಿ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ಸವಿಯುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನನ್ನು
ಜೇನುಹುಳುಗಳು ಕಡಿಯುವ ಮಹಾಭಯ !

11005022a ಏವಂ ಸ ವಸತೇ ತತ್ರ ಕ್ಷಿಪ್ತಃ ಸಂಸಾರಸಾಗರೇ|

11005022c ನ ಚೈವ ಜೀವಿತಾಶಾಯಾಂ ನಿರ್ವೇದಮುಪಗಚ್ಚತಿ||

ಈ ರೀತಿ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಮಹಾಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವನು

ಜೀವಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಜೀವದ ಆಸೆಯಿಂದ ಅವನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ
ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ವಿಶೋಕಪರ್ವಣಿ

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಶೋಕಕರಣೇ ಪಂಚಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಶೋಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಶೋಕಕರಣ ಎನ್ನುವ ಐದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೬

ವಿದುರನು ಸಂಸಾರದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು
ಸಂತವಿಸಿದುದು (೧-೧೭).

11006001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ

11006001a ಅಹೋ ಖಿಲು ಮಹದ್ದುಃಖಂ ಕೃಚ್ಛವಾಸಂ ವಸತ್ಯಸೌ|

11006001c ಕಥಂ ತಸ್ಯ ರತಿಸ್ತತ್ರ ತುಷ್ಟಿರ್ವಾ ವದತಾಂ ವರ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಾತುಗಾರನೇ! ಅಯ್ಯೋ!

ಅಂಥಹ ಮಹಾದುಃಖ ಮತ್ತು ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದ ಅವನು ಹೇಗೆ

ತಾನೇ ಅಲ್ಲಿ ಆನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಅಥವಾ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದನು?

11006002a ಸ ದೇಶಃ ಕ್ವ ನು ಯತ್ರಾಸೌ ವಸತೇ ಧರ್ಮಸಂಕಟೇ|

11006002c ಕಥಂ ವಾ ಸ ವಿಮುಚ್ಯೇತ ನರಸ್ತಸ್ಮಾನ್ಮಹಾಭಯಾತ್||

ಅವನು ಧರ್ಮಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದ ಅದು ಯಾವ

ಪ್ರದೇಶವಾಗಿತ್ತು? ಅಂಥಹ ಮಹಾಭಯಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಹೇಗೆ
ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದಬಲ್ಲನು?

11006003a ಏತನ್ಮೇ ಸರ್ವಮಾಚಕ್ಷ್ಯ ಸಾಧು ಚೇಷ್ಟಾಮಹೇ ತಥಾ|

11006003c ಕೃಪಾ ಮೇ ಮಹತೀ ಜಾತಾ ತಸ್ಯಾಭ್ಯುದ್ಧರಣೇನ ಹಿ||

ಏನು ಮಾಡಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುತ್ತದೆ? ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನಗೆ
ಹೇಳು. ಅವನ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಮರುಕವುಂಟಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವನ
ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ!”

11006004 ವಿದುರ ಉವಾಚ

11006004a ಉಪಮಾನಮಿದಂ ರಾಜನೋಕ್ಷವಿದ್ಧಿರುದಾಹೃತಮ್|

11006004c ಸುಗತಿಂ ವಿಂದತೇ ಯೇನ ಪರಲೋಕೇಷು ಮಾನವಃ||

ವಿದುರನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವವರು
ಸಂಸಾರವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಉಪಮಾನವಿದು. ಇದನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಮನುಷ್ಯನು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

11006005a ಯತ್ತದುಚ್ಯತಿ ಕಾಂತಾರಂ ಮಹತ್ಸಂಸಾರ ಏವ ಸಃ|

11006005c ವನಂ ದುರ್ಗಂ ಹಿ ಯತ್ಕ್ಷೇತತ್ಸಂಸಾರಗಹನಂ ಹಿ ತತ್||

ಸಂಸಾರವನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾವನವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆ ವನವು ಎಷ್ಟು
ದುರ್ಗಮವಾಗಿತ್ತೋ ಸಂಸಾರವೂ ಅಷ್ಟೇ ಗಹನವಾದುದು ಎಂದರ್ಥ.

11006006a ಯೇ ಚ ತೇ ಕಥಿತಾ ವ್ಯಾಲಾ ವ್ಯಾಧಯಸ್ತೇ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ|

11006006c ಯಾ ಸಾ ನಾರೀ ಬೃಹತ್ಯಾಯಾ ಅಧಿತಿಷ್ಠತಿ ತತ್ರ ವೈ||

11006006e ತಾಮಾಹುಸ್ತು ಜರಾಂ ಪ್ರಾಜ್ಞಾ ವರ್ಣರೂಪವಿನಾಶಿನೀಮ್||

ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕ್ರೂರ ಮೃಗಗಳೇ ವ್ಯಾಧಿಗಳು. ಬಲೆಯನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ದೊಡ್ಡದೇಹದ ನಾರಿಯನ್ನು ಪ್ರಾಜ್ಞರು ವರ್ಣರೂಪಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಮುಪ್ಪು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

11006007a ಯಸ್ತತ್ರ ಕೂಪೋ ನೃಪತೇ ಸ ತು ದೇಹಃ ಶರೀರಿಣಾಮ್|

11006007c ಯಸ್ತತ್ರ ವಸತೇಽಧಸ್ತಾನ್ಮಹಾಹಿಃ ಕಾಲ ಏವ ಸಃ|

11006007e ಅಂತಕಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ದೇಹಿನಾಂ ಸರ್ವಹಾರ್ಯಸೌ||

ನೃಪತೇ! ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಬಾವಿಯೇ ಶರೀರಿಗಳ ದೇಹ. ಅದರೊಳಗೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸರ್ಪವೇ ಇರುವ ಎಲ್ಲವುಗಳ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ, ಸರ್ಪವನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸುವ, ಅಂತಕ ಮಹಾಕಾಲ.

11006008a ಕೂಪಮಧ್ಯೇ ಚ ಯಾ ಜಾತಾ ವಲ್ಲಿ ಯತ್ರ ಸ ಮಾನವಃ|

11006008c ಪ್ರತಾನೇ ಲಂಬತೇ ಸಾ ತು ಜೀವಿತಾಶಾ ಶರೀರಿಣಾಮ್||

ಆ ಬಾವಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಮತ್ತು ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಸಿಲುಕಿ ನೇತಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಳ್ಳಿಯೇ ಶರೀರಿಗಳ ಜೀವದ ಆಶೆ.

11006009a ಸ ಯಸ್ತು ಕೂಪವೀನಾಹೇ ತಂ ವೃಕ್ಷಂ ಪರಿಸರ್ಪತಿ|

11006009c ಷಡ್ವಕ್ತ್ರಃ ಕುಂಜರೋ ರಾಜನ್ಸ ತು ಸಂವತ್ಸರಃ ಸ್ಮೃತಃ|

11006009e ಮುಖಾನಿ ಋತವೋ ಮಾಸಾಃ ಪಾದಾ ದ್ವಾದಶ ಕೀರ್ತಿತಾಃ||

ರಾಜನ್! ಬಾವಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮರದ ಕಡೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ
ಆನೆಯೇ ಸಂವತ್ಸರವು. ಅದರ ಆರು ಮುಖಗಳು ಋತುಗಳು ಮತ್ತು
ಪಾದಗಳೇ ಹನ್ನೆರಡು ಮಾಸಗಳು.

11006010a ಯೇ ತು ವೃಕ್ಷಂ ನಿಕ್ಯಂತಂತಿ ಮೂಷಕಾಃ ಸತತೋತ್ಥಿತಾಃ|

11006010c ರಾತ್ರೈಹಾನಿ ತು ತಾನ್ಯಾಹುರ್ಭೂತಾನಾಂ ಪರಿಚಿಂತಕಾಃ|

ಎಚ್ಚರದಿಂದಿದ್ದು ಆ ಮರವನ್ನು ಕಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಬಿಳಿ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದ
ಇಲಿಗಳು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

11006010e ಯೇ ತೇ ಮಧುಕರಾಸ್ತತ್ರ ಕಾಮಾಸ್ತೇ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾಃ||

11006011a ಯಾಸ್ತು ತಾ ಬಹುಶೋ ಧಾರಾಃ ಸ್ರವಂತಿ ಮಧುನಿಸ್ರವಮ್|

11006011c ತಾಂಸ್ತು ಕಾಮರಸಾನ್ವಿದ್ಯಾದ್ಯತ್ರ ಮಜ್ಜಂತಿ ಮಾನವಾಃ||

ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಜೇನುಹುಳುಗಳೇ ಕಾಮಗಳು. ಅನೇಕ ಧಾರೆಗಳಾಗಿ
ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಜೇನುತುಪ್ಪವೇ ಮಾನವರನ್ನು ಮುಳುಗಿಸುವ
ಕಾಮರಸಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

11006012a ಏವಂ ಸಂಸಾರಚಕ್ರಸ್ಯ ಪರಿವೃತ್ತಿಂ ಸ್ಮ ಯೇ ವಿದುಃ|

11006012c ತೇ ವೈ ಸಂಸಾರಚಕ್ರಸ್ಯ ಪಾಶಾಂಶ್ಚಿಂದಂತಿ ವೈ ಬುಧಾಃ||

ಈ ರೀತಿ ಸಂಸಾರಚಕ್ರವು ತಿರುಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದವರು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತಿಳಿದವರು ಅದೇ ಸಂಸಾರಚಕ್ರದ ಪಾಶಗಳನ್ನು
ಕಡಿದುಹಾಕುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ವಿಶೋಕಪರ್ವಣಿ
ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಶೋಕಕರಣೇ ಷಷ್ಠೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಶೋಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಶೋಕಕರಣ ಎನ್ನುವ ಆರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨

ವಿದುರನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು ತತ್ತ್ವಯುಕ್ತ ಮಾತುಗಳಿಂದ
ಸಂತವಿಸಿದುದು (೧-೨೦).

11007001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ

11007001a ಅಹೋಽಭಿಹಿತಮಾಖ್ಯಾನಂ ಭವತಾ ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿನಾ|

11007001c ಭೂಯ ಏವ ತು ಮೇ ಹರ್ಷಃ ಶ್ರೋತುಂ ವಾಗಮೃತಂ ತವ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಅಯ್ಯಾ! ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿಯಾದ ನಿನ್ನಿಂದ ಈ
ಅದ್ಭುತ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು. ನಿನ್ನ ವಚನಾಮೃತವನ್ನು ಇನ್ನೂ
ಕೇಳಲು ನನಗೆ ಹರ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ.”

11007002 ವಿದುರ ಉವಾಚ

11007002a ಶೃಣು ಭೂಯಃ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಮಾರ್ಗಸ್ತ್ರೈತಸ್ಯ ವಿಸ್ತರಮ್|

11007002c ಯಚ್ಚತ್ವಾ ವಿಪ್ರಮುಚ್ಯಂತೇ ಸಂಸಾರೇಭ್ಯೋ ವಿಚಕ್ಷಣಾಃ||

ವಿದುರನು ಹೇಳಿದನು: “ಇದರ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ
ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ವಿಚಕ್ಷಣರು

ಸಂಸಾರಬಂಧನದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

11007003a ಯಥಾ ತು ಪುರುಷೋ ರಾಜಸ್ಥಿರ್ಭಾಮಧ್ವಾನಮಾಸ್ಥಿತಃ|

11007003c ಕ್ವ ಚಿತ್ಕವ್ಚ ಚಿಚ್ಛ ಮಾತ್ ಸ್ಥಾತಾ ಕುರುತೇ ವಾಸಮೇವ ವಾ||

11007004a ಏವಂ ಸಂಸಾರಪರ್ಯಾಯೇ ಗರ್ಭವಾಸೇಷು ಭಾರತ|

11007004c ಕುರ್ವಂತಿ ದುರ್ಬುಧಾ ವಾಸಂ ಮುಚ್ಯಂತೇ ತತ್ರ ಪಂಡಿತಾಃ||

ರಾಜನ್! ದೀರ್ಘ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಪುರುಷನು ಹೇಗೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ತಂಗುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಈ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಪಯಣದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನು ತಂಗುತ್ತಾನೆ. ಭಾರತ! ಆದರೆ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದವರು ಮಾಡುವ ಈ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯ ವಾಸದಿಂದ ಪಂಡಿತರಾದವರು ಮುಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

11007005a ತಸ್ಮಾದಧ್ವಾನಮೈವೈತಮಾಹುಃ ಶಾಸ್ತ್ರವಿದೋ ಜನಾಃ|

11007005c ಯತ್ತು ಸಂಸಾರಗಹನಂ ವನಮಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣಃ||

ಸಂಸಾರವನ್ನು ಗಹನ ವನಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಮನೀಷಿಣರು ಹೋಲಿಸುತ್ತಾರೋ ಹಾಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಗರ್ಭಾವಾಸವನ್ನು ದೀರ್ಘ ಯಾತ್ರೆಯ ತಂಗುದಾಣವೆಂದು ನಿರೂಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

11007006a ಸೋಽಯಂ ಲೋಕಸಮಾವರ್ತೋ ಮರ್ತ್ಯಾನಾಂ ಭರತರ್ಷಭ|

11007006c ಚರಾಣಾಂ ಸ್ಥಾವರಾಣಾಂ ಚ ಗೃಧೈತ್ತತ್ರ ನ ಪಂಡಿತಃ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಈ ರೀತಿ ಮರ್ತ್ಯರ, ಸ್ಥಾವರ-ಚರಗಳ ಲೋಕಚಕ್ರವು ತಿರುಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಪಂಡಿತರು ಇದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

11007007a ಶಾರೀರಾ ಮಾನಸಾಶ್ಚೈವ ಮರ್ತ್ಯಾನಾಂ ಯೇ ತು ವ್ಯಾಧಯಃ|

11007007c ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾಶ್ಚ ಪರೋಕ್ಷಾಶ್ಚ ತೇ ವ್ಯಾಲಾಃ ಕಥಿತಾ ಬುದ್ಧೈಃ||

ಮನುಷ್ಯರ ಶಾರೀರಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷ
ವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನು ವಿಷಸರ್ಪಗಳೆಂದು ತಿಳಿದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

11007008a ಕ್ಲಿಶ್ಯಮಾನಾಶ್ಚ ತೈರ್ನಿತ್ಯಂ ಹನ್ಯಮಾನಾಶ್ಚ ಭಾರತ|

11007008c ಸ್ವಕರ್ಮಭಿರ್ಮಹಾವ್ಯಾಲೈರ್ನೋದ್ವಿಜಂತ್ಯಲ್ಪಬುದ್ಧಯಃ||

ಭಾರತ! ಸ್ವಕರ್ಮಗಳ ಫಲಗಳಾಗಿರುವ ಇವುಗಳಿಂದ ನಿತ್ಯವೂ
ಪೀಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಿಯವರು ಈ
ವಿಷಸರ್ಪಗಳಿಂದ ಉದ್ವಿಗ್ನರಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

11007009a ಅಥಾಪಿ ತೈರ್ವಿಮುಚ್ಯೇತ ವ್ಯಾಧಿಭಿಃ ಪುರುಷೋ ನೃಪ|

11007009c ಆವೃಣೋತ್ಯೇವ ತಂ ಪಶ್ಚಾಜ್ಜ ರಾ ರೂಪವಿನಾಶಿನೀ||

ನೃಪ! ಪುರುಷನು ವ್ಯಾಧಿಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದರೂ, ನಂತರ
ಅವನನ್ನು ರೂಪವಿನಾಶಿನೀ ಮುಪ್ಪು ಆವರಿಸುವುದು ನಿಶ್ಚಿತ!

11007010a ಶಬ್ದರೂಪರಸಸ್ಪರ್ಶೈರ್ಗಂಧೈಶ್ಚ ವಿವಿಧೈರಪಿ|

11007010c ಮಜ್ಜಮಾನಂ ಮಹಾಪಂಕೇ ನಿರಾಲಂಬೇ ಸಮಂತತಃ||

11007011a ಸಂವತ್ಸರರ್ತವೋ ಮಾಸಾಃ ಪಕ್ಷಾಹೋರಾತ್ರಸಂಧಯಃ|

11007011c ಕ್ರಮೇಣಾಸ್ಯ ಪ್ರಲುಪ್ಪಂತಿ ರೂಪಮಾಯುಸ್ತಥೈವ ಚ||

ವಿವಿಧ ಶಬ್ದ-ರೂಪ-ರಸ-ಸ್ಪರ್ಶ-ಗಂಧಗಳೆಂಬ ಮಹಾ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ

ಸುತ್ತಲೂ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೇ ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವವನ ರೂಪ-
ವಯಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಸಂವತ್ಸರ-ಮಾಸ-ಪಕ್ಷ-ಆಹೋ-ರಾತ್ರಿ-
ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಗಳು ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಾ ಬರುತ್ತವೆ.

11007012a ಏತೇ ಕಾಲಸ್ಯ ನಿಧಯೋ ನೈತಾನ್ವಾನಂತಿ ದುರ್ಬುಧಾಃ|

11007012c ಅತ್ರಾಭಿಲಿಖಿತಾನ್ಯಾಹುಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಕರ್ಮಣಾ||

ಇವೇ ಕಾಲದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು. ದುರ್ಬುಧರು ಇವುಗಳನ್ನು
ಅರಿತುಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮೊದಲೇ
ಬರೆದಿಡಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

11007013a ರಥಂ ಶರೀರಂ ಭೂತಾನಾಂ ಸತ್ತ್ವ ಮಾಹುಸ್ತು ಸಾರಥಿಮ್|

11007013c ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಹಯಾನಾಹುಃ ಕರ್ಮ ಬುದ್ಧಿಶ್ಚ ರಶ್ಮಯಃ||

ಭೂತಗಳ ಶರೀರವನ್ನು ರಥವೆಂದೂ, ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಅದರೊಳಗಿರುವ
ಸತ್ತ್ವವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಕುದುರೆಗಳೆಂದೂ
ಕರ್ಮಮಾಡುವ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಡಿವಾಣಗಳೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

11007014a ತೇಷಾಂ ಹಯಾನಾಂ ಯೋ ವೇಗಂ ಧಾವತಾಮನುಧಾವತಿ|

11007014c ಸ ತು ಸಂಸಾರಚಕ್ರೇಽಸ್ಮಿಂಶ್ಚ ಕ್ರವತ್ಪರಿವರ್ತತೇ||

ಆ ಕುದುರೆಗಳು ಯಾವ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆಯೋ ಅದೇ
ವೇಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವವನು ಈ ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರದಂತೆ
ತಿರುಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

11007015a ಯಸ್ತಾನ್ಯಮಯತೇ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಸ ಯಂತಾ ನ ನಿವರ್ತತೇ|

11007015c ಯಾಮ್ಯಮಾಹೂ ರಥಂ ಹ್ಯೇನಂ ಮುಹ್ಯಂತೇ ಯೇನ ದುರ್ಬುಧಾಃ||

ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಯಾರು ಇದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಸಂಸಾರಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಮ್ಯರಥವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಇದರಿಂದ ಮೂಢರು ವ್ಯಾಮೋಹಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

11007016a ಸ ಚೈತತ್ಪ್ರಾಪ್ನುತೇ ರಾಜನ್ಯತ್ವಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ನರಾಧಿಪ|

11007016c ರಾಜ್ಯನಾಶಂ ಸುಹೃನ್ನಾಶಂ ಸುತನಾಶಂ ಚ ಭಾರತ||

ರಾಜನ್! ನರಾಧಿಪ! ಭಾರತ! ನೀನು ಪಡೆದಿರುವ ರಾಜ್ಯನಾಶ, ಸುಹೃದಯರ ನಾಶ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ನಾಶ ಮೊದಲಾದ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ಅವರೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

11007017a ಅನುತರ್ಷುಲಮೇವೈತದ್ಧುಃಖಂ ಭವತಿ ಭಾರತ|

11007017c ಸಾಧುಃ ಪರಮದುಃಖಾನಾಂ ದುಃಖಿಭೈಷಜ್ಯಮಾಚರೇತ್||

ಭಾರತ! ಅತಿವ್ಯಾಮೋಹವೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಧುವಾದವನು ಪರಮದುಃಖಿಗಳಿಗೆ ದುಃಖದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

11007018a ನ ವಿಕ್ರಮೋ ನ ಚಾಪ್ಯರ್ಥೋ ನ ಮಿತ್ರಂ ನ ಸುಹೃಜ್ಜನಃ|

11007018c ತಥೋನ್ಮೋಚಯತೇ ದುಃಖಾದ್ಯಥಾತ್ಮಾ ಸ್ಥಿರಸಂಯಮಃ||

ಆತ್ಮದ ಸ್ಥಿರ-ಸಂಯಮಗಳಿಂದ ದೊರೆಯುವ ದುಃಖಾದಿಗಳ

ಬಿಡುಗಡೆಯ ವಿಕ್ರಮದಿಂದಾಗಲೀ, ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದಾಲೀ, ಮಿತ್ರ-
ಸುಹೃಜ್ಜನರಿಂದಾಗಲೀ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

11007019a ತಸ್ಮಾನ್ಮೈತ್ರಂ ಸಮಾಸ್ಥಾಯ ಶೀಲಮಾಪದ್ಯ ಭಾರತ|

11007019c ದಮಸ್ತಾಗೋಽಪ್ರಮಾದಶ್ಚ ತೇ ತ್ರಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಹಯಾಃ||

ಆದುದರಿಂದ ಭಾರತ! ಸರ್ವತ್ರ ಸರ್ವರಲ್ಲಿಯೂ ಮೈತ್ರಿಭಾವವನ್ನು
ಹೊಂದಿ ಶೀಲವನ್ನು ಪಡೆದುಕೋ! ದಮ, ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ಅಪ್ರಮಾದ
ಈ ಮೂರು ಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೊಯ್ಯುವ ಕುದುರೆಗಳು.

11007020a ಶೀಲರಶ್ಮಿಸಮಾಯುಕ್ತೇ ಸ್ಥಿತೋ ಯೋ ಮಾನಸೇ ರಥೇ|

11007020c ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಮೃತ್ಯುಭಯಂ ರಾಜನ್ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ಸ ಗಚ್ಚತಿ||

ರಾಜನ್! ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶೀಲವೆಂಬ ಕಡಿವಾಣವನ್ನು ಹಿಡಿದು ರಥದಲ್ಲಿ
ಕುಳಿತಿರುವವನು ಮೃತ್ಯುಭಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ
ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ವಿಶೋಕಪರ್ವಣಿ

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಶೋಕಕರಣೇ ಸಪ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಶೋಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಶೋಕಕರಣ ಎನ್ನುವ ಏಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಮೂರ್ಛೆಯಿಂದ ಎದ್ದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು

ಹೇಳಲು ವ್ಯಾಸನು ಅವನಿಗೆ ದೇವರಹಸ್ಯದ ಕುರಿತು ಹೇಳಿ
ಸಂತವಿಸಿದುದು (೧-೪೮).

11008001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

11008001a ವಿದುರಸ್ಯ ತು ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ನಿಶಮ್ಯ ಕುರುಸತ್ತಮಃ|

11008001c ಪುತ್ರಶೋಕಾಭಿಸಂತಪ್ತಃ ಪಪಾತ ಭುವಿ ಮೂರ್ಚಿತಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿದುರನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ
ಕುರುಸತ್ತಮನು ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂದ ಸಂತಪ್ತನಾಗಿ ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ
ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು.

11008002a ತಂ ತಥಾ ಪತಿತಂ ಭೂಮೌ ನಿಸಂಜ್ಞಂ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಬಾಂಧವಾಃ|

11008002c ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನಶ್ಚೈವ ಕ್ಷತ್ತಾ ಚ ವಿದುರಸ್ತಥಾ||

11008003a ಸಂಜಯಃ ಸುಹೃದಶ್ಚಾನ್ಯೇ ದ್ವಾಃಸ್ಥಾ ಯೇ ಚಾಸ್ಯ ಸಂಮತಾಃ|

11008003c ಜಲೇನ ಸುಖಶೀತೇನ ತಾಲವೃಂತ್ಯೈಶ್ಚ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಹಾಗೆ ನಿಸಂಜ್ಞನಾಗಿ ಅವನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುದನ್ನು
ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಬಾಂಧವರು - ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನ, ಕ್ಷತ್ತ ವಿದುರ -
ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ವಿಶ್ವಸನೀಯ ಸುಹೃದಯರು - ಸಂಜಯ ಮತ್ತು
ದ್ವಾರಪಾಲಕರು - ಸುಖಶೀತಲ ನೀರನ್ನು ಚುಮಿಕಿಸಿ ಬೀಸಣಿಗೆಯನ್ನು
ಬೀಸಿದರು.

11008004a ಪಸ್ಪುಶುಶ್ಚ ಕರೈರ್ಗಾತ್ರಂ ವೀಜಮಾನಾಶ್ಚ ಯತ್ನತಃ|

11008004c ಅನ್ವಾಸನುಚಿರಂ ಕಾಲಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ ತಥಾಗತಮ್||

ಕೈಗಳಿಂದ ಅವನ ಶರೀರವನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಾ ಎಬ್ಬಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ
ಅವರು ಹಾಗೆಯೇ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಬಳಿಯೇ
ಇದ್ದರು.

11008005a ಅಥ ದೀರ್ಘಸ್ಯ ಕಾಲಸ್ಯ ಲಬ್ಧಸಂಜ್ಞೋ ಮಹೀಪತಿಃ|

11008005c ವಿಲಲಾಪ ಚಿರಂ ಕಾಲಂ ಪುತ್ರಾಧಿಭಿರಭಿಪ್ಲುತಃ||

ದೀರ್ಘಕಾಲದ ನಂತರ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡ ಮಹೀಪತಿಯು
ಪುತ್ರವ್ಯಸನದಿಂದ ಮುಳುಗಿಹೋಗಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ವಿಲಪಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

11008006a ದಿಗಸ್ತು ಖಿಲು ಮಾನುಷ್ಯಂ ಮಾನುಷ್ಯೇ ಚ ಪರಿಗ್ರಹಮ್|

11008006c ಯತೋಮೂಲಾನಿ ದುಃಖಾನಿ ಸಂಭವಂತಿ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ||

“ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮಕ್ಕೇ ಧಿಕ್ಕಾರ! ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿನಿಂದ ಪುನಃ
ಪುನಃ ದುಃಖಗಳು ಬರುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ!

11008007a ಪುತ್ರನಾಶೇಽರ್ಥನಾಶೇ ಚ ಜ್ಞಾತಿಸಂಬಂಧಿನಾಮಪಿ|

11008007c ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಸುಮಹದ್ದುಃಖಿಂ ವಿಷಾಗ್ನಿಪ್ರತಿಮಂ ವಿಭೋ||

ವಿಭೋ! ಪುತ್ರನಾಶ, ಅರ್ಥನಾಶ, ಜ್ಞಾತಿ-ಸಂಬಂಧಿಗಳ ನಾಶಗಳಿಂದ
ವಿಷ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ ಮಹಾದುಃಖವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ.

11008008a ಯೇನ ದಹ್ಯಂತಿ ಗಾತ್ರಾಣಿ ಯೇನ ಪ್ರಜ್ಞಾ ವಿನಶ್ಯತಿ|

11008008c ಯೇನಾಭಿಭೂತಃ ಪುರುಷೋ ಮರಣಂ ಬಹು ಮನ್ಯತೇ||

ಇವುಗಳಿಂದ ದೇಹವು ಸುಡುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು

ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮರಣವೇ ಲೇಸೆನಿಸುತ್ತದೆ.

11008009a ತದಿದಂ ವ್ಯಸನಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಮಯಾ ಭಾಗ್ಯವಿಪರ್ಯಯಾತ್|

11008009c ತಚ್ಚೈವಾಹಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಅದ್ಭವ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ ! ಭಾಗ್ಯವಿಪರ್ಯಯಾದಿಂದ ನನಗೆ ಈ ವ್ಯಸನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಇಂದೇ ನಾನು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಮಾಡುತ್ತೇನೆ !”

11008010a ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ತು ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಪಿತರಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಮಮ್|

11008010c ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರೋಽಭವನ್ಮೂಢಃ ಶೋಕಂ ಚ ಪರಮಂ ಗತಃ|

11008010e ಅಭೂಚ್ಚ ತುಷ್ಟಿಂ ರಾಜಾಸೌ ಧ್ಯಾಯಮಾನೋ ಮಹೀಪತೇ||

ಹೀಗೆ ಅವನು ಮಹಾತ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಮ ತಂದೆಗೆ ಹೇಳಿ ಮೂಢನಾಗಿ ಪರಮ ಶೋಕಾನ್ವಿತನಾದನು. ಯೋಚನಾಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದ ರಾಜ ಮಹೀಪತಿಯು ಸುಮ್ಮನಾದನು.

11008011a ತಸ್ಯ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನಃ ಪ್ರಭುಃ|

11008011c ಪುತ್ರಶೋಕಾಭಿಸಂತಪ್ತಂ ಪುತ್ರಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಅವನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಭು ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನನು ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂದ ಸಂತಪ್ತನಾಗಿದ್ದ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

11008012a ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಮಹಾಬಾಹೋ ಯತ್ತ್ವಾಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತಚ್ಚೈಣು|

11008012c ಶ್ರುತವಾನಸಿ ಮೇಧಾವೀ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕುಶಲಸ್ತಥಾ||

“ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ! ಮಹಾಬಾಹೋ ! ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳು.

ನೀನು ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುವೆ. ಮೇಧಾವಿಯೂ
ಧರ್ಮಾರ್ಥಕುಶಲನೂ ಆಗಿರುವೆ.

11008013a ನ ತೇಽಸ್ತುವಿದಿತಂ ಕಿಂ ಚಿದ್ವೇದಿತವ್ಯಂ ಪರಂತಪ|
11008013c ಅನಿತ್ಯತಾಂ ಹಿ ಮರ್ತ್ಯಾನಾಂ ವಿಜಾನಾಸಿ ನ ಸಂಶಯಃ||

ಪರಂತಪ! ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.
ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿರುವುದೂ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯರ
ಅನಿತ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀನು ಅರಿತುಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ!

11008014a ಅಧ್ರುವೇ ಜೀವಲೋಕೇ ಚ ಸ್ಥಾನೇ ವಾಶಾಶ್ವತೇ ಸತಿ|
11008014c ಜೀವಿತೇ ಮರಣಾಂತೇ ಚ ಕಸ್ಮಾಚ್ಚೋಚಸಿ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಜೀವಲೋಕವೇ ಅಶಾಶ್ವತವಾದುದು. ಸತ್ಯರ ಸ್ಥಾನವೇ
ಶಾಶ್ವತವಾದುದು. ಜೀವಿಸಿರುವವನಿಗೆ ಮರಣವೇ ಅಂತ್ಯವಾದುದು.
ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಏಕೆ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವೆ?

11008015a ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ತವ ರಾಜೇಂದ್ರ ವೈರಸ್ಯಾಸ್ಯ ಸಮುದ್ಭವಃ|
11008015c ಪುತ್ರಂ ತೇ ಕಾರಣಂ ಕೃತ್ವಾ ಕಾಲಯೋಗೇನ ಕಾರಿತಃ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನನ್ನೇ ಕಾರಣವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು
ಕಾಲಯೋಗದಿಂದ ನಿನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ವೈರವು
ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು.

11008016a ಅವಶ್ಯಂ ಭವಿತವ್ಯೇ ಚ ಕುರೂಣಾಂ ವೈಶಸೇ ನೃಪ|

11008016c ಕಸ್ಮಾಚ್ಚೋಚಸಿ ತಾನ್ ಶೂರಾನ್ಗತಾನ್ವರಮಿಕಾಂ ಗತಿಮ್||

ನೃಪ! ಅವಶ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಕುರುಗಳ ವಿನಾಶವು ನಡೆದುಹೋಯಿತು.
ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಸೇರಿದ ಆ ಶೂರರಿಗಾಗಿ ಏಕೆ ನೀನು
ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವೆ?

11008017a ಜಾನತಾ ಚ ಮಹಾಬಾಹೋ ವಿದುರೇಣ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

11008017c ಯತಿತಂ ಸರ್ವಯತ್ನೇನ ಶಮಂ ಪ್ರತಿ ಜನೇಶ್ವರ||

ಜನೇಶ್ವರ! ಇದನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಮಹಾಬಾಹು ಮಹಾತ್ಮ ವಿದುರನು
ಸರ್ವಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು.

11008018a ನ ಚ ದೈವಕೃತೋ ಮಾರ್ಗಃ ಶಕ್ಯೋ ಭೂತೇನ ಕೇನ ಚಿತ್|

11008018c ಘಟತಾಪಿ ಚಿರಂ ಕಾಲಂ ನಿಯಂತುಮಿತಿ ಮೇ ಮತಿಃ||

ಬಹುಕಾಲ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ದೈವವು ಮಾಡಿದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಇರುವ
ಯಾವುದೂ ತಡೆಯಲಾರದೆನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

11008019a ದೇವತಾನಾಂ ಹಿ ಯತ್ಕಾರ್ಯಂ ಮಯಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತಃ ಶ್ರುತಮ್|

11008019c ತತ್ತೇಹಂ ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಕಥಂ ಸ್ಥೈರ್ಯಂ ಭವೇತ್ತವ||

ದೇವತೆಗಳ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು
ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದರಿಂದ ನಿನಗೆ
ಸ್ಥೈರ್ಯವುಂಟಾಗಬಹುದು.

11008020a ಪುರಾಹಂ ತ್ವರಿತೋ ಯಾತಃ ಸಭಾಮೈಂದ್ರೀಂ ಜಿತಕ್ರಮಃ|

11008020c ಅಪಶ್ಯಂ ತತ್ರ ಚ ತದಾ ಸಮವೇತಾನ್ ದಿವೌಕಸಃ|

11008020e ನಾರದಪ್ರಮುಖಾಂಶ್ಚಾಪಿ ಸರ್ವಾನ್ದೇವಯುಷೀಂಸ್ತಥಾ||

ಶ್ರಮವನ್ನು ಜಯಿಸಿರುವ ನಾನು ಹಿಂದೆ ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಇಂದ್ರನ ಸಭೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆನು. ಅಲ್ಲಿ ದಿವೌಕಸರು, ಮತ್ತು ನಾರದನೇ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವ ದೇವಯುಷಿಗಳು ನೆರೆದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದೆನು.

11008021a ತತ್ರ ಚಾಪಿ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪೃಥಿವೀ ಪೃಥಿವೀಪತೇ|

11008021c ಕಾರ್ಯಾರ್ಥಮುಪಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾ ದೇವತಾನಾಂ ಸಮೀಪತಃ||

ಪೃಥಿವೀಪತೇ! ಅಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳ ಸಮೀಪ ಬಂದಿದ್ದ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿದೆ.

11008022a ಉಪಗಮ್ಯ ತದಾ ಧಾತ್ರೀ ದೇವಾನಾಹ ಸಮಾಗತಾನ್|

11008022c ಯತ್ಕಾರ್ಯಂ ಮಮ ಯುಷ್ಮಾಭಿರ್ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸದನೇ ತದಾ|

11008022e ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತಂ ಮಹಾಭಾಗಾಸ್ತಚ್ಚೇಪ್ರಂ ಸಂವಿಧೀಯತಾಮ್||

ಆಗ ಧರಿತ್ರಿಯು ಬಳಿಸಾರಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು:

“ಮಹಾಭಾಗರೇ! ಬ್ರಹ್ಮಸದನದಲ್ಲಿ ನೀವು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿದ್ದ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಡಿ!”

11008023a ತಸ್ಯಾಸ್ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಿಷ್ಣುಲೋಕನಮಸ್ಯ ತಃ|

11008023c ಉವಾಚ ಪ್ರಹಸನ್ವಾಕ್ಯಂ ಪೃಥಿವೀಂ ದೇವಸಂಸದಿ||

ಅವಳ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಲೋಕನಮಸ್ಯ ತ ವಿಷ್ಣುವು ನಗುತ್ತಾ

ದೇವಸಂಸದಿಯಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

11008024a ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ಪುತ್ರಾಣಾಂ ಯಸ್ತು ಜ್ಯೇಷ್ಠಃ ಶತಸ್ಯ ವೈ|

11008024c ದುರ್ಯೋಧನ ಇತಿ ಖ್ಯಾತಃ ಸ ತೇ ಕಾರ್ಯಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ|

11008024e ತಂ ಚ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಮಹೀಪಾಲಂ ಕೃತಕೃತ್ಯಾ ಭವಿಷ್ಯಸಿ||

“ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ನೂರು ಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠನಾದ ದುರ್ಯೋಧನನೆಂದು ಖ್ಯಾತನಾಗಿರುವ ಅವನು ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮಹೀಪಾಲನನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನೀನು ಕೃತಕೃತ್ಯಳಾಗುವೆ!

11008025a ತಸ್ಯಾರ್ಥೇ ಪೃಥಿವೀಪಾಲಾಃ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇ ಸಮಾಗತಾಃ|

11008025c ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಘಾತಯಿಷ್ಯಂತಿ ದೃಢೈಃ ಶಸ್ತ್ರೈಃ ಪ್ರಹಾರಿಣಃ||

ಅವನಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಪೃಥ್ವೀಪಾಲರು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ದೃಢ ಶಸ್ತ್ರ ಪ್ರಹಾರಗಳಿಂದ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

11008026a ತತಸ್ತೇ ಭವಿತಾ ದೇವಿ ಭಾರಸ್ಯ ಯುಧಿ ನಾಶನಮ್|

11008026c ಗಚ್ಚ ಶೀಘ್ರಂ ಸ್ವಕಂ ಸ್ಥಾನಂ ಲೋಕಾನ್ದಾರಯ ಶೋಭನೇ||

ದೇವೀ! ಆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನೀನು ಹೊತ್ತಿರುವ ಭಾರವು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಶೋಭನೇ! ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಸ್ವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಧರಿಸು!”

11008027a ಸ ಏಷ ತೇ ಸುತೋ ರಾಜಽಲ್ಲೋಕಸಂಹಾರಕಾರಣಾತ್|

11008027c ಕಲೇರಂಶಃ ಸಮುತ್ಪನ್ನೋ ಗಾಂಧಾರ್ಯಾ ಜಠರೇ ನೃಪ||

ರಾಜನ್! ನೃಪ! ಲೋಕಸಂಹಾರದ ಕಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಲಿಯ
ಅಂಶದಿಂದ ಅವನು ಗಾಂಧಾರಿಯ ಜಠರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸುತನಾಗಿ
ಹುಟ್ಟಿದನು.

11008028a ಅಮರ್ಷೀ ಚಪಲಶ್ಚಾಪಿ ಕ್ರೋಧನೋ ದುಷ್ಟಸಾಧನಃ|

11008028c ದೈವಯೋಗಾತ್ಸಮುತ್ಪನ್ನಾ ಭ್ರಾತರಶ್ಚಾಸ್ಯ ತಾದೃಶಾಃ||

ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಅಸಹನಶೀಲನೂ, ಚಪಲನೂ, ಕೋಪಿಷ್ಠನೂ,
ಅಸಂತುಷ್ಟನೂ ಆಗಿದ್ದ ಅವನಂತೆಯೇ ಅವನ ಸಹೋದರರೂ
ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡರು.

11008029a ಶಕುನಿರ್ಮಾತುಲಶ್ಚೈವ ಕರ್ಣಶ್ಚ ಪರಮಃ ಸಖಾ|

11008029c ಸಮುತ್ಪನ್ನಾ ವಿನಾಶಾರ್ಥಂ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಸಹಿತಾ ನೃಪಾಃ|

11008029e ಏತಮರ್ಥಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ನಾರದೋ ವೇದ ತತ್ತ್ವತಃ||

ಪೃಥ್ವಿಯ ನೃಪರನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ವಿನಾಶಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವನ
ಮಾವ ಶಕುನಿಯೂ ಪರಮ ಸಖ ಕರ್ಣನೂ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಮಹಾಬಾಹೋ! ಇದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಾರದನು ತತ್ತ್ವತಃ

ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

11008030a ಆತ್ಮಾಪರಾಧಾತ್ಪುತ್ರಾಸ್ತೇ ವಿನಷ್ಟಾಃ ಪೃಥಿವೀಪತೇ|

11008030c ಮಾ ತಾನ್ ಶೋಚಸ್ವ ರಾಜೇಂದ್ರ ನ ಹಿ ಶೋಕೇಽಸ್ತಿ ಕಾರಣಮ್||

ಪೃಥಿವೀಪತೇ! ತಾವೇ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರು
ವಿನಾಶಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜೇಂದ್ರ! ಅವರ ಕುರಿತು ಶೋಕಿಸಬೇಡ!

ಇದರಲ್ಲಿ ಶೋಕಿಸುವ ಕಾರಣವೇ ಇಲ್ಲ !

11008031a ನ ಹಿ ತೇ ಪಾಂಡವಾಃ ಸ್ವಲ್ಪಮಪರಾಧ್ಯಂತಿ ಭಾರತ|

11008031c ಪುತ್ರಾಸ್ತವ ದುರಾತ್ಮಾನೋ ಯೈರಿಯಂ ಘಾತಿತಾ ಮಹೀ||

ಭಾರತ ! ಪಾಂಡವರೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನನ್ನು ಅಪರಾಧಿಯೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ದುರಾತ್ಮರಾದ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳೇ ಈ ಮಹಿಯನ್ನು ವಿನಾಶಮಾಡಿದರು.

11008032a ನಾರದೇನ ಚ ಭದ್ರಂ ತೇ ಪೂರ್ವಮೇವ ನ ಸಂಶಯಃ|

11008032c ಯುಧಿಷ್ಠಿರಸ್ಯ ಸಮಿತೌ ರಾಜಸೂಯೇ ನಿವೇದಿತಮ್||

ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ ! ನಾರದನು ಹಿಂದೆಯೇ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ರಾಜಸೂಯದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.

11008033a ಪಾಂಡವಾಃ ಕೌರವಾಶ್ಚೈವ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಪರಸ್ಪರಮ್|

11008033c ನ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಕೌಂತೇಯ ಯತ್ತೇ ಕೃತ್ಯಂ ತದಾಚರ||

“ಕೌಂತೇಯ ! ಪಾಂಡವರು ಮತ್ತು ಕೌರವರು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತಾರೆ. ನೀನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡು !”

11008034a ನಾರದಸ್ಯ ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ತದಾಶೋಚಂತ ಪಾಂಡವಾಃ|

11008034c ಏತತ್ತೇ ಸರ್ವಮಾಖ್ಯಾತಂ ದೇವಗುಹ್ಯಂ ಸನಾತನಮ್||

ನಾರದನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಾಂಡವರು ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇಗೋ

ಸನಾತನವಾಗಿರುವ ಈ ದೇವರಹಸ್ಯವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

11008035a ಕಥಂ ತೇ ಶೋಕನಾಶಃ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರಾಣೇಷು ಚ ದಯಾ ಪ್ರಭೋ|

11008035c ಸ್ನೇಹಶ್ಚ ಪಾಂಡುಪುತ್ರೇಷು ಜ್ಞಾತ್ವಾ ದೈವಕೃತಂ ವಿಧಿಮ್||

ಪ್ರಭೋ! ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ನಂತರವಾದರೂ ದೈವವು ನಡೆಸಿದ
ವಿಧಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ನಿನ್ನ ಶೋಕವು ನಾಶವಾಗಲಿ. ಪ್ರಾಣಗಳ ಮೇಲೆ
ದಯೆವುಂಟಾಗಲಿ. ಮತ್ತು ಪಾಂಡುಪುತ್ರರೊಡನೆ ಸ್ನೇಹವು ಬೆಳೆಯಲಿ.

11008036a ಏಷ ಚಾರ್ಥೋ ಮಹಾಬಾಹೋ ಪೂರ್ವಮೇವ ಮಯಾ ಶ್ರುತಃ|

11008036c ಕಥಿತೋ ಧರ್ಮರಾಜಸ್ಯ ರಾಜಸೂಯೇ ಕೃತೂತ್ತಮೇ||

11008037a ಯತಿತಂ ಧರ್ಮಪುತ್ರೇಣ ಮಯಾ ಗುಹ್ಯೇ ನಿವೇದಿತೇ|

11008037c ಅವಿಗ್ರಹೇ ಕೌರವಾಣಾಂ ದೈವಂ ತು ಬಲವತ್ತರಮ್||

ಮಹಾಬಾಹೋ! ಇದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಾನು ಬಹಳ ಹಿಂದೆಯೇ
ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಉತ್ತಮ ಕೃತು ರಾಜಸೂಯದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೂ ಇದನ್ನು
ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಈ ಗುಟ್ಟನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳಿದ ಧರ್ಮಪುತ್ರನೂ
ಕೌರವರೊಂದಿಗೆ ಕಲಹವಾಗದಂತೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು.
ಆದರೆ ದೈವವೇ ಬಲವತ್ತರವಾದುದು.

11008038a ಅನತಿಕ್ರಮಣೀಯೋ ಹಿ ವಿಧೀ ರಾಜನ್ಯಥಂ ಚನ|

11008038c ಕೃತಾಂತಸ್ಯ ಹಿ ಭೂತೇನ ಸ್ಥಾವರೇಣ ತ್ರಸೇನ ಚ||

ರಾಜನ್! ಕೃತಾಂತನ ಈ ವಿಧಿಯನ್ನು ಚರಾಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ
ಯಾರಿಗೂ ಎಂದೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

11008039a ಭವಾನ್ಕರ್ಮಪರೋ ಯತ್ರ ಬುದ್ಧಿಶ್ರೇಷ್ಠಶ್ಚ ಭಾರತ|

11008039c ಮುಹ್ಯತೇ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಗತಿಂ ಚಾಗತಿಮೇವ ಚ||

ನೀನು ಕರ್ಮಪರನಾಗಿರುವೆ! ಭಾರತ! ಬುದ್ಧಿಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಆಗಿರುವೆ.
ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆಗಮನ-ನಿರ್ಗಮನಗಳ ಕುರಿತು ತಿಳಿದಿರುವ ನೀನು ಏಕೆ
ಮೋಹಿತನಾಗುವೆ?

11008040a ತ್ವಾಂ ತು ಶೋಕೇನ ಸಂತಪ್ತಂ ಮುಹ್ಯಮಾನಂ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ|

11008040c ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ರಾಜಾ ಪ್ರಾಣಾನಪಿ ಪರಿತ್ಯಜೇತ್||

ನೀನು ಶೋಕಸಂತಪ್ತನಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಮೂರ್ಛಿತನಾಗುತ್ತಿರುವೆ
ಎಂದು ತಿಳಿದು ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿಯಾನು!

11008041a ಕೃಪಾಲುರ್ನಿತ್ಯಶೋ ವೀರಸ್ತಿಯಗ್ಯೋನಿಗತೇಷ್ಟಪಿ|

11008041c ಸ ಕಥಂ ತ್ವಯಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಕೃಪಾಂ ವೈ ನ ಕರಿಷ್ಯತಿ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ತಿಯಗ್ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿರುವ ಪಶು-ಪಕ್ಷಿಗಳ ಮೇಲೂ
ಕೃಪಾಲುವಾಗಿರುವ ಆ ವೀರನು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಏಕೆ ಕೃಪೆಯಿಂದ
ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ?

11008042a ಮಮ ಚೈವ ನಿಯೋಗೇನ ವಿಧೇಶ್ಚಾಪ್ಯನಿವರ್ತನಾತ್|

11008042c ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಚ ಕಾರುಣ್ಯಾತ್ಪ್ರಾಣಾನ್ಧಾರಯ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ನನ್ನ ನಿಯೋಗದಿಂದ ವಿಧಿಯು ಅನತಿಕ್ರಮಣೀಯವೆಂದು
ತಿಳಿದು ಪಾಂಡವರ ಮೇಲಿನ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾಣಧಾರಣೆಯನ್ನು

ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರು !

11008043a ಏವಂ ತೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ಲೋಕೇ ಕೀರ್ತಿರ್ಭವಿಷ್ಯತಿ|

11008043c ಧರ್ಮಶ್ಚ ಸುಮಹಾಂಸ್ತಾತ ತಪ್ತಂ ಸ್ಯಾಚ್ಚ ತಪಶ್ಚಿರಾತ್||

ಹೀಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮಗೂ !

ಮಹಾ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ದೀರ್ಘಕಾಲದ ತಪಸ್ಸನ್ನೂ

ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

11008044a ಪುತ್ರಶೋಕಸಮುತ್ಪನ್ನಂ ಹುತಾಶಂ ಜ್ವಲಿತಂ ಯಥಾ|

11008044c ಪ್ರಜ್ಞಾಂಭಸಾ ಮಹಾರಾಜ ನಿರ್ವಾಪಯ ಸದಾ ಸದಾ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು

ಪ್ರಜ್ಞೆಯೆಂಬ ನೀರಿನಿಂದ ಸದಾಕಾಲಕ್ಕಾಗಿ ಆರಿಸು !”

11008045a ಏತಚ್ಚುತ್ವಾ ತು ವಚನಂ ವ್ಯಾಸಸ್ಯಾಮಿತತೇಜಸಃ|

11008045c ಮುಹೂರ್ತಂ ಸಮನುಧ್ಯಾಯ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರೋಽಭ್ಯಭಾಷತ||

ಅಮಿತತೇಜಸ್ವಿ ವ್ಯಾಸನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುಹೂರ್ತಕಾಲ

ಯೋಚಿಸಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು:

11008046a ಮಹತಾ ಶೋಕಜಾಲೇನ ಪ್ರಣುನ್ನೋಽಸ್ಮಿ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ|

11008046c ನಾತ್ಮಾನಮವಬುಧ್ಯಾಮಿ ಮುಹ್ಯಮಾನೋ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ||

“ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ! ಮಹಾ ಶೋಕಜಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ !

ಪುನಃಪುನಃ ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ನಾನೇ ತಿಳಿಯದಂತಾಗಿದ್ದೇನೆ.

11008047a ಇದಂ ತು ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ತಪ ದೈವನಿಯೋಗಜಮ್|

11008047c ಧಾರಯಿಷ್ಯಾಮ್ಯಹಂ ಪ್ರಾಣಾನ್ಯತಿಷ್ಯೇ ಚ ನಶೋಚಿತುಮ್||

ದೈವವು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದುದು ಎಂಬ ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಶೋಕಿಸದಿರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ.”

11008048a ಏತಚ್ಚುತ್ವಾ ತು ವಚನಂ ವ್ಯಾಸಃ ಸತ್ಯವತೀಸುತಃ|

11008048c ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ರಾಜೇಂದ್ರ ತತ್ರೈವಾಂತರಧೀಯತ||

ರಾಜೇಂದ್ರ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸತ್ಯವತೀಸುತ ವ್ಯಾಸನು ಅಲ್ಲಿತೇ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ವಿಶೋಕಪರ್ವಣಿ
ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಶೋಕಕರಣೇ ಅಷ್ಟಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಶೋಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಶೋಕಕರಣ ಎನ್ನುವ ಎಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ವಿಶೋಕಪರ್ವಃ|

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಶೋಕಪರ್ವವು|

ಇದುವರೆಗಿನ ಒಟ್ಟು ಮಹಾಪರ್ವಗಳೂ - ೧೦/೧೮,

ಉಪಪರ್ವಗಳು-೮೦/೧೦೦, ಅಧ್ಯಾಯಗಳು-೧೩೦೯/೧೯೯೫,

ಶ್ಲೋಕಗಳು-೪೯೪೨೪/೨೩೨೮೪

ಸ್ತ್ರೀ ಪರ್ವ

೯

ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮತ್ತು ಪುರಜನರೊಂದಿಗೆ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು
ರಣಭೂಮಿಗೆ ಹೊರಟಿದುದು (೧-೨೧).

11009001 ಜನಮೇಜಯ ಉವಾಚ

11009001a ಗತೇ ಭಗವತಿ ವ್ಯಾಸೇ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರೋ ಮಹೀಪತಿಃ|

11009001c ಕಿಮಚೇಷ್ಟತ ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ತನ್ಮೈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತುಮರ್ಹಸಿ||

ಜನಮೇಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ! ಭಗವಾನ್ ವ್ಯಾಸನು
ಹೊರಟುಹೋಗಲು ಮಹೀಪತಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಏನು ಮಾಡಿದನು.
ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.”

11009002 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

11009002a ಏತಚ್ಚುತ್ವಾ ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಿರಂ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ತ್ವಚೇತನಃ|

11009002c ಸಂಜಯಂ ಯೋಜಯೇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ವಿದುರಂ ಪ್ರತ್ಯಭಾಷತ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ನರಶ್ರೇಷ್ಠನು
ಬಹುಕಾಲ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನನೂ ಅಚೇತನನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಅನಂತರ
ಸಂಜಯನಿಗೆ ರಥವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಹೇಳಿ ವಿದುರನೊಡನೆ

ಇಂತೆಂದನು:

11009003a ಕ್ಷಿಪ್ರಮಾನಯ ಗಾಂಧಾರೀಂ ಸರ್ವಾಶ್ಚ ಭರತಸ್ತ್ರಿಯಃ|

11009003c ವಧೂಂ ಕುಂತೀಮುಪಾದಾಯ ಯಾಶ್ಚಾನ್ಯಾಸ್ತತ್ರ ಯೋಷಿತಃ||

“ಬೇಗನೇ ಗಾಂಧಾರಿಯನ್ನೂ ಸರ್ವ ಭರತಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೂ
ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ! ನಾದಿನಿ ಕುಂತಿಯನ್ನೂ ಅವಳ ಬಳಿಯಿರುವ ಅನ್ಯ
ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ !”

11009004a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಸ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ವಿದುರಂ ಧರ್ಮವಿತ್ತಮಮ್|

11009004c ಶೋಕವಿಪ್ರಹತಜ್ಞಾನೋ ಯಾನಮೇವಾನ್ವಪದ್ಯತ||

ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಧರ್ಮವಿತ್ತಮ ವಿದುರನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಶೋಕದಿಂದ
ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವನು ರಥವನ್ನೇರಿದನು.

11009005a ಗಾಂಧಾರೀ ಚೈವ ಶೋಕಾರ್ತಾ ಭರ್ತುರ್ವಚನಚೋದಿತಾ|

11009005c ಸಹ ಕುಂತ್ಯಾ ಯತೋ ರಾಜಾ ಸಹ ಸ್ತ್ರೀಭಿರುಪಾದ್ರವತ್||

ಶೋಕಾರ್ತಳಾದ ಗಾಂಧಾರಿಯೂ ಕೂಡ ಪತಿಯ ಮಾತಿನಂತೆ ಕುಂತಿ
ಮತ್ತು ಇತರ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಂದಿಗೆ ರಾಜನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದಳು.

11009006a ತಾಃ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ರಾಜಾನಂ ಭೃಶಂ ಶೋಕಸಮನ್ವಿತಾಃ|

11009006c ಆಮಂತ್ರಾನ್ಯೋನ್ಯಮೀಯಃ ಸ್ಮ ಭೃಶಮುಚ್ಚುಕ್ರುಶುಸ್ತತಃ||

ರಾಜನ ಬಳಿಬಂದೊಡನೆಯೇ ಶೋಕಸಮನ್ವಿತರಾದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ
ಅನ್ಯೋನ್ಯರ ಹೆಸರನ್ನು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅನ್ಯೋನ್ಯರ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು

धृतराष्ट्र विलापः ।

ತಬ್ಬಿಹಿಡಿದು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳತೊಡಗಿದರು.

11009007a ತಾಃ ಸಮಾಶ್ವಾಸಯತ್ ಕ್ಷತ್ರಾ ತಾಭ್ಯಶ್ಚಾ ತರ್ತರಃ ಸ್ವಯಮ್|

11009007c ಅಶ್ರುಕಂಠೀಃ ಸಮಾರೋಪ್ಯ ತತೋಽಸೌ ನಿಯಯೌ ಪುರಾತ್||

ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕ್ಷತ್ರ ವಿದುರನು ಅವರಿಂದಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ದುಃಖಿತನಾದನು. ಕಂಬನಿಯಿಂದ ಮಾತುಕಟ್ಟಿದ್ದ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ವಿದುರನು ಹಸ್ತಿನಾಪುರದಿಂದ ಹೊರಟನು.

11009008a ತತಃ ಪ್ರಣಾದಃ ಸಂಜಜ್ಞೇ ಸರ್ವೇಷು ಕುರುವೇಶ್ಮಸು|

11009008c ಆಕುಮಾರಂ ಪುರಂ ಸರ್ವಮಭವಚ್ಛೋಕಕರ್ಶಿತಮ್||

ಕುರುಗಳ ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಗ ಹೃದಯವನ್ನೇ ಸೀಳಿಬಿಡುವ ದೊಡ್ಡ ಆರ್ತನಾದವು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಕುಮಾರರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಹಸ್ತಿನಾಪುರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಶೋಕಪೀಡಿತರಾಗಿದ್ದರು.

11009009a ಅದೃಷ್ಟಪೂರ್ವಾ ಯಾ ನಾರ್ಯಃ ಪುರಾ ದೇವಗಣೈರಪಿ|

11009009c ಪೃಥಗ್ಜನೇನ ದೃಶ್ಯಂತ ತಾಸ್ತದಾ ನಿಹತೇಶ್ವರಾಃ||

ಹಿಂದೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ನೋಡಲು ದೊರೆಯದಿದ್ದ ಕುರುನಾರಿಯರು ತಮ್ಮ ಪತಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ನಗರದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ದೃಷ್ಟಿಗೂ ಬೀಳುವಂತಾದರು !

11009010a ಪ್ರಕೀರ್ಯ ಕೇಶಾನ್ಸುಶುಭಾನ್ಛೂಷಣಾನ್ಯವಮುಚ್ಯ ಚ|

11009010c ಏಕವಸ್ತ್ರಧರಾ ನಾರ್ಯಃ ಪರಿಪೇತುರನಾಥವತ್||

ಸುಂದರ ಕೇಶರಾಶಿಗಳನ್ನು ಕೆದರಿ, ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಕಳಚಿ,
ಏಕವಸ್ತ್ರಧಾರಿಯರಾಗಿ ಕುರು ನಾರಿಯರು ಅನಾಥರಂತೆ
ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು.

11009011a ಶ್ವೇತಪರ್ವತರೂಪೇಭ್ಯೋ ಗೃಹೇಭ್ಯಸ್ತಾಸ್ವ ಪಾಕ್ರಮನ್||

11009011c ಗುಹಾಭ್ಯ ಇವ ಶೈಲಾನಾಂ ಪೃಷತ್ಯೋ ಹತಯೂಥಪಾಃ||

ಹಿಂಡಿನ ನಾಯಕನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಹೆಣ್ಣುಜಿಂಕೆಗಳು ಪರ್ವತದ
ಗುಹೆಗಳಿಂದ ಹೊರಬರುವಂತೆ ಶ್ವೇತಪರ್ವತಗಳಂತಿದ್ದ ಭವನಗಳಿಂದ
ಅವರು ಹೊರಬರುತ್ತಿದ್ದರು.

11009012a ತಾನ್ಯುದೀರ್ಣಾನಿ ನಾರೀಣಾಂ ತದಾ ವೃಂದಾನ್ಯನೇಕಶಃ|

11009012c ಶೋಕಾರ್ತಾನ್ಯದ್ರವನ್ರಾಜನ್ಶೋರೀಣಾಮಿವಾಂಗನೇ||

ರಾಜನ್! ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಕಿಶೋರಿಯರ ಗುಂಪಿನಂತಿದ್ದ
ಶೋಕಾರ್ತ ನಾರಿಯರ ಅನೇಕ ಗುಂಪುಗಳು ರಣಭೂಮಿಯ ಕಡೆ
ಹೊರಟವು.

11009013a ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಬಾಹೂನ್ಮೋಶಂತ್ಯಃ ಪುತ್ರಾನ್ಭ್ರಾತೃನ್ಪಿತೃನಪಿ|

11009013c ದರ್ಶಯಂತೀವ ತಾ ಹ ಸ್ಮ ಯುಗಾಂತೇ ಲೋಕಸಂಕ್ಷಯಮ್||

ಪರಸ್ಪರರ ತೋಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಮ್ಮ ಪುತ್ರರು, ಸಹೋದರರು ಮತ್ತು
ತಂದೆಯರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು ಯುಗಾಂತದ

ಲೋಕವಿನಾಶವು ಹೇಗಿರುತ್ತದೆಯೆಂದು ತೋರಿಸುವಂತಿದ್ದರು.

11009014a ವಿಲಪಂತ್ಯೋ ರುದಂತ್ಯಶ್ಚ ಧಾವಮಾನಾಸ್ತತಸ್ತತಃ|

11009014c ಶೋಕೇನಾಭ್ಯಾಹತಜ್ಞಾನಾಃ ಕರ್ತವ್ಯಂ ನ ಪ್ರಜಜ್ಞಿರೇ||

ವಿಲಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಓಡುತ್ತಾ ಶೋಕದಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದ ಅವರು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯದಾಗಿದ್ದರು.

11009015a ವ್ರೀಡಾಂ ಜಗ್ಮುಃ ಪುರಾ ಯಾಃ ಸ್ಮ ಸಖೀನಾಮಪಿ ಯೋಷಿತಃ|

11009015c ತಾ ಏಕವಸ್ತ್ರಾ ನಿರ್ಲಜ್ಜಾಃ ಶ್ವಶ್ರುಣಾಂ ಪುರತೋಽಭವನ್||

ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ತಮ್ಮ ದಾಸಿ ಮತ್ತು ಸಖಿಯರ ಮುಂದೆ ಬರಲೂ ನಾಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು ಈಗ ಏಕವಸ್ತ್ರರಾಗಿ ನಿರ್ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಅತ್ತೆಯರ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದರು.

11009016a ಪರಸ್ಪರಂ ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮೇಷು ಶೋಕೇಷ್ಟಾಶ್ವಾಸಯನ್ಮ ಯಾಃ|

11009016c ತಾಃ ಶೋಕವಿಹ್ವಲಾ ರಾಜನ್ನಪೈಕ್ಷಂತ ಪರಸ್ಪರಮ್||

ರಾಜನ್! ಮೊದಲು ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ವ್ಯಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಶೋಕವಿಹ್ವಲರು ಈಗ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು.

11009017a ತಾಭಿಃ ಪರಿವೃತೋ ರಾಜಾ ರುದತೀಭಿಃ ಸಹಸ್ರಶಃ|

11009017c ನಿಯಮೈಃ ನಗರಾದ್ಧೀನಸ್ತೂರ್ಣಮಾಯೋಧನಂ ಪ್ರತಿ||

ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಹಸ್ರಾರು ನಾರಿಯರಿಂದ ಪರಿವೃತನಾಗಿ ದೀನ
ರಾಜನು ನಗರದಿಂದ ರಣಭೂಮಿಯ ಕಡೆ ಬೇಗನೇ
ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು.

11009018a ಶಿಲ್ಪಿನೋ ವಣಿಜೋ ವೈಶ್ಯಾಃ ಸರ್ವ ಕರ್ಮೋಪಜೀವಿನಃ|

11009018c ತೇ ಪಾರ್ಥಿವಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ನಿಯಮುರ್ನಗರಾದ್ ಬಹಿಃ||

ಆ ರಾಜನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಾ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು, ವರ್ತಕರು, ವೈಶ್ಯರು ಮತ್ತು
ಸರ್ವ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಉಪಜೀವನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು
ನಗರದಿಂದ ಹೊರಟರು.

11009019a ತಾಸಾಂ ವಿಕ್ರೋಶಮಾನಾನಾಮಾರ್ತಾನಾಂ ಕುರುಸಂಕ್ಷಯೇ|

11009019c ಪ್ರಾದುರಾಸೀನ್ಮಹಾನ್ ಶಬ್ದೋ ವ್ಯಥಯನ್ಭವನಾನ್ಯತ||

ಕುರುಸಂಕ್ಷಯದಿಂದುಂಟಾದ ಶೋಕದಿಂದ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಅವರ
ಮಹಾಶಬ್ದವು ಮೇಲೇರಿ ಭುವನಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಥೆಗೊಳಿಸಿತು.

11009020a ಯುಗಾಂತಕಾಲೇ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಭೂತಾನಾಂ ದಹ್ಯತಾಮಿವ|

11009020c ಅಭಾವಃ ಸ್ಯಾದಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತ ಇತಿ ಭೂತಾನಿ ಮೇನಿರೇ||

ಇರುವವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುಟ್ಟುಬಿಡುವ ಯುಗಾಂತದ ಸಮಯವು ಈಗಲೇ
ಒದಗಿಬಂದಿತೋ ಎಂದು ಭೂತಗಳು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವು.

11009021a ಭೃಶಮುದ್ವಿಗ್ನಮನಸಸ್ತೇ ಪೌರಾಃ ಕುರುಸಂಕ್ಷಯೇ|

11009021c ಪ್ರಾಕ್ರೋಶಂತ ಮಹಾರಾಜ ಸ್ವನುರಕ್ತಾಸ್ತದಾ ಭೃಶಮ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಕುರುನಾಶದಿಂದ ತುಂಬಾ ಉದ್ವಿಗ್ನಮನಸ್ಕರಾಗಿದ್ದ
ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಅನುರಕ್ತರಾಗಿದ್ದ ಪೌರರು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳತೊಡಗಿದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ನಿರ್ಗಮನೇ
ನವಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ನಿರ್ಗಮನ
ಎನ್ನುವ ಒಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೦

ಕೃಪ, ಕೃತವರ್ಮ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮರು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ
ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ ರಣರಂಗದಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದುದು (೧-೨೩).

11010001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

11010001a ಕ್ರೋಶಮಾತ್ರಂ ತತೋ ಗತ್ವಾ ದದೃಶುಸ್ತಾನ್ಮಹಾರಥಾನ್|

11010001c ಶಾರದ್ವತಂ ಕೃಪಂ ದ್ರೋಣಿಂ ಕೃತವರ್ಮಾಣಮೇವ ಚ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಕ್ರೋಶಮಾತ್ರ ದೂರ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ
ಅವನು ಆ ಮಹಾರಥರನ್ನು - ಶಾರದ್ವತ ಕೃಪ, ದ್ರೋಣಿ ಮತ್ತು
ಕೃತವರ್ಮರನ್ನು - ಕಂಡನು.

11010002a ತೇ ತು ದೃಷ್ಟ್ವೈವ ರಾಜಾನಂ ಪ್ರಜ್ಞಾಚಕ್ಷುಷಮೀಶ್ವರಮ್|

11010002c ಅಶ್ರುಕಂಠಾ ವಿನಿಶ್ಚಸ್ಯ ರುದಂತಮಿದಮಬ್ರುವನ್||

ಪ್ರಜ್ಞಾಚಕ್ಷು ಒಡೆಯ ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಅವರು

ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ, ಅಳುತ್ತಾ ಗದ್ದದ ಕಂಠದಿಂದ ಇಂತೆಂದರು:

11010003a ಪುತ್ರಸ್ತವ ಮಹಾರಾಜ ಕೃತ್ವಾ ಕರ್ಮ ಸುದುಷ್ಕರಮ್|

11010003c ಗತಃ ಸಾನುಚರೋ ರಾಜನ್ ಶಕ್ರಲೋಕಂ ಮಹೀಪತಿಃ||

“ಮಹಾರಾಜ ! ರಾಜನ್ ! ನಿನ್ನ ಮಗ ಮಹೀಪತಿಯು ಸುದುಷ್ಕರ ಕರ್ಮವನ್ನೆಸಗಿ ಅನುಚರರೊಂದಿಗೆ ಶಕ್ರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

11010004a ದುರ್ಯೋಧನಬಲಾನ್ಮುಕ್ತಾ ವಯಮೇವ ತ್ರಯೋ ರಥಾಃ|

11010004c ಸರ್ವಮನ್ಯತ್ಪರಿಕ್ಷೀಣಂ ಸೈನ್ಯಂ ತೇ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ ! ದುರ್ಯೋಧನನ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಮೂವರು ರಥರು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ನಾಶವಾಗಿದ್ದಾರೆ.”

11010005a ಇತ್ಯೇವಮುಕ್ತ್ವಾ ರಾಜಾನಂ ಕೃಪಃ ಶಾರದ್ವತಸ್ತದಾ|

11010005c ಗಾಂಧಾರೀಂ ಪುತ್ರಶೋಕಾರ್ತಾಮಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಕೃಪ ಶಾರದ್ವತನು ಪುತ್ರಶೋಕಾರ್ತರಾದ ರಾಜ ಮತ್ತು ಗಾಂಧಾರಿಯರಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

11010006a ಅಭೀತಾ ಯುಧ್ಯಮಾನಾಸ್ತೇ ಘ್ನಂತಃ ಶತ್ರುಗಣಾನ್ಬಹೂನ್|

11010006c ವೀರಕರ್ಮಣಿ ಕುರ್ವಾಣಾಃ ಪುತ್ರಾಸ್ತೇ ನಿಧನಂ ಗತಾಃ||

ಅಭೀತರಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು ಶತ್ರುಗಣಗಳಿಂದ ಹತರಾದರು. ಅನೇಕ ವೀರಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರು

ನಿಧನ ಹೊಂದಿದರು.

11010007a ಧ್ರುವಂ ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಲೋಕಾಂಸ್ತೇ ನಿರ್ಮಲಾನ್ ಶಸ್ತ್ರನಿರ್ಜಿತಾನ್|

11010007c ಭಾಸ್ವರಂ ದೇಹಮಾಸ್ಥಾಯ ವಿಹರಂತ್ಯಮರಾ ಇವ||

ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಅವರು ನಿರ್ಮಲ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ನಿಧನಹೊಂದಿ ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಹೊಳೆಯುವ ದೇಹಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅಮರರಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

11010008a ನ ಹಿ ಕಶ್ಚಿದ್ಧಿ ಶೂರಾಣಾಂ ಯುಧ್ಯಮಾನಃ ಪರಾಜ್ಞುಖಿಃ|

11010008c ಶಸ್ತ್ರೇಣ ನಿಧನಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ನ ಚ ಕಶ್ಚಿತ್ಕೃತಾಂಜಲಿಃ||

ಆ ಶೂರರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಪರಾಜ್ಞುಖರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಸಾವನ್ನು ಪಡೆದ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಶತ್ರುಗಳ ಮುಂದೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

11010009a ಏತಾಂ ತಾಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯಸ್ಯಾಹುಃ ಪುರಾಣಾಂ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್|

11010009c ಶಸ್ತ್ರೇಣ ನಿಧನಂ ಸಂಖ್ಯೇ ತಾನ್ ಶೋಚಿತುಮರ್ಹಸಿ||

ಈ ರೀತಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ನಿಧನಹೊಂದಿದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆಂದು ಪುರಾಣಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅದರ ಕುರಿತು ಶೋಕಿಸಬಾರದು.

11010010a ನ ಚಾಪಿ ಶತ್ರವಸ್ತೇಷಾಮ್ರುಧ್ಯಂತೇ ರಾಜ್ಞಿ ಪಾಂಡವಾಃ|

11010010c ಶೃಣು ಯತ್ಕೃತಮಸ್ಮಾಭಿರಶ್ವತ್ಥಾಮಪುರೋಗಮೈಃ||

ಅವರ ಶತ್ರುವಾದ ಪಾಂಡವರು ಮತ್ತು ಅವರ ರಾಣಿಯೂ
ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ನಾವೇನು
ಮಾಡಿದೆವೆನ್ನುವುದನ್ನು ಕೇಳು.

11010011a ಅಧರ್ಮೇಣ ಹತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಭೀಮಸೇನೇನ ತೇ ಸುತಮ್|

11010011c ಸುಪ್ತಂ ಶಿಬಿರಮಾವಿಶ್ಯ ಪಾಂಡೂನಾಂ ಕದನಂ ಕೃತಮ್||

ನಿನ್ನ ಮಗನು ಭೀಮಸೇನನಿಂದ ಅಧರ್ಮರೀತಿಯಿಂದ
ಹತನಾದನೆಂದು ಕೇಳಿ ನಾವು ಮಲಗಿದ್ದ ಪಾಂಡವರ ಶಿಬಿರವನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಕದನವಾಡಿದೆವು.

11010012a ಪಾಂಚಾಲಾ ನಿಹತಾಃ ಸರ್ವೇ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಪುರೋಗಮಾಃ|

11010012c ದ್ರುಪದಸ್ಯಾತ್ಮಜಾಶ್ಚೈವ ದ್ರೌಪದೇಯಾಶ್ಚ ಪಾತಿತಾಃ||

ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಮೊದಲೊಂದು ಪಾಂಚಾಲರೆಲ್ಲರೂ ಹತರಾದರು.
ದ್ರುಪದನ ಮಕ್ಕಳೂ ದ್ರೌಪದೇಯರೂ ಕೆಳಗುರುಳಿದರು.

11010013a ತಥಾ ವಿಶಸನಂ ಕೃತ್ವಾ ಪುತ್ರಶತ್ರುಗಣಸ್ಯ ತೇ|

11010013c ಪ್ರಾದ್ರವಾಮ ರಣೇ ಸ್ಥಾತುಂ ನ ಹಿ ಶಕ್ಯಾಮಹೇ ತ್ರಯಃ||

ಹಾಗೆ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನ ಶತ್ರುಗಣವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ನಾವು ಓಡಿ
ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ನಾವು ಮೂವರು ರಣದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ
ನಿಲ್ಲಲಾರೆವು.

11010014a ತೇ ಹಿ ಶೂರಾ ಮಹೇಷ್ವಾಸಾಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಮೇಷ್ಯಂತಿ ಪಾಂಡವಾಃ|

11010014c ಅಮರ್ಷ ವಶಮಾಪನ್ನಾ ವೈರಂ ಪ್ರತಿಜಿಹೀರ್ಷವಃ||

ಕ್ರೋಧವಶರಾದ ಆ ಶೂರ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಪಾಂಡವರು, ವೈರಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಯಸಿ ವೇಗದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

11010015a ನಿಹತಾನಾತ್ಮಜಾನ್ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರಮತ್ತಾನ್ಪುರುಷರ್ಷಭಾಃ|

11010015c ನಿನೀಷಂತಃ ಪದಂ ಶೂರಾಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಮೇವ ಯಶಸ್ವಿನಿ||

ಮಕ್ಕಳು ಹತರಾದರೆಂದು ಕೇಳಿ ಪ್ರಮತ್ತರಾದ ಆ ಶೂರ ಪುರುಷರ್ಷಭರು ನಮ್ಮ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ಬೇಗ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

11010016a ಪಾಂಡೂನಾಂ ಕಿಲ್ಬಿಷಂ ಕೃತ್ವಾ ಸಂಸ್ಥಾತುಂ ನೋತ್ಸಹಾಮಹೇ|

11010016c ಅನುಜಾನೀಹಿ ನೋ ರಾಜ್ಞಿ ಮಾ ಚ ಶೋಕೇ ಮನಃ ಕೃಥಾಃ||

ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಲು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡು. ರಾಣಿ! ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶೋಕದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಬೇಡ!

11010017a ರಾಜಂಸ್ತ್ವ ಮನುಜಾನೀಹಿ ಧೈರ್ಯಮಾತಿಷ್ಠ ಚೋತ್ತಮಮ್|

11010017c ನಿಷ್ಠಾಂತಂ ಪಶ್ಯ ಚಾಪಿ ತ್ವಂ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಂ ಚ ಕೇವಲಮ್||

ರಾಜನ್! ನೀನೂ ಕೂಡ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡು. ಉತ್ತಮ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೋ! ಕೇವಲ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆಗಿಹೋದುದನ್ನು ಕಾಣು.”

- 11010018a ಇತ್ಯೇವಮುಕ್ತ್ವಾ ರಾಜಾನಂ ಕೃತ್ವಾ ಚಾಭಿಪ್ರದಕ್ಷಿಣಮ್|
 11010018c ಕೃಪಶ್ಚ ಕೃತವರ್ಮಾ ಚ ದ್ರೋಣಪುತ್ರಶ್ಚ ಭಾರತ||
 11010019a ಅವೇಕ್ಷಮಾಣಾ ರಾಜಾನಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ ಮನೀಷಿಣಮ್|
 11010019c ಗಂಗಾಮನು ಮಹಾತ್ಮಾನಸ್ತೂರ್ಣಮಶ್ವಾನಚೋದಯನ್||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ, ರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ, ಕೃಪ, ಕೃತವರ್ಮ ಮತ್ತು ದ್ರೋಣಪುತ್ರರು ಮಹಾತ್ಮ ಮನೀಷಿಣಿ ರಾಜ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು ತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಗಂಗಾನದಿಯ ಕಡೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಅಶ್ವಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಿದರು.

- 11010020a ಅಪಕ್ರಮ್ಯ ತು ತೇ ರಾಜನ್ಸರ್ವ ಏವ ಮಹಾರಥಾಃ|
 11010020c ಆಮಂತ್ರಾನ್ಯೋನ್ಯಮುದ್ವಿಗ್ನಾಸ್ತ್ರಿಧಾ ತೇ ಪ್ರಯಯುಸ್ತತಃ||

ರಾಜನ್! ಗಂಗಾನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಉದ್ವಿಗ್ನರಾಗಿ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆಮಾಡಿ ಆ ಮೂವರು ಮಹಾರಥರೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮೂರುದಾರಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೊರಟುಹೋದರು.

- 11010021a ಜಗಾಮ ಹಾಸ್ತಿನಪುರಂ ಕೃಪಃ ಶಾರದ್ವತಸ್ತದಾ|
 11010021c ಸ್ವಮೇವ ರಾಷ್ಟ್ರಂ ಹಾರ್ದಿಕೋ ದ್ರೋಣಿವ್ಯಾಸಾಶ್ರಮಂ ಯಯೌ||

ಕೃಪ ಶಾರದ್ವತನು ಹಸ್ತಿನಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಹಾರ್ದಿಕನು ತನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಮತ್ತು ದ್ರೋಣಿಯು ವ್ಯಾಸಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

- 11010022a ಏವಂ ತೇ ಪ್ರಯಯುರ್ವೀರಾ ವೀಕ್ಷಮಾಣಾಃ ಪರಸ್ಪರಮ್|

11010022c ಭಯಾರ್ತಃ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾಣಾಮಾಗಸ್ಕೃತ್ವಾ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್||

ಮಹಾತ್ಮ ಪಾಂಡುಪುತ್ರರಿಗೆ ಮಹಾಪರಾಧವನ್ನೆಸಗಿದ್ದ ಆ ವೀರರು ಭಯಾರ್ತರಾಗಿ ಪರಸ್ಪರರನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ಹೀಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು.

11010023a ಸಮೇತ್ಯ ವೀರಾ ರಾಜಾನಂ ತದಾ ತ್ವನುದಿತೇ ರವೌ|

11010023c ವಿಪ್ರಜಗ್ಮುರ್ಮಹಾರಾಜ ಯಥೇಚ್ಛ ಕಮರಿಂದಮಾಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ರಾಜ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಆ ವೀರ ಅರಿಂದಮರು ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸೇರಿದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ಕೃಪದ್ರೋಣಿಭೋಜದರ್ಶನೇ
ದಶಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಕೃಪದ್ರೋಣಿಭೋಜದರ್ಶನ ಎನ್ನುವ ಹತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಹಸ್ತಿನಾಪುರದಿಂದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ರಣಭೂಮಿಯ ಕಡೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ತಮ್ಮಂದಿರು, ಕೃಷ್ಣ, ಸಾತ್ಯಕಿ, ದ್ರೌಪದಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಹೊರಟು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು ಕಂಡು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದುದು (೧-೧೦). ಕೃಷ್ಣನು

ಲೋಹದ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ
ಅಪ್ಪುಗೆಯಿಂದ ವಿನಾಶಹೊಂದದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸಿದುದು (೧೧-೩೦).

11011001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

11011001a ಹತೇಷು ಸರ್ವಸೈನ್ಯೇಷು ಧರ್ಮರಾಜೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

11011001c ಶುಶ್ರುವೇ ಪಿತರಂ ವೃದ್ಧಂ ನಿಯಾತಂ ಗಜಸಾಹ್ವಯಾತ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಸರ್ವಸೇನೆಗಳೂ ಹತಗೊಳ್ಳಲು
ಧರ್ಮರಾಜ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ತನ್ನ ವೃದ್ಧ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನು
ಹಸ್ತಿನಾಪುರದಿಂದ ಹೊರಟಿರುವನೆಂದು ಕೇಳಿದನು.

11011002a ಸೋಽಭ್ಯಯಾತ್ಪುತ್ರಶೋಕಾರ್ತಃ ಪುತ್ರಶೋಕಪರಿಪ್ಲುತಮ್|

11011002c ಶೋಚಮಾನೋ ಮಹಾರಾಜ ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಸಹಿತಸ್ತದಾ||

ಆ ಪುತ್ರಶೋಕಾರ್ತನು ಪುತ್ರಶೋಕದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದ
ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ನೋಡಲು ಭ್ರಾತೃಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟನು.

11011003a ಅನ್ವೀಯಮಾನೋ ವೀರೇಣ ದಾಶಾರ್ಹಣ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

11011003c ಯುಯುಧಾನೇನ ಚ ತಥಾ ತಥೈವ ಚ ಯುಯುತ್ಸನಾ||

ಮಹಾತ್ಮ ವೀರ ದಾಶಾರ್ಹಣನೂ, ಯುಯುಧಾನ ಮತ್ತು
ಯುಯುತ್ಸನೂ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು.

11011004a ತಮನ್ವಗಾತ್ಸುದುಃಖಾರ್ತಾ ದ್ರೌಪದೀ ಶೋಕಕರ್ಷಿತಾ|

11011004c ಸಹ ಪಾಂಚಾಲಯೋಷಿದ್ಭಿಯಾಸ್ತತ್ರಾಸನ್ನಮಾಗತಾಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದ ಅತೀವ ದುಃಖಾರ್ತಳೂ ಶೋಕಕರ್ಶಿತಳೂ
ಆಗಿದ್ದ ದ್ರೌಪದಿಯು ಪಾಂಚಾಲ ಸಖಿಯರೊಂದಿಗೆ ಅವರನ್ನು
ಅನುಸರಿಸಿದಳು.

11011005a ಸ ಗಂಗಾಮನು ವೃಂದಾನಿ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಭರತಸತ್ತಮ|

11011005c ಕುರರೀಣಾಮಿವಾರ್ತಾನಾಂ ಕ್ರೋಶಂತೀನಾಂ ದದರ್ಶ ಹ||

ಭರತಸತ್ತಮ ! ಅವನು ಗಂಗಾನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕುರರೀ ಪಕ್ಷಿಗಳಂತೆ
ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕುರುಸ್ತ್ರೀಯರ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಕಂಡನು.

11011006a ತಾಭಿಃ ಪರಿವೃತೋ ರಾಜಾ ರುದತೀಭಿಃ ಸಹಸ್ರಶಃ|

11011006c ಊರ್ಧ್ವಬಾಹುಭಿರಾರ್ತಾಭಿರ್ಬ್ರುವತೀಭಿಃ ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯೇ||

ಪ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಅಪ್ರಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಾ ತೋಳುಗಳನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ
ಬಹಳವಾಗಿ ಆರ್ತನಾದಗೈದು ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಹಸ್ರಾರು ಸ್ತ್ರೀಯರು
ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡರು.

11011007a ಕ್ವ ನು ಧರ್ಮಜ್ಞತಾ ರಾಜ್ಞಃ ಕ್ವ ನು ಸಾದ್ಯಾನ್ಯಶಂಸತಾ|

11011007c ಯದಾವಧೀತ್ಪಿತ್ಯನ್ಭ್ರಾತ್ಯನ್ಗುರೂನ್ಪತ್ರಾನ್ಸಖೀನಪಿ||

“ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ, ಭ್ರಾತೃಗಳನ್ನೂ, ಗುರುಗಳನ್ನೂ, ಪುತ್ರರನ್ನೂ,
ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನೂ ವಧಿಗೀಡುಮಾಡಿದ ರಾಜನ ಆ ಧರ್ಮಜ್ಞತೆ, ದಯೆ
ಮತ್ತು ಅಹಿಂಸೆಗಳು ಈಗ ಎಲ್ಲಿಹೋದವು?

11011008a ಘಾತಯಿತ್ವಾ ಕಥಂ ದ್ರೋಣಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಚಾಪಿ ಪಿತಾಮಹಮ್|

11011008c ಮನಸ್ತೇಽಭೂನ್ಮಹಾಬಾಹೋ ಹತ್ವಾ ಚಾಪಿ ಜಯದ್ರಥಮ್||

ಮಹಾಬಾಹೋ! ದ್ರೋಣ, ಪಿತಾಮಹ ಭೀಷ್ಮ ಮತ್ತು ಜಯದ್ರಥರನ್ನು
ಸಂಹರಿಸಿ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಈಗ ಹೇಗಿದೆ?

11011009a ಕಿಂ ನು ರಾಜ್ಯೇನ ತೇ ಕಾರ್ಯಂ ಪಿತೃನ್ಭ್ರಾತೃನಪಶ್ಯತಃ|

11011009c ಅಭಿಮನ್ಯುಂ ಚ ದುರ್ಧರ್ಷಂ ದ್ರೌಪದೇಯಾಂಶ್ಚ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ, ಭ್ರಾತೃಗಳನ್ನೂ, ದುರ್ಧರ್ಷ

ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನೂ ಮತ್ತು ದ್ರೌಪದೇಯರನ್ನು ಇನ್ನು

ನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗದಿರುವಾಗ ಈ ರಾಜ್ಯವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೀನು ಏನು
ಮಾಡುವೆ?”

11011010a ಅತೀತ್ಯ ತಾ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಕ್ರೋಶಂತೀಃ ಕುರರೀರಿವ|

11011010c ವವಂದೇ ಪಿತರಂ ಜ್ಯೇಷ್ಠಂ ಧರ್ಮರಾಜೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ||

ಕುರರೀ ಪಕ್ಷಿಗಳಂತೆ ಅಳುತ್ತಿರುವ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಸರಿಸಿ ಮುಂದೆಹೋಗಿ
ಮಹಾಬಾಹು ಧರ್ಮರಾಜ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ತನ್ನ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನಿಗೆ
ವಂದಿಸಿದನು.

11011011a ತತೋಽಭಿವಾದ್ಯ ಪಿತರಂ ಧರ್ಮೇಣಾಮಿತ್ರಕರ್ಶನಾಃ|

11011011c ನ್ಯವೇದಯಂತ ನಾಮಾನಿ ಪಾಂಡವಾಸ್ತೇಽಪಿ ಸರ್ವಶಃ||

ಆಗ ಆ ಅಮಿತ್ರಕರ್ಶನ ಪಾಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ

ನಾಮಧೇಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡಪ್ಪನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು.

11011012a ತಮಾತ್ಮ ಜಾಂತಕರಣಂ ಪಿತಾ ಪುತ್ರವಧಾರ್ಥಿಃ|

11011012c ಅಪ್ರಿಯಮಾಣಃ ಶೋಕಾರ್ತಃ ಪಾಂಡವಂ ಪರಿಷ್ವಜೇ||

ಪುತ್ರವಧೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿ ಶೋಕಾರ್ತನಾಗಿದ್ದ ಆ ತಂದೆಯು ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಸದಿದ್ದರೂ ಪಾಂಡವನನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿದನು.

11011013a ಧರ್ಮರಾಜಂ ಪರಿಷ್ವಜ್ಯ ಸಾಂತ್ವಯಿತ್ವಾ ಚ ಭಾರತ|

11011013c ದುಷ್ಟಾತ್ಮಾ ಭೀಮಮನ್ವೈಚ್ಛ ದ್ವಿಧಕ್ಷುರಿವ ಪಾವಕಃ||

ಭಾರತ! ಧರ್ಮರಾಜನನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಸಂತವಿಸಿದ ಆ ದುಷ್ಟಾತ್ಮನು ಭಸ್ಮಿಭೂತನನ್ನಾಗಿಸುವ ಪಾವಕನಂತೆ ಭೀಮನನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಲು ಬಯಸಿದನು.

11011014a ಸ ಕೋಪಪಾವಕಸ್ತಸ್ಯ ಶೋಕವಾಯುಸಮೀರಿತಃ|

11011014c ಭೀಮಸೇನಮಯಂ ದಾವಂ ದಿಧಕ್ಷುರಿವ ದೃಶ್ಯತೇ||

ಶೋಕವೆಂಬ ವಾಯುವಿನಿಂದ ಭುಗಿಲಿದ್ದ ಅವನ ಕೋಪಾಗ್ನಿಯು ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಸುಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತದೆಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

11011015a ತಸ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಜ್ಞಾಯ ಭೀಮಂ ಪ್ರತ್ಯಶುಭಂ ಹರಿಃ|

11011015c ಭೀಮಮಾಕ್ಷಿಪ್ಯ ಪಾಣಿಭ್ಯಾಂ ಪ್ರದದೌ ಭೀಮಮಾಯಸಮ್||

ಅವನ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ತಿಳಿದ ಹರಿಯು ಕೈಗಳಿಂದ ಭೀಮನನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆಳೆದುಕೊಂಡು ಭೀಮನ ಆಕಾರದ ಲೋಹದ ಮೂರ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟನು.

11011016a ಪ್ರಾಗೇವ ತು ಮಹಾಬುದ್ಧಿಬುದ್ಧ್ವಾ ತಸ್ಯೇಂಗಿತಂ ಹರಿಃ|

11011016c ಸಂವಿಧಾನಂ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಸ್ತತ್ರ ಚಕ್ರೇ ಜನಾರ್ದನಃ||

ಮೊದಲೇ ಅವನ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದ ಮಹಾಬುದ್ಧಿ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ
ಹರಿ ಜನಾರ್ದನನು ಅದರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು.

11011017a ತಂ ತು ಗೃಹ್ಣೇವ ಪಾಣಿಭ್ಯಾಂ ಭೀಮಸೇನಮಯಸ್ಮಯಮ್|

11011017c ಬಭಂಜ ಬಲವಾನ್ರಾಜಾ ಮನ್ಯಮಾನೋ ವೃಕೋದರಮ್||

ವೃಕೋದರನೆಂದು ತಿಳಿದು ಭೀಮಸೇನನ ಆ ಲೋಹದ

ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತೋಳುಗಳಿಂದ ಹಿಡಿಯುತ್ತಲೇ ಆ ಬಲವಾನ್
ರಾಜನು ಅದನ್ನು ಪುಡಿಪುಡಿ ಮಾಡಿದನು.

11011018a ನಾಗಾಯುತಬಲಪ್ರಾಣಃ ಸ ರಾಜಾ ಭೀಮಮಾಯಸಮ್|

11011018c ಭಂಕ್ತ್ವಾ ವಿಮಥಿತೋರಸ್ಯಃ ಸುಸ್ರಾವ ರುಧಿರಂ ಮುಖಾತ್||

ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಆನೆಗಳ ಬಲವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಭೀಮನ ಲೋಹದ
ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತೋಳಿನಿಂದ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಒಡೆದು ಹಾಕಿದುದರಿಂದ
ಅವನ ಮುಖದಿಂದ ರಕ್ತವು ಸೋರತೊಡಗಿತು.

11011019a ತತಃ ಪಪಾತ ಮೇದಿನ್ಯಾಂ ತಥೈವ ರುಧಿರೋಕ್ಷಿತಃ|

11011019c ಪ್ರಪುಷ್ಪಿತಾಗ್ರಶಿಖರಃ ಪಾರಿಜಾತ ಇವ ದ್ರುಮಃ||

ರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯ್ದು ಹೋಗಿದ್ದ ಅವನು ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ
ತುಂಬಿಹೋಗಿದ್ದ ಪಾರಿಜಾತ ವೃಕ್ಷದಂತೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು.

11011020a ಪರ್ಯಗೃಹ್ಣತ ತಂ ವಿದ್ವಾನ್ಸೂತೋ ಗಾವಲ್ಗಣಿಸ್ತದಾ|

11011020c ಮೈವಮಿತ್ಯಬ್ರವೀಚ್ಛಿನಂ ಶಮಯನ್ಸಾಂತ್ವಯನ್ನಿವ||

ಆಗ ವಿದ್ವಾನ್ ಸೂತ ಗಾವಲ್ಗಣಿಯು ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ
ಸಂತವಿಸುತ್ತಾ, ಶಾಂತಗೊಳಿಸುತ್ತಾ “ಹೀಗೆ ಮಾಡಬಾರದಾಗಿತ್ತು!”
ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

11011021a ಸ ತು ಕೋಪಂ ಸಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಗತಮನ್ಯುರ್ಮಹಾಮನಾಃ|

11011021c ಹಾ ಹಾ ಭೀಮೇತಿ ಚುಕ್ರೋಶ ಭೂಯಃ ಶೋಕಸಮನ್ವಿತಃ||

ಮಹಾಮನಸ್ವಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಕೋಪವನ್ನು ತೊರೆದು ಸಿಟ್ಟಿಲ್ಲದವನಾಗಿ
“ಅಯ್ಯೋ ಭೀಮ !” ಎಂದು ಪುನಃ ಶೋಕಸಮನ್ವಿತನಾಗಿ ಕೂಗಿದನು.

11011022a ತಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಗತಕ್ರೋಧಂ ಭೀಮಸೇನವಧಾರ್ಧಿತಮ್ |

11011022c ವಾಸುದೇವೋ ವರಃ ಪುಂಸಾಮಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ||

ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಕೊಂದೆನೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ರಾಜನು
ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅವನ ಕ್ರೋಧವು
ಹೊರಟುಹೋದುದನ್ನೂ ನೋಡಿದ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾಸುದೇವನು
ಇಂತೆಂದನು:

11011023a ಮಾ ಶುಚೋ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ತ್ವಂ ನೈಷ ಭೀಮಸ್ತ್ವಯಾ ಹತಃ |

11011023c ಆಯಸೀ ಪ್ರತಿಮಾ ಹ್ಯೇಷಾ ತ್ವಯಾ ರಾಜನ್ನಿಪಾತಿತಾ ||

“ರಾಜನ್ ! ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ! ಶೋಕಿಸಿದಿರು ! ನೀನು ಭೀಮನನ್ನು
ಕೊಲ್ಲಲಿಲ್ಲ ! ನೀನು ಕೆಳಗುರುಳಿಸಿದುದು ಒಂದು ಲೋಹದ ಪ್ರತಿಮೆ !

11011024a ತ್ವಾಂ ಕ್ರೋಧವಶಮಾಪನ್ನಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಭರತರ್ಷಭ |

11011024c ಮಯಾಪಕೃಷ್ಠಃ ಕೌಂತೇಯೋ ಮೃತ್ಯೋರ್ದಂಷ್ಟ್ರಾಂತರಂ ಗತಃ ||

ಭರತರ್ಷಭ ! ನೀನು ಕ್ರೋಧವಶನಾಗಿದ್ದೀಯೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ನಾನು
ಮೃತ್ಯುವಿನ ದವಡೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಕೌಂತೇಯ ಭೀಮನನ್ನು
ಹಿಂದಕ್ಕೆಳೆದುಕೊಂಡೆನು.

11011025a ನ ಹಿ ತೇ ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ಬಲೇ ತುಲ್ಯೋಽಸ್ಮಿ ಕಶ್ಚನ |

11011025c ಕಃ ಸಹೇತ ಮಹಾಬಾಹೋ ಬಾಹ್ವೋರ್ನಿಗ್ರಹಣಂ ನರಃ||

ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ! ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಬಲದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸಮಾನರು
ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಬಾಹುಬಂಧನವನ್ನು ಯಾರು ತಾನೇ
ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು ?

11011026a ಯಥಾಂತಕಮನುಪ್ರಾಪ್ಯ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಸ್ತು ಮುಚ್ಯತೇ|

11011026c ಏವಂ ಬಾಹ್ವಂತರಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತವ ಜೀವೇನ್ನ ಕಶ್ಚ ನ||

ಯಮನ ಬಳಿಹೋದವನು ಎಂದೂ ಜೀವಂತ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದದಂತೆ
ನಿನ್ನ ಬಾಹುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಿಲುಕಿದವರು ಯಾರೂ
ಜೀವಿತರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

11011027a ತಸ್ಮಾತ್ಪುತ್ರೇಣ ಯಾ ಸಾ ತೇ ಪ್ರತಿಮಾ ಕಾರಿತಾಯಸೀ|

11011027c ಭೀಮಸ್ಯ ಸೇಯಂ ಕೌರವ್ಯ ತವೈವೋಪಹೃತಾ ಮಯಾ||

ಕೌರವ್ಯ ! ಆದುದರಿಂದ ಭೀಮಸೇನನೊಡನೆ ಯುದ್ಧದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ
ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನು ಮಾಡಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಉಕ್ಕಿನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ನಾನು
ಅಪಹರಿಸಿದ್ದೆ.

11011028a ಪುತ್ರಶೋಕಾಭಿಸಂತಾಪಾದ್ಧರ್ಮಾದಪಹೃತಂ ಮನಃ|

11011028c ತವ ರಾಜೇಂದ್ರ ತೇನ ತ್ವಂ ಭೀಮಸೇನಂ ಜಿಘಾಂಸಸಿ||

ರಾಜೇಂದ್ರ ! ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂದ ಸಂತಪ್ತನಾದ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು
ಧರ್ಮದಿಂದ ವಿಚಲಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನೀನು

ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಯಸಿದೆ.

11011029a ನ ಚ ತೇ ತತ್ ಕ್ಷಮಂ ರಾಜನ್ ಹನ್ಯಾಸ್ವಂ ಯದ್ವ್ಯಕೋದರಮ್|

11011029c ನ ಹಿ ಪುತ್ರಾ ಮಹಾರಾಜ ಜೀವೇಯುಸ್ತೇ ಕಥಂ ಚನ||

ರಾಜನ್! ನಿನ್ನಂಥವನಿಗೆ ಅದು ಸರಿಯೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ! ಒಂದು ವೇಳೆ ನೀನು ವ್ಯಕೋದರನನ್ನು ಕೊಂದಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಜೀವಂತರಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ!

11011030a ತಸ್ಮಾದ್ಯತ್ಕೃತಮಸ್ಮಾಭಿರ್ಮನ್ಯಮಾನೈಃ ಕ್ಷಮಂ ಪ್ರತಿ|

11011030c ಅನುಮನ್ಯಸ್ವ ತತ್ಸರ್ವಂ ಮಾ ಚ ಶೋಕೇ ಮನಃ ಕೃಥಾಃ||

ಆದುದರಿಂದ ಶಾಂತಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ನಾವು ಮಾಡಿದುದೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ನೀನು ಅನುಮತಿನೀಡು. ವೃಥಾ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶೋಕದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಬೇಡ!”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ಆಯಸಭೀಮಭಂಗೇ
ಏಕಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಆಯಸಭೀಮಭಂಗ
ಏನ್ನುವ ಹನ್ನೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೨

ಕೃಷ್ಣ-ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಸಂವಾದ (೧-೧೫).

11012001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

11012001a ತತ ಏನಮುಪಾತಿಷ್ಠನ್ ಶೌಚಾರ್ಥಂ ಪರಿಚಾರಕಾಃ|

11012001c ಕೃತಶೌಚಂ ಪುನಶ್ಚೈನಂ ಪ್ರೋವಾಚ ಮಧುಸೂದನಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ಶೌಚಕ್ಕಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಅವನ ಪರಿಚಾರಕರು ಮೇಲೆತ್ತಿದರು. ಅವನು ಶೌಚವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಮಧುಸೂದನನು ಪುನಃ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದನು:

11012002a ರಾಜನ್ನಧೀತಾ ವೇದಾಸ್ತೇ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ|

11012002c ಶ್ರುತಾನಿ ಚ ಪುರಾಣಾನಿ ರಾಜಧರ್ಮಾಶ್ಚ ಕೇವಲಾಃ||

“ರಾಜನ್! ನೀನು ವೇದಗಳನ್ನೂ ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುವೆ. ಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ ರಾಜಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಿರುವೆ.

11012003a ಏವಂ ವಿದ್ವಾನ್ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ನಾಕಾರ್ಷೀರ್ವ ಚನಂ ತದಾ|

11012003c ಪಾಂಡವಾನಧಿಕಾನ್ಜಾನನ್ಬಲೇ ಶೌರ್ಯೇ ಚ ಕೌರವ||

ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ! ಕೌರವ! ಈ ರೀತಿ ವಿಧ್ವಾಂಸನಾಗಿರುವ ನೀನು ಬಲ ಮತ್ತು ಶೌರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರು ಅಧಿಕರೆಂದು ತಿಳಿದೂ ಆಗ ಋಷಿಗಳ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ.

11012004a ರಾಜಾ ಹಿ ಯಃ ಸ್ಥಿರಪ್ರಜ್ಞಃ ಸ್ವಯಂ ದೋಷಾನವೇಕ್ಷತೇ|

11012004c ದೇಶಕಾಲವಿಭಾಗಂ ಚ ಪರಂ ಶ್ರೇಯಃ ಸ ವಿಂದತಿ||

ಯಾವ ರಾಜನು ಸ್ಥಿರಪ್ರಜ್ಞನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ದೇಶ-ಕಾಲಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ

ತನ್ನ ದೋಷಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಅವನಿಗೆ ಪರಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

11012005a ಉಚ್ಯಮಾನಂ ಚ ಯಃ ಶ್ರೇಯೋ ಗೃಹ್ಣೀತೇ ನೋ ಹಿತಾಹಿತೇ|

11012005c ಆಪದಂ ಸಮನುಪ್ರಾಪ್ಯ ಸ ಶೋಚತ್ಯನಯೇ ಸ್ಥಿತಃ||

ಶ್ರೇಯಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಹಿತಾಹಿತವನ್ನು ಗಮನಿಸದೇ ಗ್ರಹಣಮಾಡದಿರುವವನು ಅನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಆಪತ್ತನ್ನು ಪಡೆದು ಮುಂದೆ ಶೋಕಿಸುತ್ತಾನೆ.

11012006a ತತೋಽನ್ಯವೃತ್ತಮಾತ್ಮಾನಂ ಸಮವೇಕ್ಷಸ್ವ ಭಾರತ|

11012006c ರಾಜಂಸ್ತ್ವಂ ಹ್ಯವಿಧೇಯಾತ್ಮಾ ದುರ್ಯೋಧನವಶೇ ಸ್ಥಿತಃ||

ಭಾರತ! ಆಗ ನೀನು ವ್ಯವಹರಿಸಿದುದನ್ನು ನೀನೇ ವಿಮರ್ಶಿಸು. ರಾಜನ್! ಆಗ ನೀನು ನಿನ್ನ ಅಧೀನನಾಗಿರದೇ ದುರ್ಯೋಧನನ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದೆ.

11012007a ಆತ್ಮಾಪರಾಧಾದಾಯಸ್ತಸ್ತತ್ಕಿಂ ಭೀಮಂ ಜಿಘಾಂಸಸಿ|

11012007c ತಸ್ಮಾತ್ಸಂಯಚ್ಚ ಕೋಪಂ ತ್ವಂ ಸ್ವಮನುಸ್ಮೃತ್ಯ ದುಷ್ಕೃತಮ್||

ನಿನ್ನದೇ ಅಪರಾಧದಿಂದ ಆದುದಕ್ಕೆ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಏಕೆ ಕೊಲ್ಲಲು ಬಯಸುವೆ? ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ಕೋಪವನ್ನು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೋ!

11012008a ಯಸ್ತು ತಾಂ ಸ್ಪರ್ಧಯಾ ಕ್ಷುದ್ರಃ ಪಾಂಚಾಲೀಮಾನಯತ್ಸಭಾಮ್|

11012008c ಸ ಹತೋ ಭೀಮಸೇನೇನ ವೈರಂ ಪ್ರತಿಚಿಕೀರ್ಷತಾ||

ಸ್ಪರ್ಧಾ ಭಾವದಿಂದ ಪಾಂಚಾಲಿಯನ್ನು ಸಭೆಗೆ ಎಳೆದುತಂದ ಆ
ಕ್ಷುದ್ರನು ಭೀಮಸೇನನಿಂದ ಹತನಾಗಿ, ವೈರಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕಾರವಾಯಿತು.

11012009a ಆತ್ಮನೋಽತಿಕ್ರಮಂ ಪಶ್ಯ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಚ ದುರಾತ್ಮನಃ|

11012009c ಯದನಾಗಸಿ ಪಾಂಡೂನಾಂ ಪರಿತ್ಯಾಗಃ ಪರಂತಪ||

ಪರಂತಪ! ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಮಗ ಆ ದುರಾತ್ಮನ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು
ನೋಡು. ನಿರಪರಾಧಿಗಳಾದ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಆಗ ನೀನು
ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿದೆ.”

11012010a ಏವಮುಕ್ತಃ ಸ ಕೃಷ್ಣೇನ ಸರ್ವಂ ಸತ್ಯಂ ಜನಾಧಿಪ|

11012010c ಉವಾಚ ದೇವಕೀಪುತ್ರಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರೋ ಮಹೀಪತಿಃ||

ಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಹೀಗೆ ಸರ್ವ ಸತ್ಯವನ್ನೂ ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡ ಜನಾಧಿಪ
ಮಹೀಪತಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ದೇವಕೀಪುತ್ರನಿಗೆ ಇಂತೆಂದನು:

11012011a ಏವಮೇತನ್ಮಹಾಬಾಹೋ ಯಥಾ ವದಸಿ ಮಾಧವ|

11012011c ಪುತ್ರಸೇಹಸ್ತು ಧರ್ಮಾತ್ಮನ್ವೈರ್ಯಾನ್ಮಾಂ ಸಮಚಾಲಯತ್||

“ಮಹಾಬಾಹೋ! ಮಾಧವ! ಧರ್ಮಾತ್ಮನ್! ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ
ನಡೆದುಹೋಯಿತು! ಪುತ್ರಸೇಹವೇ ನನ್ನ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿತು!

11012012a ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ತು ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರೋ ಬಲವಾನ್ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮಃ|

11012012c ತ್ವದ್ಗುಪ್ತೋ ನಾಗಮತ್ಕೃಷ್ಣ ಭೀಮೋ ಬಾಹ್ವಂತರಂ ಮಮ||

ಕೃಷ್ಣ! ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತು ನಿನ್ನಿಂದ ರಕ್ಷಿತನಾದ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ

ಬಲವಾನ್ ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮಿ ಭೀಮನು ನನ್ನ ಬಾಹುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಬರಲಿಲ್ಲ !

11012013a ಇದಾನೀಂ ತ್ವಹಮೇಕಾಗ್ರೋ ಗತಮನ್ಯುರ್ಗತಜ್ವರಃ|

11012013c ಮಧ್ಯಮಂ ಪಾಂಡವಂ ವೀರಂ ಸ್ಪಷ್ಟಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಕೇಶವ||

ಈಗ ನಾನು ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಸಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋಗಿದೆ. ತಾಪವೂ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಕೇಶವ ! ಮಧ್ಯಮ ಪಾಂಡವ ವೀರನನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

11012014a ಹತೇಷು ಪಾರ್ಥಿವೇಂದ್ರೇಷು ಪುತ್ರೇಷು ನಿಹತೇಷು ಚ|

11012014c ಪಾಂಡುಪುತ್ರೇಷು ಮೇ ಶರ್ಮ ಪ್ರೀತಿಶ್ಚಾಪ್ಯವತಿಷ್ಠತೇ||

ಪಾರ್ಥಿವೇಂದ್ರರು ಮತ್ತು ಪುತ್ರರು ಹತರಾದ ಮೇಲೆ ಪಾಂಡುಪುತ್ರರ ಮೇಲೆಯೇ ನನ್ನ ಸುಖ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿಗಳು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ.”

11012015a ತತಃ ಸ ಭೀಮಂ ಚ ಧನಂಜಯಂ ಚ

ಮಾದ್ರಾಶ್ಚ ಪುತ್ರೌ ಪುರುಷಪ್ರವೀರೌ|

11012015c ಪಸ್ಪರ್ಶ ಗಾತ್ರೈಃ ಪ್ರರುದನ್ನಗಾತ್ರಾನ್

ಆಶ್ವಾಸ್ಯ ಕಲ್ಯಾಣಮುವಾಚ ಚೈನಾನ್||

ಅನಂತರ ಅವನು ಭೀಮ, ಧನಂಜಯ, ಮತ್ತು ಪುರುಷಪ್ರವೀರ ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರರ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನೇವರಿಸಿದನು. ಅವರನ್ನು ಸಂತಯಿಸಿ ಮಂಗಳವಾಗಲೆಂದು ಆಶೀರ್ವಾದಿಸಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಕೋಪವಿಮೋಚನೇ

ಪಾಂಡವಪರಿಶ್ವಂಗೇ ದ್ವಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ
 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಕೋಪವಿಮೋಚನೇ ಪಾಂಡವಪರಿಶ್ವಂಗ ಎನ್ನುವ
 ಹನ್ನೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೩

ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರು ಗಾಂಧಾರಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ
 ಮೊದಲೇ ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂದ ಕುಪಿತಳಾಗಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು ಶಪಿಸಲು
 ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಂಧಾರಿಯನ್ನು ವ್ಯಾಸನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿದುದು
 (೧-೧೯).

11013001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

11013001a ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಾ ಭ್ಯನುಜ್ಞಾತಾಸ್ತತಸ್ತೇ ಕುರುಪುಂಗವಾಃ|

11013001c ಅಭ್ಯಯುರ್ಭ್ರಾತರಃ ಸರ್ವೇ ಗಾಂಧಾರೀಂ ಸಹಕೇಶವಾಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ನಿಂದ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು
 ಪಡೆದು ಆ ಕುರುಪುಂಗವ ಭ್ರಾತರರೆಲ್ಲರೂ ಕೇಶವನೊಡಗೂಡಿ
 ಗಾಂಧಾರಿಯ ಬಳಿಬಂದರು.

11013002a ತತೋ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಹತಾಮಿತ್ರಂ ಧರ್ಮರಾಜಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಮ್|

11013002c ಗಾಂಧಾರೀ ಪುತ್ರಶೋಕಾರ್ತಾ ಶಪ್ತುಮೈಚ್ಛದನಿಂದಿತಾ||

11013003a ತಸ್ಯಾಃ ಪಾಪಮಭಿಪ್ರಾಯಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಪಾಂಡವಾನ್ವತ್ರಿ|

11013003c ಋಷಿಃ ಸತ್ಯವತೀಪುತ್ರಃ ಪ್ರಾಗೇವ ಸಮಬುದ್ಧತ||

ಋಷಿ ಸತ್ಯವತೀ ಪುತ್ರನು ಪುತ್ರಶೋಕಾರ್ತಳಾಗಿದ್ದ ಅನಿಂದಿತೆ
 ಗಾಂಧಾರಿಯು ಅಮಿತ್ರರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ್ದ ಧರ್ಮರಾಜ
 ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು ಶಪಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆಂದು ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರ
 ಕುರಿತು ಅವಳಿಗಿದ್ದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಆ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು.

11013004a ಸ ಗಂಗಾಯಾಮುಪಸ್ಪೃಶ್ಯ ಪುಣ್ಯಗಂಧಂ ಪಯಃ ಶುಚಿ|

11013004c ತಂ ದೇಶಮುಪಸಂಪೇದೇ ಪರಮರ್ಷಿರ್ಮನೋಜವಃ||

ಆ ಪರಮ ಋಷಿಯು ಪವಿತ್ರವೂ ಸುಗಂಧಿತವೂ ಆದ ಗಂಗೆಯ
 ಶುದ್ಧನೀರಿನಲ್ಲಿ ಆಚಮನ ಮಾಡಿ ಮನೋವೇಗದಲ್ಲಿ ಅವಳಿದ್ದ
 ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದನು.

11013005a ದಿವ್ಯೇನ ಚಕ್ಷುಷಾ ಪಶ್ಯನ್ಮನಸಾನುದ್ಧತೇನ ಚ|

11013005c ಸರ್ವಪ್ರಾಣಭೃತಾಂ ಭಾವಂ ಸ ತತ್ರ ಸಮಬುದ್ಧತ||

ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ದಿವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವನು ಸರ್ವ
 ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು.

11013006a ಸ ಸ್ನುಷಾಮಬ್ರವೀತ್ಕಾಲೇ ಕಲ್ಯವಾದೀ ಮಹಾತಪಾಃ|

11013006c ಶಾಪಕಾಲಮವಾಕ್ಷಿಪ್ಯ ಶಮಕಾಲಮದೀರಯನ್||

ಹಿತವಾದೀ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯು ಶಾಪಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದು ಶಾಂತಿಯ
 ಕಾಲವನ್ನು ಬರಗೊಳಿಸಲೋಸುಗ ತನ್ನ ಸೊಸೆಗೆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತಹ
 ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

11013007a ನ ಕೋಪಃ ಪಾಂಡವೇ ಕಾರ್ಯೋ ಗಾಂಧಾರಿ ಶಮಮಾಪ್ನುಹಿ|

11013007c ರಜೋ ನಿಗೃಹ್ಯತಾಮೇತಚ್ಚಕ್ಷುಣು ಚೇದಂ ವಚೋ ಮಮ||

“ಗಾಂಧಾರೀ! ಪಾಂಡವರ ಮೇಲೆ ಕೋಪಿಸಬೇಡ! ಶಾಂತಳಾಗು!
ಸಿಟ್ಟನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೋ! ನನ್ನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು!

11013008a ಉಕ್ತಾಸ್ಯಷ್ಟಾದಶಾಹಾನಿ ಪುತ್ರೇಣ ಜಯಮಿಚ್ಛತಾ|

11013008c ಶಿವಮಾಶಾಸ್ವ ಮೇ ಮಾತರ್ಯುಧ್ಯಮಾನಸ್ಯ ಶತ್ರುಭಿಃ||

ಹದಿನೆಂಟು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ವಿಜಯವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸಿದ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನು
“ಅಮ್ಮಾ! ಶತ್ರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವ ನನಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನು
ಆಶೀರ್ವದಿಸು!” ಎಂದು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದನು.

11013009a ಸಾ ತಥಾ ಯಾಚ್ಯಮಾನಾ ತ್ವಂ ಕಾಲೇ ಕಾಲೇ ಜಯೈಷಿಣಾ|

11013009c ಉಕ್ತವತ್ಯಸಿ ಗಾಂಧಾರಿ ಯತೋ ಧರ್ಮಸ್ತತೋ ಜಯಃ||

ವಿಜಯೈಷಿಣಿಯಾದ ಅವನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪದೇ ಪದೇ ಅದನ್ನೇ
ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಗಾಂಧಾರೀ! ಆಗ “ಧರ್ಮವೆಲ್ಲಿರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿ
ಜಯವಿರುತ್ತದೆ!” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ.

11013010a ನ ಚಾಪ್ಯತೀತಾಂ ಗಾಂಧಾರಿ ವಾಚಂ ತೇ ವಿತಥಾಮಹಮ್|

11013010c ಸ್ಮರಾಮಿ ಭಾಷಮಾಣಾಯಾಸ್ತಥಾ ಪ್ರಣಿಹಿತಾ ಹ್ಯಸಿ||

ಗಾಂಧಾರೀ! ನೀನಾಡಿದ ಯಾವೊಂದು ಮಾತೂ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು
ಸುಳ್ಳಾದುದು ನನಗೆ ನೆನಪಿಲ್ಲ. ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳ

ಹಿತದಲ್ಲಿಯೇ ತತ್ಪರಳಾಗಿರುವವಳು.

11013011a ಸಾ ತ್ವಂ ಧರ್ಮಂ ಪರಿಸ್ಮೃತ್ಯ ವಾಚಾ ಚೋಕ್ತ್ವಾ ಮನಸ್ವಿನಿ|

11013011c ಕೋಪಂ ಸಂಯಚ್ಚ ಗಾಂಧಾರಿ ಮೈವಂ ಭೂಃ ಸತ್ಯವಾದಿನಿ||

ಮನಸ್ವಿನೀ! ಗಾಂಧಾರೀ! ಸತ್ಯವಾದಿನೀ! ನೀನಾಡಿದ ಆ ಧರ್ಮದ ಮಾತನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ಕೋಪವನ್ನು ಉಪಶಮನಗೊಳಿಸು! ಪುನಃ ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಡ!”

11013012 ಗಾಂಧಾರ್ಯವಾಚ

11013012a ಭಗವನ್ನಾಭ್ಯಸೂಯಾಮಿ ನೈತಾನಿಚ್ಛಾಮಿ ನಶ್ಯತಃ|

11013012c ಪುತ್ರಶೋಕೇನ ತು ಬಲಾನ್ಮನೋ ವಿಹ್ವಲತೀವ ಮೇ||

ಗಾಂಧಾರಿಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಭಗವನ್! ನಾನು ಅಸೂಯೆಪಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರ ನಾಶವನ್ನೂ ಬಯಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂದ ನನ್ನ ಮನೋಬಲವು ವಿಹ್ವಲಗೊಂಡಿದೆ.

11013013a ಯಥೈವ ಕುಂತ್ಯಾ ಕೌಂತೇಯಾ ರಕ್ಷಿತವ್ಯಾಸ್ತಥಾ ಮಯಾ|

11013013c ಯಥೈವ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರೇಣ ರಕ್ಷಿತವ್ಯಾಸ್ತಥಾ ಮಯಾ||

ಕುಂತಿಯು ಹೇಗೆ ಕೌಂತೇಯರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಳೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಾನೂ ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಗೆ ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ನಾನೂ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

11013014a ದುರ್ಯೋಧನಾಪರಾಧೇನ ಶಕುನೇಃ ಸೌಬಲಸ್ಯ ಚ|

11013014c ಕರ್ಣದುಃಶಾಸನಾಭ್ಯಾಂ ಚ ವೃತ್ತೋಽಯಂ ಕುರುಸಂಕ್ಷಯಃ||

ದುರ್ಯೋಧನ, ಸೌಬಲ ಶಕುನಿ, ಮತ್ತು ಕರ್ಣ-ದುಃಶಾಸನರ
ಅಪರಾಧದಿಂದಾಗಿ ಈ ಕುರುಸಂಕ್ಷಯವು ನಡೆದುಹೋಯಿತು.

11013015a ನಾಪರಾಧ್ಯತಿ ಬೀಭತ್ಸುರ್ನ ಚ ಪಾರ್ಥೋ ವೃಕೋದರಃ|

11013015c ನಕುಲಃ ಸಹದೇವೋ ವಾ ನೈವ ಜಾತು ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ||

ಬೀಭತ್ಸುವಾಗಲೀ, ಪಾರ್ಥ ವೃಕೋದರನಾಗಲೀ, ನಕುಲ-
ಸಹದೇವರಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಾಗಲೀ ಅಪರಾಧ
ಮಾಡಿರುವುದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

11013016a ಯುಧ್ಯಮಾನಾ ಹಿ ಕೌರವ್ಯಾಃ ಕೃಂತಮಾನಾಃ ಪರಸ್ಪರಮ್|

11013016c ನಿಹತಾಃ ಸಹಿತಾಶ್ಚಾನ್ವೈಸ್ತತ್ರ ನಾಸ್ತೃಪ್ರಿಯಂ ಮಮ||

ಕೌರವರು ಪರಸ್ಪರ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಾ ಅನ್ಯರನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿ ಹಾಕುತ್ತಾ
ಹತರಾದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

11013017a ಯತ್ತು ಕರ್ಮಾಕರೋದ್ಭೀಮೋ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಪಶ್ಯತಃ|

11013017c ದುರ್ಯೋಧನಂ ಸಮಾಹೂಯ ಗದಾಯುದ್ಧೇ ಮಹಾಮನಾಃ||

11013018a ಶಿಕ್ಷಯಾಭ್ಯಧಿಕಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಚರಂತಂ ಬಹುಧಾ ರಣೇ|

11013018c ಅಧೋ ನಾಭ್ಯಾಂ ಪ್ರಹೃತವಾಂಸ್ತನ್ಮೈ ಕೋಪಮವರ್ಧಯತ್||

ಆದರೆ ವಾಸುದೇವನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮಹಾಮನಸ್ವಿ ಭೀಮನು
ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಗದಾಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅವನು
ತನಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕನೆಂದು ತಿಳಿದು, ರಣದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ

ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ನಾಭಿಯ ಕೆಳಗೆ ಹೊಡೆದನೆಂದು ನನ್ನ
ಕೋಪವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ.

11013019a ಕಥಂ ನು ಧರ್ಮಂ ಧರ್ಮಜ್ಞೈಃ ಸಮುದ್ದಿಷ್ಟಂ ಮಹಾತ್ಮಭಿಃ|

11013019c ತ್ಯಜೇಯುರಾಹವೇ ಶೂರಾಃ ಪ್ರಾಣಹೇತೋಃ ಕಥಂ ಚನ||

ಮಹಾತ್ಮರು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಧರ್ಮವನ್ನು, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು
ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಧರ್ಮಜ್ಞರು ಹೇಗೆ ತಾನೇ
ತ್ಯಾಗಮಾಡುತ್ತಾರೆ?”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ಗಾಂಧಾರೀಸಾಂತ್ವನಾಯಾಂ
ತ್ರಯೋದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಾರೀಸಾಂತ್ವನ
ಎನ್ನುವ ಹದಿಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೪

ಭೀಮಸೇನ-ಗಾಂಧಾರೀ ಸಂವಾದ (೧-೨೨).

11014001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

11014001a ತಚ್ಚ ತ್ವಾ ವಚನಂ ತಸ್ಯಾ ಭೀಮಸೇನೋಽಥ ಭೀತವತ್|

11014001c ಗಾಂಧಾರೀಂ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚೇದಂ ವಚಃ ಸಾನುನಯಂ ತದಾ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಅವಳ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ
ಭೀಮಸೇನನು ಭಯಗೊಂಡು ಗಾಂಧಾರಿಗೆ ಈ ಅನುನಯ

ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

11014002a ಅಧರ್ಮೋ ಯದಿ ವಾ ಧರ್ಮಸ್ತ್ರಾಸಾತ್ತತ್ರ ಮಯಾ ಕೃತಃ|

11014002c ಆತ್ಮಾನಂ ತ್ರಾತುಕಾಮೇನ ತನ್ಮೇ ತ್ವಂ ಕ್ಷಂತುಮರ್ಹಸಿ||

“ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೋಸುಗ, ಭಯದಿಂದ ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಅಧರ್ಮದ ಅಥವಾ ಧರ್ಮದ ಆ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು !

11014003a ನ ಹಿ ಯುದ್ಧೇನ ಪುತ್ರಸ್ತೇ ಧರ್ಮೇಣ ಸ ಮಹಾಬಲಃ|

11014003c ಶಕ್ಯಃ ಕೇನ ಚಿದುದ್ಯಂತುಮತೋ ವಿಷಮಮಾಚರಮ್||

ಧರ್ಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಮಗನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಗೂ ಶಕ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡೆನು.

11014004a ಸೈನ್ಯಸ್ಯೈಕೋಽವಶಿಷ್ಟೋಽಯಂ ಗದಾಯುದ್ಧೇ ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್|

11014004c ಮಾಂ ಹತ್ವಾ ನ ಹರೇದ್ರಾಜ್ಯಮಿತಿ ಚೈತತ್ಕೃತಂ ಮಯಾ||

ಸೈನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಆ ಒಬ್ಬನೇ ವೀರ್ಯವಾನನು ಗದಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಬಹುದು ಎಂದು ನಾನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದೆ.

11014005a ರಾಜಪುತ್ರೀಂ ಚ ಪಾಂಚಾಲೀಮೇಕವಸ್ತ್ರಾಂ ರಜಸ್ವಲಾಮ್|

11014005c ಭವತ್ಯಾ ವಿದಿತಂ ಸರ್ವಮುಕ್ತವಾನ್ಯತ್ಸುತಸ್ತವ||

ಏಕವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ರಜಸ್ವಲೆ ರಾಜಪುತ್ರೀ ಪಾಂಚಾಲಿಯನ್ನು
ಕಾಡಿದಾಗ ನಿನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲವೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿದೇ
ಇದೆ.

11014006a ಸುಯೋಧನಮಸಂಗೃಹ್ಯ ನ ಶಕ್ಯಾ ಭೂಃ ಸಸಾಗರಾ|

11014006c ಕೇವಲಾ ಭೋಕ್ತುಮಸ್ಮಾ ಭಿರತಶ್ಚೈತತ್ಕೃತಂ ಮಯಾ||

ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸದೇ ಸಾಗರಗಳೊಂದಿಗೆ ಈ
ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭೋಗಿಸಲು ನಾವು ಶಕ್ಯರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ
ನಾನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದೆ.

11014007a ತಚ್ಚಾಪ್ಯಪ್ರಿಯಮಸ್ಮಾಕಂ ಪುತ್ರಸ್ತೇ ಸಮುಪಾಚರತ್|

11014007c ದ್ರೌಪದ್ಯಾ ಯತ್ಸಭಾಮಧ್ಯೇ ಸವ್ಯಮೂರುಮದರ್ಶಯತ್||

ಸಭಾಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದ್ರೌಪದಿಗೆ ತನ್ನ ಎಡತೊಡೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ನಿನ್ನ
ಮಗನೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಅಪ್ರಿಯವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದನು.

11014008a ತತ್ತ್ವವ ವಧ್ಯಃ ಸೋಽಸ್ಮಾಕಂ ದುರಾಚಾರೋಽಂಬ ತೇ ಸುತಃ|

11014008c ಧರ್ಮರಾಜಾಙ್ಗಯಾ ಚೈವ ಸ್ಥಿತಾಃ ಸ್ಮ ಸಮಯೇ ತದಾ||

ಅಮ್ಮಾ ! ಆಗಲೇ ದುರಾಚಾರನಾದ ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ನಾವು
ಸಂಹರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಧರ್ಮರಾಜನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಿಯಮಕ್ಕೆ
ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು ಸುಮ್ಮನೇ ಕುಳಿತಿದ್ದೆವು.

11014009a ವೈರಮುದ್ಧುಕ್ಷಿತಂ ರಾಜ್ಞಿ ಪುತ್ರೇಣ ತವ ತನ್ನಹತ್|

11014009c ಕ್ಷೇಶಿತಾಶ್ಚ ವನೇ ನಿತ್ಯಂ ತತ ಏತತ್ಕೃತಂ ಮಯಾ||

ರಾಣೀ! ನಿನ್ನ ಮಗನೇ ಈ ವೈರವನ್ನು ಉರಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದನು.
ವನದಲ್ಲಿಯೂ ನಿತ್ಯವೂ ಮಹಾ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ
ಮಾಡಿದನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದೆ.

11014010a ವೈರಸ್ಯಾಸ್ಯ ಗತಃ ಪಾರಂ ಹತ್ವಾ ದುರ್ಯೋಧನಂ ರಣೇ|

11014010c ರಾಜ್ಯಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ ಪ್ರಾಪ್ನೋ ವಯಂ ಚ ಗತಮನ್ಯವಃ||

ರಣದಲ್ಲಿ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ನಾವು ವೈರವನ್ನು
ದಾಟಿದ್ದೇವೆ. ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ನಮ್ಮ ಕೋಪವೂ
ಹೊರಟುಹೋಗಿದೆ.”

11014011 ಗಾಂಧಾರ್ಯುರ್ವಾಚ|

11014011a ನ ತಸ್ಯೈಷ ವಧಸ್ತಾತ ಯತ್ಪ್ರಶಂಸಸಿ ಮೇ ಸುತಮ್|

11014011c ಕೃತವಾಂಶ್ಚಾಪಿ ತತ್ಸರ್ವಂ ಯದಿದಂ ಭಾಷಸೇ ಮಯಿ||

ಗಾಂಧಾರಿಯು ಹೇಳಿದಳು: “ನನ್ನ ಮಗನನ್ನು ನೀನು
ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಾದುದರಿಂದ ಅವನ ವಧೆಯೇ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂದು
ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ನೀನು ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ
ಹೌದು.

11014012a ಹತಾಶ್ವೇ ನಕುಲೇ ಯತ್ತದ್ವೃಷಸೇನೇನ ಭಾರತ|

11014012c ಅಪಿಬಃ ಶೋಣಿತಂ ಸಂಖ್ಯೇ ದುಃಶಾಸನಶರೀರಜಮ್||

ಭಾರತ ! ವೃಷಸೇನನು ನಕುಲನ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು
ರಣದಲ್ಲಿ ನೀನು ದುಃಶಾಸನನ ಶರೀರದ ರಕ್ತವನ್ನು ಕುಡಿದೆಯಲ್ಲವೇ?

11014013a ಸದ್ಭಿರ್ವಿಗರ್ಹಿತಂ ಘೋರಮನಾರ್ಯಜನಸೇವಿತಮ್|

11014013c ಕ್ರೂರಂ ಕರ್ಮಾಕರೋಃ ಕಸ್ಮಾತ್ತದಯುಕ್ತಂ ವೃಕೋದರ||

ಸತ್ತುರುಷರಿಂದ ನಿಂದನೀಯವೂ, ಘೋರವೂ, ಅನಾರ್ಯರು
ಮಾಡುವಂಥಹುದೂ ಆದ ಆ ಕ್ರೂರ ಕರ್ಮವನ್ನು ನೀನು
ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ. ವೃಕೋದರ ! ಅದು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಯುಕ್ತವಾದುದು?"

11014014 ಭೀಮಸೇನ ಉವಾಚ

11014014a ಅನ್ಯಸ್ಯಾಪಿ ನ ಪಾತವ್ಯಂ ರುಧಿರಂ ಕಿಂ ಪುನಃ ಸ್ವಕಮ್|

11014014c ಯಥೈವಾತ್ಮಾ ತಥಾ ಭ್ರಾತಾ ವಿಶೇಷೋ ನಾಸ್ತಿ ಕಶ್ಚನ||

ಭೀಮಸೇನನು ಹೇಳಿದನು: "ಬೇರೆಯವರಿಂದ ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ
ರಕ್ತವನ್ನೇ ಕುಡಿಯಬಾರದೆಂದಿರುವಾಗ ನನ್ನದೇ ರಕ್ತವನ್ನು ನಾನೇಕೆ
ಕುಡಿಯುತ್ತೇನೆ? ನನ್ನಂತೆಯೇ ನನ್ನ ಸಹೋದರ ದುಃಶಾಸನ ಕೂಡ.
ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

11014015a ರುಧಿರಂ ನ ವ್ಯತಿಕ್ರಾಮದ್ಧಂತೋಷ್ಠಂ ಮೇಽಂಬ ಮಾ ಶುಚಃ|

11014015c ವೈವಸ್ವತಸ್ತು ತದ್ವೇದ ಹಸ್ತಾ ಮೇ ರುಧಿರೋಕ್ಷಿತೌ||

ಅಮ್ಮಾ ! ಅವನ ರಕ್ತವು ನನ್ನ ತುಟಿ ಮತ್ತು ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಒಳಗೆ
ಹೋಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಶೋಕಿಸಬೇಡ ! ಇದಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯಪುತ್ರ ಯಮನೇ
ಸಾಕ್ಷಿ ! ನನ್ನೆರಡು ಕೈಗಳೂ ರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯ್ದುಹೋಗಿದ್ದವು.

11014016a ಹತಾಶ್ವಂ ನಕುಲಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವೃಷಸೇನೇನ ಸಂಯುಗೇ|

11014016c ಭ್ರಾತೃಣಾಂ ಸಂಪ್ರಹೃಷ್ಟಾನಾಂ ತ್ರಾಸಃ ಸಂಜನಿತೋ ಮಯಾ||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವೃಷಸೇನನಿಂದ ನಕುಲನ ಕುದುರೆಗಳು ಹತವಾದುದನ್ನು
ಕಂಡು ಸಂಪ್ರಹೃಷ್ಟರಾದ ಸಹೋದರರು ನನ್ನಲ್ಲಿ
ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರು.

11014017a ಕೇಶಪಕ್ಷಪರಾಮರ್ಶೇ ದ್ರೌಪದ್ಯಾ ದ್ಯೂತಕಾರಿತೇ|

11014017c ಕ್ರೋಧಾದ್ಯದಬ್ರುವಂ ಚಾಹಂ ತಚ್ಚ ಮೇ ಹೃದಿ ವರ್ತತೇ||

ದ್ಯೂತವಾಡುವಾಗ ದ್ರೌಪದಿಯ ಕೇಶಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು
ಎಳೆದುತರುವಾಗ ನಾನು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಆಡಿದ ಮಾತು ನನ್ನ
ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು.

11014018a ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಾಚ್ಚ್ಯುತೋ ರಾಜ್ಞಿ ಭವೇಯಂ ಶಾಸ್ವತೀಃ ಸಮಾಃ|

11014018c ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಂ ತಾಮನಿಸ್ತೀರ್ಯ ತತಸ್ತತ್ಕೃತವಾನಹಮ್||

ರಾಣೀ ! ಆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸದಿದ್ದರೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ
ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮದಿಂದ ಚ್ಯುತನಾಗುವೆನೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ನಾನು ಹಾಗೆ
ಮಾಡಿದೆ.

11014019a ನ ಮಾಮರ್ಹಸಿ ಗಾಂಧಾರಿ ದೋಷೇಣ ಪರಿಶಂಕಿತುಮ್|

11014019c ಅನಿಗೃಹ್ಯ ಪುರಾ ಪುತ್ರಾನಸ್ಮಾಸ್ವನಪಕಾರಿಷು||

ಗಾಂಧಾರೀ ! ನಮಗೆ ಅಪಕಾರವನ್ನೆಸಗಿದ ಪುತ್ರರನ್ನು ಮೊದಲೇ

ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೇ ಈಗ ನನ್ನನ್ನು ದೋಷಿತನೆಂದು
ಪರಿಶಂಕಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.”

11014020 ಗಾಂಧಾರ್ಯವಾಚ|

11014020a ವೃದ್ಧಸ್ಯಾಸ್ಯ ಶತಂ ಪುತ್ರಾನ್ನಿಷ್ಟಂಸ್ವ ಮಪರಾಜಿತಃ|

11014020c ಕಸ್ಮಾನ್ನ ಶೇಷಯಃ ಕಂ ಚಿದ್ಯೇನಾಲ್ಪಮಪರಾಧಿತಮ್||

ಗಾಂಧಾರಿಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಈ ವೃದ್ಧರ ನೂರು ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ
ಸಂಹರಿಸಿ ಅಪರಾಜಿತನಾಗಿರುವ ನೀನು ಅಲ್ಪ ಅಪರಾಧಮಾಡಿದ್ದ
ಒಬ್ಬನನ್ನಾದರೂ ಏಕೆ ಉಳಿಸಲಿಲ್ಲ?

11014021a ಸಂತಾನಮಾವಯೋಸ್ತಾತ ವೃದ್ಧಯೋರ್ಹೃತರಾಜ್ಯಯೋಃ|

11014021c ಕಥಮಂಧದ್ವಯಸ್ಯಾಸ್ಯ ಯಷ್ಟಿರೇಕಾ ನ ವರ್ಜಿತಾ||

ಮಗನೇ! ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಈ ವೃದ್ಧರಿಗೆ ಒಂದು
ಸಂತಾನವೂ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಈ ಅಂಧರಿಬ್ಬರಿಗೆ ಊರುಗೋಲಾಗಿರಲು
ಒಬ್ಬನನ್ನಾದರೂ ನೀನು ಏಕೆ ಜೀವಸಹಿತ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ?

11014022a ಶೇಷೇ ಹ್ಯವಸ್ಥಿತೇ ತಾತ ಪುತ್ರಾಣಾಮಂತಕೇ ತ್ವಯಿ|

11014022c ನ ಮೇ ದುಃಖಂ ಭವೇದೇತದ್ಯದಿ ತ್ವಂ ಧರ್ಮಮಾಚರಃ||

ಮಗನೇ! ಪುತ್ರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಾಗ ನೀನು ಧರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸಿ
ಒಬ್ಬನನ್ನಾದರೂ ಉಳಿಸಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು
ದುಃಖವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ!”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ಗಾಂಧಾರೀಸಾಂತ್ವನಾಯಾಂ

ಚತುರ್ದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಾರೀಸಾಂತ್ವನ
ಎನ್ನುವ ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೫

ತನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ಬಾಗಿದ್ದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಅಂಗುಷ್ಠಗಳನ್ನು ತನ್ನ
ಕಣ್ಣುಟ್ಟಿಯ ಸಂಧಿಯಿಂದ ಗಾಂಧಾರಿಯು ನೋಡಲು ಅವನ
ಅಂಗುಷ್ಠಗಳು ವಿಕಾರರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದುದು (೧-೮). ಕುಂತಿಯು ತನ್ನ
ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ರೋದಿಸಿ, ಅವರನ್ನು
ಸಂತವಿಸಿದುದು (೯-೧೪). ಗಾಂಧಾರಿಯೂ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು
ಸಂತವಿಸಿದುದು (೧೫-೨೦).

11015001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

11015001a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತು ಗಾಂಧಾರೀ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಮಪ್ಯಚ್ಚ ತ|

11015001c ಕ್ವ ಸ ರಾಜೇತಿ ಸಕ್ರೋಧಾ ಪುತ್ರಪೌತ್ರವಧಾರ್ದಿತಾ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಮಕ್ಕಳು-ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳ
ವಧೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತಳಾಗಿದ್ದ ಗಾಂಧಾರಿಯು ಕ್ರೋಧದಿಂದ “ಆ
ರಾಜನೆಲ್ಲಿ?” ಎಂದು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು ಕೇಳಿದಳು.

11015002a ತಾಮಭ್ಯಗಚ್ಛ ದ್ರಾಜೇಂದ್ರೋ ವೇಪಮಾನಃ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ|

11015002c ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಇದಂ ಚೈನಾಂ ಮಧುರಂ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್||

ರಾಜೇಂದ್ರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಕೈಮುಗಿದು ನಡುಗುತ್ತಾ ಅವಳ ಬಳಿಹೋಗಿ
ಈ ಮಧುರ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

11015003a ಪುತ್ರಹಂತಾ ನೃಶಂಸೋಽಹಂ ತವ ದೇವಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

11015003c ಶಾಪಾರ್ಹಃ ಪೃಥಿವೀನಾಶೇ ಹೇತುಭೂತಃ ಶಪಸ್ವ ಮಾಮ್||

“ದೇವೀ! ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರನ್ನು ವಧಿಸಿದ ಮಹಾಕ್ರೂರಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು
ನಾನು. ಪೃಥ್ವಿಯ ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವ ನಾನು
ಶಾಪಾರ್ಹನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಶಪಿಸು!

11015004a ನ ಹಿ ಮೇ ಜೀವಿತೇನಾರ್ಥೋ ನ ರಾಜ್ಯೇನ ಧನೇನ ವಾ|

11015004c ತಾದೃಶಾನ್ಸುಹೃದೋ ಹತ್ವಾ ಮೂಢಸ್ಯಾಸ್ಯ ಸುಹೃದ್ವುಹಃ||

ಸುಹೃದರಿಗೆ ದ್ರೋಹವನ್ನೆಸಗಿ ಅಂಥಹ ಸುಹೃದರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಈ
ಮೂಢನಿಗೆ ಜೀವದಲ್ಲಾಗಲೀ, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಾಗಲೀ ಅಥವಾ
ಧನದಲ್ಲಾಗಲೀ ಆಗಬೇಕಾದುದೇನೂ ಇಲ್ಲ!”

11015005a ತಮೇವಂವಾದಿನಂ ಭೀತಂ ಸಂನಿಕರ್ಷಗತಂ ತದಾ|

11015005c ನೋವಾಚ ಕಿಂ ಚಿದ್ಗಾಂಧಾರೀ ನಿಃಶ್ವಾಸಪರಮಾ ಭೃಶಮ್||

ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಭೀತನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಆ ಅನಿಂದಿತನಿಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ
ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಂಧಾರಿಯು ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.

11015006a ತಸ್ಯಾವನತದೇಹಸ್ಯ ಪಾದಯೋರ್ನಿಪತಿಷ್ಯತಃ|

11015006c ಯುಧಿಷ್ಠಿರಸ್ಯ ನೃಪತೇರ್ಧರ್ಮಜ್ಞಾ ಧರ್ಮದರ್ಶಿನೀ||

11015006e ಅಂಗುಲ್ಯಗ್ರಾಣಿ ದದ್ಯಶೇ ದೇವೀ ಪಟ್ಟಾಂತರೇಣ ಸಾ||

11015007a ತತಃ ಸ ಕುನಕೀಭೂತೋ ದರ್ಶನೀಯನಖೋ ನೃಪಃ|

ನೃಪತಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ದೇಹವನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ ಅವಳ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ
ಬೀಳುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಧರ್ಮಜ್ಞಾ ಧರ್ಮದರ್ಶಿನೀ ದೇವೀ
ಗಾಂಧಾರಿಯು ತನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಪಟ್ಟಿಯ ಸಂಧಿಯಿಂದ ಅವನ
ಬೆರಳ ತುದಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಕೂಡಲೇ ಆ ನೃಪನ ಸುಂದರ
ಉಗುರುಗಳ ಬೆರಳುಗಳು ವಿಕಾರರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದವು.

11015007c ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚಾರ್ಜುನೋಽಗಚ್ಚ ದ್ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಪೃಷ್ಠತಃ||

11015008a ಏವಂ ಸಂಚೇಷ್ಟಮಾನಾಂಸ್ತಾನಿತಶ್ಚೇತಶ್ಚ ಭಾರತ|

11015008c ಗಾಂಧಾರೀ ವಿಗತಕ್ರೋಧಾ ಸಾಂತ್ವಯಾಮಾಸ ಮಾತೃವತ್||

ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಅರ್ಜುನನು ವಾಸುದೇವನ ಹಿಂದೆ ಅಡಗಿಕೊಂಡನು.
ಭಾರತ! ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ
ಓಡಾಡತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ಗಾಂಧಾರಿಯು ಕ್ರೋಧವನ್ನು ತೊರೆದು
ತಾಯಿಯಂತೆ ಅವರನ್ನು ಸಂತವಿಸಿದಳು.

11015009a ತಯಾ ತೇ ಸಮನುಜ್ಞಾತಾ ಮಾತರಂ ವೀರಮಾತರಮ್|

11015009c ಅಭ್ಯಗಚ್ಚಂತ ಸಹಿತಾಃ ಪೃಥಾಂ ಪೃಥುಲವಕ್ಷಸಃ||

ಅವಳಿಂದ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಆ ವಿಶಾಲವಕ್ಷರು ಒಟ್ಟಿಗೇ
ವೀರಮಾತೆ ತಾಯಿ ಪೃಥೆಯ ಬಳಿ ಹೋದರು.

11015010a ಚಿರಸ್ಯ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುತ್ರಾನ್ನಾ ಪುತ್ರಾಧಿಭಿರಭಿಪ್ಲುತಾ|

11015010c ಬಾಷ್ಪಮಾಹಾರಯದ್ದೇವೀ ವಸ್ತ್ರೇಣಾವೃತ್ಯ ವೈ ಮುಖಮ್||

ಬಹಳ ಕಾಲದ ನಂತರ ತನ್ನ ಪುತ್ರರನ್ನು ಕಂಡು ಕುಂತೀದೇವಿಯು ಸೆರಗಿನಿಂದ ಮುಖವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಪುತ್ರರೊಂದಿಗೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದಳು.

11015011a ತತೋ ಬಾಷ್ಪಂ ಸಮುತ್ಸ್ರಜ್ಯ ಸಹ ಪುತ್ರೈಸ್ತಥಾ ಪೃಥಾ|

11015011c ಅಪಶ್ಯದೇತಾನ್ ಶಸ್ತ್ರಾಘೈರ್ಬಹುಧಾ ಪರಿವಿಕ್ಷತಾನ್||

ಅನಂತರ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರೆಸಿಕೊಂಡು ಪೃಥೆಯು ಶಸ್ತ್ರಪ್ರಹಾರಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡಿದ್ದ ತನ್ನ ಪುತ್ರರನ್ನು ನೋಡಿದಳು.

11015012a ಸಾ ತಾನೇಕೈಕಶಃ ಪುತ್ರಾನ್ಸಂಸ್ಪೃಶಂತೀ ಪುನಃ ಪುನಃ|

11015012c ಅನ್ವಶೋಚಂತ ದುಃಖಾರ್ತಾ ದ್ರೌಪದೀಂ ಚ ಹತಾತ್ಮಜಾಮ್|

11015012e ರುದತೀಮಥ ಪಾಂಚಾಲೀಂ ದದರ್ಶ ಪತಿತಾಂ ಭುವಿ||

ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನಾಗಿ ಅವಳು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಮೈದಡವಿದಳು. ಅನಂತರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ದುಃಖಾರ್ತಳಾಗಿ ರೋದಿಸುತ್ತಾ ನೆಲದ ಬೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಪಾಂಚಾಲೀ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಶೋಕಿಸಿದಳು.

11015013 ದ್ರೌಪದ್ಯುವಾಚ

11015013a ಆರ್ಯೇ ಪೌತ್ರಾಃ ಕ್ವ ತೇ ಸರ್ವೇ ಸೌಭದ್ರಸಹಿತಾ ಗತಾಃ|

11015013c ನ ತ್ವಾಂ ತೇಽದ್ಯಾಭಿಗಚ್ಚಂತಿ ಚಿರದೃಷ್ಟಾಂ ತಪಸ್ವಿನೀಮ್|

11015013e ಕಿಂ ನು ರಾಜ್ಯೇನ ವೈ ಕಾರ್ಯಂ ವಿಹೀನಾಯಾಃ ಸುತೈರ್ಮಮ||

ದ್ರೌಪದಿಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಆರ್ಯೇ ! ಸೌಭದ್ರ ಅಭಿಮನ್ಯು ಸಹಿತರಾಗಿ

ನಿನ್ನ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರು? ಬಹಳ ಕಾಲ ನೋಡದಿದ್ದ
ತಪಸ್ವಿನೀ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಅವರು ಏಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ? ಮಕ್ಕಳನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡ ನನಗೆ ಈ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಏನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ?”

11015014 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

11015014a ತಾಂ ಸಮಾಶ್ವಾಸಯಾಮಾಸ ಪೃಥಾ ಪೃಥುಲಲೋಚನಾ|

11015014c ಉತ್ಥಾಪ್ಯ ಯಾಜ್ಞಸೇನೀಂ ತು ರುದತೀಂ ಶೋಕಕರ್ಶಿತಾಮ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಶಾಲಲೋಚನೆ ಕುಂತಿಯು
ಶೋಕಕರ್ಶಿತಳಾಗಿ ರೋದಿಸುತ್ತಿರುವ ಯಾಜ್ಞಸೇನೆಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ
ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸತೊಡಗಿದಳು.

11015015a ತಯೈವ ಸಹಿತಾ ಚಾಪಿ ಪುತ್ರೈರನುಗತಾ ಪೃಥಾ|

11015015c ಅಭ್ಯಗಚ್ಚತ ಗಾಂಧಾರೀಮಾರ್ತಾಮಾರ್ತತರಾ ಸ್ವಯಮ್||

ಅವಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಪುತ್ರರನ್ನೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಪೃಥೆಯು
ತನಗಿಂತಲೂ ಆರ್ತಳಾಗಿದ್ದ ಮಾತೆ ಗಾಂಧಾರಿಯ ಬಳಿ ಹೋದಳು.

11015016a ತಾಮುವಾಚಾಥ ಗಾಂಧಾರೀ ಸಹ ವಧ್ವಾ ಯಶಸ್ವಿನೀಮ್|

11015016c ಮೈವಂ ಪುತ್ರೀತಿ ಶೋಕಾರ್ತಾ ಪಶ್ಯ ಮಾಮಪಿ ದುಃಖಿತಾಮ್||

ಯಶಸ್ವಿನೀ ಕುಂತಿಯೊಡನಿದ್ದ ಸೊಸೆಗೆ ಗಾಂಧಾರಿಯು ಹೇಳಿದಳು:
“ಪುತ್ರೀ! ಹೀಗೆ ಶೋಕಾರ್ತಳಾಗಬೇಡ! ದುಃಖಿತಳಾಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನೂ
ನೋಡು!

11015017a ಮನ್ನೇ ಲೋಕವಿನಾಶೋಽಯಂ ಕಾಲಪರ್ಯಾ ಯಚೋದಿತಃ|

11015017c ಅವಶ್ಯಭಾವೀ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಃ ಸ್ವಭಾವಾಲ್ಲೋಮಹರ್ಷಣಃ||

ಈ ಲೋಕವಿನಾಶವು ಕಾಲಚಕ್ರದಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತವಾದುದೆಂತು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಆಗಬೇಗಾಗಿದ್ದು ಆಗಿಹೋಯಿತು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಇದು ರೋಮಹರ್ಷಣವಾದುದು.

11015018a ಇದಂ ತತ್ಸಮನುಪ್ರಾಪ್ತಂ ವಿದುರಸ್ಯ ವಚೋ ಮಹತ್|

11015018c ಅಸಿದ್ಧಾನುನಯೇ ಕೃಷ್ಣೇ ಯದುವಾಚ ಮಹಾಮತಿಃ||

ಕೃಷ್ಣನು ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಮಹಾಮತಿ ವಿದುರನು ಯಾವ ಮಹಾ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದನೋ ಅದರಂತೆಯೇ ಆಗಿಹೋಯಿತು.

11015019a ತಸ್ಮಿನ್ನಪರಿಹಾರ್ಯೇಽರ್ಥೇ ವ್ಯತೀತೇ ಚ ವಿಶೇಷತಃ|

11015019c ಮಾ ಶುಚೋ ನ ಹಿ ಶೋಚ್ಯಾಸ್ತೇ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ನಿಧನಂ ಗತಾಃ||

ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವೇ ಇಲ್ಲವೋ, ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯಾವುದು ಆಗಿ ಮುಗಿದು ಹೋಗಿದೆಯೋ ಅದರ ಕುರಿತು ಶೋಕಿಸಬೇಡ! ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಿಧನಹೊಂದಿದವರ ಸಲುವಾಗಿ ನೀನು ಶೋಕಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

11015020a ಯಥೈವ ತ್ವಂ ತಥೈವಾಹಂ ಕೋ ವಾ ಮಾಶ್ವಾಸಯಿಷ್ಯತಿ|

11015020c ಮಮೈವ ಹ್ಯಪರಾಧೇನ ಕುಲಮಗ್ರ್ಯಂ ವಿನಾಶಿತಮ್||

ನಿನ್ನಂತೆ ನಾನೂ ಕೂಡ. ಯಾರು ಯಾರನ್ನು

ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಬಲ್ಲರು? ನನ್ನ ಅಪರಾಧದಿಂದಲೇ ಈ ಉಚ್ಛ್ರಾಂತಿ ಕುಲವು ನಾಶವಾಯಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ಪೃಥಾಪುತ್ರದರ್ಶನೇ
ಪಂಚದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಪೃಥಾಪುತ್ರದರ್ಶನ
ಎನ್ನುವ ಹದಿನೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೬

ಗಾಂಧಾರಿಯು ವ್ಯಾಸನು ದಯಪಾಲಿಸಿದ ದಿವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ
ರಣರಂಗವನ್ನು ನೋಡಿದುದು (೧-೧೭). ಗಾಂಧಾರಿಯು
ರಣರಂಗವನ್ನು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ರೋದಿಸಿದುದು (೧೮-೫೯).

11016001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

11016001a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತು ಗಾಂಧಾರೀ ಕುರೂಣಾಮಾವಿಕರ್ತನಮ್|

11016001c ಅಪಶ್ಯತ್ತತ್ರ ತಿಷ್ಠಂತೀ ಸರ್ವಂ ದಿವ್ಯೇನ ಚಕ್ಷುಷಾ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಗಾಂಧಾರಿಯು
ನಿಂತಲ್ಲಿಂದಲೇ ತನ್ನ ದಿವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕುರುಗಳ
ವಿನಾಶಸ್ಥಳವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿದಳು.

11016002a ಪತಿವ್ರತಾ ಮಹಾಭಾಗಾ ಸಮಾನವ್ರತಚಾರಿಣೀ|

11016002c ಉಗ್ರೇಣ ತಪಸಾ ಯುಕ್ತಾ ಸತತಂ ಸತ್ಯವಾದಿನೀ||

11016003a ವರದಾನೇನ ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ಮಹರ್ಷೇಃ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಣಃ|

11016003c ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನಬಲೋಪೇತಾ ವಿವಿಧಂ ಪರ್ಯದೇವಯತ್||

ಆ ಸಮಾನವ್ರತಚಾರಿಣೀ, ಪ್ರತಿವ್ರತೆ, ಮಹಾಭಾಗೆ ಸತ್ಯವಾದಿನಿಯು ಸತತವೂ ಉಗ್ರ ತಪೋನಿರತಳಾಗಿದ್ದು, ಪುಣ್ಯಕರ್ಮ ಮಹರ್ಷಿ ಕೃಷ್ಣನ ವರದಾನದಿಂದ ಪಡೆದ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನದ ಬಲವನ್ನು ಪಡೆದು ವಿವಿಧ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಕಿಸಿದಳು.

11016004a ದದರ್ಶ ಸಾ ಬುದ್ಧಿಮತೀ ದೂರಾದಪಿ ಯಥಾಂತಿಕೇ|

11016004c ರಣಾಜಿರಂ ನೃವೀರಾಣಾಮದ್ಭುತಂ ಲೋಮಹರ್ಷಣಮ್||

ಅಷ್ಟು ದೂರದಿಂದ ಕೂಡ ಆ ಬುದ್ಧಿಮತಿಯು ಅತಿ ಹತ್ತಿರದಿಂದಲೋ ಎಂಬಂತೆ ನರವೀರರ ಲೋಮಹರ್ಷಣ ರಣಭೂಮಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಳು.

11016005a ಅಸ್ಥಿಕೇಶಪರಿಸ್ತೀರ್ಣಂ ಶೋಣಿತೌಘಪರಿಪ್ಲುತಮ್|

11016005c ಶರೀರೈರ್ಬಹುಸಾಹಸ್ರೈರ್ವಿನಿಕೀರ್ಣಂ ಸಮಂತತಃ||

ರಣಭೂಮಿಯು ಮೂಳೆಗಳಿಂದಲೂ, ತಲೆಗೂದಲುಗಳಿಂದಲೂ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿತ್ತು. ರಕ್ತದಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು. ಅನೇಕ ಸಾವಿರ ಶರೀರಗಳು ಎಲ್ಲಕಡೆ ಚದುರಿಹೋಗಿದ್ದವು.

11016006a ಗಜಾಶ್ವರಥಯೋಧಾನಾಮಾವೃತಂ ರುಧಿರಾವಿಲೈಃ|

11016006c ಶರೀರೈರಶಿರಸ್ಕೈಶ್ಚ ವಿದೇಹೈಶ್ಚ ಶಿರೋಗಣೈಃ||

ರಕ್ತಸಿಕ್ತವಾಗಿದ್ದ ಆನೆ-ಕುದುರೆ-ರಥ ಮತ್ತು ಯೋಧರ ತಲೆಗಳಿಲ್ಲದ ಶರೀರಗಳಿಂದಲೂ, ಶರೀರಗಳಿಲ್ಲದ ತಲೆಗಳಿಂದಲೂ ರಣಭೂಮಿಯು ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿತ್ತು.

11016007a ಗಜಾಶ್ವನರವೀರಾಣಾಂ ನಿಸತ್ತ್ವೈರಭಿಸಂವೃತಮ್|

11016007c ಸ್ಯುಗಾಲಬಡಕಾಕೋಲಕಂಕಕಾಕನಿಷೇವಿತಮ್||

ಆನೆ, ಕುದುರೆ ಮತ್ತು ನರವೀರರ ಹೆಣಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿದ್ದ ಆ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ನರಿ-ಬಕಪಕ್ಷಿ-ಕಾಗೆ-ಗೂಬೆ ಮತ್ತು ರಣಹದ್ದುಗಳು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

11016008a ರಕ್ಷಸಾಂ ಪುರುಷಾದಾನಾಂ ಮೋದನಂ ಕುರರಾಕುಲಮ್|

11016008c ಅಶಿವಾಭಿಃ ಶಿವಾಭಿಶ್ಚ ನಾದಿತಂ ಗೃಧ್ರಸೇವಿತಮ್||

ನರಭಕ್ಷಕ ರಾಕ್ಷಸರು ಅಲ್ಲಿ ವಿನೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಮಂಗಳಕರವಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದ ನರಿಗಳು, ಕಡಲಹದ್ದುಗಳು ಮತ್ತು ರಣಹದ್ದುಗಳಿಂದ ಅದು ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು.

11016009a ತತೋ ವ್ಯಾಸಾಭ್ಯನುಜ್ಞಾತೋ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರೋ ಮಹೀಪತಿಃ|

11016009c ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾಶ್ಚ ತೇ ಸರ್ವೇ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಪುರೋಗಮಾಃ||

11016010a ವಾಸುದೇವಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಹತಬಂಧುಂ ಚ ಪಾರ್ಥಿವಮ್|

11016010c ಕುರುಸ್ತ್ರಿಯಃ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಜಗ್ಮುರಾಯೋಧನಂ ಪ್ರತಿ||

ಅನಂತರ ಮಹೀಪತಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ವ್ಯಾಸನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದನು. ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನೇ ಮೊದಲಾದ ಪಾಂಡುಪುತ್ರರೆಲ್ಲರೂ

ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ರಾಜ ಮತ್ತು ವಾಸುದೇವನನ್ನು
ಮುಂದೆಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಕುರುಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು,
ರಣರಂಗದ ಕಡೆ ಹೊರಟರು.

11016011a ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ ತಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯೋ ನಿಹತೇಶ್ವರಾಃ|

11016011c ಅಪಶ್ಯಂತ ಹತಾಂಸ್ತತ್ರ ಪುತ್ರಾನ್ಪ್ರಾತ್ಯನ್ವಿತ್ಯನ್ವತೀನ್||

ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ತಲುಪಿ ಪತಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರು
ಅಲ್ಲಿ ಹತರಾಗಿದ್ದ ಪುತ್ರರನ್ನೂ, ಸಹೋದರರನ್ನೂ, ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ,
ಪತಿಗಳನ್ನೂ ಕಂಡರು.

11016012a ಕ್ರವ್ಯಾದ್ಯೈರ್ಭಕ್ಷ್ಯಮಾಣಾನ್ವೈ ಗೋಮಾಯುಬಡವಾಯಸೈಃ|

11016012c ಭೂತೈಃ ಪಿಶಾಚೈ ರಕ್ಷೋಭಿರ್ವಿವಿಧೈಶ್ಚ ನಿಶಾಚರೈಃ||

11016013a ರುದ್ರಾಕ್ರೀಡನಿಭಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತದಾ ವಿಶಸನಂ ಸ್ತ್ರಿಯಃ|

11016013c ಮಹಾರ್ಹೇಭ್ಯೋಽಥ ಯಾನೇಭ್ಯೋ ವಿಕ್ರೋಶಂತ್ಯೋ ನಿಪೇತಿರೇ||

ಮಾಂಸಾಹಾರಿ ನರಿ, ಕಾಗೆ, ಭೂತ, ಪಿಶಾಚಿ, ರಾಕ್ಷಸರೇ ಮೊದಲಾದ
ವಿವಿಧ ನಿಶಾಚರರು ಭಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ರುದ್ರನ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣದಂತೆ
ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ರಣಭೂಮಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ದುಃಖಿತರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರು
ಕೂಗುತ್ತಾ ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯ ರಥಗಳಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದರು.

11016014a ಅದೃಷ್ಟಪೂರ್ವಂ ಪಶ್ಯಂತ್ಯೋ ದುಃಖಾರ್ತಾ ಭರತಸ್ತ್ರಿಯಃ|

11016014c ಶರೀರೇಷ್ಟಸ್ಥಲನ್ನನ್ಯಾ ನೃಪತಂಶ್ಚಾಪರಾ ಭುವಿ||

ಹಿಂದೆಂದೂ ಇಂಥದ್ದನ್ನು ನೋಡಿರದ ದುಃಖಾರ್ತ ಭರತಸ್ತ್ರೀಯರು

ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಶರೀರಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಬಿದ್ದರು. ಅನ್ಯರು ನೆಲದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು.

11016015a ಶ್ರಾಂತಾನಾಂ ಚಾಪ್ಯನಾಥಾನಾಂ ನಾಸೀತ್ಯಾ ಚನ ಚೇತನಾ|

11016015c ಪಾಂಚಾಲಕುರುಯೋಷಾಣಾಂ ಕೃಪಣಂ ತದಭೂನ್ಮಹತ್||

ಅನಾಥರಾಗಿ ಬಳಲಿದ್ದ ಅವರಲ್ಲಿ ಚೇತನವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪಾಂಚಾಲ-
ಕುರುಸ್ತ್ರೀಯರು ಆಗ ಅತ್ಯಂತ ದೀನರಾಗಿದ್ದರು.

11016016a ದುಃಖೋಪಹತಚಿತ್ತಾಭಿಃ ಸಮಂತಾದನುನಾದಿತಮ್|

11016016c ದೃಷ್ಟ್ವಾಯೋಧನಮತ್ಯುಗ್ರಂ ಧರ್ಮಜ್ಞಾ ಸುಬಲಾತ್ಮಜಾ||

11016017a ತತಃ ಸಾ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಮಾಮಂತ್ರೈ ಪುರುಷೋತ್ತಮಮ್|

11016017c ಕುರೂಣಾಂ ವೈಶಸಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದುಃಖಾದ್ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ದುಃಖದಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕೂಗುತ್ತಿರುವವರ ಧ್ವನಿಯು
ಸುತ್ತಲೂ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿರಲು, ಅತಿ ಉಗ್ರವಾಗಿದ್ದ ಆ ರಣಭೂಮಿಯನ್ನು
ನೋಡಿ, ಕುರುಗಳ ಆ ಮಹಾಸಂಹಾರವನ್ನು ಕಂಡು ಧರ್ಮಜ್ಞ
ಸುಬಲಾತ್ಮಜೆಯು ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನನ್ನು ಕರೆದು
ದುಃಖದಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಳು:

11016018a ಪಶ್ಚೈತಾಃ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ಸ್ನುಷಾ ಮೇ ನಿಹತೇಶ್ವರಾಃ|

11016018c ಪ್ರಕೀರ್ಣಕೇಶಾಃ ಕ್ರೋಶಂತೀಃ ಕುರರೀರಿವ ಮಾಧವ||

“ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ! ಮಾಧವ! ಪತಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ನನ್ನ
ಸೊಸೆಯಂದಿರು ತಲೆಗೂದಲುಗಳನ್ನು ಕೆದರಿಕೊಂಡು

ಕಡಲಹದ್ದುಗಳಂತೆ ಚೀರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡು !

11016019a ಅಮೂಸ್ತ್ವ ಭಿಸಮಾಗಮ್ಯ ಸ್ಮರಂತ್ಯೋ ಭರತರ್ಷಭಾನ್|

11016019c ಪೃಥಗೇವಾಭ್ಯಧಾವಂತ ಪುತ್ರಾನ್ಭ್ರಾತೃನ್ಪಿತೃನ್ಪತೀನ್||

ಇವರು ಆ ಭರತರ್ಷಭರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅವರ ಪುತ್ರರು,
ಸಹೋದರರು, ಪಿತೃಗಳು ಮತ್ತು ಪತಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ
ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ಕಡೆ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ !

11016020a ವೀರಸೂಭಿರ್ಮಹಾಬಾಹೋ ಹತಪುತ್ರಾಭಿರಾವೃತಮ್|

11016020c ಕ್ವ ಚಿಚ್ಚ ವೀರಪತ್ನೀಭಿರ್ಹತವೀರಾಭಿರಾಕುಲಮ್||

ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಪುತ್ರರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ವೀರಮಾತೆಯರಿಂದಲೂ
ವೀರಪತಿಯರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ವೀರಪತ್ನಿಯರಿಂದಲೂ ಈ
ರಣಭೂಮಿಯು ತುಂಬಿಹೋಗಿದೆ !

11016021a ಶೋಭಿತಂ ಪುರುಷವ್ಯಾಪ್ತೈರ್ಭೀಷ್ಮಕರ್ಣಾಭಿಮನ್ಯುಭಿ|

11016021c ದ್ರೋಣದ್ರುಪದಶಲ್ಯಶ್ಚ ಜ್ವಲದ್ಭಿರಿವ ಪಾವಕೈಃ||

ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಪಾವಕರಂತಿರುವ ಭೀಷ್ಮ-ಕರ್ಣ-ಅಭಿಮನ್ಯು-ದ್ರೋಣ-
ದ್ರುಪದ-ಶಲ ಮೊದಲಾದ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರರಿಂದ ರಣಭೂಮಿಯು
ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ.

11016022a ಕಾಂಚನೈಃ ಕವಚೈರ್ನಿಷ್ಕೈರ್ಮಣಿಭಿಶ್ಚ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್|

11016022c ಅಂಗದೈರ್ಹಸ್ತಕೇಯೂರೈಃ ಸ್ತುಗ್ಭಿಶ್ಚ ಸಮಲಂಕೃತಮ್||

ಮಹಾತ್ಮರ ಕಾಂಚನ ಕವಚಗಳಿಂದಲೂ, ಮಣಿಗಳ ಹಾರಗಳಿಂದಲೂ,
ಅಂಗದ-ಹಸ್ತ ಕೇಯೂರಗಳಿಂದಲೂ, ಮಾಲೆಗಳಿಂದಲೂ
ರಣಭೂಮಿಯು ಸಮಲಂಕೃತವಾಗಿದೆ.

11016023a ವೀರಬಾಹುವಿಸ್ತೃಷ್ಟಾಭಿಃ ಶಕ್ತಿಭಿಃ ಪರಿಘೈರಪಿ|

11016023c ಖಿಡ್ಗೈಶ್ಚ ವಿಮಲೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈಃ ಸಶರೈಶ್ಚ ಶರಾಸನೈಃ||

ವೀರರ ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಕ್ತಿ, ಪರಿಘ, ವಿಮಲ ತೀಕ್ಷ್ಣ
ಖಿಡ್ಗ, ಶರಗಳು ಮತ್ತು ಭತ್ತಳಿಕೆಗಳಿಂದ ಈ ರಣಭೂಮಿಯು
ತುಂಬಿಹೋಗಿದೆ.

11016024a ಕ್ರವ್ಯಾದಸಂಘೈರ್ಮುರ್ದಿತೈಸ್ತೀಷ್ಠದ್ಭಿಃ ಸಹಿತೈಃ ಕ್ವ ಚಿತ್|

11016024c ಕ್ವ ಚಿದಾಕ್ರೀಡಮಾನೈಶ್ಚ ಶಯಾನೈರಪರೈಃ ಕ್ವ ಚಿತ್||

ಸಂತೋಷಭರಿತ ಮಾಂಸಾಶೀ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಕೆಲವೆಡೆ ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ
ನಿಂತುಕೊಂಡಿವೆ. ಕೆಲವೆಡೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿವೆ. ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಕೆಲವೆಡೆ
ಮಲಗಿಕೊಂಡಿವೆ!

11016025a ಏತದೇವಂವಿಧಂ ವೀರ ಸಂಪಶ್ಯಾಯೋಧನಂ ವಿಭೋ|

11016025c ಪಶ್ಯಮಾನಾ ಚ ದಹ್ಯಾಮಿ ಶೋಕೇನಾಹಂ ಜನಾರ್ದನ||

ವಿಭೋ! ಜನಾರ್ದನ! ವೀರ! ಈ ವಿಧದ ಭಯಂಕರ
ರಣಭೂಮಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಶೋಕದಿಂದ ನಾನು ಸುಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

11016026a ಪಾಂಚಾಲಾನಾಂ ಕುರೂಣಾಂ ಚ ವಿನಾಶಂ ಮಧುಸೂದನ|

11016026c ಪಂಚಾನಾಮಿವ ಭೂತಾನಾಂ ನಾಹಂ ವಧಮಚಿಂತಯಮ್||

ಪಂಚಭೂತಗಳು ನಾಶವಾಗದಂತೆ ಪಾಂಚಲ-ಕುರುಗಳು ಹೀಗೆ
ನಾಶವಾಗುತ್ತಾರೆಂದು ನಾನು ಯೋಚಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

11016027a ತಾನುಪರ್ಣಾಶ್ಚ ಗೃಧ್ರಾಶ್ಚ ನಿಷ್ಕರ್ಷಂತ್ಯಸ್ಯುಗುಕ್ಷಿತಾನ್|

11016027c ನಿಗೃಹ್ಯ ಕವಚೇಷೂಗ್ರಾ ಭಕ್ಷಯಂತಿ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಆ ಹದ್ದುಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಸಹಸ್ರಾರು ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಕ್ಕಿ
ಕವಚಗಳ ಸಂಧಿನಿಂದ ಎಳೆದು ಮಾಂಸವನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುತ್ತಿವೆ!

11016028a ಜಯದ್ರಥಸ್ಯ ಕರ್ಣಸ್ಯ ತಥೈವ ದ್ರೋಣಭೀಷ್ಮಯೋಃ|

11016028c ಅಭಿಮನ್ಯೋರ್ವಿನಾಶಂ ಚ ಕಶ್ಚಿಂತಯಿತುಮರ್ಹತಿ||

ಜಯದ್ರಥ, ಕರ್ಣ, ದ್ರೋಣ, ಭೀಷ್ಮ ಮತ್ತು ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ
ವಿನಾಶವನ್ನು ಯಾರುತಾನೇ ಆಲೋಚಿಸಿದ್ದರು?

11016029a ಅವಧ್ಯಕಲ್ಪಾನ್ನಿಹತಾನ್ದ್ವಷ್ಟ್ವಾಹಂ ಮಧುಸೂದನ|

11016029c ಗೃಧ್ರಕಂಕಬಡಶ್ಯೇನಶ್ವಸ್ಯುಗಾಲಾದನೀಕೃತಾನ್||

ನಾವು ಯಾರನ್ನು ಅವಧ್ಯರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆವೋ ಅವರೇ
ಹತರಾಗಿ ಹದ್ದು-ಗಿಡುಗ-ನರಿ-ನಾಯಿ-ತೋಳಗಳಿಗೆ
ಆಹಾರವಾಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ!

11016030a ಅಮರ್ಷವಶಮಾಪನ್ನಾನ್ದುರ್ಯೋಧನವಶೇ ಸ್ಥಿತಾನ್|

11016030c ಪಶ್ಯೇಮಾನ್ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರಾನ್ಸಂಶಾಂತಾನ್ಪಾವಕಾನಿವ||

ದುರ್ಯೋಧನನ ವಶದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೋಪಪರವಶರಾಗಿದ್ದ
ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರರು ಆರಿಹೋದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ತಣ್ಣಗಾಗಿರುವುದನ್ನು
ನೋಡು !

11016031a ಶಯನಾನ್ಯುಚಿತಾಃ ಸರ್ವೇ ಮೃದೂನಿ ವಿಮಲಾನಿ ಚ|

11016031c ವಿಪನ್ನಾಸ್ತೇಽದ್ಯ ವಸುಧಾಂ ವಿವೃತಾಮಧಿಶೇರತೇ||

ಮೃದು-ಶುಭ್ರ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮಲಗಲು ಯೋಗ್ಯರಾದ ಎಲ್ಲರೂ
ಇಂದು ಹತರಾಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದಾರೆ !

11016032a ಬಂದಿಭಿಃ ಸತತಂ ಕಾಲೇ ಸ್ತುವದ್ಭಿರಭಿನಂದಿತಾಃ|

11016032c ಶಿವಾನಾಮಶಿವಾ ಘೋರಾಃ ಶೃಣ್ವಂತಿ ವಿವಿಧಾ ಗಿರಃ||

ಹಿಂದೆ ಸತತವೂ ವಂದಿ-ಮಾಗಧರಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ
ಅನಿಂದಿತರು ಈಗ ನರಿಗಳ ವಿವಿಧ ಅಮಂಗಳಕರ, ಘೋರ
ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ !

11016033a ಯೇ ಪುರಾ ಶೇರತೇ ವೀರಾಃ ಶಯನೇಷು ಯಶಸ್ವಿನಃ|

11016033c ಚಂದನಾಗುರುದಿಗ್ಧಾಂಗಾಸ್ತೇಽದ್ಯ ಪಾಂಸುಷು ಶೇರತೇ||

ಹಿಂದೆ ಚಂದನ-ಅಗರು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡು
ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಯಶಸ್ವೀ ವೀರರು ಇಂದು
ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಾರೆ !

11016034a ತೇಷಾಮಾಭರಣಾನ್ಯೇತೇ ಗೃಧ್ರಗೋಮಾಯುವಾಯಸಾಃ|

11016034c ಆಕ್ಷಿಪಂತ್ಯಶಿವಾ ಘೋರಾ ವಿನದಂತಃ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಹದ್ದು-ನರಿ-ಕಾಗೆಗಳು ಅವರ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಎಸೆಯುತ್ತಾ
ಅಶುಭವಾಗಿ ಮತ್ತು ಘೋರವಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಕೂಗುತ್ತಿವೆ !

11016035a ಚಾಪಾನಿ ವಿಶಿಖಾನ್ವೀತಾನ್ನಿಸ್ತ್ರಿಂಶಾನ್ವಿಮಲಾ ಗದಾಃ|

11016035c ಯುದ್ಧಾಭಿಮಾನಿನಃ ಪ್ರೀತಾ ಜೀವಂತ ಇವ ಬಿಭೃತಿ||

ಆ ಯುದ್ಧಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದಿರುವ ಬಿಲ್ಲುಗಳು,
ಪೀತಲ ನಿಶಿತ ವಿಶಿಖಗಳು, ಮತ್ತು ವಿಮಲ ಗದೆಗಳು ಇನ್ನೂ
ಜೀವಂತವಾಗಿಯೆವೋ ಎಂಬಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿವೆ.

11016036a ಸುರೂಪವರ್ಣಾ ಬಹವಃ ಕ್ರವ್ಯಾದ್ಯೈರವಘಟ್ಟಿತಾಃ|

11016036c ಋಷಭಪ್ರತಿರೂಪಾಕ್ಷಾಃ ಶೇರತೇ ಹರಿತಸ್ರಜಃ||

ಸುಂದರ ರೂಪ ವರ್ಣಗಳ ಇನ್ನೂ ಮಾಸಿರದ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟ
ಗೂಳಿಗಳ ಕಣ್ಣುಗಳಂಥಹ ಕಣ್ಣುಗಳಿದ್ದ ಅನೇಕರನ್ನು ಕ್ರವ್ಯಾದಗಳು
ಛಿದ್ರ-ವಿಛಿದ್ರ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ.

11016037a ಅಪರೇ ಪುನರಾಲಿಂಗ್ಯ ಗದಾಃ ಪರಿಘಬಾಹವಃ|

11016037c ಶೇರತೇಽಭಿಮುಖಾಃ ಶೂರಾ ದಯಿತಾ ಇವ ಯೋಷಿತಃ||

ಪರಿಘದಂಥಹ ಬಾಹುಗಳುಳ್ಳ ಇತರರು ಪ್ರೇಯಸಿಯನ್ನು
ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಿರುವವರಂತೆ ಗದೆಯನ್ನೇ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಮುಖವನ್ನು
ಕೆಳಗೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದಾರೆ.

11016038a ಬಿಭ್ರತಃ ಕವಚಾನ್ಯನ್ಯೇ ವಿಮಲಾನ್ಯಾಯುಧಾನಿ ಚ|

11016038c ನ ಧರ್ಷಯಂತಿ ಕ್ರವ್ಯಾದಾ ಜೀವಂತೀತಿ ಜನಾರ್ದನ||

ಜನಾರ್ದನ! ಅನ್ಯರು ವಿಮಲ ಆಯುಧ-ಕವಚಗಳಿಂದ

ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಜೀವಂತವಾಗಿರುವರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ
ಕ್ರವ್ಯಾದಗಳು ಅವರನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿಲ್ಲ!

11016039a ಕ್ರವ್ಯಾದೈಃ ಕೃಷ್ಯಮಾಣಾನಾಮಪರೇಷಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್|

11016039c ಶಾತಕೌಂಭ್ಯಃ ಸ್ರಜಶ್ಚಿತ್ರಾ ವಿಪ್ರಕೀರ್ಣಾಃ ಸಮಂತತಃ||

ಕ್ರವ್ಯಾದಗಳಿಂದ ಎಳೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಇತರ ಮಹಾತ್ಮರ
ಸುವರ್ಣಮಯ ಚಿತ್ರಿತ ಮಾಲೆಗಳು ಚಿಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತಲೂ
ಹರಡಿವೆ.

11016040a ಏತೇ ಗೋಮಾಯವೋ ಭೀಮಾ ನಿಹತಾನಾಂ ಯಶಸ್ವಿನಾಮ್|

11016040c ಕಂಠಾಂತರಗತಾನ್ ಹಾರಾನಾಕ್ಷಿಪಂತಿ ಸಹಸ್ರತಃ||

ಹತರಾಗಿರುವ ಯಶಸ್ವಿಗಳ ಕಂಠಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹಾರಗಳನ್ನು ಸಹಸ್ರಾರು
ಭಯಂಕರ ನರಿಗಳು ಎಳೆದಾಡುತ್ತಿವೆ!

11016041a ಸರ್ವೇಷ್ವಪರರಾತ್ರೇಷು ಯಾನನಂದಂತ ಬಂದಿನಃ|

11016041c ಸ್ತುತಿಭಿಶ್ಚ ಪರಾರ್ಥ್ಯಾಭಿರುಪಚಾರೈಶ್ಚ ಶಿಕ್ಷಿತಾಃ||

11016042a ತಾನಿಮಾಃ ಪರಿದೇವಂತಿ ದುಃಖಾರ್ತಾಃ ಪರಮಾಂಗನಾಃ|

11016042c ಕೃಪಣಂ ವೃಷ್ಟಿಶಾರ್ದೂಲ ದುಃಖಶೋಕಾದಿತಾ ಭೃಶಮ್||

ವೃಷ್ಟಿಶಾರ್ದೂಲ! ಅಪರರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರನ್ನು ಪ್ರಶಿಕ್ಷಿತ

ಬಂದಿಗಳು ಸ್ತುತಿಗಳಿಂದಲೂ ಉತ್ತಮ ಉಪಚಾರಗಳಿಂದಲೂ
ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅವರನ್ನು ಇಂದು ದುಃಖಾರ್ತ ಪರಮಾಂಗನೆಯರು
ಕರುಣಾಜನಕ ವಿಲಾಪಗಳಿಂದ ಸಂಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ !

11016043a ರಕ್ತೋತ್ಪಲವನಾನೀವ ವಿಭಾಂತಿ ರುಚಿರಾಣಿ ವೈ|

11016043c ಮುಖಾನಿ ಪರಮಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಪರಿಶುಷ್ಕಾಣಿ ಕೇಶವ||

ಕೇಶವ ! ಬಾಡಿಹೋಗಿರುವ ಈ ಪರಮಸ್ತ್ರೀಯರ ಮುಖಗಳು ಕೆಂಪು
ಕಮಲದ ವನಗಳಂತೆ ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ.

11016044a ರುದಿತೋಪರತಾ ಹ್ಯೇತಾ ಧ್ಯಾಯಂತ್ಯಃ ಸಂಪರಿಪ್ಲುತಾಃ|

11016044c ಕುರುಸ್ತ್ರಿಯೋಽಭಿಗಚ್ಚಂತಿ ತೇನ ತೇನೈವ ದುಃಖಿತಾಃ||

ಕೆಲವು ಕುರುಸ್ತ್ರೀಯರು ಅಳುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಮ್ಮವರು
ಎಲ್ಲಿರುವರೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಅವರು ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಪುನಃ
ದುಃಖಿತರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ !

11016045a ಏತಾನ್ಯಾದಿತ್ಯವರ್ಣಾನಿ ತಪನೀಯನಿಭಾನಿ ಚ|

11016045c ರೋಷರೋದನತಾಮ್ರಾಣಿ ವಕ್ತ್ರಾಣಿ ಕುರುಯೋಷಿತಾಮ್||

ಸೂರ್ಯನ ಕಾಂತಿಯನ್ನೂ ಚಿನ್ನದ ಹೊಳಪನ್ನೂ ಹೊಂದಿದ್ದ
ಕುರುಸ್ತ್ರೀಯರ ಮುಖಗಳು ರೋಷ-ರೋದನಗಳಿಂದಾಗಿ ಕೆಂಪಾಗಿವೆ !

11016046a ಆಸಾಮಪರಿಪೂರ್ಣಾರ್ಥಂ ನಿಶಮ್ಯ ಪರಿದೇವಿತಮ್|

11016046c ಇತರೇತರಸಂಕ್ರಂದಾನ್ನ ವಿಜಾನಂತಿ ಯೋಷಿತಃ||

11016050c ಮುಹ್ಯಂತ್ಯನುಚಿತಾ ನಾರ್ಯೋ ವಿದೇಹಾನಿ ಶಿರಾಂಸಿ ಚ||

ಶಿರಗಳಿಲ್ಲದ ಕಾಯಗಳನ್ನೂ ಶರೀರಗಳಿಲ್ಲದ ಶಿರಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ
ಘೋರದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದವರಂತೆ ನಾರಿಯರು
ಮೂರ್ಛೆಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

11016051a ಶಿರಃ ಕಾಯೇನ ಸಂಧಾಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಮಾಣಾ ವಿಚೇತಸಃ|

11016051c ಅಪಶ್ಯಂತ್ಯೋ ಪರಂ ತತ್ರ ನೇದಮಸ್ಯೇತಿ ದುಃಖಿತಾಃ||

ಶಿರವನ್ನು ಶರೀರಕ್ಕೆ ಜೋಡಿಸಿ ಅದು ಸರಿಯಾಗದೇ ತಕ್ಕ ಶಿರವು ಇಲ್ಲಿ
ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಬುದ್ಧಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ದುಃಖಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

11016052a ಬಾಹೂರುಚರಣಾನನ್ಯಾನ್ವಿಶಿಖೋನ್ಮಥಿತಾನ್ಪುಥಕ್|

11016052c ಸಂದಧತ್ಯೋಽಸುಖಾವಿಷ್ಟಾ ಮೂರ್ಚಂತ್ಯೇತಾಃ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಕತ್ತರಿಸಿದ ಬಾಹುಗಳನ್ನೂ, ಕಾಲುಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅನ್ಯ
ಅವಯವಗಳನ್ನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಜೋಡಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ
ವ್ಯರ್ಥ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಮೂರ್ಛೆಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

11016053a ಉತ್ಕೃತ್ತಶಿರಸಶ್ಚಾನ್ಯಾನ್ವಿಜಗ್ಧಾನ್ಮೃಗಪಕ್ಷಿಭಿಃ|

11016053c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕಾಶ್ಚಿನ್ನ ಜಾನಂತಿ ಭರ್ತ್ಯುನ್ಭರತಯೋಷಿತಃ||

ಶಿರಗಳು ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಮೃಗ-ಪಕ್ಷಿಗಳು ಕಿತ್ತು
ತಿಂದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಭರತಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಪತಿಯಂದಿರು
ಯಾರೆಂದೂ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ !

11016054a ಪಾಣಿಭಿಶ್ಚಾಪರಾ ಘ್ನಂತಿ ಶಿರಾಂಸಿ ಮಧುಸೂದನ|

11016054c ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಭ್ರಾತೃನ್ವಿತ್ರಾನ್ವತ್ರಾನ್ವತೀಂಶ್ಚ ನಿಹತಾನ್ವರೈಃ||

ಮಧುಸೂದನ! ಅನ್ಯರು ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಹತರಾಗಿರುವ
ಸಹೋದರರನ್ನೂ, ತಂದೆಯರನ್ನೂ, ಪುತ್ರರನ್ನೂ, ಪತಿಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ
ಕೈಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ತಲೆಗಳನ್ನು ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ!

11016055a ಬಾಹುಭಿಶ್ಚ ಸಖಿಡ್ಗೈಶ್ಚ ಶಿರೋಭಿಶ್ಚ ಸಕುಂಡಲೈಃ|

11016055c ಅಗಮ್ಯಕಲ್ಪಾ ಪೃಥಿವೀ ಮಾಂಸಶೋಣಿತಕರ್ದಮಾ||

ಖಡ್ಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ ಬಾಹುಗಳಿಂದಲೂ, ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು
ಧರಿಸಿದ್ದ ಶಿರಗಳಿಂದಲೂ, ಮಾಂಸ-ರಕ್ತಗಳ ಕೆಸರಿನಿಂದ
ತುಂಬಿಹೋಗಿರುವ ಈ ರಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಡಲೂ
ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆ!

11016056a ನ ದುಃಖೇಷೂಚಿತಾಃ ಪೂರ್ವಂ ದುಃಖಂ ಗಾಹಂತ್ಯನಿಂದಿತಾಃ|

11016056c ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಪಿತೃಭಿಃ ಪುತ್ರೈರುಪಕೀರ್ಣಾಂ ವಸುಂಧರಾಮ್||

ಹಿಂದೆಂದೂ ಈ ವಿಧವಾದ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿರದಿದ್ದ ಈ
ಅನಿಂದಿತೆಯರು ಸಹೋದರರು, ತಂದೆಯರು ಮತ್ತು ಪುತ್ರರಿಂದ
ತುಂಬಿಹೋಗಿರುವ ಈ ವಸುಂಧರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ದುಃಖದಲ್ಲಿ
ಮುಳುಗಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ!

11016057a ಯೂಥಾನೀವ ಕಿಶೋರೀಣಾಂ ಸುಕೇಶೀನಾಂ ಜನಾರ್ದನ|

11016057c ಸ್ನುಷಾಣಾಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ಪಶ್ಯ ವೃಂದಾನ್ಯನೇಕಶಃ||

ಜನಾರ್ದನ! ಸುಂದರ ಕೇಶರಾಶಿಗಳ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಈ ಕಿಶೋರೀ
ಸೊಸೆಯರು ಹೆಣ್ಣು ಕುದುರೆ ಮರಿಗಳ ಹಿಂಡಿನಂತೆ
ಗೋಳಿಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡು !

11016058a ಅತೋ ದುಃಖಿತರಂ ಕಿಂ ನು ಕೇಶವ ಪ್ರತಿಭಾತಿ ಮೇ|

11016058c ಯದಿಮಾಃ ಕುರ್ವತೇ ಸರ್ವಾ ರೂಪಮುಚ್ಚಾವಚಂ ಸ್ತ್ರಿಯಃ||

ಎಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು
ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಕೇಶವ! ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ದುಃಖವು
ನನ್ನ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ!

11016059a ನೂನಮಾಚರಿತಂ ಪಾಪಂ ಮಯಾ ಪೂರ್ವೇಷು ಜನ್ಮಸು|

11016059c ಯಾ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಹತಾನ್ಪುತ್ರಾನ್ಪುತ್ರಾನ್ಪುತ್ರಾನ್ಶ್ಚ ಕೇಶವ|

11016059e ಏವಮಾರ್ತಾ ವಿಲಪತೀ ದದರ್ಶ ನಿಹತಂ ಸುತಮ್||

ಕೇಶವ! ಹತರಾದ ಪುತ್ರರನ್ನೂ, ಪೌತ್ರರನ್ನೂ, ಸಹೋದರರನ್ನೂ
ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ನನ್ನ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ
ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಪಾಪವನ್ನೆಸಗಿರಬೇಕು!” ಹೀಗೆ ವಿಲಪಿಸುತ್ತಾ
ಆರ್ತಳಾಗಿದ್ದ ಗಾಂಧಾರಿಯು ಹತನಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು
ನೋಡಿದಳು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ಆಯೋಧನದರ್ಶನೇ

ಷೋಡಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಆಯೋಧನದರ್ಶನ

೧೭

ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಹತನಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ದುರ್ಯೋಧನನ್ನು ನೋಡಿ
ಗಾಂಧಾರಿಯು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ರೋದಿಸಿದುದು (೧-೩೦).

11017001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

11017001a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಗಾಂಧಾರೀ ಶೋಕಕರ್ಶಿತಾ|

11017001c ಸಹಸಾ ನೃಪತದ್ಭೂಮೌ ಚಿನ್ನೇವ ಕದಲೀ ವನೇ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ನೋಡಿ
ಶೋಕಕರ್ಶಿತಳಾದ ಗಾಂಧಾರಿಯು ವನದಲ್ಲಿ ಕಡಿದುಬಿದ್ದ ಬಾಳೆಯ
ಮರದಂತೆ ದೊಪ್ಪನೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಳು.

11017002a ಸಾ ತು ಲಬ್ಧ್ವಾ ಪುನಃ ಸಂಜ್ಞಾಂ ವಿಕೃಶ್ಯ ಚ ಪುನಃ ಪುನಃ|

11017002c ದುರ್ಯೋಧನಮಭಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಶಯಾನಂ ರುಧಿರೋಕ್ಷಿತಮ್||

11017003a ಪರಿಷ್ವಜ್ಯ ಚ ಗಾಂಧಾರೀ ಕೃಪಣಂ ಪರ್ಯದೇವಯತ್|

ಪುನಃ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯ್ದುಹೋಗಿ ಮಲಗಿದ್ದ
ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ನೋಡಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳುತ್ತಾ ದೀನ
ಗಾಂಧಾರಿಯು ಅವನನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿ ದೈನ್ಯದಿಂದ ಶೋಕಿಸಿದಳು.

11017003c ಹಾ ಹಾ ಪುತ್ರೇತಿ ಶೋಕಾರ್ತಾ ವಿಲಲಾಪಾಕುಲೇಂದ್ರಿಯಾ||

11017004a ಸುಗೂಢಜತ್ತು ವಿಪುಲಂ ಹಾರನಿಷ್ಕನಿಷೇವಿತಮ್|

11017004c ವಾರಿಣಾ ನೇತ್ರಜೇನೋರಃ ಸಿಂಚಂತೀ ಶೋಕತಾಪಿತಾ|

11017004e ಸಮೀಪಸ್ಥಂ ಹೃಷೀಕೇಶಮಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

“ಹಾ ಹಾ ಪುತ್ರ!” ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಶೋಕಾರ್ತಳಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ವ್ಯಾಕುಲವಾಗಿದ್ದ ಅವಳು ತನ್ನ ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ವಿಶಾಲವೂ ದಷ್ಟಪುಷ್ಟವೂ ಚಿನ್ನದ ಹಾರದಿಂದ ಶುಶೋಭಿತವೂ ಆಗಿದ್ದ ದುರ್ಯೋಧನನ ವಕ್ಷಸ್ಥಳವನ್ನು ನೆನೆಯಿಸುತ್ತಾ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಹೃಷೀಕೇಶನಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದಳು:

11017005a ಉಪಸ್ಥಿತೇಽಸ್ಮಿನ್ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಜ್ಞಾತೀನಾಂ ಸಂಕ್ಷಯೇ ವಿಭೋ|

11017005c ಮಾಮಯಂ ಪ್ರಾಹ ವಾಷ್ಣೇಯ ಪ್ರಾಂಜಲಿರ್ನೃಪಸತ್ತಮಃ|

11017005e ಅಸ್ಮಿನ್ ಜ್ಞಾತಿಸಮುದ್ಧರ್ಷೇ ಜಯಮಂಬಾ ಬ್ರವೀತು ಮೇ||

“ವಿಭೋ! ವಾಷ್ಣೇಯ! ಜ್ಞಾತಿಗಳ ವಿನಾಶಕಾರೀ ಈ ಸಂಗ್ರಾಮವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದ್ದಾಗ ಈ ನೃಪಸತ್ತಮನು ಕೈಮುಗಿದು “ಅಮ್ಮಾ! ಜ್ಞಾತಿಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಜಯವಾಗಲೆಂದು ಹೇಳು!” ಎಂದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದನು!

11017006a ಇತ್ಯುಕ್ತೇ ಜಾನತೀ ಸರ್ವಮಹಂ ಸ್ವಂ ವ್ಯಸನಾಗಮಮ್|

11017006c ಅಬ್ರುವಂ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಯತೋ ಧರ್ಮಸ್ತತೋ ಜಯಃ||

ಮುಂದೆ ನನಗೇ ಬರಲಿರುವ ದುಃಖವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡಿದ್ದ ನಾನು “ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ! ಧರ್ಮವಿರುವಲ್ಲಿಯೇ ಜಯವೂ ಇರುತ್ತದೆ!” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

11017007a ಯಥಾ ನ ಯುಧ್ಯಮಾನಸ್ವಂ ಸಂಪ್ರಮುಹ್ಯಸಿ ಪುತ್ರಕ|

11017007c ಧ್ರುವಂ ಶಸ್ತ್ರಜಿತಾಽಲ್ಲೋಕಾನ್ಪ್ರಾಪ್ಯಮರವದ್ವಿಭೋ||

11017008a ಇತ್ಯೇವಮಬ್ರುವಂ ಪೂರ್ವಂ ನೈನಂ ಶೋಚಾಮಿ ವೈ ಪ್ರಭೋ|

11017008c ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ ತು ಶೋಚಾಮಿ ಕೃಪಣಂ ಹತಬಾಂಧವಮ್||

“ಮಗನೇ! ಯುಧ್ಯಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಯಾವಾಗಲೂ ನೀನು ಮೋಹಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ನೀನು ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಅಮರರಂತೆ ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೀಯೆ!” ಎಂದು ಆಗಲೇ ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ವಿಭೋ! ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಅಷ್ಟೊಂದು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಾಂಧವರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ದೀನನಾಗಿರುವ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಕುರಿತು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

11017009a ಅಮರ್ಷಣಂ ಯುಧಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಕೃತಾಸ್ತ್ರಂ ಯುಧ್ಧದುರ್ಮದಮ್|

11017009c ಶಯಾನಂ ವೀರಶಯನೇ ಪಶ್ಯ ಮಾಧವ ಮೇ ಸುತಮ್||

ಮಾಧವ! ವೀರ ಶಯನದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವ ಅಸಹನಶೀಲ, ಯೋಧಶ್ರೇಷ್ಠ, ಅಸ್ತ್ರವಿದ್ಯಾಪಾರಂಗತ, ಯುಧ್ಧದುರ್ಮದ ನನ್ನ ಮಗನನ್ನು ನೋಡು!

11017010a ಯೋಽಯಂ ಮೂರ್ಧಾವಸಿಕ್ತಾನಾಮಗ್ರೇ ಯಾತಿ ಪರಂತಪಃ|

11017010c ಸೋಽಯಂ ಪಾಂಸುಷು ಶೇತೇಽದ್ಯ ಪಶ್ಯ ಕಾಲಸ್ಯ ಪರ್ಯಯಮ್||

ಮೂರ್ಧಾ ಭಿಷಿಕ್ತ ರಾಜರ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆಯೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಪರಂತಪನು ಇಂದು ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆಂದರೆ ಕಾಲದ

ವಿಪರ್ಯಾಸವನ್ನು ನೋಡು !

11017011a ಧ್ರುವಂ ದುರ್ಯೋಧನೋ ವೀರೋ ಗತಿಂ ನಸುಲಭಾಂ ಗತಃ|

11017011c ತಥಾ ಹ್ಯಭಿಮುಖಃ ಶೇತೇ ಶಯನೇ ವೀರಸೇವಿತೇ||

ವೀರರಿಗೆ ತಕ್ಕುದಾದ ಭೂಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಗಾತನಾಗಿಯೇ ಮಲಗಿರುವ ಈ ದುರ್ಯೋಧನನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಪಡೆಯಲು ಸುಲಭವಲ್ಲದ ವೀರಗತಿಯನ್ನೇ ಪಡೆದಿರುತ್ತಾನೆ.

11017012a ಯಂ ಪುರಾ ಪರ್ಯುಪಾಸೀನಾ ರಮಯಂತಿ ಮಹೀಕ್ಷಿತಃ|

11017012c ಮಹೀತಲಸ್ಥಂ ನಿಹತಂ ಗೃಧ್ರಾಸ್ತಂ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ||

ಹಿಂದೆ ಸೋಪಾನದ ಮೇಲೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಹೀಕ್ಷಿತನು ಹತನಾಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿರಲು ಹದ್ದುಗಳು ಅವನ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ.

11017013a ಯಂ ಪುರಾ ವ್ಯಜನ್ಯೈರಗ್ರೈರುಪವೀಜಂತಿ ಯೋಷಿತಃ|

11017013c ತಮದ್ಯ ಪಕ್ಷವ್ಯಜನ್ಯೈರುಪವೀಜಂತಿ ಪಕ್ಷಿಣಃ||

ಹಿಂದೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಉತ್ತಮ ವ್ಯಜನಗಳಿಂದ ಗಾಳಿಬೀಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಇಂದು ಪಕ್ಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ರೆಕ್ಕೆಗಳಿಂದ ಗಾಳಿಬೀಸುತ್ತಿವೆ.

11017014a ಏಷ ಶೇತೇ ಮಹಾಬಾಹುರ್ಬಲವಾನ್ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮಃ|

11017014c ಸಿಂಹೇನೇವ ದ್ವಿಪಃ ಸಂಖ್ಯೇ ಭೀಮಸೇನೇನ ಪಾತಿತಃ||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹದಿಂದ ಆನೆಯಂತೆ ಭೀಮಸೇನನಿಂದ

ಕೆಳಗುರುಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಹಾಬಾಹು ಬಲವಾನ್ ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮಿಯು ಇಲ್ಲಿ
ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ.

11017015a ಪಶ್ಯ ದುರ್ಯೋಧನಂ ಕೃಷ್ಣ ಶಯಾನಂ ರುಧಿರೋಕ್ಷಿತಮ್|

11017015c ನಿಹತಂ ಭೀಮಸೇನೇನ ಗದಾಮುದ್ಯಮ್ಯ ಭಾರತ||

ಕೃಷ್ಣ ! ಭಾರತ ಭೀಮಸೇನನಿಂದ ಹತನಾಗಿ ರಕ್ತಸಿಕ್ತನಾಗಿ ಗದೆಯನ್ನು
ಹಿಡಿದು ಮಲಗಿರುವ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ನೋಡು !

11017016a ಅಕ್ಷೌಹಿಣೀರ್ಮಹಾಬಾಹುರ್ದಶ ಚೈಕಾಂ ಚ ಕೇಶವ|

11017016c ಅನಯದ್ಯಃ ಪುರಾ ಸಂಖ್ಯೇ ಸೋಽನಯಾನ್ನಿಧನಂ ಗತಃ||

ಕೇಶವ ! ಹಿಂದೆ ಹನ್ನೊಂದು ಅಕ್ಷೋಹಿಣೀ ಸೇನೆಯನ್ನು
ಒಂದುಗೂಡಿಸಿದ್ದ ಅವನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾಯರೀತಿಯಲ್ಲಿ
ನಿಧನಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ.

11017017a ಏಷ ದುರ್ಯೋಧನಃ ಶೇತೇ ಮಹೇಷ್ಟಾಸೋ ಮಹಾರಥಃ|

11017017c ಶಾರ್ದೂಲ ಇವ ಸಿಂಹೇನ ಭೀಮಸೇನೇನ ಪಾತಿತಃ||

ಸಿಂಹದಿಂದ ಕೆಳಗುರುಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಾರ್ದೂಲದಂತೆ ಭೀಮಸೇನನಿಂದ
ಪಾತಿತನಾಗಿ ಇಗೋ ಮಹಾರಥ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ದುರ್ಯೋಧನನು
ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ.

11017018a ವಿದುರಂ ಹ್ಯವಮನ್ಶ್ಚೈಷ ಪಿತರಂ ಚೈವ ಮಂದಭಾಕ್|

11017018c ಬಾಲೋ ವೃದ್ಧಾವಮಾನೇನ ಮಂದೋ ಮೃತ್ಯುವಶಂ ಗತಃ||

ವಿದುರನನ್ನೂ, ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನೂ ಅವಮಾನಿಸಿ ಆ ಮಂದಭಾಗ್ಯ,
ಬಾಲಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಢನು ವೃದ್ಧರನ್ನು ಅವಮಾನಿಸಿದುದರಿಂದ
ಮೃತ್ಯುವಿನ ವಶನಾದನು.

11017019a ನಿಃಸಪತ್ನಾ ಮಹೀ ಯಸ್ಯ ತ್ರಯೋದಶ ಸಮಾಃ ಸ್ಥಿತಾ|

11017019c ಸ ಶೇತೇ ನಿಹತೋ ಭೂಮೌ ಪುತ್ರೋ ಮೇ ಪೃಥಿವೀಪತಿಃ||

ಸ್ಪರ್ಧೆಯೇ ಇಲ್ಲದೇ ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷಗಳು ಈ ಭೂಮಂಡಲವು
ಯಾರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿತ್ತೋ ಆ ನನ್ನ ಪುತ್ರ ಪೃಥಿವೀಪತಿಯು ಹತನಾಗಿ
ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ!

11017020a ಅಪಶ್ಯಂ ಕೃಷ್ಣ ಪೃಥಿವೀಂ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾನುಶಾಸನಾತ್|

11017020c ಪೂರ್ಣಾಂ ಹಸ್ತಿಗವಾಶ್ವಸ್ಯ ವಾಷ್ಣೇಯ ನ ತು ತಚ್ಚಿರಮ್||

ಕೃಷ್ಣ! ವಾಷ್ಣೇಯ! ಈ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರನ ಅನುಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿಯು
ಆನೆ-ಗೋವು-ಕುದುರೆಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ನಾನು
ನೋಡಿದ್ದೆನು.

11017021a ತಾಮೇವಾದ್ಯ ಮಹಾಬಾಹೋ ಪಶ್ಯಾಮ್ಯನ್ಯಾನುಶಾಸನಾತ್|

11017021c ಹೀನಾಂ ಹಸ್ತಿಗವಾಶ್ವೇನ ಕಿಂ ನು ಜೀವಾಮಿ ಮಾಧವ||

ಮಹಾಬಾಹೋ! ಇಂದು ಅನ್ಯರ ಅನುಶಾಸನದಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಈ
ಭೂಮಿಯು ಆನೆ-ಕುದುರೆ-ಗೋವುಗಳಿಂದ ವಿಹೀನವಾಗಿರುವುದನ್ನು
ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ! ನಾನೇಕೆ ಜೀವಿಸಿರಬೇಕು ಮಾಧವ!

11017022a ಇದಂ ಕೃಚ್ಚೈತರಂ ಪಶ್ಯ ಪುತ್ರಸ್ಯಾಪಿ ವಧಾನ್ಮಮ|

11017022c ಯದಿಮಾಃ ಪರ್ಯಪಾಸಂತೇ ಹತಾನ್ ಶೂರಾನ್ರಣೇ ಸ್ತ್ರಿಯಃ||

ನನ್ನ ಪುತ್ರನ ವಧೆಗಿಂತಲೂ ಕಷ್ಟಕರವಾದುದನ್ನು ನೋಡು ! ರಣದಲ್ಲಿ ಹತರಾದ ಶೂರರನ್ನು ಈ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ !

11017023a ಪ್ರಕೀರ್ಣಕೇಶಾಂ ಸುಶ್ರೋಣೀಂ ದುರ್ಯೋಧನಭುಜಾಂಕಗಾಮ್|

11017023c ರುಕ್ಮವೇದೀನಿಭಾಂ ಪಶ್ಯ ಕೃಷ್ಣ ಲಕ್ಷ್ಮಣಮಾತರಮ್||

ಕೃಷ್ಣ ! ಚಿನ್ನದ ವೇದಿಯಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಸುಶ್ರೋಣೀ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ತಾಯಿಯು ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಕೆದರಿಕೊಂಡು ದುರ್ಯೋಧನನ ತೊಡೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡು !

11017024a ನೂನಮೇಷಾ ಪುರಾ ಬಾಲಾ ಜೀವಮಾನೇ ಮಹಾಭುಜೇ|

11017024c ಭುಜಾವಾಶ್ರಿತ್ಯ ರಮತೇ ಸುಭುಜಸ್ಯ ಮನಸ್ವಿನೀ||

ಹಿಂದೆ ಆ ಮಹಾಭುಜನು ಜೀವಿಸಿರುವಾಗ ಈ ಮನಸ್ವಿನೀ ಬಾಲೆಯು ಅವನ ಸುಂದರ ಬಾಹುಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಳಲ್ಲವೇ?

11017025a ಕಥಂ ತು ಶತಧಾ ನೇದಂ ಹೃದಯಂ ಮಮ ದೀರ್ಯತೇ|

11017025c ಪಶ್ಯಂತ್ಯಾ ನಿಹತಂ ಪುತ್ರಂ ಪುತ್ರೇಣ ಸಹಿತಂ ರಣೇ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರನೊಂದಿಗೆ ಹತನಾಗಿರುವ ಈ ಪುತ್ರನನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ಹೇಗೆ ನನ್ನ ಈ ಹೃದಯವು ನೂರು ಚೂರಾಗಿ ಒಡೆದುಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲ?

11017026a ಪುತ್ರಂ ರುಧಿರಸಂಸಿಕ್ತಮುಪಜಿಘ್ರತ್ಯನಿಂದಿತಾ|

11017026c ದುರ್ಯೋಧನಂ ತು ವಾಮೋರೂಃ ಪಾಣಿನಾ ಪರಿಮಾರ್ಜತಿ||

ಆ ವಾಮೋರುವು ರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯ್ದುಹೋಗಿರುವ ಮಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮುಖವನ್ನು ಆಘ್ರಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಮತ್ತು ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಸವರುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

11017027a ಕಿಂ ನು ಶೋಚತಿ ಭರ್ತಾರಂ ಪುತ್ರಂ ಚೈಷಾ ಮನಸ್ವಿನೀ|

11017027c ತಥಾ ಹ್ಯವಸ್ಥಿತಾ ಭಾತಿ ಪುತ್ರಂ ಚಾಪ್ಯಭಿವೀಕ್ಷ್ಯ ಸಾ||

ಈ ಮನಸ್ವಿನಿಯು ಯಾರಿಗಾಗಿ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ? ಪುತ್ರನಿಗಾಗಿಯೇ ಅಥವಾ ಪತಿಗಾಗಿಯೇ? ಅವಳು ಮಗನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ರೀತಿಯಿಂದ ಅವಳು ಈ ಸಂದಿಗ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆಂದು ನಮಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

11017028a ಸ್ವಶಿರಃ ಪಂಚಶಾಖಾಭ್ಯಾಮಭಿಹತ್ಯಾಯತೇಕ್ಷಣಾ|

11017028c ಪತತ್ಯುರಸಿ ವೀರಸ್ಯ ಕುರುರಾಜಸ್ಯ ಮಾಧವ||

ಮಾಧವ! ಆ ಆಯತೇಕ್ಷಣಿಯು ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಚಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಮತ್ತು ವೀರ ಪತಿ ಕುರುರಾಜನ ಎದೆಯಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ!

11017029a ಪುಂಡರೀಕನಿಭಾ ಭಾತಿ ಪುಂಡರೀಕಾಂತರಪ್ರಭಾ|

11017029c ಮುಖಂ ವಿಮೃಜ್ಯ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಭರ್ತುಶ್ಚೈವ ತಪಸ್ವಿನೀ||

ಕಮಲದ ಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳ ಆ ತಪಸ್ವಿನಿಯು ಒಮ್ಮೆ ಮಗನ ಮತ್ತು

ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಪತಿಯ ಮುಖವನ್ನು ಒರೆಸುತ್ತಾ ಕಾಂತಿಹೀನಳಾಗಿ
ತೋರುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

11017030a ಯದಿ ಚಾಪ್ಯಾಗಮಾಃ ಸಂತಿ ಯದಿ ವಾ ಶ್ರುತಯಸ್ತಥಾ|

11017030c ಧ್ರುವಂ ಲೋಕಾನವಾಪ್ತೋಽಯಂ ನೃಪೋ ಬಾಹುಬಲಾರ್ಜಿತಾನ್||

ಆಗಮಗಳು ಮತ್ತು ಶ್ರುತಿಗಳು ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದಾದರೆ
ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನೃಪನು ಬಾಹುಬಲದಿಂದ ಆರ್ಜಿಸಿದ ಪುಣ್ಯ
ಲೋಕಗಳನ್ನೇ ಸೇರಿರಬಹುದು!”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ದುರ್ಯೋಧನದರ್ಶನೇ
ಸಪ್ತದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ದುರ್ಯೋಧನದರ್ಶನ
ಎನ್ನುವ ಹದಿನೇಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೮

ರೋದಿಸುತ್ತಿರುವ ತನ್ನ ಸೊಸೆಯಂದಿರನ್ನು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾ
ಗಾಂಧಾರಿಯು ವಿಲಪಿಸಿದುದು (೧-೧೮). ಗಾಂಧಾರಿಯು ಹತನಾಗಿ
ಬಿದ್ದಿದ್ದ ದುಃಶಾಸನನನ್ನು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ವಿಲಪಿಸಿದುದು (೧೯-
೨೮).

11018001 ಗಾಂಧಾರ್ಯುರ್ವಾಚ

11018001a ಪಶ್ಯ ಮಾಧವ ಪುತ್ರಾನ್ಮೈ ಶತಸಂಖ್ಯಾನ್ವಿತಕ್ಲಮಾನ್||

11018001c ಗದಯಾ ಭೀಮಸೇನೇನ ಭೂಯಿಷ್ಯಂ ನಿಹತಾನ್ರಣೇ||

ಗಾಂಧಾರಿಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಮಾಧವ! ಆಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲದೇ
ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನ ನೂರು ಮಕ್ಕಳು ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನ
ಗದೆಯಿಂದ ಹತರಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡು!

11018002a ಇದಂ ದುಃಖಿತರಂ ಮೇಽದ್ಯ ಯದಿಮಾ ಮುಕ್ತಮೂರ್ಧ ಜಾಃ|

11018002c ಹತಪುತ್ರಾ ರಣೇ ಬಾಲಾಃ ಪರಿಧಾವಂತಿ ಮೇ ಸ್ನುಷಾಃ||

ನನ್ನ ಬಾಲ ಸೊಸೆಯರು ಪುತ್ರರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕೂದಲುಗಳನ್ನು
ಕೆದರಿಕೊಂಡು ರಣದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ
ದುಃಖವು ಇಂದು ಯಾವುದಿದೆ?

11018003a ಪ್ರಾಸಾದತಲಚಾರಿಣ್ಯಶ್ಚ ರಣೈರ್ಭೂಷಣಾನ್ವಿತೈಃ|

11018003c ಆಪನ್ನಾ ಯತ್ ಸ್ಪೃಶಂತೀಮಾ ರುಧಿರಾದ್ರಾಫಂ ವಸುಂಧರಾಮ್||

ಭೂಷಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತ ಕಾಲ್ನಡುಗೆಯಲ್ಲಿ ಅರಮನೆಯ ನೆಲವನ್ನು
ಸ್ಪರ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು ರಕ್ತದಿಂದ ನೆನೆದಿರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅದೇ
ಕಾಲುಗಳಿಂದ ಸ್ಪರ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ!

11018004a ಗೃಧ್ರಾನುತ್ಸಾರಯಂತ್ಯಶ್ಚ ಗೋಮಾಯೂನ್ವಾಯಸಾಂಸ್ತಥಾ|

11018004c ಶೋಕೇನಾರ್ತಾ ವಿಘೂರ್ಣಂತ್ಯೋ ಮತ್ತಾ ಇವ ಚರಂತ್ಯುತ||

ಶೋಕದಿಂದ ಆರ್ತರಾಗಿ ಅವರು ಅಮಲೇರಿದ ಸ್ತ್ರೀಯರಂತೆ
ತೂರಾಡುತ್ತಾ ಹದ್ದು-ನರಿ-ಕಾಗೆಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಿಂದ
ಓಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ!

11018005a ಏಷಾನ್ಯಾ ತ್ವನವದ್ಯಾಂಗೀ ಕರಸಂಮಿತಮಧ್ಯಮಾ|

11018005c ಘೋರಂ ತದ್ವೈಶಸಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿಪತತ್ಯತಿದುಃಖಿತಾ||

ತೆಳು ಸೊಂಟದ ನನ್ನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸೊಸೆಯು ಈ ಘೋರ ವಿನಾಶವನ್ನು
ನೋಡಿ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಿತಳಾಗಿ ಇಗೋ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ!

11018006a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮೇ ಪಾರ್ಥಿವಸುತಾಮೇತಾಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಮಾತರಮ್|

11018006c ರಾಜಪುತ್ರೀಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಮನೋ ನ ವ್ಯುಪಶಾಮ್ಯತಿ||

ಮಹಾಬಾಹೋ! ರಾಜಪುತ್ರಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ತಾಯಿ, ಪಾರ್ಥಿವಸುತೆಯನ್ನು
ನೋಡಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ!

11018007a ಭ್ರಾತೃಂಶ್ಚಾನ್ಯಾಃ ಪತೀಂಶ್ಚಾನ್ಯಾಃ ಪುತ್ರಾಂಶ್ಚ ನಿಹತಾನ್ಭುವಿ|

11018007c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪರಿಪತಂತ್ಯೇತಾಃ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಸುಭುಜಾ ಭುಜಾನ್||

ಹತರಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಸಹೋದರರನ್ನು, ಇನ್ನು
ಕೆಲವರು ಪತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಪುತ್ರರನ್ನು ನೋಡಿ ತಮ್ಮ
ಸುಂದರ ಬಾಹುಗಳನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ!

11018008a ಮಧ್ಯಮಾನಾಂ ತು ನಾರೀಣಾಂ ವೃದ್ಧಾನಾಂ ಚಾಪರಾಜಿತ|

11018008c ಆಕ್ರಂದಂ ಹತಬಂಧೂನಾಂ ದಾರುಣೇ ವೈಶಸೇ ಶೃಣು||

ಅಪರಾಜಿತ! ಬಂಧುಗಳು ಹತರಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ
ದಾರುಣವಾಗಿ ಕಷ್ಟದಿಂದ ರೋದಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಧ್ಯವಯಸ್ಸಿನ ಮತ್ತು
ವೃದ್ಧ ನಾರಿಯರ ಆಕ್ರಂದವನ್ನು ಕೇಳು!

11018009a ರಥನೀಡಾನಿ ದೇಹಾಂಶ್ಚ ಹತಾನಾಂ ಗಜವಾಜಿನಾಮ್

11018009c ಆಶ್ರಿತಾಃ ಶ್ರಮಮೋಹಾರ್ತಾಃ ಸ್ಥಿತಾಃ ಪಶ್ಯ ಮಹಾಬಲ||

ಮಹಾಬಲ ! ಶ್ರಮದಿಂದ ಬಳಲಿದ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ರಥದ
ನೊಗಗಳನ್ನೂ, ಸತ್ತುಹೋದ ಆನೆ-ಕುದುರೆಗಳ ದೇಹವನ್ನೂ ಆಶ್ರಯಿಸಿ
ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡು !

11018010a ಅನ್ಯಾ ಚಾಪಹೃತಂ ಕಾಯಾಚ್ಚಾರುಕುಂಡಲಮುನ್ನಸಮ್

11018010c ಸ್ವಸ್ಯ ಬಂಧೋಃ ಶಿರಃ ಕೃಷ್ಣ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಪಶ್ಯ ತಿಷ್ಠತಿ||

ಕೃಷ್ಣ ! ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಶರೀರದಿಂದ ತುಂಡಾಗಿರುವ ಸುಂದರ
ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ತನ್ನ ಬಂಧುವಿನ ಶಿರವನ್ನು ಹಿಡಿದು
ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡು !

11018011a ಪೂರ್ವಜಾತಿಕೃತಂ ಪಾಪಂ ಮನ್ಯೇ ನಾಲ್ಪಮಿವಾನಘ|

11018011c ಏತಾಭಿರನವದ್ಯಾಭಿರ್ಮಯಾ ಚೈವಾಲ್ಪಮೇಧಯಾ||

ಅನಘ ! ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳು
ಅಲ್ಪವಾಗಿರಲಾರದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಮಂದಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ನಾನು
ಇಂತಹ ಕೀಳು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಇಳಿದಿದ್ದೇನೆ !

11018012a ತದಿದಂ ಧರ್ಮರಾಜೇನ ಯಾತಿತಂ ನೋ ಜನಾರ್ದನ|

11018012c ನ ಹಿ ನಾಶೋಽಸ್ಮಿ ವಾಷ್ಣೇಯ ಕರ್ಮಣೋಃ ಶುಭಪಾಪಯೋಃ||

ಜನಾರ್ದನ ! ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಧರ್ಮರಾಜನು ನಮಗೆ ಈ

ನೋವನ್ನಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ! ವಾಷ್ಣೇಯ! ಶುಭ-ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳು ಎಂದೂ
(ಫಲವನ್ನು ಕೊಡದೇ) ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ!

11018013a ಪ್ರತ್ಯಗ್ರವಯಸಃ ಪಶ್ಯ ದರ್ಶನೀಯಕುಚೋದರಾಃ|

11018013c ಕುಲೇಷು ಜಾತಾ ಹ್ರೀಮತ್ಯಃ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷಾಕ್ಷಿಮೂರ್ಧಜಾಃ||

11018014a ಹಂಸಗದ್ಗದಭಾಷಿಣ್ಯೋ ದುಃಖಶೋಕಪ್ರಮೋಹಿತಾಃ|

11018014c ಸಾರಸ್ಯ ಇವ ವಾಶಂತ್ಯಃ ಪತಿತಾಃ ಪಶ್ಯ ಮಾಧವ||

ಮಾಧವ! ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ವಯಸ್ಸಾಗಿರದ, ಸುಂದರ ಮುಖ-
ಕುಚಗಳುಳ್ಳ, ಸತ್ಕುಲಪ್ರಸೂತೆಯರಾದ, ಲಜ್ಜಾಶೀಲರಾದ, ಕಪ್ಪು ರೆಪ್ಪೆ-
ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ, ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳಂತೆ ಗದ್ಗದಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೂಗುತ್ತಿರುವ,
ದುಃಖಶೋಕಗಳಿಂದ ಮೂರ್ಛಿತರಾಗಿ ಸಾರಸ ಪಕ್ಷಿಗಳಂತೆ
ರೋದಿಸುತ್ತಾ ಬೀಳುತ್ತಿರುವವರನ್ನು ನೋಡು!

11018015a ಫುಲ್ಲಪದ್ಮಪ್ರಕಾಶಾನಿ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ಯೋಷಿತಾಮ್|

11018015c ಅನವದ್ಯಾನಿ ವಕ್ತ್ರಾಣಿ ತಪತ್ಯಸುಖರಶ್ಮಿವಾನ್||

ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ! ಅರಳಿದ ಕಮಲದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ
ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸುಂದರ ಮುಖಗಳನ್ನು ಸೂರ್ಯನು ತನ್ನ ಪ್ರಖರ
ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಸುಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ!

11018016a ಈರ್ಷಾಣಾಂ ಮಮ ಪುತ್ರಾಣಾಂ ವಾಸುದೇವಾವರೋಧನಮ್|

11018016c ಮತ್ತಮಾತಂಗದರ್ಪಾಣಾಂ ಪಶ್ಯಂತ್ಯದ್ಯ ಪೃಥಗ್ವ ನಾಃ||

ವಾಸುದೇವ! ಮತ್ತ ಮಾತಂಗದ ದರ್ಪವುಳ್ಳ ನನ್ನ ಪುತ್ರರು

ಅಸೂಯೆಪಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ನೋಡಬಾರದೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅವರ
ಪತ್ನಿಯರನ್ನು ಇಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ !

11018017a ಶತಚಂದ್ರಾಣಿ ಚರ್ಮಾಣಿ ಧ್ವಜಾಂಶ್ಚಾದಿತ್ಯಸಂನಿಭಾನ್|

11018017c ರೌಕ್ಮಾಣಿ ಚೈವ ವರ್ಮಾಣಿ ನಿಷ್ಕಾನಪಿ ಚ ಕಾಂಚನಾನ್||

11018018a ಶೀರ್ಷತ್ರಾಣಾನಿ ಚೈತಾನಿ ಪುತ್ರಾಣಾಂ ಮೇ ಮಹೀತಲೇ|

11018018c ಪಶ್ಯ ದೀಪ್ತಾನಿ ಗೋವಿಂದ ಪಾವಕಾನ್ಸುಹುತಾನಿವ||

ಗೋವಿಂದ ! ನೂರು ಚಂದ್ರರ ಚಿಹ್ನೆಗಳುಳ್ಳ ನನ್ನ ಪುತ್ರರ ಗುರಾಣಿಗಳು,
ಆದಿತ್ಯಸನ್ನಿಭ ಧ್ವಜಗಳು, ಚಿನ್ನದ ಕವಚಗಳು, ಕಾಂಚನ ಪದಕಗಳು
ಮತ್ತು ಕಿರೀಟಗಳು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ
ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡು !

11018019a ಏಷ ದುಃಶಾಸನಃ ಶೇತೇ ಶೂರೇಣಾಮಿತ್ರಘಾತಿನಾ|

11018019c ಪೀತಶೋಣಿತಸರ್ವಾಂಗೋ ಭೀಮಸೇನೇನ ಪಾತಿತಃ||

ಶತ್ರುಸೂದನ ಶೂರ ಭೀಮಸೇನನು ಸರ್ವಾಂಗಗಳಿಂದ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ
ರಕ್ತವನ್ನು ಕುಡಿದು ಕೆಳಗುರುಳಿಸಿದ ದುಃಶಾಸನನು ಇಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ !

11018020a ಗದಯಾ ವೀರಘಾತಿನ್ಯಾ ಪಶ್ಯ ಮಾಧವ ಮೇ ಸುತಮ್|

11018020c ದ್ಯೂತಕ್ಷೇಶಾನನುಸ್ಮೃತ್ಯ ದ್ರೌಪದ್ಯಾ ಚೋದಿತೇನ ಚ||

ಮಾಧವ ! ದ್ಯೂತದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದ್ರೌಪದಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಕ್ಲೇಶಗಳ
ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾದ ವೀರಘಾತೀ ಭೀಮನ ಗದೆಯಿಂದ
ಕೆಳಗುರುಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಬಿದ್ದಿರುವ ನನ್ನ ಮಗನನ್ನು ನೋಡು !

11018021a ಉಕ್ತಾ ಹ್ಯನೇನ ಪಾಂಚಾಲೀ ಸಭಾಯಾಂ ದ್ಯೂತನಿರ್ಜಿತಾ|

11018021c ಪ್ರಿಯಂ ಚಿಕೀರ್ಷತಾ ಭ್ರಾತುಃ ಕರ್ಣಸ್ಯ ಚ ಜನಾರ್ದನ||

ಜನಾರ್ದನ! ಇವನು ತನ್ನ ಅಣ್ಣ ಮತ್ತು ಕರ್ಣನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು
ಮಾಡಲು ಬಯಸಿ ದ್ಯೂತದಲ್ಲಿ ಸೋತ ಪಾಂಚಾಲಿಯೊಡನೆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ
ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನು:

11018022a ಸಹೈವ ಸಹದೇವೇನ ನಕುಲೇನಾರ್ಜುನೇನ ಚ|

11018022c ದಾಸಭಾರ್ಯಾಸಿ ಪಾಂಚಾಲಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಪ್ರವಿಶ ನೋ ಗೃಹಾನ್||

“ಪಾಂಚಾಲೀ! ದಾಸರಾದ ಸಹದೇವ-ನಕುಲ-ಅರ್ಜುನರ ಪತ್ನಿಯಾದ
ನೀನೂ ಕೂಡ ದಾಸಿಯಂತೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬೇಗನೇ ನೀನು ನಮ್ಮ
ಮನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸು!”

11018023a ತತೋಽಹಮಬ್ರುವಂ ಕೃಷ್ಣ ತದಾ ದುರ್ಯೋಧನಂ ನೃಪಮ್|

11018023c ಮೃತ್ಯುಪಾಶಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಶಕುನಿಂ ಪುತ್ರ ವರ್ಜಯ||

ಕೃಷ್ಣ! ಆಗ ನಾನು ನೃಪ ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೆನು:
“ಮಗನೇ! ಮೃತ್ಯುಪಾಶದಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಶಕುನಿಯನ್ನು
ಪರಿತ್ಯಜಿಸು!

11018024a ನಿಬೋಧೈನಂ ಸುದುರ್ಬುದ್ಧಿಂ ಮಾತುಲಂ ಕಲಹಪ್ರಿಯಮ್|

11018024c ಕ್ಷಿಪ್ರಮೇನಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಪುತ್ರ ಶಾಮ್ಯಸ್ವ ಪಾಂಡವೈಃ||

ಈ ನಿನ್ನ ಮಾವ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯು ಕಲಹಪ್ರಿಯನೆನ್ನುವುದನ್ನು

ತಿಳಿದುಕೋ. ಮಗನೇ! ಬೇಗನೇ ಇವನನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ

ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೋ!

11018025a ನ ಬುಧ್ಯಸೇ ತ್ವಂ ದುರ್ಬುದ್ಧೇ ಭೀಮಸೇನಮಮರ್ಷಣಮ್|

11018025c ವಾಙ್ನಾರಾಚೈಸ್ತದಂಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈರುಲ್ಕಾಭಿರಿವ ಕುಂಜರಮ್||

ದುರ್ಬುದ್ಧೇ! ಕೋಪಿಷ್ಟ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ನೀನು ಅರಿತಿಲ್ಲ!

ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಕೊಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಆನೆಯನ್ನು ತಿವಿದು ಕೆರಳಿಸುವಂತೆ
ನೀನು ಮಾತುಗಳೆಂಬ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಚುಚ್ಚುತ್ತಿರುವೆ!"

11018026a ತಾನೇಷ ರಭಸಃ ಕ್ರೂರೋ ವಾಕ್ಯಲ್ಯಾನವಧಾರಯನ್|

11018026c ಉತ್ಸರ್ಜ್ಯ ವಿಷಂ ತೇಷು ಸರ್ಪೋ ಗೋವೃಷಭೇಷ್ವಿವ||

ರಭಸದಿಂದಾಡಿದ ಆ ಕ್ರೂರ ಮಾತಿನ ಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನು

ಸಹಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಭೀಮಸೇನನು ಸರ್ಪವು ಗೂಳಿಗಳ ಮೇಲೆ
ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ವಿಷವನ್ನು ಕಾರಿದ್ದಾನೆ!

11018027a ಏಷ ದುಃಶಾಸನಃ ಶೇತೇ ವಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ವಿಪುಲೌ ಭುಜೌ|

11018027c ನಿಹತೋ ಭೀಮಸೇನೇನ ಸಿಂಹೇನೇವ ಮಹರ್ಷಭಃ||

ಸಿಂಹದಿಂದ ಹತವಾದ ಮಹಾಸಲಗದಂತೆ ಭೀಮಸೇನನಿಂದ

ಹತನಾದ ದುಃಶಾಸನನು ಇಗೋ ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಎರಡು ವಿಪುಲ
ಭುಜಗಳನ್ನೂ ಚಾಚಿ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ!

11018028a ಅತ್ಯರ್ಥಮಕರೋದ್ರಾದ್ರಂ ಭೀಮಸೇನೋಽತ್ಯಮರ್ಷಣಃ|

11018028c ದುಃಶಾಸನಸ್ಯ ಯತ್ಕು ದ್ಧೋಽಪಿಬಚ್ಚೋಣಿತಮಾಹವೇ||

ಅತ್ಯಂತ ಅಸಹನಶೀಲನಾದ ಭೀಮಸೇನನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ರಣದಲ್ಲಿ ದುಃಶಾಸನನ ರಕ್ತವನ್ನು ಕುಡಿದು ರೌದ್ರಕರ್ಮವನ್ನೇ ಎಸಗಿದನು!"

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ಗಾಂಧಾರೀವಾಕ್ಯೇ
ಅಷ್ಟಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಾರೀವಾಕ್ಯ
ಎನ್ನುವ ಹದಿನೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೯

ಹತರಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ವಿಕರ್ಣ, ದುರ್ಮುಖಿ, ಚಿತ್ರಸೇನ,
ವಿವಿಂಶತಿ, ಮತ್ತು ದುಃಸ್ವಹರನ್ನು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾ
ಗಾಂಧಾರಿಯು ವಿಲಪಿಸಿದುದು (೧-೨೧).

11019001 ಗಾಂಧಾರ್ಯವಾಚೆ

11019001a ಏಷ ಮಾಧವ ಪುತ್ರೋ ಮೇ ವಿಕರ್ಣಃ ಪ್ರಾಜ್ಞಸಂಮತಃ|

11019001c ಭೂಮೌ ವಿನಿಹತಃ ಶೇತೇ ಭೀಮೇನ ಶತಧಾ ಕೃತಃ||

ಗಾಂಧಾರಿಯು ಹೇಳಿದಳು: "ಮಾಧವ! ಪ್ರಾಜ್ಞಸಮ್ಮತನಾಗಿದ್ದ ನನ್ನ
ಮಗ ಈ ವಿಕರ್ಣನೂ ಕೂಡ ಭೀಮನಿಂದ ನೂರು ಚೂರಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟು
ಇಲ್ಲಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ!

11019002a ಗಜಮಧ್ಯಗತಃ ಶೇತೇ ವಿಕರ್ಣೋ ಮಧುಸೂದನ|

11019002c ನೀಲಮೇಘಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತಃ ಶರದೀವ ದಿವಾಕರಃ||

ಮಧುಸೂದನ ! ಆನೆಗಳ ಮಧ್ಯ ಮಲಗಿರುವ ವಿಕರ್ಣನು
ಶರತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪುಮೋಡಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ದಿವಾಕರನಂತೆ
ತೋರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

11019003a ಅಸ್ಯ ಚಾಪಗ್ರಹೇಣೈಷ ಪಾಣಿಃ ಕೃತಕಿಣೋ ಮಹಾನ್|

11019003c ಕಥಂ ಚಿಚ್ಚಿದ್ಯತೇ ಗೃಧೈರತ್ತುಕಾಮೈಸ್ತಲತ್ರವಾನ್||

ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನ ಕೈಯು
ಜಡ್ಡುಗಟ್ಟಿಹೋಗಿದೆ. ಕೈಚೀಲವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಅವನ ಕೈಗಳನ್ನು
ತಿನ್ನಲು ಬಯಸಿ ಹದ್ದುಗಳು ಕುಕ್ಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿವೆ.

11019004a ಅಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾ ಮಿಷಪ್ರೇಪ್ಸೂನ್ಸ್ರಧ್ರಾನೇತಾಂಸ್ತಪಸ್ವಿನೀ|

11019004c ವಾರಯತ್ಯನಿಶಂ ಬಾಲಾ ನ ಚ ಶಕ್ನೋತಿ ಮಾಧವ||

ಮಾಧವ ! ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಬಯಸುತ್ತಿರುವ ಹದ್ದುಗಳನ್ನು
ಓಡಿಸಲು ಅವನ ಪತ್ನಿ ಬಾಲ ತಪಸ್ವಿನಿಯು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ
ಅವಳಿಗೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ !

11019005a ಯುವಾ ವೃಂದಾರಕಃ ಶೂರೋ ವಿಕರ್ಣಃ ಪುರುಷರ್ಷಭ|

11019005c ಸುಖೋಚಿತಃ ಸುಖಾರ್ಹಶ್ಚ ಶೇತೇ ಪಾಂಸುಷು ಮಾಧವ||

ಪುರುಷರ್ಷಭ ! ಮಾಧವ ! ದೇವತೆಗಳಂತೆ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದ
ಯುವಕ ಶೂರ ವಿಕರ್ಣನು ಸುಖದಿಂದಲೇ ಬೆಳೆದವನು.

ಸುಖದಿಂದಿರಲು ಯೋಗ್ಯನಾದ ಅವನು ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ !

11019006a ಕರ್ಣಿ ನಾಲೀಕನಾರಾಚೈರ್ಭಿನ್ನಮರ್ಮಾಣಮಾಹವೇ|

11019006c ಅದ್ಯಾಪಿ ನ ಜಹಾತ್ಯೇನಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀರ್ಭರತಸತ್ತಮಮ್||

ಕರ್ಣಿ-ನಾಲೀಕ-ನಾರಾಚ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ

ಮರ್ಮಸ್ಥಾನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಗಾಯಗೊಂಡು ಹತನಾಗಿದ್ದರೂ

ಶರೀರಕಾಂತಿಯು ಆ ಭರತಸತ್ತಮನನ್ನು ಇನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿಲ್ಲ !

11019007a ಏಷ ಸಂಗ್ರಾಮಶೂರೇಣ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಂ ಪಾಲಯಿಷ್ಯತಾ|

11019007c ದುರ್ಮುಖೋಽಭಿಮುಖಃ ಶೇತೇ ಹತೋಽರಿಗಣಹಾ ರಣೇ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದುರ್ಮುಖನೂ ಕೂಡ

ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದ ಸಂಗ್ರಾಮ ಶೂರ ಭೀಮನಿಂದ ಹತನಾಗಿ

ಇದೋ ಇಲ್ಲಿ ಅಂಗಾತನಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ !

11019008a ತಸ್ಮೈತದ್ವದನಂ ಕೃಷ್ಣ ಶ್ವಾಪದೈರರ್ಧಭಕ್ಷಿತಮ್|

11019008c ವಿಭಾತ್ಯಭ್ಯಧಿಕಂ ತಾತ ಸಪ್ತಮ್ಯಾಮಿವ ಚಂದ್ರಮಾಃ||

ಅಯ್ಯಾ ಕೃಷ್ಣ ! ಕ್ರೂರಮೃಗಗಳಿಂದ ತಿನ್ನಲ್ಪಟ್ಟ ಅವನ ಮುಖವು

ಸಪ್ತಮಿಯ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದೆ !

11019009a ಶೂರಸ್ಯ ಹಿ ರಣೇ ಕೃಷ್ಣ ಯಸ್ಯಾನನಮಥೇದೃಶಮ್|

11019009c ಸ ಕಥಂ ನಿಹತೋಽಮಿತ್ರೈಃ ಪಾಂಸೂನ್ದ್ರಸತಿ ಮೇ ಸುತಃ||

ಕೃಷ್ಣ ! ರಣದಲ್ಲಿ ಆ ಶೂರನ ಮುಖವು ಈ ರೀತಿ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ

ಕೂಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇವನು ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ
ಹತನಾಗಿರಬಹುದು ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆ ನನ್ನ ಮಗನು ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ
ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ!

11019010a ಯಸ್ಯಾಹವಮುಖೇ ಸೌಮ್ಯ ಸ್ಥಾತಾ ನೈವೋಪಪದ್ಯತೇ|

11019010c ಸ ಕಥಂ ದುರ್ಮುಖೋಽಮಿತ್ಯೈರ್ಹತೋ ವಿಬುಧಲೋಕಜಿತ್||

ಸೌಮ್ಯ! ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಇವನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಹೋರಾಡುವವರು ಯಾರೂ
ಇರಲಿಲ್ಲ. ದೇವಲೋಕವನ್ನೇ ಜಯಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದ ಈ
ದುರ್ಮುಖನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಹತನಾದನು?

11019011a ಚಿತ್ರಸೇನಂ ಹತಂ ಭೂಮೌ ಶಯಾನಂ ಮಧುಸೂದನ|

11019011c ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಮಿಮಂ ಪಶ್ಯ ಪ್ರತಿಮಾನಂ ದನುಷ್ಮತಾಮ್||

ಮಧುಸೂದನ! ಧನುಷ್ಮತರಿಗೇ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯನಾದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ
ಮಗ ಚಿತ್ರಸೇನನು ಹತನಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿರುವುದನ್ನು
ನೋಡು!

11019012a ತಂ ಚಿತ್ರಮಾಲ್ಯಾಭರಣಂ ಯುವತ್ಯಃ ಶೋಕಕರ್ಶಿತಾಃ|

11019012c ಕ್ರವ್ಯಾದಸಂಘೈಃ ಸಹಿತಾ ರುದಂತ್ಯಃ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ||

ಚಿತ್ರತರ ಮಾಲ್ಯಾಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಅವನನ್ನು ಶೋಕಕರ್ಶಿತ
ಯುವತಿಯರು ಮಾಂಸಾಶಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ರೋದಿಸುತ್ತಾ
ಸುತ್ತಿಪರೆದಿದ್ದಾರೆ.

11019013a ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ರುದಿತನಿಘೋಷಃ ಶ್ವಾಪದಾನಾಂ ಚ ಗರ್ಜಿತಮ್|

11019013c ಚಿತ್ರರೂಪಮಿದಂ ಕೃಷ್ಣ ವಿಚಿತ್ರಂ ಪ್ರತಿಭಾತಿ ಮೇ||

ಕೃಷ್ಣ ! ಸ್ತ್ರೀಯರ ರೋದನದ ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಮಾಂಸಾಶಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ
ಗರ್ಜನೆಗಳು ನನಗೆ ನೋಡಲು ಅದ್ಭುತವಾಗಿಯೂ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿಯೂ
ಕಾಣುತ್ತಿವೆ !

11019014a ಯುವಾ ವೃಂದಾರಕೋ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರವರಸ್ಮಿನಿಷೇವಿತಃ|

11019014c ವಿವಿಂಶತಿರಸೌ ಶೇತೇ ಧ್ವಸ್ತಃ ಪಾಂಸುಷು ಮಾಧವ||

ಮಾಧವ ! ನಿತ್ಯವೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ,
ದೇವಸದೃಶ ಯುವಕ ವಿವಿಂಶತಿಯು ವಿಧ್ವಸ್ತನಾಗಿ ಇಗೋ ಇಲ್ಲಿ
ಧೂಳಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ !

11019015a ಶರಸಂಕೃತ್ತವರ್ಮಾಣಂ ವೀರಂ ವಿಶಸನೇ ಹತಮ್|

11019015c ಪರಿವಾರ್ಯಾಸತೇ ಗೃಧ್ರಾಃ ಪರಿವಿಂಶಾ ವಿವಿಂಶತಿಮ್||

ಶರಗಳಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕವಚವುಳ್ಳ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹತನಾದ ವೀರ
ವಿವಿಂಶತಿಯನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ಹದ್ದುಗಳು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿವೆ !

11019016a ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಸಮರೇ ವೀರಃ ಪಾಂಡವಾನಾಮನೀಕಿನೀಮ್|

11019016c ಆವಿಶ್ಯ ಶಯನೇ ಶೇತೇ ಪುನಃ ಸತ್ತುರುಷೋಚಿತಮ್||

ಆ ವೀರನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಪುನಃ
ಸತ್ತುರುಷರಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ವೀರಶಯದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ !

11019017a ಸ್ಮಿತೋಪಪನ್ನಂ ಸುನಸಂ ಸುಭ್ರು ತಾರಾಧಿಪೋಪಮಮ್|

11019017c ಅತೀವ ಶುಭ್ರಂ ವದನಂ ಪಶ್ಯ ಕೃಷ್ಣ ವಿವಿಂಶತೇಃ||

ಕೃಷ್ಣ ! ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿರುವ, ಸುಂದರ ಮುಖ ಮತ್ತು ಹುಬ್ಬುಗಳುಳ್ಳ, ತಾರಾಧಿಪ ಚಂದ್ರನಂತಿರುವ ವಿವಿಂಶತಿಯ ಶುಭ್ರ ವದನವನ್ನು ನೋಡು !

11019018a ಯಂ ಸ್ಮ ತಂ ಪರ್ಯುಪಾಸಂತೇ ವಸುಂ ವಾಸವಯೋಷಿತಃ|

11019018c ಕ್ರೀಡಂತಮಿವ ಗಂಧರ್ವಂ ದೇವಕನ್ಯಾಃ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಗಂಧರ್ವನನ್ನು ಸಹಸ್ರಾರು ದೇವಕನ್ಯೆಯರು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ವಿವಿಂಶತಿಯನ್ನು ಅನೇಕ ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸುತ್ತುವರೆಂದು ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ !

11019019a ಹಂತಾರಂ ವೀರಸೇನಾನಾಂ ಶೂರಂ ಸಮಿತಿಶೋಭನಮ್|

11019019c ನಿಬರ್ಹಣಮಮಿತ್ರಾಣಾಂ ದುಃಸಹಂ ವಿಷಹೇತ ಕಃ||

ವೀರಸೇನೆಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಸಮಿತಿ ಶೋಭನ ಶೂರ ದುಃಸಹನನ್ನು ಯಾರುತಾನೇ ಎದುರಿಸಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು ?

11019020a ದುಃಸಹಸ್ತ್ವೇತದಾಭಾತಿ ಶರೀರಂ ಸಂವೃತಂ ಶರೈಃ|

11019020c ಗಿರಿರಾತ್ಮರುಹೈಃ ಫುಲ್ಬೈಃ ಕರ್ಣಿ ಕಾರೈರಿವಾವೃತಃ||

ಶರಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿರುವ ದುಃಸಹನ ಶರೀರವು ಹೂಬಿಟ್ಟಿರುವ ಕರ್ಣಿಕೆ ಗಿಡಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿರುವ ಪರ್ವತದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ !

11019021a ಶಾತಕೌಂಭ್ಯಾ ಸ್ವಜಾ ಭಾತಿ ಕವಚೇನ ಚ ಭಾಸ್ವತಾ|

11019021c ಅಗ್ನಿನೇವ ಗಿರಿಃ ಶ್ವೇತೋ ಗತಾಸುರಪಿ ದುಃಸಹಃ||

ಶ್ವೇತಪರ್ವತವು ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ
ಪ್ರಾಣಹೋಗಿದ್ದರೂ ದುಃಸಹನು ಚಿನ್ನದ ಹಾರಗಳು ಮತ್ತು
ಕವಚದಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ!”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ಗಾಂಧಾರೀವಾಕ್ಯೇ
ಏಕೋನವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಾರೀವಾಕ್ಯ
ಎನ್ನುವ ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೦

ಹತನಾಗಿದ್ದ ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ
ಉತ್ತರೆಯನ್ನು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಗಾಂಧಾರಿಯು ವಿಲಪಿಸಿದುದು
(೧-೩೨).

11020001 ಗಾಂಧಾರ್ಯವಾಚೆ

11020001a ಅಧ್ಯರ್ಥಗುಣಮಾಹುರ್ಯಂ ಬಲೇ ಶೌರ್ಯೇ ಚ ಮಾಧವ|

11020001c ಪಿತ್ರಾ ತ್ವಯಾ ಚ ದಾಶಾರ್ಹ ದೃಪ್ತಂ ಸಿಂಹಮಿವೋತ್ಕಟಮ್||

11020002a ಯೋ ಬಿಭೇದ ಚಮೂಮೇಕೋ ಮಮ ಪುತ್ರಸ್ಯ ದುರ್ಭಿದಾಮ್|

11020002c ಸ ಭೂತ್ವಾ ಮೃತ್ಯುರನ್ಯೇಷಾಂ ಸ್ವಯಂ ಮೃತ್ಯುವಶಂ ಗತಃ||

ಗಾಂಧಾರಿಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಮಾಧವ! ದಾಶಾರ್ಹ ! ಬಲ ಮತ್ತು ಶೌರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಂದೆ ಮತ್ತು ನಿನಗಿಂತಲೂ ಒಂದೂವರೆಯುಷ್ಟು ಗುಣವುಳ್ಳವನೆಂದು ಹೇಳುವ, ಸಿಂಹದ ಬಲವಿದ್ದ, ದರ್ಪನಾಗಿದ್ದ ಅಭಿಮನ್ಯುವು ನನ್ನ ಮಗನ ದುರಾಸದ ಸೇನೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿ, ಅನ್ಯರ ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿ ತಾನೇ ಮೃತ್ಯುವಶನಾಗಿಹೋದನು !

11020003a ತಸ್ಮೋಪಲಕ್ಷಯೇ ಕೃಷ್ಣ ಕಾಷ್ಟೇ ರಮಿತತೇಜಸಃ|

11020003c ಅಭಿಮನ್ಯೋರ್ಹ ತಸ್ಯಾಪಿ ಪ್ರಭಾ ನೈವೋಪಶಾಮ್ಯತಿ||

ಕೃಷ್ಣ! ಅರ್ಜುನನ ಮಗ ಅಮಿತ ತೇಜಸ್ವಿ ಅಭಿಮನ್ಯುವು ಹತನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನ ಪ್ರಭೆಯು ಕುಂದಿರದೇ ಇರುವುದನ್ನು ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ!

11020004a ಏಷಾ ವಿರಾಟದುಹಿತಾ ಸ್ನುಷಾ ಗಾಂಡೀವಧನ್ವನಃ|

11020004c ಆರ್ತಾ ಬಾಲಾ ಪತಿಂ ವೀರಂ ಶೋಚ್ಯಾ ಶೋಚತ್ಯನಿಂದಿತಾ||

ವಿರಾಟನ ಮಗಳು, ಗಾಂಡೀವಧನ್ವಿಯ ಸೊಸೆ ಅನಿಂದಿತೆ ಬಾಲೆಯು ವೀರ ಪತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆರ್ತಳಾಗಿ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ!

11020005a ತಮೇಷಾ ಹಿ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಭಾರ್ಯಾ ಭರ್ತಾರಮಂತಿಕೇ|

11020005c ವಿರಾಟದುಹಿತಾ ಕೃಷ್ಣ ಪಾಣಿನಾ ಪರಿಮಾರ್ಜತಿ||

ಕೃಷ್ಣ! ಅವನ ಭಾರ್ಯೆ ವಿರಾಟಸುತೆಯು ತನ್ನ ಪತಿಯ ಬಳಸಾರಿ ಕೈಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ!

11020006a ತಸ್ಯ ವಕ್ತ್ರಮುಪಾಘ್ರಾಯ ಸೌಭದ್ರಸ್ಯ ಯಶಸ್ವಿನೀ|

11020006c ವಿಬುದ್ಧಕಮಲಾಕಾರಂ ಕಂಬುವೃತ್ತಶಿರೋಧರಮ್||

11020007a ಕಾಮ್ಯರೂಪವತೀ ಚೈಷಾ ಪರಿಷ್ವಜತಿ ಭಾಮಿನೀ|

11020007c ಲಜ್ಜಮಾನಾ ಪುರೇವೈನಂ ಮಾಧ್ವೀಕಮದಮೂರ್ಚಿತಾ||

ಅರಳಿದ ಕಮಲದಂತಿರುವ ಮತ್ತು ಶಂಖದಂತೆ ದುಂಡಾಗಿರುವ ಕತ್ತುಳ್ಳ ಸೌಭದ್ರನ ಶಿರವನ್ನು ಕಮನೀಯ ರೂಪವತಿ ಯಶಸ್ವಿನೀ ಭಾಮಿನೀ ಉತ್ತರೆಯು ಆಘ್ರಣಿಸಿ ಆಲಂಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಹಿಂದೆ ಅವಳು ಮಧುಪಾನದಿಂದ ಉನ್ಮತ್ತಳಾಗಿ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ಆಲಂಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

11020008a ತಸ್ಯ ಕ್ಷತಜಸಂದಿಗ್ಧಂ ಜಾತರೂಪಪರಿಷ್ಕೃತಮ್|

11020008c ವಿಮುಚ್ಯ ಕವಚಂ ಕೃಷ್ಣ ಶರೀರಮಭಿವೀಕ್ಷತೇ||

ಕೃಷ್ಣ! ರಕ್ತದಿಂದ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸುವರ್ಣಮಯ ಕವಚವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಅವಳು ಅವನ ಶರೀರವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ!

11020009a ಅವೇಕ್ಷಮಾಣಾ ತಂ ಬಾಲಾ ಕೃಷ್ಣ ತ್ವಾಮಭಿಭಾಷತೇ|

11020009c ಅಯಂ ತೇ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ಸದೃಶಾಕ್ಷೋ ನಿಪಾತಿತಃ||

ಕೃಷ್ಣ! ಅವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಆ ಬಾಲೆಯು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ: “ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ! ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಇದ್ದ ಇವನು ಹತನಾಗಿ ಕೆಳಗುರುಳಿದ್ದಾನೆ!

11020010a ಬಲೇ ವೀರ್ಯೇ ಚ ಸದೃಶಸ್ತೇಜಸಾ ಚೈವ ತೇನಘ|

11020010c ರೂಪೇಣ ಚ ತವಾತ್ಯರ್ಥಂ ಶೇತೇ ಭುವಿ ನಿಪಾತಿತಃ||

ಅನಘ! ಬಲ-ವೀರ್ಯ-ತೇಜಸ್ಸು-ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಇದ್ದ
ಇವನು ಕೆಳಗುರುಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ!

11020011a ಅತ್ಯಂತಸುಕುಮಾರಸ್ಯ ರಾಂಕವಾಜಿನಶಾಯಿನಃ|

11020011c ಕಚ್ಚಿದದ್ಯ ಶರೀರಂ ತೇ ಭೂಮೌ ನ ಪರಿತಪ್ಯತೇ||

ರಂಕುಮ್ಯಗದ ಚರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಈ ಅತ್ಯಂತ
ಸುಕುಮಾರ ಶರೀರವು ಇಂದು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು
ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೇ?

11020012a ಮಾತಂಗಭುಜವಷ್ಟ್ಮಾಣೌ ಜ್ಯಾಕ್ಷೇಪಕರಿನತ್ವಚೌ|

11020012c ಕಾಂಚನಾಂಗದಿನೌ ಶೇಷೇ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ವಿಪುಲೌ ಭುಜೌ||

ಮೌರ್ವಿಯನ್ನು ಸೆಳೆದು ಜಡ್ಡುಗಟ್ಟಿದ ಚರ್ಮಯುಕ್ತವಾದ, ಕಾಂಚನ
ಅಂಗದಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ, ಆನೆಯ ಸೊಂಡಿಲಿನಂತಿರುವ ಎರಡೂ
ವಿಪುಲ ಭುಜಗಳನ್ನು ಚಾಚಿ ಮಲಗಿರುವೆಯಲ್ಲ!

11020013a ವ್ಯಾಯಮ್ಯ ಬಹುಧಾ ನೂನಂ ಸುಖಿಸುಪ್ತಃ ಶ್ರಮಾದಿವ|

11020013c ಏವಂ ವಿಲಪತೀಮಾರ್ತಾಂ ನ ಹಿ ಮಾಮಭಿಭಾಷಸೇ||

ಬಹಳ ಶ್ರಮದಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಆಯಾಸಕಳೆಯಲೆಂದು ಸುಖವಾಗಿ
ನೀನು ಮಲಗಿರುವಂತಿದೆ! ಆದುದರಿಂದಲೇ ನೀನು ಆರ್ತಳಾಗಿ
ವಿಲಪಿಸುತ್ತಿರುವ ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ!

11020014a ಆರ್ಯಮಾರ್ಯ ಸುಭದ್ರಾಂ ತ್ವಮಿಮಾಂಶ್ಚ ತ್ರಿದಶೋಪಮಾನ್|

11020014c ಪಿತೃನ್ಮಾಂ ಚೈವ ದುಃಖಾರ್ತಾಂ ವಿಹಾಯ ಕ್ವ ಗಮಿಷ್ಯಸಿ||

ಆರ್ಯ ! ಆರ್ಯಳಾದ ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನೂ, ದೇವೋಪಮರಾದ ನಿನ್ನ
ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ದುಃಖಾರ್ತಳಾಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನೂ ತೊರೆದು ನೀನು
ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆ?”

11020015a ತಸ್ಯ ಶೋಣಿತಸಂದಿಗ್ಧಾನ್ಕೇಶಾನುನ್ನಾಮ್ಯ ಪಾಣಿನಾ|

11020015c ಉತ್ಸಂಗೇ ವಕ್ತ್ರಮಾಧಾಯ ಜೀವಂತಮಿವ ಪೃಚ್ಛತಿ||

ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ತಲೆಯನ್ನು ತನ್ನ ತೊಡೆಯಮೇಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು
ಉತ್ತರೆಯು ಅವನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯ್ದು
ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ ತಲೆಗೂದಲುಗಳನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಬಿಡಿಸುತ್ತಾ,
ಅವನನ್ನೂ ಜೀವಂತನಾಗಿರುವನೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿ, ಅವನನ್ನು
ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ!

11020015e ಸ್ವಸೀಯಂ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಪುತ್ರಂ ಗಾಂಡೀವಧನ್ವನಃ||

11020016a ಕಥಂ ತ್ವಾಂ ರಣಮಧ್ಯಸ್ಥಂ ಜಘ್ನುರೇತೇ ಮಹಾರಥಾಃ|

“ವಾಸುದೇವನ ಅಳಿಯನೂ ಗಾಂಡೀವಧನ್ವಿಯ ಪುತ್ರನೂ ಆದ
ನಿನ್ನನ್ನು ರಣರಂಗದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾರಥರು ಹೇಗೆ ತಾನೇ
ಸಂಹರಿಸಿದರು?

11020016c ಧಿಗಸ್ತು ಕ್ರೂರಕರ್ತೃಂಸ್ತಾನ್ಕೃ ಪರ್ಕಣ ಜಯದ್ರಥಾನ್||

11020017a ದ್ರೋಣದ್ರಾಣಾಯನೀ ಚೋಭೌ ಯೈರಸಿ ವ್ಯಸನೀಕೃತಃ|

ನನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿಧವೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಆ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಿ ಕೃಪ-ಕರ್ಣ-
ಜಯದ್ರಥ-ದ್ರೋಣ-ದ್ರೋಣಿಗಳಿಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರ !

11020017c ರಥರ್ಷಭಾಣಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಕಥಮಾಸೀತ್ತದಾ ಮನಃ||

11020018a ಬಾಲಂ ತ್ವಾಂ ಪರಿವಾರ್ಯಕಂ ಮಮ ದುಃಖಾಯ ಜಘ್ನುಷಾಮ್|

ನನಗೆ ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬಾಲಕನಾದ
ನಿನ್ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಸುತ್ತುವರೆದಾಗ ಆ ಎಲ್ಲ ರಥರ್ಷಭರ ಮನಸ್ಸು
ಹೇಗಿದ್ದಿತು?

11020018c ಕಥಂ ನು ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಚ ಪಾಂಚಾಲಾನಾಂ ಚ ಪಶ್ಯತಾಮ್||

11020018e ತ್ವಂ ವೀರ ನಿಧನಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ನಾಥವಾನ್ಸನ್ನನಾಥವತ್||

ವೀರ ! ಪಾಂಡವರು ಮತ್ತು ಪಾಂಚಾಲರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ,
ರಕ್ಷಕರನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ನೀನು ಅನಾಥನಂತೆ, ಹೇಗೆ ನಿಧನ ಹೊಂದಿದೆ?

11020019a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಬಹುಭಿರಾಕ್ರಂದೇ ನಿಹತಂ ತ್ವಾಮನಾಥವತ್|

11020019c ವೀರಃ ಪುರುಷಶಾರ್ದೂಲಃ ಕಥಂ ಜೀವತಿ ಪಾಂಡವಃ||

ಆನೇಕರ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟು ಅನಾಥನಂತೆ ನೀನು ಹತನಾದುದನ್ನು
ನೋಡಿ ವೀರ ಪುರುಷಶಾರ್ದೂಲ ಪಾಂಡವ ಅರ್ಜುನನು ಹೇಗೆ
ಜೀವಿಸಿರುತ್ತಾನೆ?

11020020a ನ ರಾಜ್ಯಲಾಭೋ ವಿಪುಲಃ ಶತ್ರುಣಾಂ ವಾ ಪರಾಭವಃ|

11020020c ಪ್ರೀತಿಂ ದಾಸ್ಯತಿ ಪಾರ್ಥಾನಾಂ ತ್ವಾಮೃತೇ ಪುಷ್ಕರೇಕ್ಷಣ||

ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ! ನೀನಿಲ್ಲದೇ ವಿಪುಲ ರಾಜ್ಯಲಾಭವಾಗಲೀ ಶತ್ರುಗಳ
ಪರಾಭವವಾಗಲೀ ಪಾರ್ಥರಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ!

11020021a ತವ ಶಸ್ತ್ರಜಿತಾಽಲ್ಲೋಕಾನ್ಧರ್ಮೇಣ ಚ ದರ್ಮೇನ ಚ|

11020021c ಕ್ಷಿಪ್ರಮನ್ವಾಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ತತ್ರ ಮಾಂ ಪ್ರತಿಪಾಲಯ||

ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ನೀನು ಜಯಿಸಿದ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಬೇಗನೇ ನಾನು ಧರ್ಮ-
ದರ್ಮಗಳಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾಲಿಸು!

11020022a ದುರ್ಮರಂ ಪುನರಪ್ರಾಪ್ತೇ ಕಾಲೇ ಭವತಿ ಕೇನ ಚಿತ್|

11020022c ಯದಹಂ ತ್ವಾಂ ರಣೇ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹತಂ ಜೀವಾಮಿ ದುರ್ಭಗಾ||

ಮರಣಕಾಲವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗದೇ ಯಾರಿಗೂ ಮರಣಹೊಂದಲು
ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ರಣದಲ್ಲಿ ಹತನಾಗಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿಯೂ
ಕೂಡ ದುರ್ಭಾಗ್ಯಳಾದ ನಾನು ಜೀವಿಸಿರುವೆನಲ್ಲಾ!

11020023a ಕಾಮಿದಾನೀಂ ನರವ್ಯಾಘ್ರ ಶ್ಲಕ್ಷ್ಯಯಾ ಸ್ಮಿತಯಾ ಗಿರಾ|

11020023c ಪಿತೃಲೋಕೇ ಸಮೇತ್ಯಾನ್ಯಾಂ ಮಾಮಿವಾಮಂತ್ರಯಿಷ್ಯಸಿ||

ನರವ್ಯಾಘ್ರ! ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸೂರ್ವಕವಾಗಿ

ಮಾತನಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಪಿತೃಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರನ್ನು

ಸುಮಧುರವಾಗಿ ಸ್ಮಿತಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಸುವೆ?

11020024a ನೂನಮಪ್ಸರಸಾಂ ಸ್ವರ್ಗೇ ಮನಾಂಸಿ ಪ್ರಮಥಿಷ್ಯಸಿ|

11020024c ಪರಮೇಣ ಚ ರೂಪೇಣ ಗಿರಾ ಚ ಸ್ಮಿತಪೂರ್ವಯಾ||

ನಿನ್ನ ಪರಮ ರೂಪದಿಂದ ಮತ್ತು ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಸರೆಯರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲಕಿಬಿಡುತ್ತೀಯೆ !

11020025a ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪುಣ್ಯಕೃತಾಽಲ್ಲೋಕಾನಪ್ಸರೋಭಿಃ ಸಮೇಯಿವಾನ್|

11020025c ಸೌಭದ್ರ ವಿಹರನ್ನಾಲೇ ಸ್ಮರೇಥಾಃ ಸುಕೃತಾನಿ ಮೇ||

ಸೌಭದ್ರ! ಪುಣ್ಯಕೃತರ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಅಪ್ಸರೆಯರನ್ನೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ನೀನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನನ್ನ ಸುಕೃತಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯೆ !

11020026a ಏತಾವಾನಿಹ ಸಂವಾಸೋ ವಿಹಿತಸ್ತೇ ಮಯಾ ಸಹ|

11020026c ಷಣ್ಮಾಸಾನ್ಸಪ್ತಮೇ ಮಾಸಿ ತ್ವಂ ವೀರ ನಿಧನಂ ಗತಃ||

ವೀರ! ನನ್ನೊಡನೆ ನಿನ್ನ ಸಹವಾಸವು ಕೇವಲ ಆರು ತಿಂಗಳುಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ವಿಹಿತವಾಗಿತ್ತು! ಏಳನೆಯ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿಯೇ ನೀನು ನಿಧನ ಹೊಂದಿದೆ!”

11020027a ಇತ್ಯುಕ್ತವಚನಾಮೇತಾಮಪಕರ್ಷಂತಿ ದುಃಖಿತಾಮ್|

11020027c ಉತ್ತರಾಂ ಮೋಘಸಂಕಲ್ಪಾಂ ಮತ್ಸ್ಯ ರಾಜಕುಲಸ್ತ್ರಿಯಃ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ವ್ಯರ್ಥಮನೋರಥಳಾಗಿ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವ ಉತ್ತರೆಯನ್ನು ಮತ್ಸ್ಯ ರಾಜಕುಲದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ !

11020028a ಉತ್ತರಾಮಪಕೃಷ್ಣೈನಾಮಾರ್ತಾಮಾರ್ತ ತರಾಃ ಸ್ವಯಮ್|

11020028c ವಿರಾಟಂ ನಿಹತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕ್ರೋಶಂತಿ ವಿಲಪಂತಿ ಚ||

ಉತ್ತರೆಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆಳೆದ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸ್ವಯಂ ತಾವೇ ಅತ್ಯಂತ
ಆರ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ವಿರಾಟನು ಹತನಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಲಪಿಸುತ್ತಾ
ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆ !

11020029a ದ್ರೋಣಾಸ್ತು ಶರಸಂಕೃತ್ತಂ ಶಯಾನಂ ರುಧಿರೋಕ್ಷಿತಮ್|

11020029c ವಿರಾಟಂ ವಿತುದಂತೈತೇ ಗೃಧ್ರಗೋಮಾಯುವಾಯಸಾಃ||

ದ್ರೋಣನ ಅಸ್ತು-ಶರಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡು ರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯ್ದು
ಮಲಗಿರುವ ವಿರಾಟನನ್ನು ಹದ್ದು-ನರಿ-ಕಾಗೆಗಳು ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುತ್ತಿವೆ !

11020030a ವಿತುದ್ಯಮಾನಂ ವಿಹಗೈರ್ವಿರಾಟಮಸಿತೇಕ್ಷಣಾಃ|

11020030c ನ ಶಕ್ಷುವಂತಿ ವಿವಶಾ ನಿವರ್ತಯಿತುಮಾತುರಾಃ||

ವಿರಾಟನನ್ನು ಕುಕ್ಕುತ್ತಿರುವ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕಪ್ಪುಕಣ್ಣಿನ ಆತುರ ವಿವಶ
ಸ್ತ್ರೀಯರು ಓಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಅಶಕ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

11020031a ಆಸಾಮಾತಪತಪ್ತಾನಾಮಾಯಾಸೇನ ಚ ಯೋಷಿತಾಮ್|

11020031c ಶ್ರಮೇಣ ಚ ವಿವರ್ಣಾನಾಂ ರೂಪಾಣಾಂ ವಿಗತಂ ವಪುಃ||

ಬಿಸಿಲಿನಿಂದಲೂ ಆಯಾಸದಿಂದಲೂ ಪರಿತಪ್ತರಾಗಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯರು
ವಿವರ್ಣರಾಗಿ ಅವರ ಸುಂದರ ಮುಖಗಳು ಬಾಡಿಹೋಗಿವೆ !

11020032a ಉತ್ತರಂ ಚಾಭಿಮನ್ಯುಂ ಚ ಕಾಂಬೋಜಂ ಚ ಸುದಕ್ಷಿಣಮ್|

11020032c ಶಿಶೂನೇತಾನ್ ಹತಾನ್ವಶ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಚ ಸುದರ್ಶನಮ್||

11020032e ಆಯೋಧನಶಿರೋಮಧ್ಯೇ ಶಯಾನಂ ಪಶ್ಯ ಮಾಧವ||

ಮಾಧವ ! ರಣರಂಗದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹತರಾಗಿ ಮಲಗಿರುವ
ಬಾಲಕರಾಗಿದ್ದ ಉತ್ತರ, ಅಭಿಮನ್ಯು, ಕಾಂಬೋಜದ ಸುದಕ್ಷಿಣ, ಮತ್ತು
ಸುಂದರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಇವರನ್ನು ನೋಡು !”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ಗಾಂಧಾರೀವಾಕ್ಯೇ
ವಿಂಶತಿಸಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಾರೀವಾಕ್ಯ
ಎನ್ನುವ ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೧

ಹತನಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕರ್ಣನನ್ನು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಗಾಂಧಾರಿಯು
ವಿಲಪಿಸಿದುದು (೧-೧೪).

11021001 ಗಾಂಧಾರ್ಯುವಾಚ

11021001a ಏಷ ವೈಕರ್ತನಃ ಶೇತೇ ಮಹೇಷ್ವಾಸೋ ಮಹಾರಥಃ|

11021001c ಜ್ವಲಿತಾನಲವತ್ಸಂಖ್ಯೇ ಸಂಶಾಂತಃ ಪಾರ್ಥತೇಜಸಾ||

ಗಾಂಧಾರಿಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಪಾರ್ಥನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
ಶಾಂತಗೊಂಡ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಗ್ನಿಯಂತಿದ್ದ ಮಹಾರಥ
ಮಹೇಷ್ವಾಸ ವೈಕರ್ತನನು ಇಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ !

11021002a ಪಶ್ಯ ವೈಕರ್ತನಂ ಕರ್ಣಂ ನಿಹತ್ಯಾತಿರಥಾನ್ವಹೂನ್|

11021002c ಶೋಣಿತೌಘಪರೀತಾಂಗಂ ಶಯಾನಂ ಪತಿತಂ ಭುವಿ||

ಅನೇಕ ಅತಿರಥರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಅಂಗಾಂಗಗಳು ರಕ್ತದಿಂದ
ತೋಯ್ದುಹೋಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಮಲಗಿರುವ ವೈಕರ್ತನ
ಕರ್ಣನನ್ನು ನೋಡು !

11021003a ಅಮರ್ಷೀ ದೀರ್ಘರೋಷಶ್ಚ ಮಹೇಷ್ಟ್ವಾಸೋ ಮಹಾರಥಃ|

11021003c ರಣೇ ವಿನಿಹತಃ ಶೇತೇ ಶೂರೋ ಗಾಂಡೀವಧನ್ವನಾ||

ಅಸಹನಶೀಲನೂ, ದೀರ್ಘಕೋಪಿಯೂ ಆಗಿದ್ದ ಆ ಮಹೇಷ್ಟ್ವಾಸ
ಮಹಾರಥಿ ಶೂರನು ಗಾಂಡೀವಧನ್ವಿಯಿಂದ ರಣದಲ್ಲಿ ಹತನಾಗಿ
ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ !

11021004a ಯಂ ಸ್ಮ ಪಾಂಡವಸಂತ್ರಾಸಾನ್ಮಮ ಪುತ್ರಾ ಮಹಾರಥಾಃ|

11021004c ಪ್ರಾಯುಧ್ಯಂತ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಮಾತಂಗಾ ಇವ ಯೂಥಪಮ್||

ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಭಯಗೊಂಡ ನನ್ನ ಮಹಾರಥ ಪುತ್ರರು ಆನೆಗಳು
ಸಲಗವನ್ನು ಮುಂದೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಕರ್ಣನನ್ನು
ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು.

11021005a ಶಾರ್ದೂಲಮಿವ ಸಿಂಹೇನ ಸಮರೇ ಸವ್ಯಸಾಚಿನಾ|

11021005c ಮಾತಂಗಮಿವ ಮತ್ತೇನ ಮಾತಂಗೇನ ನಿಪಾತಿತಮ್||

ಸಿಂಹವು ಇನ್ನೊಂದು ಸಿಂಹವನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಮತ್ತು ಮದಿಸಿದ
ಆನೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಆನೆಯು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸವ್ಯಸಾಚಿಯು

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಇವನನ್ನು ಕೆಳಗುರುಳಿಸಿದನು.

11021006a ಸಮೇತಾಃ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರಾ ನಿಹತಂ ಶೂರಮಾಹವೇ|

11021006c ಪ್ರಕೀರ್ಣಮೂರ್ಧಜಾಃ ಪತ್ನೋ ರುದತ್ಯಃ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ||

ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರಾ! ತಲೆಗೆದರಿದ ಅವನ ಪತ್ನಿಯರು ಗೋಳಾಡುತ್ತಾ
ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹತನಾಗಿರುವ ಆ ಶೂರನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ!

11021007a ಉದ್ವಿಗ್ನಃ ಸತತಂ ಯಸ್ಮಾ ದ್ಧರ್ಮರಾಜೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

11021007c ತ್ರಯೋದಶ ಸಮಾ ನಿದ್ರಾಂ ಚಿಂತಯನ್ನಾ ಧ್ಯಗಚ್ಚತ||

11021008a ಅನಾಧೃಷ್ಯಃ ಪರೈರ್ಯುದ್ಧೇ ಶತ್ರುಭಿರ್ಮಘವಾನಿವ|

11021008c ಯುಗಾಂತಾಗ್ನಿರಿವಾರ್ಚಿಷ್ಮಾನ್ ಹಿಮವಾನಿವ ಚ ಸ್ಥಿರಃ||

11021009a ಸ ಭೂತ್ವಾ ಶರಣಂ ವೀರೋ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ಮಾಧವ|

11021009c ಭೂಮೌ ವಿನಿಹತಃ ಶೇತೇ ವಾತರುಗ್ಣ ಇವ ದ್ರುಮಃ||

ಮಾಧವ! ಯಾರ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಉದ್ವಿಗ್ನನಾಗಿ ಧರ್ಮರಾಜ

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷಗಳು ಚಿಂತೆಯಿಂದ

ನಿದ್ರೆಮಾಡಲಿಲ್ಲವೋ, ಇಂದ್ರನಂತೆ ಶತ್ರುಗಳು ಎದುರಿಸಲು

ಅಸಾಧ್ಯನಾಗಿದ್ದ, ಯಾರು ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿಯೂ

ಹಿಮವಂತನಂತೆ ದೃಢನೂ ಆಗಿದ್ದನೋ, ಯಾವ ವೀರನನ್ನು

ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರು ಶರಣುಹೊಂದಿದ್ದರೋ ಆ ಕರ್ಣನು ಭಿರುಗಾಳಿಸಿ

ಸಿಲುಕಿದ ಮರದಂತೆ ಹತನಾಗಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ!

11021010a ಪಶ್ಯ ಕರ್ಣಸ್ಯ ಪತ್ನೀಂ ತ್ವಂ ವೃಷಸೇನಸ್ಯ ಮಾತರಮ್|

11021010c ಲಾಲಪ್ಯಮಾನಾಃ ಕರುಣಂ ರುದತೀಂ ಪತಿತಾಂ ಭುವಿ||

ಕರ್ಣನ ಪತ್ನಿ ಮತ್ತು ವೃಷಸೇನನ ತಾಯಿಯು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ
ಬಿದ್ದುಕೊಂಡು ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದ ರೋದಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡು !

11021011a ಆಚಾರ್ಯ ಶಾಪೋಽನುಗತೋ ಧ್ರುವಂ ತ್ವಾಂ
ಯದಗ್ರಸಚ್ಚಕ್ರಮಿಯಂ ಧರಾ ತೇ|

11021011c ತತಃ ಶರೇಣಾಪಹೃತಂ ಶಿರಸ್ತೇ
ಧನಂಜಯೇನಾಹವೇ ಶತ್ರುಮಧ್ಯೇ||

“ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಆಚಾರ್ಯನ ಶಾಪವು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ
ಬಂದು ನಿನ್ನ ರಥಚಕ್ರವು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಗಿದುಹೋಯಿತು ! ಆಗ
ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಧನಂಜಯನು ಶರದಿಂದ ನಿನ್ನ ಶಿರವನ್ನು
ಅಪಹರಿಸಿದನು !”

11021012a ಅಹೋ ಧಿಗೇಷಾ ಪತಿತಾ ವಿಸಚಿಜ್ಞಾ
ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಜಾಂಬೂನದಬದ್ಧನಿಷ್ಕಮ್|

11021012c ಕರ್ಣಂ ಮಹಾಬಾಹುಮದೀನಸತ್ತ್ವಂ
ಸುಷೇಣಮಾತಾ ರುದತೀ ಭೃಶಾರ್ತಾ||

ಅಯ್ಯೋ ! ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು ! ಸುಷೇಣನ ತಾಯಿಯು ಹೀಗೆ
ಹೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಸುವರ್ಣಮಯ ಕವಚಧಾರಿ, ಮಹಾಬಾಹು,
ಮಹಾಸತ್ತ್ವ ಕರ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳುತ್ತಾ ಅವಳು
ಮೂರ್ಛಿತಳಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಳು ! ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಧಿಕ್ಕಾರ !

11021013a ಅಲ್ಲಾವಶೇಷೋ ಹಿ ಕೃತೋ ಮಹಾತ್ಮಾ
ಶರೀರಭಕ್ಷೈಃ ಪರಿಭಕ್ಷಯದ್ಭಿಃ|

11021013c ದ್ರಷ್ಟುಂ ನ ಸಂಪ್ರೀತಿಕರಃ ಶಶೀವ
ಕೃಷ್ಣಶ್ಯ ಪಕ್ಷಸ್ಯ ಚತುರ್ದಶಾಹೇ||

ಶರೀರಗಳನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮಹಾತ್ಮ ಕರ್ಣನ ಶರೀರವನ್ನು
ಆತುರವಾಗಿ ಭಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ!
ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಚತುರ್ದಶಿಯ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಬಹುಭಾಗ ನಶಿಸಿಹೋದ
ಶರೀರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕರ್ಣನನ್ನು ನೋಡಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ
ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ!

11021014a ಸಾವರ್ತಮಾನಾ ಪತಿತಾ ಪೃಥಿವ್ಯಾಮ್
ಉತ್ಥಾಯ ದೀನಾ ಪುನರೇವ ಚೈಷಾ|

11021014c ಕರ್ಣಸ್ಯ ವಕ್ತ್ರಂ ಪರಿಜಿಪ್ತಮಾಣಾ
ರೋರೂಯತೇ ಪುತ್ರವಧಾಭಿತಪ್ತಾ||

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಸುಷೇಣನ ತಾಯಿಯು ಪುನಃ ಎದ್ದು ಕರ್ಣನ
ಮುಖವನ್ನು ಚುಂಬಿಸುತ್ತಾ ಪತ್ರವಧೆಯಿಂದ ಪರಿತಪ್ತಳಾಗಿ
ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ!"

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ಕರ್ಣದರ್ಶನೇ
ಏಕವಿಂಶತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣದರ್ಶನ ಎನ್ನುವ

೨೨

ಹತನಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಜಯದ್ರಥನ ಬಳಿ ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದುಃಶಲೆಯನ್ನು
ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಗಾಂಧಾರಿಯು ವಿಲಪಿಸಿದುದು (೧-೧೮).

11022001 ಗಾಂಧಾರ್ಯುರ್ವಾಚ

11022001a ಆವಂತ್ಯಂ ಭೀಮಸೇನೇನ ಭಕ್ಷಯಂತಿ ನಿಪಾತಿತಮ್|

11022001c ಗೃಧ್ರಗೋಮಾಯವಃ ಶೂರಂ ಬಹುಬಂಧುಮಬಂಧುವತ್||

ಗಾಂಧಾರಿಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಭೀಮಸೇನನು ಕೆಳಗುರುಳಿಸಿದ
ಅವಂತಿಯ ಶೂರನನ್ನು, ಅನೇಕ ಬಂಧುಗಳಿದ್ದರೂ ಬಂಧುಗಳ್ಯಾರೂ
ಇಲ್ಲವೇನೋ ಎಂಬಂತೆ, ಹದ್ದು-ನರಿಗಳು ತಿನ್ನುತ್ತಿವೆ.

11022002a ತಂ ಪಶ್ಯ ಕದನಂ ಕೃತ್ವಾ ಶತ್ರುಣಾಂ ಮಧುಸೂದನ|

11022002c ಶಯಾನಂ ವೀರಶಯನೇ ರುಧಿರೇಣ ಸಮುಕ್ಷಿತಮ್||

ಮಧುಸೂದನ! ಶತ್ರುಗಳೊಡನೆ ಕದನವಾಡಿ ರಕ್ತದಿಂದ
ತೋಯ್ದುಹೋಗಿ ವೀರಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವ ಅವನನ್ನು ನೋಡು!

11022003a ತಂ ಸೃಗಾಲಾಶ್ಚ ಕಂಕಾಶ್ಚ ಕ್ರವ್ಯಾದಾಶ್ಚ ಪೃಥಗ್ವಿಧಾಃ|

11022003c ತೇನ ತೇನ ವಿಕರ್ಷಂತಿ ಪಶ್ಯ ಕಾಲಸ್ಯ ಪರ್ಯಯಮ್||

ಅವನನ್ನು ತೋಳಗಳೂ, ಹದ್ದುಗಳೂ, ಇತರ ಮಾಂಸಾಹಾರಿ
ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಎಳೆದು ತಿನ್ನುತ್ತಿವೆ. ಕಾಲದ ವೈಪರೀತ್ಯವನ್ನಾದರೂ

ನೋಡು !

11022004a ಶಯಾನಂ ವೀರಶಯನೇ ವೀರಮಾಕ್ರಂದಸಾರಿಣಮ್|

11022004c ಆವಂತ್ಯಮಭಿತೋ ನಾರ್ಯೋ ರುದತ್ಯಃ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ||

ವೀರತನದಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ವೀರಶಯನದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವ
ಅವಂತಿದೇಶದ ರಾಜನನ್ನು ಅವನ ಪತ್ನಿಯರು ರೋದಿಸುತ್ತಾ
ಸುತ್ತುವರೆದಿದ್ದಾರೆ.

11022005a ಪ್ರಾತಿಪೀಯಂ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಂ ಹತಂ ಭಲ್ಲೇನ ಬಾಹ್ಲಿಕಮ್|

11022005c ಪ್ರಸುಪ್ತಮಿವ ಶಾರ್ದೂಲಂ ಪಶ್ಯ ಕೃಷ್ಣ ಮನಸ್ವಿನಮ್||

ಕೃಷ್ಣ ! ಪ್ರತೀಪನ ಮಗ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಮನಸ್ವಿ ಬಾಹ್ಲಿಕನು ಭಲ್ಲದಿಂದ
ಹತನಾಗಿ ಸಿಂಹದಂತೆ ಮಲಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡು !

11022006a ಅತೀವ ಮುಖವರ್ಣೋಽಸ್ಯ ನಿಹತಸ್ಯಾಪಿ ಶೋಭತೇ|

11022006c ಸೋಮಸ್ಯೇವಾಭಿಪೂರ್ಣಸ್ಯ ಪೌರ್ಣಮಾಸ್ಯಾಂ ಸಮುದ್ಯತಃ||

ಹತನಾಗಿದ್ದರೂ ಇವನ ಮುಖದ ಬಣ್ಣವು ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಲ್ಲಿ
ಉದಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಪೂರ್ಣ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ.

11022007a ಪುತ್ರಶೋಕಾಭಿತಪ್ತೇನ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಂ ಪರಿರಕ್ಷತಾ|

11022007c ಪಾಕಶಾಸನಿನಾ ಸಂಖ್ಯೇ ವಾರ್ಧ್ವಕ್ಷತ್ರೀಪಾತಿತಃ||

ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂದ ಸಂತಪ್ತನಾಗಿದ್ದ ಪಾಕಶಾಸನನ ಮಗನು
ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಕ್ಷತ್ರನ ಮಗ

ಜಯದ್ರಥನನ್ನು ಕೆಳಗುರುಳಿಸಿದನು.

11022008a ಏಕಾದಶ ಚಮೂರ್ಜಿತ್ವಾ ರಕ್ಷ್ಯ ಮಾಣಂ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

11022008c ಸತ್ಯಂ ಚಿಕೀರ್ಷತಾ ಪಶ್ಯ ಹತಮೇನಂ ಜಯದ್ರಥಮ್||

ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿಸಲು ಮಹಾತ್ಮ ಅರ್ಜುನನು

ಜಯದ್ರಥನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹನ್ನೊಂದು ಅಕ್ಷೌಹಿಣೀ ಸೇನೆಗಳನ್ನೂ
ಗೆದ್ದು ಅವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡು !

11022009a ಸಿಂಧುಸೌವೀರಭರ್ತಾರಂ ದರ್ಪಪೂರ್ಣಂ ಮನಸ್ವಿನಮ್|

11022009c ಭಕ್ಷಯಂತಿ ಶಿವಾ ಗೃಧ್ರಾ ಜನಾರ್ದನ ಜಯದ್ರಥಮ್||

ಜನಾರ್ದನ ! ಸಿಂಧುಸೌವೀರರ ರಾಜ, ದರ್ಪದಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದ, ಮನಸ್ವಿ
ಜಯದ್ರಥನನ್ನು ಹದ್ದು-ನರಿಗಳು ತಿನ್ನುತ್ತಿವೆ !

11022010a ಸಂರಕ್ಷ್ಯ ಮಾಣಂ ಭಾರ್ಯಾ ಭಿರನುರಕ್ತಾಭಿರಚ್ಯುತ|

11022010c ಭಷಂತೋ ವ್ಯಪಕರ್ಷಂತಿ ಗಹನಂ ನಿಮ್ಮಮಂತಿಕಾತ್||

ಅಚ್ಯುತ ! ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಅನುರಕ್ತರಾದ ಭಾರ್ಯೆಯರು ಅವನನ್ನು
ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ದೇಹವನ್ನು ಬಹಳ
ಆಳದಿಂದಲೇ ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುತ್ತಿವೆ !

11022011a ತಮೇತಾಃ ಪರ್ಯುಪಾಸಂತೇ ರಕ್ಷಮಾಣಾ ಮಹಾಭುಜಮ್|

11022011c ಸಿಂಧುಸೌವೀರಗಾಂಧಾರಕಾಂಬೋಜಯವನಸ್ತ್ರಿಯಃ||

ಆ ಮಹಾಭುಜನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಸಿಂಧು-ಸೌವೀರ-ಗಾಂಧಾರ-

ಕಾಂಬೋಜ-ಯವನ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸುತ್ತುವರೆದು ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ.

11022012a ಯದಾ ಕೃಷ್ಣಾಮುಪಾದಾಯ ಪ್ರಾದ್ರವತ್ಕೇಕಯೈಃ ಸಹ|

11022012c ತದೈವ ವಧ್ಯಃ ಪಾಂಡೂನಾಂ ಜನಾರ್ದನ ಜಯದ್ರಥಃ||

ಜನಾರ್ದನ! ಕೇಕಯರೊಂದಿಗೆ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು
ಓಡಿಹೋದಾಗಲೇ ಜಯದ್ರಥನನ್ನು ಪಾಂಡವರು ವಧಿಸಬೇಕಿತ್ತು!

11022013a ದುಃಶಲಾಂ ಮಾನಯದ್ಭಿಸ್ತು ಯದಾ ಮುಕ್ತೋ ಜಯದ್ರಥಃ|

11022013c ಕಥಮದ್ಯ ನ ತಾಂ ಕೃಷ್ಣ ಮಾನಯಂತಿ ಸ್ಮ ತೇ ಪುನಃ||

ಆಗ ದುಃಶಲೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾ ಜಯದ್ರಥನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು.
ಆದರೆ ಕೃಷ್ಣ! ಈಗ ಏಕೆ ಅವರು ಪುನಃ ಅವಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಲಿಲ್ಲ?

11022014a ಸೈಷಾ ಮಮ ಸುತಾ ಬಾಲಾ ವಿಲಪಂತೀ ಸುದುಃಖಿತಾ|

11022014c ಪ್ರಮಾಪಯತಿ ಚಾತ್ಮಾನಮಾಕ್ರೋಶತಿ ಚ ಪಾಂಡವಾನ್||

ನನ್ನ ಮಗಳು ಬಾಲಕಿಯು ತುಂಬಾ ದುಃಖಿತಳಾಗಿ ವಿಲಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.
ಪಾಂಡವರನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾ ತನ್ನ ಎದೆಯನ್ನು ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

11022015a ಕಿಂ ನು ದುಃಖಿತರಂ ಕೃಷ್ಣ ಪರಂ ಮಮ ಭವಿಷ್ಯತಿ|

11022015c ಯತ್ಸುತಾ ವಿಧವಾ ಬಾಲಾ ಸ್ನುಷಾಶ್ಚ ನಿಹತೇಶ್ವರಾಃ||

ಕೃಷ್ಣ! ನನ್ನ ಮಗಳು ಬಾಲಕಿಯು ವಿಧವೆಯಾಗಿ ಹೋದಳು. ನನ್ನ
ಸೊಸೆಯಂದಿರು ಗಂಡಂದಿರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ನನಗೆ
ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ದುಃಖವು ಬೇರೆ ಯಾವುದಿದೆ?

11022016a ಅಹೋ ಧಿಗ್ಗುಃಶಲಾಂ ಪಶ್ಯ ವೀತಶೋಕಭಯಾಮಿವ|

11022016c ಶಿರೋ ಭರ್ತುರನಾಸಾದ್ಯ ಧಾವಮಾನಾಮಿತಸ್ತತಃ||

ಅಯ್ಯೋ ಧಿಕ್ಕಾರವೇ! ನೋಡು! ದುಃಶಲೆಯು ತನ್ನ ಪತಿಯ ಶಿರವನ್ನು
ಕಾಣದೇ ಶೋಕ-ಭಯಗಳನ್ನು ತೊರೆದಿರುವಳೋ ಎನ್ನುವಂತೆ
ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ!

11022017a ವಾರಯಾಮಾಸ ಯಃ ಸರ್ವಾನ್ಪಾಂಡವಾನ್ಪುತ್ರಗೃಧ್ಧಿನಃ|

11022017c ಸ ಹತ್ವಾ ವಿಪುಲಾಃ ಸೇನಾಃ ಸ್ವಯಂ ಮೃತ್ಯುವಶಂ ಗತಃ||

ಮಗ ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಬಂದ ಎಲ್ಲ ಪಾಂಡವರನ್ನೂ
ತಡೆದು, ವಿಶಾಲ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಜಯದ್ರಥನು ಸ್ವಯಂ
ಮೃತ್ಯುವಶನಾದನು.

11022018a ತಂ ಮತ್ತಮಿವ ಮಾತಂಗಂ ವೀರಂ ಪರಮದುರ್ಜಯಮ್|

11022018c ಪರಿವಾರ್ಯ ರುದಂತೈತಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಶ್ಚಂದ್ರೋಪಮಾನನಾಃ||

ಮದಿಸಿದ ಮಾತಂಗದಂತಿರುವ, ಚಂದ್ರನಂಥಹ ಮುಖವಿದ್ದ ಆ
ಪರಮದುರ್ಜಯ ವೀರನನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸುತ್ತುವರೆದು
ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ!”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ಗಾಂಧಾರೀವಾಕ್ಯೇ
ದ್ವಾವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಾರೀವಾಕ್ಯ

೨೩

ಹತರಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಶಲ್ಯ ಭಗದತ್ತ ಭೀಷ್ಮರನ್ನು ಮತ್ತು ದ್ರೋಣನ
ಅಂತಿಮಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನೂ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಗಾಂಧಾರಿಯು
ವಿಲಪಿಸಿದುದು (೧-೪೨).

11023001 ಗಾಂಧಾರ್ಯವಾಚೆ

11023001a ಏಷ ಶಲ್ಯೋ ಹತಃ ಶೇತೇ ಸಾಕ್ಷಾನ್ನಕುಲಮಾತುಲಃ|

11023001c ಧರ್ಮಜ್ಞೇನ ಸತಾ ತಾತ ಧರ್ಮರಾಜೇನ ಸಂಯುಗೇ||

ಗಾಂಧಾರಿಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಅಯ್ಯಾ! ಸತ್ಯ ಧರ್ಮಜ್ಞ
ಧರ್ಮರಾಜನಿಂದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹತನಾಗಿ ಇಗೋ ಇಲ್ಲಿ ನಕುಲನ
ಸೋದರಮಾವ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಲ್ಯನು ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ!

11023002a ಯಸ್ತ್ವಯಾ ಸ್ವರ್ಧತೇ ನಿತ್ಯಂ ಸರ್ವತ್ರ ಪುರುಷರ್ಷಭ|

11023002c ಸ ಏಷ ನಿಹತಃ ಶೇತೇ ಮದ್ರರಾಜೋ ಮಹಾರಥಃ||

ಪುರುಷರ್ಷಭ! ಯಾವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲಕಡೆ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ
ಮಹಾರಥ ಮದ್ರರಾಜನು ಹತನಾಗಿ ಇಗೋ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ!

11023003a ಯೇನ ಸಂಗೃಹ್ಣತಾ ತಾತ ರಥಮಾಧಿರಥೇರ್ಯುಧಿ|

11023003c ಜಯಾರ್ಥಂ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾಣಾಂ ತಥಾ ತೇಜೋವಧಃ ಕೃತಃ||

ಅಯ್ಯಾ! ಆಧಿರಥ ಕರ್ಣನ ರಥದ ಕುದುರೆಗಳ ಕಡಿವಾಣಗಳನ್ನು

ಹಿಡಿಯುವಾಗ ಇವನು ಪಾಂಡುಪುತ್ರರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲೆಂದು ಅವನ
ತೇಜೋವಧೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

11023004a ಅಹೋ ಧಿಕ್ಷಶ್ಯ ಶಲ್ಯಸ್ಯ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಸುದರ್ಶನಮ್|

11023004c ಮುಖಂ ಪದ್ಮಪಲಾಶಾಕ್ಷಂ ವಡ್ಯರಾದಷ್ಟಮವ್ರಣಮ್||

ಅಯ್ಯೋ ಧಿಕ್ಕಾರವೇ! ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಂತೆ ಸುಂದರವಾಗಿರುವ ಶಲ್ಯನ
ಮುಖವನ್ನು ನೋಡು! ಪದ್ಮದಳಗಳಂಥಹ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ ಅವನ
ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಗಾಯದ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಲ್ಲ!

11023005a ಏಷಾ ಚಾಮೀಕರಾಭಸ್ಯ ತಪ್ತಕಾಂಚನಸಪ್ರಭಾ|

11023005c ಆಸ್ಯಾದ್ವಿನಿಸೃತಾ ಜಿಹ್ವಾ ಭಕ್ಷ್ಯತೇ ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷಿಭಿಃ||

ಪುಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ ಚಿನ್ನದಂತೆ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದ ಇವನ ನಾಲಿಗೆಯು
ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹೊರಬಂದಿದೆ, ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಕಾಗೆಗಳು ಕುಕ್ಕಿ
ತಿನ್ನುತ್ತಿವೆ!

11023006a ಯುಧಿಷ್ಠಿರೇಣ ನಿಹತಂ ಶಲ್ಯಂ ಸಮಿತಿಶೋಭನಮ್|

11023006c ರುದಂತ್ಯಃ ಪರ್ಯುಪಾಸಂತೇ ಮದ್ರರಾಜಕುಲಸ್ತ್ರಿಯಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಂದ ಹತನಾದ ಸಮಿತಿಶೋಭನ ಶಲ್ಯನನ್ನು ಮದ್ರರಾಜ
ಕುಲದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸುತ್ತವರೆದು ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

11023007a ಏತಾಃ ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮವಸನಾ ಮದ್ರರಾಜಂ ನರರ್ಷಭಮ್|

11023007c ಕ್ರೋಶಂತ್ಯಭಿಸಮಾಸಾದ್ಯ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ್ಷಭಮ್||

ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕ್ಷತ್ರಿಯರ್ಷಭ
ನರರ್ಷಭ ಮದ್ರರಾಜನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಕಟದಿಂದ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

11023008a ಶಲ್ಯಂ ನಿಪತಿತಂ ನಾರ್ಯಃ ಪರಿವಾರ್ಯಾಭಿತಃ ಸ್ಥಿತಾಃ|

11023008c ವಾಶಿತಾ ಗೃಷ್ಟಯಃ ಪಂಕೇ ಪರಿಮಗ್ನಮಿವರ್ಷಭಮ್||

ಚೊಚ್ಚಲ ಮರಿಹಾಕಿದ ಹೆಣ್ಣಾನೆಗಳು ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹುಗಿದುಹೋಗಿರುವ
ಗಂಡಾನೆಯನ್ನು ಕಾತರದಿಂದ ನೋಡುವಂತೆ ರಣದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ
ಶಲ್ಯನನ್ನು ನಾರಿಯರು ಸುತ್ತುವರೆದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ!

11023009a ಶಲ್ಯಂ ಶರಣದಂ ಶೂರಂ ಪಶ್ಚೈನಂ ರಥಸತ್ತಮಮ್|

11023009c ಶಯಾನಂ ವೀರಶಯನೇ ಶರೈರ್ವಿಶಕಲೀಕೃತಮ್||

ಶರಣ್ಯನೂ, ಶೂರನೂ, ರಥಸತ್ತಮನೂ ಆದ ಶಲ್ಯನನ್ನು ನೋಡು!
ಅವನು ಶರಗಳಿಂದ ವಿಭಿನ್ನನಾಗಿ ವೀರಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ!

11023010a ಏಷ ಶೈಲಾಲಯೋ ರಾಜಾ ಭಗದತ್ತಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

11023010c ಗಜಾಂಕುಶಧರಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಶೇತೇ ಭುವಿ ನಿಪಾತಿತಃ||

ಇಗೋ ಇಲ್ಲಿ ಪರ್ವತದೇಶಗಳ ರಾಜ, ಆನೆಯ ಅಂಕುಶವನ್ನು
ಹಿಡಿದಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಭಗದತ್ತನು ಕೆಳಗುರುಳಿ ಭೂಮಿಯ
ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ!

11023011a ಯಸ್ಯ ರುಕ್ಮಮಯೀ ಮಾಲಾ ಶಿರಸ್ಯೇಷಾ ವಿರಾಜತೇ|

11023011c ಶ್ವಾಪದೈರ್ಭಕ್ತ್ಯ ಮಾಣಸ್ಯ ಶೋಭಯಂತೀವ ಮೂರ್ಧಜಾನ್||

ಶ್ವಾಪದಗಳಿಂದ ಭಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಅವನ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಚಿನ್ನದ
ಮಾಲೆಯು ಅವನ ತಲೆಗೂದಲುಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುವಂತೆ
ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದೆ !

11023012a ಏತೇನ ಕಿಲ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ಯುದ್ಧಮಾಸೀತ್ಸುದಾರುಣಮ್ |

11023012c ಲೋಮಹರ್ಷಣಮತ್ಯುಗ್ರಂ ಶಕ್ರಸ್ಯ ಬಲಿನಾ ಯಥಾ ||

ಬಲಿ ಮತ್ತು ಶಕ್ರರ ನಡುವೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಇವನ ಮತ್ತು ಪಾರ್ಥರ
ನಡುವೆ ಉಗ್ರವಾದ ಸುದಾರುಣ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತಲ್ಲವೇ ?

11023013a ಯೋಧಯಿತ್ವಾ ಮಹಾಬಾಹುರೇಷ ಪಾರ್ಥಂ ಧನಂಜಯಮ್ |

11023013c ಸಂಶಯಂ ಗಮಯಿತ್ವಾ ಚ ಕುಂತೀಪುತ್ರೇಣ ಪಾತಿತಃ ||

ಈ ಮಹಾಬಾಹುವು ಪಾರ್ಥ ಧನಂಜಯನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ,
ಯಾರು ಗೆಲ್ಲುವರು ಎನ್ನುವ ಸಂಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ
ಕುಂತೀಪುತ್ರನಿಂದ ಕೆಳಗುರುಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು !

11023014a ಯಸ್ಯ ನಾಸ್ತಿ ಸಮೋ ಲೋಕೇ ಶೌರ್ಯೇ ವೀರ್ಯೇ ಚ ಕಶ್ಚನ |

11023014c ಸ ಏಷ ನಿಹತಃ ಶೇತೇ ಭೀಷ್ಮೋ ಭೀಷ್ಮಕೃದಾಹವೇ ||

ಶೌರ್ಯ ಮತ್ತು ವೀರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರ ಸಮನು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೇ
ಇಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಭೀಷ್ಮನು ಭಯಂಕರ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿ ಹತನಾಗಿ
ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ !

11023015a ಪಶ್ಯ ಶಾಂತನವಂ ಕೃಷ್ಣ ಶಯಾನಂ ಸೂರ್ಯವರ್ಚಸಮ್ |

11023015c ಯುಗಾಂತ ಇವ ಕಾಲೇನ ಪಾತಿತಂ ಸೂರ್ಯಮಂಬರಾತ್||

ಕೃಷ್ಣ ! ಯುಗಾಂತದಲ್ಲಿ ಅಂಬರದಿಂದ ಕಾಲನು ಕೆಳಗುರುಳಿಸಿದ
ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಮಲಗಿರುವ ಸೂರ್ಯವರ್ಚಸ ಶಾಂತನವನನ್ನು
ನೋಡು !

11023016a ಏಷ ತಪ್ತ್ವಾ ರಣೇ ಶತ್ರುನ್ ಶಸ್ತ್ರತಾಪೇನ ವೀರ್ಯವಾನ್|

11023016c ನರಸೂರ್ಯೋಽಸ್ತಮಭ್ಯೇತಿ ಸೂರ್ಯೋಽಸ್ತಮಿವ ಕೇಶವ||

ಕೇಶವ ! ನರಸೂರ್ಯನಂತಿದ್ದ ಭೀಷ್ಮನು ತನ್ನ ಶಸ್ತ್ರಗಳ ತಾಪದಿಂದ
ರಣದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಂಗತನಾಗುವಂತೆ
ಅಸ್ತಂಗತನಾಗಿದ್ದಾನೆ !

11023017a ಶರತಲ್ಪಗತಂ ವೀರಂ ಧರ್ಮೇ ದೇವಾಪಿನಾ ಸಮಮ್|

11023017c ಶಯಾನಂ ವೀರಶಯನೇ ಪಶ್ಯ ಶೂರನಿಷೇವಿತೇ||

ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸಮನಾದ ವೀರನು ಶೂರರು ಬಯಸುವ
ಶರತಲ್ಪದ ವೀರಶಯನದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡು !

11023018a ಕರ್ಣಿನಾಲೀಕನಾರಾಚೈರಾಸ್ತೀರ್ಯ ಶಯನೋತ್ತಮಮ್|

11023018c ಆವಿಶ್ಯ ಶೇತೇ ಭಗವಾನ್ಸ್ಕಂದಃ ಶರವಣಂ ಯಥಾ||

ಭಗವಾನ್ ಸ್ಕಂದನು ಜೊಂಬುಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿರುವಂತೆ ಕರ್ಣಿ-
ನಾಲೀಕ-ನಾರಾಚಗಳನ್ನೇ ಹರಡಿ ಕಲ್ಪಿಸಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ
ಮಲಗಿರುವ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ನೋಡು !

11023019a ಅತೂಲಪೂರ್ಣಂ ಗಾಂಗೇಯಸ್ತ್ರಿಭಿರ್ಬಾಣೈಃ ಸಮನ್ವಿತಮ್|

11023019c ಉಪಧಾಯೋಪಧಾನಾಗ್ರ್ಯಂ ದತ್ತಂ ಗಾಂಡೀವಧನ್ವನಾ||

ಹತ್ತಿಯಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದ ತಲೆದಿಂಬನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡದ ಗಾಂಗೇಯನು
ಗಾಂಡೀವಧನ್ವಿಯು ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಇತ್ತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತಲೆದಿಂಬನ್ನು
ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು.

11023020a ಪಾಲಯಾನಃ ಪಿತುಃ ಶಾಸ್ತ್ರಮೂರ್ಧ್ವರೇತಾ ಮಹಾಯಶಾಃ|

11023020c ಏಷ ಶಾಂತನವಃ ಶೇತೇ ಮಾಧವಾಪ್ರತಿಮೋ ಯುಧಿ||

ಮಾಧವ ! ತಂದೆಯನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಲು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ
ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿರುವ ಮಹಾಯಶಸ್ವಿ, ಯೋಧರಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಮ
ಶಾಂತನವನು ಇಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ !

11023021a ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ತಾತ ಧರ್ಮಜ್ಞಃ ಪಾರಂಪರ್ಯೇಣ ನಿರ್ಣಯೇ|

11023021c ಅಮರ್ತ್ಯ ಇವ ಮರ್ತ್ಯಃ ಸನ್ನೇಷ ಪ್ರಾಣಾನಧಾರಯತ್||

ಅಯ್ಯಾ ! ಮನುಷ್ಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಅಮರರಂತಿರುವ, ಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು
ನಿರ್ಣಯಿಸುವ, ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಧರ್ಮಜ್ಞ ಭೀಷ್ಮನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು
ಧಾರಣೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ.

11023022a ನಾಸ್ತಿ ಯುದ್ಧೇ ಕೃತೀ ಕಶ್ಚಿನ್ನ ವಿದ್ವಾನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮೀ|

11023022c ಯತ್ರ ಶಾಂತನವೋ ಭೀಷ್ಮಃ ಶೇತೇಽದ್ಯ ನಿಹತಃ ಪರೈಃ||

ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಹತನಾಗಿ ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನು ಮಲಗಿದ್ದಾನೆಂದರೆ

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಯುದ್ಧಕುಶಲಿಯೂ, ಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ, ವಿದ್ವಾಂಸನೂ
ಇಲ್ಲವೆಂದಾಯಿತು !

11023023a ಸ್ವಯಮೇತೇನ ಶೂರೇಣ ಪೃಚ್ಛ ಮಾನೇನ ಪಾಂಡವೈಃ|

11023023c ಧರ್ಮಜ್ಞೇನಾಹವೇ ಮೃತ್ಯುರಾಖ್ಯಾತಃ ಸತ್ಯವಾದಿನಾ||

ಪಾಂಡವರು ಕೇಳಲು ಈ ಶೂರ ಸತ್ಯವಾದಿ ಧರ್ಮಜ್ಞನು ತಾನೇ
ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮೃತ್ಯುವು ಹೇಗಾಗಬಹುದೆಂದು ಅವರಿಗೆ
ಹೇಳಿದನು.

11023024a ಪ್ರನಷ್ಟಃ ಕುರುವಂಶಶ್ಚ ಪುನರ್ಯೇನ ಸಮುದ್ಭೃತಃ|

11023024c ಸ ಗತಃ ಕುರುಭಿಃ ಸಾರ್ಧಂ ಮಹಾಬುದ್ಧಿಃ ಪರಾಭವಮ್||

ಕುರುವಂಶವನ್ನು ನಷ್ಟವಾಗುವುದರಿಂದ ಯಾರು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನೋ ಆ
ಮಹಾಬುದ್ಧಿಯೇ ಕುರುಗಳೊಡನೆ ಪರಾಭವವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

11023025a ಧರ್ಮೇಷು ಕುರವಃ ಕಂ ನು ಪರಿಪ್ರಕ್ಷ್ಯಂತಿ ಮಾಧವ|

11023025c ಗತೇ ದೇವವ್ರತೇ ಸ್ವರ್ಗಂ ದೇವಕಲ್ಪೇ ನರರ್ಷಭೇ||

ಮಾಧವ ! ದೇವತುಲ್ಯನಾದ ನರರ್ಷಭ ದೇವವ್ರತನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ
ಹೋದನಂತರ ಧರ್ಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕುರುಗಳು ಬೇರೆ ಯಾರನ್ನು
ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ?

11023026a ಅರ್ಜುನಸ್ಯ ವಿನೇತಾರಮಾಚಾರ್ಯಂ ಸಾತ್ಯಕೇಸ್ತಥಾ|

11023026c ತಂ ಪಶ್ಯ ಪತಿತಂ ದ್ರೋಣಂ ಕುರೂಣಾಂ ಗುರುಸತ್ತಮಮ್||

ಅರ್ಜುನನ ಶಿಕ್ಷಕನೂ, ಸಾತ್ಯಕಿಯ ಆಚಾರ್ಯನೂ, ಕುರುಗಳ
ಗುರುಸತ್ತಮನೂ ಆದ ದ್ರೋಣನು ಕೆಳಗುರುಳಿದುದನ್ನು ನೋಡು !

11023027a ಅಸ್ತ್ರಂ ಚತುರ್ವಿಧಂ ವೇದ ಯಥೈವ ತ್ರಿದಶೇಶ್ವರಃ|

11023027c ಭಾರ್ಗವೋ ವಾ ಮಹಾವೀರ್ಯಸ್ತಥಾ ದ್ರೋಣೋಽಪಿ ಮಾಧವ||

ಮಾಧವ ! ತ್ರಿದಶೇಶ್ವರ ಇಂದ್ರನಂತೆ ಅಥವಾ ಭಾರ್ಗವ
ಪರಶುರಾಮನಂತೆ ಮಹಾವೀರ್ಯ ದ್ರೋಣನೂ ಕೂಡ ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ
ಅಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗಿದ್ದನು.

11023028a ಯಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದಾದ್ಬಿಭತ್ಸುಃ ಪಾಂಡವಃ ಕರ್ಮ ದುಷ್ಕರಮ್|

11023028c ಚಕಾರ ಸ ಹತಃ ಶೇತೇ ನೈನಮಸ್ತ್ರಾಣ್ಯಪಾಲಯನ್||

ಯಾರ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಪಾಂಡವ ಬಿಭತ್ಸುವು ದುಷ್ಕರ
ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಸಗಿದನೋ ಆ ದ್ರೋಣನೇ ಇಂದು ಹತನಾಗಿ
ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ ! ಅವನ ಅಸ್ತ್ರಗಳ್ಯಾವುವೂ ಅವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ !

11023029a ಯಂ ಪುರೋಧಾಯ ಕುರವ ಆಹ್ವಯಂತಿ ಸ್ಮ ಪಾಂಡವಾನ್|

11023029c ಸೋಽಯಂ ಶಸ್ತ್ರಭೃತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ದ್ರೋಣಃ ಶಸ್ತ್ರೈಃ ಪೃಥಕ್ಕೃತಃ||

ಯಾರನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೌರವರು ಪಾಂಡವರನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ
ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದರೋ ಆ ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದ್ರೋಣನೇ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ
ಗಾಯಗೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ !

11023030a ಯಸ್ಯ ನಿರ್ದಹತಃ ಸೇನಾಂ ಗತಿರಗ್ನೇರಿವಾಭವತ್|

11023030c ಸ ಭೂಮೌ ನಿಹತಃ ಶೇತೇ ಶಾಂತಾರ್ಚಿರಿವ ಪಾವಕಃ||

ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಸಂಚರಿಸಿ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ದಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದ್ರೋಣನೇ
ಆರಿಹೋದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಹತನಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ!

11023031a ಧನುರ್ಮುಷ್ಟಿರಶೀರ್ಣಶ್ಚ ಹಸ್ತಾವಾಪಶ್ಚ ಮಾಧವ|

11023031c ದ್ರೋಣಸ್ಯ ನಿಹತಸ್ಯಾಪಿ ದೃಶ್ಯತೇ ಜೀವತೋ ಯಥಾ||

ಮಾಧವ! ದ್ರೋಣನು ಹತನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನು ಧನುಸ್ಸನ್ನು
ಹಿಡಿದಿರುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ಕೈಚೀಲವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇನ್ನೂ
ಜೀವಿತನಾಗಿರುವನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ!

11023032a ವೇದಾ ಯಸ್ಮಾಚ್ಚ ಚತ್ವಾರಃ ಸರ್ವಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಚ ಕೇಶವ|

11023032c ಅನಪೇತಾನಿ ವೈ ಶೂರಾದ್ಯಥೈವಾದೌ ಪ್ರಜಾಪತೇಃ||

ಕೇಶವ! ವೇದಗಳು ಪ್ರಜಾಪತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರವೋ ಹಾಗೆ
ನಾಲ್ಕೂ ವೇದಗಳೂ, ಸರ್ವ ಅಸ್ತ್ರಗಳೂ ಇವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ!

11023033a ವಂದನಾರ್ಹಾವಿಮೌ ತಸ್ಯ ಬಂದಿಭಿರ್ವಂದಿತೌ ಶುಭೌ|

11023033c ಗೋಮಾಯವೋ ವಿಕರ್ಷಂತಿ ಪಾದೌ ಶಿಷ್ಯಶತಾರ್ಚಿತೌ||

ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಅರ್ಚಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ, ಬಂದಿಗಳು ವಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದ,
ವಂದನಾರ್ಹವಾದ ಅವನ ಶುಭ ಪಾದಗಳನ್ನು ಇಂದು ಗುಳ್ಳೇ
ನರಿಗಳು ಎಳೆದಾಡುತ್ತಿವೆ!

11023034a ದ್ರೋಣಂ ದ್ರುಪದಪುತ್ರೇಣ ನಿಹತಂ ಮಧುಸೂದನ|

11023034c ಕೃಪೀ ಕೃಪಣಮನ್ವಾಸ್ತೇ ದುಃಖೋಪಹತಚೇತನಾ||

ಮಧುಸೂದನ! ದ್ರುಪದಪುತ್ರನಿಂದ ಹತನಾದ ದ್ರೋಣನ ಬಳಿ
ದುಃಖದಿಂದ ಹತಚೇತನಳಾದ ಕೃಪಿಯು ದೀನಳಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ!

11023035a ತಾಂ ಪಶ್ಯ ರುದತೀಮಾರ್ತಾಂ ಮುಕ್ತಕೇಶೀಮಧೋಮುಖೀಮ್|

11023035c ಹತಂ ಪತಿಮುಪಾಸಂತೀಂ ದ್ರೋಣಂ ಶಸ್ತ್ರಭೃತಾಂ ವರಮ್||

ಹತನಾಗಿರುವ ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದ್ರೋಣನ ಬಳಿ ಕೂದಲು
ಕೆದರಿಕೊಂಡು ಮುಖ ಕೆಳಗೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆರ್ತಳಾಗಿ
ರೋದಿಸುತ್ತಿರುವ ಅವಳನ್ನು ನೋಡು!

11023036a ಬಾಣೈರ್ಭಿನ್ನತನುತ್ರಾಣಂ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೇನ ಕೇಶವ|

11023036c ಉಪಾಸ್ತೇ ವೈ ಮೃಧೇ ದ್ರೋಣಂ ಜಟಿಲಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣೀ||

ಕೇಶವ! ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನ ಬಾಣಗಳಿಂದ ತುಂಡಾಗಿರುವ ಕವಚವನ್ನು
ಧರಿಸಿರುವ ದ್ರೋಣನ ಬಳಿ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಜಟಾಧಾರಿಯಾಗಿರುವ
ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣೀ ಕೃಪಿಯು ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ!

11023037a ಪ್ರೇತಕೃತ್ಯೇ ಚ ಯತತೇ ಕೃಪೀ ಕೃಪಣಮಾತುರಾ|

11023037c ಹತಸ್ಯ ಸಮರೇ ಭರ್ತುಃ ಸುಕುಮಾರೀ ಯಶಸ್ವಿನೀ||

ದೀನಳಾಗಿರುವ, ಆತುರಳಾಗಿರುವ ಸುಕುಮಾರೀ ಯಶಸ್ವಿನೀ ಕೃಪಿಯು
ಸಮರದಲ್ಲಿ ಹತನಾಗಿರುವ ಪತಿಯ ಪ್ರೇತಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು
ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

11023038a ಅಗ್ನೀನಾಹೃತ್ಯ ವಿಧಿವಚ್ಚಿತಾಂ ಪ್ರಜ್ವಾಲ್ಯ ಸರ್ವಶಃ|

11023038c ದ್ರೋಣಮಾಧಾಯ ಗಾಯಂತಿ ತ್ರೀಣಿ ಸಾಮಾನಿ ಸಾಮಗಾಃ||

ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಸುತ್ತಲೂ ಚಿತೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ, ದ್ರೋಣನನ್ನು ಇಟ್ಟು ಸಾಮಗರು ಮೂರು ಸಾಮಗಳನ್ನೂ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

11023039a ಕಿರಂತಿ ಚ ಚಿತಾಮೇತೇ ಜಟಿಲಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಃ|

11023039c ಧನುರ್ಭಿಃ ಶಕ್ತಿಭಿಶ್ಚೈವ ರಥನೀಡೈಶ್ಚ ಮಾಧವ||

ಮಾಧವ ! ಜಟಾಧಾರೀ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ದ್ರೋಣಶಿಷ್ಯರು ಧನುಸ್ಸುಗಳನ್ನೂ, ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ, ರಥನೀಡುಗಳನ್ನೂ ಚಿತೆಯ ಮೇಲೆ ಇಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

11023040a ಶಸ್ತ್ರೈಶ್ಚ ವಿವಿಧೈರನ್ವೈರ್ಧಕ್ಷಂತೇ ಭೂರಿತೇಜಸಮ್|

11023040c ತ ಏತೇ ದ್ರೋಣಮಾಧಾಯ ಶಂಸಂತಿ ಚ ರುದಂತಿ ಚ||

ಅನ್ಯ ವಿವಿಧ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಇಟ್ಟು ಭೂರಿತೇಜಸ ದ್ರೋಣನನ್ನು ದಹಿಸುತ್ತಾ ಅವನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಕೂಡ !

11023041a ಸಾಮಭಿಸ್ತ್ರಿಭಿರಂತಃಸ್ಥೈರನುಶಂಸಂತಿ ಚಾಪರೇ|

11023041c ಅಗ್ನಾವಗ್ನಿಮಿವಾಧಾಯ ದ್ರೋಣಂ ಹುತ್ವಾ ಹುತಾಶನೇ||

11023042a ಗಚ್ಚಂತೈಭಿಮುಖಾ ಗಂಗಾಂ ದ್ರೋಣಶಿಷ್ಯಾ ದ್ವಿಜಾತಯಃ|

11023042c ಅಪಸವ್ಯಾಂ ಚಿತಿಂ ಕೃತ್ವಾ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಕೃಪೀಂ ತದಾ||

ಇತರರು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಮೂರು ಸಾಮಗಳನ್ನೂ
ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಚಿತೆಯ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣನನ್ನು ಹವಿಸ್ಸನ್ನಾಗಿ
ಹೋಮಮಾಡಿ, ಕೃಪಿಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಚಿತೆಯನ್ನು
ಎಡಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪರದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಸುತ್ತಿಬಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ಶೇಷ್ಯ ದ್ರೋಣ ಶಿಷ್ಯರು ಗಂಗಾನದಿಯ ಕಡೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ!”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ಗಾಂಧಾರೀವಚನೇ
ತ್ರಯೋವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಾರೀವಚನ
ಎನ್ನುವ ಇಪ್ಪತ್ತೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೪

ಹತನಾಗಿದ್ದ ಭೂರಿಶ್ರವ-ಸೋಮದತ್ತರನ್ನು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾ
ಗಾಂಧಾರಿಯು ವಿಲಪಿಸಿದುದು (೧-೨೦). ಶಕುನಿಯ
ಮೃತಶರೀರವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಗಾಂಧಾರಿಯು “ಸುಳ್ಳನಾಗಿರುವ
ಇವನು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸತ್ಯಪ್ರಜ್ಞರಾಗಿರುವ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು
ಅವರ ಸಹೋದರರ ನಡುವೆ ವಿರೋಧವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನೋ
ಹೇಗೆ?” ಎಂದು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದುದು (೨೧-೨೮).

11024001 ಗಾಂಧಾರ್ಯುರ್ವಾಚ

11024001a ಸೋಮದತ್ತಸುತಂ ಪಶ್ಯ ಯುಯುಧಾನೇನ ಪಾತಿತಮ್|

11024001c ವಿತುದ್ಯಮಾನಂ ವಿಹಗೈರ್ಬಹುಭಿರ್ಮಾಧವಾಂತಿಕೇ||

ಗಾಂಧಾರಿಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಯುಯುಧಾನನಿಂದ ಕೆಳಗುರುಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
ಸೋಮದತ್ತನ ಮಗ ಭೂರಿಶ್ರವನನ್ನು ನೋಡು! ಮಾಧವ! ಅನೇಕ
ಪಕ್ಷಿಗಳು ಅವನ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ಅವನನ್ನು ಕುಕ್ಕುತ್ತಿವೆ!

11024002a ಪುತ್ರಶೋಕಾಭಿಸಂತಪ್ತಃ ಸೋಮದತ್ತೋ ಜನಾರ್ದನ|

11024002c ಯುಯುಧಾನಂ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಂ ಗರ್ಹಯನ್ನಿವ ದೃಶ್ಯತೇ||

ಜನಾರ್ದನ! ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂದ ಸಂತಪ್ತನಾಗಿರುವ ಸೋಮದತ್ತನು
ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಯುಯುಧಾನನನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

11024003a ಅಸೌ ತು ಭೂರಿಶ್ರವಸೋ ಮಾತಾ ಶೋಕಪರಿಪ್ಲುತಾ|

11024003c ಆಶ್ವಾಸಯತಿ ಭರ್ತಾರಂ ಸೋಮದತ್ತಮನಿಂದಿತಾ||

ಶೋಕದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗಿರುವ ಭೂರಿಶ್ರವನ ಅನಿಂದಿತೆ ತಾಯಿಯು
ಪತಿ ಸೋಮದತ್ತನನ್ನು ಹೀಗೆಂದು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ:

11024004a ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ನೇದಂ ಮಹಾರಾಜ ದಾರುಣಂ ಭರತಕ್ಷಯಮ್|

11024004c ಕುರುಸಂಕ್ರಂದನಂ ಘೋರಂ ಯುಗಾಂತಮನುಪಶ್ಯಸಿ||

“ಮಹಾರಾಜ! ಸೌಭಾಗ್ಯವಶಾತ್ ನೀನು ಈ ಭರತರ ದಾರುಣ
ನಾಶವನ್ನೂ, ಕುರುಗಳ ಆಕ್ರಂದನಗಳನ್ನೂ, ಘೋರ ಯುಗಾಂತವನ್ನೂ
ನೋಡುತ್ತಿಲ್ಲ!

11024005a ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ಯೂಪಧ್ವಜಂ ವೀರಂ ಪುತ್ರಂ ಭೂರಿಸಹಸ್ರದಮ್|

11024005c ಅನೇಕಕ್ರತುಯಜ್ವಾನಂ ನಿಹತಂ ನಾದ್ಯ ಪಶ್ಯಸಿ||

ಸೌಭಾಗ್ಯವಶಾತ್ ನೀನು ಯೂಪಧ್ವಜ, ಸಾವಿರಾರು ಚಿನ್ನದ
ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ, ಅನೇಕ ಯಾಗಗಳನ್ನು
ಮಾಡಿದ ನಿನ್ನ ಆ ವೀರ ಪುತ್ರ ಭೂರಿಶ್ರವನು ಹತನಾದುದನ್ನು
ನೋಡುತ್ತಿಲ್ಲ !

11024006a ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ಸ್ನುಷಾಣಾಮಾಕ್ರಂದೇ ಘೋರಂ ವಿಲಪಿತಂ ಬಹು|

11024006c ನ ಶೃಣೋಷಿ ಮಹಾರಾಜ ಸಾರಸೀನಾಮಿವಾರ್ಣವೇ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತು ! ಕಡಲ ಹದ್ದುಗಳಂತೆ ಘೋರವಾಗಿ
ಬಹಳವಾಗಿ ವಿಲಪಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನ ಸೊಸೆಯಂದಿರ ಆಕ್ರಂದನವನ್ನು
ನೀನು ಕೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ !

11024007a ಏಕವಸ್ತ್ರಾನುಸಂವೀತಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ಣಾಸಿತಮೂರ್ಧಜಾಃ|

11024007c ಸ್ನುಷಾಸ್ತೇ ಪರಿಧಾವಂತಿ ಹತಾಪತ್ಯಾ ಹತೇಶ್ವರಾಃ||

ಪತಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹತೇಶ್ವರರಾಗಿರುವ ನಿನ್ನ ಸೊಸೆಯಂದಿರು
ಒಂದು ವಸ್ತ್ರವನ್ನೋ ಅಥವಾ ಅರ್ಧ ವಸ್ತ್ರವನ್ನೋ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು
ಕಪ್ಪು ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಕೆದರಿಕೊಂಡು ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

11024008a ಶ್ವಾಪದ್ಯೈರ್ಭಕ್ತ್ಯಮಾಣಂ ತ್ವಮಹೋ ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ನ ಪಶ್ಯಸಿ|

11024008c ಚಿನ್ನಬಾಹುಂ ನರವ್ಯಾಘ್ರಮರ್ಜುನೇನ ನಿಪಾತಿತಮ್||

ಅರ್ಜುನನಿಂದ ಬಾಹುಗಳು ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಬಿದ್ದಿರುವ ನರವ್ಯಾಘ್ರನನ್ನು
ಮಾಂಸಾಹಾರಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತಿನ್ನುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೀನು
ನೋಡುತ್ತಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಅದೃಷ್ಟವೇ ಸರಿ !

11024009a ಶಲಂ ವಿನಿಹತಂ ಸಂಖ್ಯೇ ಭೂರಿಶ್ರವಸಮೇವ ಚ|

11024009c ಸ್ನುಷಾಶ್ಚ ವಿಧವಾಃ ಸರ್ವಾ ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ನಾದ್ಯೇಹ ಪಶ್ಯಸಿ||

ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತು ! ನೀನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶಲ ಮತ್ತು ಭೂರಿಶ್ರವರು
ಹತರಾದುದನ್ನಾಗಲೀ ಮತ್ತು ವಿಧವೆಯರಾದ ಸೊಸೆಯಂದಿರೆಲ್ಲರನ್ನೂ
ಇಂದು ನೋಡುತ್ತಿಲ್ಲ !

11024010a ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ತತ್ಕಾಂಚನಂ ಚತ್ರಂ ಯೂಪಕೇತೋರ್ಮಹಾತ್ಮನಃ|

11024010c ವಿನಿಕೀರ್ಣಂ ರಥೋಪಸ್ಥೇ ಸೌಮದತ್ತೇರ್ನ ಪಶ್ಯಸಿ||

ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತು ! ನೀನು ಮಹಾತ್ಮ ಸೌಮದತ್ತಿಯ ರಥಯೂಪದ
ಮೇಲೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಂಚನ ಚತ್ರವು ತುಂಡಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದುದನ್ನು
ನೀನು ನೋಡುತ್ತಿಲ್ಲ !

11024011a ಅಮೂಸ್ತು ಭೂರಿಶ್ರವಸೋ ಭಾರ್ಯಾಃ ಸಾತ್ಯಕಿನಾ ಹತಮ್|

11024011c ಪರಿವಾರ್ಯಾನುಶೋಚಂತಿ ಭರ್ತಾರಮಸಿತೇಕ್ಷಣಾಃ||

ಸಾತ್ಯಕಿಯಿಂದ ಹತನಾದ ಭೂರಿಶ್ರವನ ಕಪ್ಪು ಕಣ್ಣಿನ ಭಾರ್ಯೆಯರು
ಅವನ ಮೃತದೇಹವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ !”

11024012a ಏತಾ ವಿಲಪ್ಯ ಬಹುಲಂ ಭರ್ತ್ಯುಶೋಕೇನ ಕರ್ಶಿತಾಃ|

11024012c ಪತಂತ್ಯಭಿಮುಖಾ ಭೂಮೌ ಕೃಪಣಂ ಬತ ಕೇಶವ||

ಕೇಶವ ! ಪತಿಶೋಕದಿಂದ ಬಹಳವಾಗಿ ಸೋತುಹೋಗಿರುವ ಇವರು
ವಿಲಪಿಸುತ್ತಾ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ.

11024013a ಬೀಭತ್ಸುರತಿಬೀಭತ್ಸಂ ಕರ್ಮೇದಮಕರೋತ್ಕಥಮ್|

11024013c ಪ್ರಮತ್ತಸ್ಯ ಯದಚ್ಚೈತ್ಸೀದ್ಬಾಹುಂ ಶೂರಸ್ಯ ಯಜ್ಜನಃ||

ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದ ಅವನು ಪ್ರಮತ್ತನಾಗಿದ್ದಾಗ ಆ ಶೂರನ
ಬಾಹುವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವಂಥಹ ಬೀಭತ್ಸಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅತಿ
ಬೀಭತ್ಸವಾಗಿರುವ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಹೇಗೆ ಮಾಡಿದರು?

11024014a ತತಃ ಪಾಪತರಂ ಕರ್ಮ ಕೃತವಾನಪಿ ಸಾತ್ಯಕಿಃ|

11024014c ಯಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಾಯೋಪವಿಷ್ಟಸ್ಯ ಪ್ರಾಹಾರ್ಷೀತ್ಸಂಶಿತಾತ್ಮನಃ||

ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾಪಕರ್ಮವನ್ನು ಸಾತ್ಯಕಿಯು
ಪ್ರಾಯೋಪವಿಷ್ಟನಾದ ಆ ಸಂಶಿತಾತ್ಮನ ಶಿರವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ
ಮಾಡಿದನು !

11024015a ಏಕೋ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಹತಃ ಶೇಷೇ ತ್ವಮಧರ್ಮೇಣ ಧಾರ್ಮಿಕಃ|

11024015c ಇತಿ ಯೂಪಧ್ವಜಸ್ತ್ವೇತಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ ಕ್ರೋಶಂತಿ ಮಾಧವ||

ಮಾಧವ ! “ಯೂಪಧ್ವಜನೇ ! ಇಬ್ಬರು ಅಧರ್ಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ
ಒಬ್ಬನನ್ನೇ ಕೊಂದುದರಿಂದ ಧಾರ್ಮಿಕನಾದ ನೀನು ಹತನಾಗಿ
ಮಲಗಿರುವೆ !” ಎಂದು ಅವನ ಸ್ತ್ರೀಯರು ದುಃಖದಿಂದ
ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

11024016a ಭಾರ್ಯಾ ಯೂಪಧ್ವಜಸ್ತ್ವೇಷಾ ಕರಸಂಮಿತಮಧ್ಯಮಾ|

11024016c ಕೃತ್ವೋತ್ಸಂಗೇ ಭುಜಂ ಭರ್ತುಃ ಕೃಪಣಂ ಪರ್ಯದೇವಯತ್||

ಮುಷ್ಟಿಮಾತ್ರ ಪರಿಮಿತವಾಗಿರುವ ಸೊಂಟವುಳ್ಳ ಯೂಪಧ್ವಜನ
ಪತ್ನಿಯು ಗಂಡನ ಭುಜವನ್ನು ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ದೀನಳಾಗಿ
ವಿಲಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

11024017a ಅಯಂ ಸ ರಶನೋತ್ಕರ್ಷೀ ಪೀನಸ್ತನವಿಮರ್ದನಃ|

11024017c ನಾಭ್ಯೂರುಜಘನಸ್ಪರ್ಶೀ ನೀವೀವಿಸ್ರಂಸನಃ ಕರಃ||

“ಈ ಹಸ್ತವು ನಮ್ಮ ಒಡ್ಡಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು. ಪುಷ್ಟ ಮೊಲೆಗಳನ್ನು
ಹಿಸುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊಕ್ಕಳು-ತೊಡೆ-ಕಟಿಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು.
ಸೊಂಟದಲ್ಲಿರುವ ಸೀರೆಯ ಗಂಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು!

11024018a ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಸಾಂನಿಧ್ಯೇ ಪಾರ್ಥೇನಾಕ್ಲಿಷ್ಟಕರ್ಮಣಾ|

11024018c ಯುಧ್ಯತಃ ಸಮರೇಽನ್ಯೇನ ಪ್ರಮತ್ತಸ್ಯ ನಿಪಾತಿತಃ||

ಅಂತಹ ಕೈಯನ್ನು ವಾಸುದೇವನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಲಿಷ್ಟಕರ್ಮಿ
ಪಾರ್ಥನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯವರೊಡನೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
ಮಗ್ನನಾಗಿರುವಾಗ ಕತ್ತರಿಸಿಬಿಟ್ಟನಲ್ಲ!

11024019a ಕಿಂ ನು ವಕ್ಷ್ಯಸಿ ಸಂಸತ್ತು ಕಥಾಸು ಚ ಜನಾರ್ದನ|

11024019c ಅರ್ಜುನಸ್ಯ ಮಹತ್ಕರ್ಮ ಸ್ವಯಂ ವಾ ಸ ಕಿರೀಟವಾನ್||

ಜನಾರ್ದನ! ಸಂಸದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಸ್ವಯಂ ನೀನಾಗಲೀ
ಕಿರೀಟಿಯಾಗಲೀ ಅರ್ಜುನನ ಈ ಮಹಾಕಾರ್ಯದ ಕುರಿತು ಹೇಗೆ
ಹೇಳುವಿರಿ?”

11024020a ಇತ್ಯೇವಂ ಗರ್ಹಯಿತ್ವೈಷಾ ತೂಷ್ಟೀಮಾಸ್ತೇ ವರಾಂಗನಾ|

11024020c ತಾಮೇತಾಮನುಶೋಚಂತಿ ಸಪತ್ನ್ಯಃ ಸ್ವಾಮಿವ ಸ್ನುಷಾಮ್||

ಹೀಗೆ ನಿಂದಿಸುತ್ತಾ ಆ ವರಾಂಗನೆಯು ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಅತ್ತೆಯು ಸೊಸೆಗಾಗಿ ಶೋಕಪಡುವಂತೆ ಅವಳ ಸವತಿಯರೂ ಅವಳಿಗಾಗಿ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

11024021a ಗಾಂಧಾರರಾಜಃ ಶಕುನಿರ್ಬಲವಾನ್ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮಃ|

11024021c ನಿಹತಃ ಸಹದೇವೇನ ಭಾಗಿನೇಯೇನ ಮಾತುಲಃ||

ಸೋದರಳಿಯ ಸಹದೇವನಿಂದ ಸೋದರ ಮಾವ ಗಾಂಧಾರರಾಜ, ಬಲವಾನ್, ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮ ಶಕುನಿಯು ಹತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

11024022a ಯಃ ಪುರಾ ಹೇಮದಂಡಾಭ್ಯಾಂ ವ್ಯಜನಾಭ್ಯಾಂ ಸ್ಮ ವಿಜ್ಯತೇ|

11024022c ಸ ಏಷ ಪಕ್ಷಿಭಿಃ ಪಕ್ಷೈಃ ಶಯಾನ ಉಪವೀಜ್ಯತೇ||

ಹೇಮದಂಡವುಳ್ಳ ವ್ಯಜನಗಳಿಂದ ಹಿಂದೆ ಯಾರಿಗೆ ಗಾಳಿಬೀಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಅವನಿಗೆ ಈಗ ರಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವಾಗ ಪಕ್ಷಿಗಳೇ ತಮ್ಮ ರೆಕ್ಕೆಗಳಿಂದ ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿವೆ!

11024023a ಯಃ ಸ್ಮ ರೂಪಾಣಿ ಕುರುತೇ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ|

11024023c ತಸ್ಯ ಮಾಯಾವಿನೋ ಮಾಯಾ ದಗ್ಧಾಃ ಪಾಂಡವತೇಜಸಾ||

ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ರೂಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮಾಯವಿಯು ಮಾಯೆಯಿಂದಲೇ ಪಾಂಡವನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಸುಟ್ಟು

ಭಸ್ಮವಾಗಿದ್ದಾನೆ!

11024024a ಮಾಯಯಾ ನಿಕ್ಯತಿಪ್ರಜ್ಞೋ ಜಿತವಾನ್ಯೋ ಯುಧಿಷ್ಟಿರಮ್|

11024024c ಸಭಾಯಾಂ ವಿಪುಲಂ ರಾಜ್ಯಂ ಸ ಪುನರ್ಜೀವಿತಂ ಜಿತಃ||

ಮೋಸಗಾರನಾಗಿ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಯುಧಿಷ್ಟಿರನ ವಿಪುಲ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಗೆದ್ದ ಅವನೇ ಈಗ ಜೀವವನ್ನು ಪಣವನ್ನಾಗಿಟ್ಟು ಸೋತುಹೋಗಿದ್ದಾನೆ!

11024025a ಶಕುಂತಾಃ ಶಕುನಿಂ ಕೃಷ್ಣ ಸಮಂತಾತ್ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ|

11024025c ಕಿತವಂ ಮಮ ಪುತ್ರಾಣಾಂ ವಿನಾಶಾಯೋಪಶಿಕ್ಷಿತಮ್||

ಕೃಷ್ಣ! ನನ್ನ ಪುತ್ರರ ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ದ್ಯೂತವನ್ನು ಕಲಿತಿದ್ದ ಶಕುನಿಯನ್ನು ಪಕ್ಷಿಗಳು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಿವೆ!

11024026a ಏತೇನೈತನ್ಮಹದ್ವೈರಂ ಪ್ರಸಕ್ತಂ ಪಾಂಡವೈಃ ಸಹ|

11024026c ವಧಾಯ ಮಮ ಪುತ್ರಾಣಾಮಾತ್ಮನಃ ಸಗಣಸ್ಯ ಚ||

ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಮತ್ತು ತನ್ನವರೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ವಧೆಗೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ಇವನು ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಮಹಾವೈರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

11024027a ಯಥೈವ ಮಮ ಪುತ್ರಾಣಾಂ ಲೋಕಾಃ ಶಸ್ತ್ರಜಿತಾಃ ಪ್ರಭೋ|

11024027c ಏವಮಸ್ಯಾಪಿ ದುರ್ಬುದ್ಧೇರ್ಲೋಕಾಃ ಶಸ್ತ್ರೇಣ ವೈ ಜಿತಾಃ||

ಪ್ರಭೋ! ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಪುತ್ರರು ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳನ್ನು

ಪಡೆದಿರುವಂತೆ ಈ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯೂ ಕೂಡ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೇ
ನಿಧನಹೊಂದಿ ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ.

11024028a ಕಥಂ ಚ ನಾಯಂ ತತ್ರಾಪಿ ಪುತ್ರಾನ್ಮೇ ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಸಹ|

11024028c ವಿರೋಧಯೇದ್ಯಜುಪ್ರಜ್ಞಾನನ್ಯಜುರ್ಮಧುಸೂದನ||

ಮಧುಸೂದನ! ಸುಳ್ಳನಾಗಿರುವ ಇವನು ಅಲ್ಲಿಕೂಡ
ಸತ್ಯಪ್ರಜ್ಞರಾಗಿರುವ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಸಹೋದರರ ನಡುವೆ
ವಿರೋಧವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನೋ ಹೇಗೆ?”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ಗಾಂಧಾರೀವಾಕ್ಯೇ
ಚತುರ್ವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಾರೀವಾಕ್ಯ
ಎನ್ನುವ ಇಪ್ಪತ್ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೫

ಗಾಂಧಾರಿಯು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಶಾಪವನ್ನಿತ್ತಿದುದು.

11025001 ಗಾಂಧಾರ್ಯುವಾಚ

11025001a ಕಾಂಬೋಜಂ ಪಶ್ಯ ದುರ್ಧರ್ಷಂ ಕಾಂಬೋಜಾಸ್ತರಣೋಚಿತಮ್|

11025001c ಶಯಾನಮೃಷಭಸ್ಕಂಧಂ ಹತಂ ಪಾಂಸುಶು ಮಾಧವ||

ಗಾಂಧಾರಿಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಮಾಧವ! ಕಾಂಬೋಜದ ಮೆತ್ತನೆಯ
ಶಯನದಲ್ಲಿ ಮಲಗಲು ಯೋಗ್ಯನಾದ ಋಷಭಸ್ಕಂಧ ದುರ್ಧರ್ಷ

ಕಾಂಬೋಜನು ಹತನಾಗಿ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡು !

11025002a ಯಸ್ಯ ಕ್ಷತಜಸಂದಿಗ್ಧೌ ಬಾಹೂ ಚಂದನರೂಷಿತೌ|

11025002c ಅವೇಕ್ಷ್ಯ ಕೃಪಣಂ ಭಾರ್ಯಾ ವಿಲಪತ್ಯತಿದುಃಖಿತಾ||

ಆ ಕೃಪಣನ ಚಂದನಲೇಪಿತ ಬಾಹುಗಳು ಗಾಯಗೊಂಡು ರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯ್ದುಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನ ಭಾರ್ಯೆಯು ದುಃಖಿತಳಾಗಿ ವಿಲಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

11025003a ಇಮೌ ತೌ ಪರಿಘಪ್ರಖ್ಯೌ ಬಾಹೂ ಶುಭತಲಾಂಗುಲೀ|

11025003c ಯಯೋರ್ವಿವರಮಾಪನ್ನಾಂ ನ ರತಿರ್ಮಾಂ ಪುರಾಜಹತ್||

“ಶುಭ ಅಂಗೈ-ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಪರಿಘದಂತಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಬಾಹುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಹಿಂದೆ ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಅನುರಾಗವು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿಲ್ಲ.

11025004a ಕಾಂ ಗತಿಂ ನು ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ತ್ವಯಾ ಹೀನಾ ಜನೇಶ್ವರ|

11025004c ದೂರಬಂಧುರನಾಥೇವ ಅತೀವ ಮಧುರಸ್ವರಾ||

ಜನೇಶ್ವರ ! ನೀನಿಲ್ಲದೇ ನಾನು ಯಾವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವೆನೋ !” ಎಂಬುದಾಗಿ ಬಂಧುಗಳಿಲ್ಲದ ಅನಾಥಳಂತೆ ಅವಳು ಮಧುರಸ್ವರದಲ್ಲಿ ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

11025005a ಆತಪೇ ಕ್ಲಾಮ್ಯಮಾನಾನಾಂ ವಿವಿಧಾನಾಮಿವ ಸ್ವಜಾಮ್|

11025005c ಕ್ಲಾಂತಾನಾಮಪಿ ನಾರೀಣಾಂ ನ ಶ್ರೀರ್ಜಹತಿ ವೈ ತನುಮ್||

ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬಾಡಿಹೋಗಿರುವ ವಿವಿಧ ಹೂವಿನ ಮಾಲೆಗಳಂತೆ
ಬಾಡಿಹೋಗಿದ್ದರೂ ಈ ನಾರಿಯರ ಸೌಂದರ್ಯವು ಅವರ
ದೇಹಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿಲ್ಲ.

11025006a ಶಯಾನಮಭಿತಃ ಶೂರಂ ಕಾಲಿಂಗಂ ಮಧುಸೂದನ|

11025006c ಪಶ್ಯ ದೀಪ್ತಾಂಗದಯುಗಪ್ರತಿಬದ್ಧಮಹಾಭುಜಮ್||

ಮಧುಸೂದನ! ಇಲ್ಲಿಯೇ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಅಂಗದಗಳನ್ನು
ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಆ ಮಹಾಭುಜ ಶೂರ ಕಲಿಂಗನು ಮಲಗಿರುವುದನ್ನು
ನೋಡು.

11025007a ಮಾಗಧಾನಾಮಧಿಪತಿಂ ಜಯತ್ಸೇನಂ ಜನಾರ್ದನ|

11025007c ಪರಿವಾರ್ಯ ಪ್ರರುದಿತಾ ಮಾಗಧ್ಯಃ ಪಶ್ಯ ಯೋಷಿತಃ||

ಜನಾರ್ದನ! ಅಲ್ಲಿ ಮಾಗಧ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಾಗಧರ ಅಧಿಪನನ್ನು
ಸುತ್ತುವರೆದು ರೋದಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡು !

11025008a ಆಸಾಮಾಯತನೇತ್ರಾಣಾಂ ಸುಸ್ವರಾಣಾಂ ಜನಾರ್ದನ|

11025008c ಮನಃಶ್ರುತಿಹರೋ ನಾದೋ ಮನೋ ಮೋಹಯತೀವ ಮೇ||

ಜನಾರ್ದನ! ಆ ವಿಶಾಲನೇತ್ರೆಯರು ಕೇಳಿದವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು
ಅಪಹರಿಸುವ ಸುಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ
ಮನಸ್ಸು ಅತೀವವಾಗಿ ಮೋಹಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.

11025009a ಪ್ರಕೀರ್ಣಸರ್ವಾ ಭರಣಾ ರುದಂತ್ಯಃ ಶೋಕಕರ್ಶಿತಾಃ|

11025009c ಸ್ವಾಸ್ಥೀರ್ಣ ಶಯನೋಪೇತಾ ಮಾಗಧ್ಯಃ ಶೇರತೇ ಭುವಿ||

ಸರ್ವಾ ಭರಣಗಳನ್ನೂ ಕಿತ್ತು ಹರಡಿ ಸುಂದರ ಹಚ್ಚಡವನ್ನು ಹಾಸಿದ
ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಲು ಯೋಗ್ಯರಾಗಿದ್ದ ಈ ಮಾಗಧ
ನಾರಿಯರು ಶೋಕಕರ್ಶಿತರಾಗಿ ರೋದಿಸುತ್ತಾ ನೆಲದ ಮೇಲೆ
ಮಲಗಿದ್ದಾರೆ !

11025010a ಕೋಸಲಾನಾಮಧಿಪತಿಂ ರಾಜಪುತ್ರಂ ಬೃಹದ್ಬಲಮ್||

11025010c ಭರ್ತಾರಂ ಪರಿವಾಯೈತಾಃ ಪೃಥಕ್ಪರುದಿತಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ||

ಕೋಸಲರ ಅಧಿಪತಿ ರಾಜಪುತ್ರ ಬೃಹದ್ಬಲನನ್ನು ಅವನ ಪತ್ನಿಯರು
ಸುತ್ತುವರೆದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ-ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

11025011a ಅಸ್ಯ ಗಾತ್ರಗತಾನ್ಬಾಣಾನ್ಕಾಷ್ಟಿ ಬಾಹುಬಲಾರ್ಪಿತಾನ್||

11025011c ಉದ್ಧರಂತ್ಯಸುಖಾವಿಷ್ಟಾ ಮೂರ್ಚಮಾನಾಃ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಬಲದಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅವನ ಶರೀರವನ್ನು
ಹೊಕ್ಕಿರುವ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಿತ್ತು ತೆಗೆಯುತ್ತಾ ಅವರು ಪುನಃ
ಪುನಃ ಮೂರ್ಛಿತರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

11025012a ಆಸಾಂ ಸರ್ವಾನವದ್ಯಾನಾಮಾತಪೇನ ಪರಿಶ್ರಮಾತ್||

11025012c ಪ್ರಮ್ಲಾನನಲಿನಾಭಾನಿ ಭಾಂತಿ ವಕ್ತ್ರಾಣಿ ಮಾಧವ||

ಮಾಧವ ! ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದಾಗಿ ಸರ್ವ ಸುಂದರಿಯರಾದ ಅವರ
ಮುಖಗಳು ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬಾಡಿದ ಕಮಲಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ.

11025013a ದ್ರೋಣೇನ ನಿಹತಾಃ ಶೂರಾಃ ಶೇರತೇ ರುಚಿರಾಂಗದಾಃ|

11025013c ದ್ರೋಣೇನಾಭಿಮುಖಾಃ ಸರ್ವೇ ಭ್ರಾತರಃ ಪಂಚ ಕೇಕಯಾಃ||

ಸುಂದರ ಅಂಗದಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಐವರು ಶೂರ ಕೇಕಯ
ಸಹೋದರರೆಲ್ಲರೂ ದ್ರೋಣನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ದ್ರೋಣನಿಂದ ಹತರಾಗಿ
ಮಲಗಿದ್ದಾರೆ.

11025014a ತಪ್ತಕಾಂಚನವರ್ಮಾಣಸ್ತಾಮೃದ್ವಜರಥಸೃಜಃ|

11025014c ಭಾಸಯಂತಿ ಮಹೀಂ ಭಾಸಾ ಜ್ವಲಿತಾ ಇವ ಪಾವಕಾಃ||

ಅಪ್ಪಟ ಚಿನ್ನದ ಕವಚಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ತಾಮ್ರದ್ವಜ ರಥ
ಸಮೂಹಗಳನ್ನೇ ಹೊಂದಿದ್ದ ಕೇಕಯರು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಅಗ್ನಿಗಳೋ
ಎಂಬಂತೆ ತಮ್ಮ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ!

11025015a ದ್ರೋಣೇನ ದ್ರುಪದಂ ಸಂಖ್ಯೇ ಪಶ್ಯ ಮಾಧವ ಪಾತಿತಮ್|

11025015c ಮಹಾದ್ವಿಪಮಿವಾರಣ್ಯೇ ಸಿಂಹೇನ ಮಹತಾ ಹತಮ್||

ಮಾಧವ! ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾಗಜವೊಂದು ಸಿಂಹದಿಂದ
ಹತವಾದಂತೆ ರಣದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣನಿಂದ ಹತನಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವ

---

¹ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನೀಲಕಂಠಿಯದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ: ರಥಾಗ್ನಿ ಗಾರಂ
ಬಾಪಾರ್ಚಃಶರಶಕ್ತಿಗದೇಂಧನಮ್| ದ್ರೋಣಮಾಸಾದ್ಯ ನಿರ್ದಗ್ಧಾಃ ಶಲಭಾ ಇವ
ಪಾವಕಮ್|| ತಥೈವ ನಿಹತಾಃ ಶೂರಾಃ ಶೇರತೇ ರುಚಿರಾಂಗದಾಃ|
ದ್ರೋಣೇನಾಭಿಮುಖಾಃ ಸರ್ವೇ ಭ್ರಾತರಃ ಪಂಚ ಕೇಕಯಾಃ||

ದ್ರುಪದನನ್ನು ನೋಡು !

11025016a ಪಾಂಚಾಲರಾಜ್ಞೋ ವಿಪುಲಂ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ಪಾಂಡುರಮ್|

11025016c ಆತಪತ್ರಂ ಸಮಾಭಾತಿ ಶರದೀವ ದಿವಾಕರಃ||

ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ! ಪಾಂಚಲರಾಜನ ಶ್ವೇತಚ್ಛತ್ರವು ಶರತ್ಕಾಲದ
ಚಂದ್ರನಂತೆ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದೆ.

11025017a ಏತಾಸ್ತು ದ್ರುಪದಂ ವೃದ್ಧಂ ಸ್ನುಷಾ ಭಾರ್ಯಾಶ್ಚ ದುಃಖಿತಾಃ|

11025017c ದಗ್ಧ್ವಾ ಗಚ್ಛಂತಿ ಪಾಂಚಾಲ್ಯಂ ರಾಜಾನಮಪಸವ್ಯತಃ||

ವೃದ್ಧ ಪಾಂಚಾಲ್ಯ ದ್ರುಪದನನ್ನು ಚಿತೆಯೇರಿಸಿ ದುಃಖಿತರಾದ ಅವನ
ಭಾರ್ಯೆಯರು ಮತ್ತು ಸೊಸೆಯಂದಿರು ರಾಜನನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ
ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ !

11025018a ಧೃಷ್ಟಕೇತುಂ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಂ ಚೇದಿಪುಂಗವಮಂಗನಾಃ|

11025018c ದ್ರೋಣೇನ ನಿಹತಂ ಶೂರಂ ಹರಂತಿ ಹೃತಚೇತಸಃ||

ದ್ರೋಣನಿಂದ ಹತನಾದ ಚೇದಿರಾಜ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಶೂರ
ಧೃಷ್ಟಕೇತುವನ್ನು ಅವನ ಪತ್ನಿಯರು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೇ
ಕಳೆದುಕೊಂಡವರಾಗಿ ದಹನಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ !

11025019a ದ್ರೋಣಾಸ್ತ್ರಮಭಿಹತ್ಯೈಷ ವಿಮರ್ದೇ ಮಧುಸೂದನ|

11025019c ಮಹೇಷ್ಟಾಸೋ ಹತಃ ಶೇತೇ ನದ್ಯಾ ಹೃತ ಇವ ದ್ರುಮಃ||

ಮಧುಸೂದನ! ದ್ರೋಣನ ಅಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಪ್ರಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ

ಮಹೇಷ್ವಾಸನು ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಕೆಳಗುರುಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವೃಕ್ಷದಂತೆ
ಹತನಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ.

11025020a ಏಷ ಚೇದಿಪತಿಃ ಶೂರೋ ಧೃಷ್ಟಕೇತುರ್ಮಹಾರಥಃ|

11025020c ಶೇತೇ ವಿನಿಹತಃ ಸಂಖ್ಯೇ ಹತ್ವಾ ಶತ್ರುನ್ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಈ ಚೇದಿಪತಿ ಶೂರ ಮಹಾರಥ ಧೃಷ್ಟಕೇತುವು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
ಸಹಸ್ರಾರು ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ತಾನೇ ಹತನಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ!

11025021a ವಿತುದ್ಯಮಾನಂ ವಿಹಗ್ಮೈಸ್ತಂ ಭಾರ್ಯಾಃ ಪ್ರತ್ಯುಪಸ್ಥಿತಾಃ|

11025021c ಚೇದಿರಾಜಂ ಹೃಷೀಕೇಶ ಹತಂ ಸಬಲಬಾಂಧವಮ್||

ಹೃಷೀಕೇಶ ! ಸೇನೆ-ಬಾಂಧವರೊಂದಿಗೆ ಹತನಾಗಿ, ಪಕ್ಷಿಗಳಿಂದ
ಕುಕ್ಕಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಚೇದಿರಾಜನನ್ನು ಅವನ ಭಾರ್ಯೆಯರು ಸುತ್ತವರೆದು
ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ !

11025022a ದಾಶಾರ್ಹಿಪುತ್ರಜಂ ವೀರಂ ಶಯಾನಂ ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮಮ್|

11025022c ಆರೋಪ್ಯಾಂಕೇ ರುದಂತ್ಯೇತಾಶ್ಚೇದಿರಾಜವರಾಂಗನಾಃ||

ಮಲಗಿರುವ ವೀರ, ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮ, ದಾಶಾರ್ಹಿ ಶ್ರುತಶ್ರವಳ
ಮೊಮ್ಮಗನನ್ನು ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಚೇದಿರಾಜನ
ವರಾಂಗನೆಯರು ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ !

11025023a ಅಸ್ಯ ಪುತ್ರಂ ಹೃಷೀಕೇಶ ಸುವಕ್ತ್ರಂ ಚಾರುಕುಂಡಲಮ್|

11025023c ದ್ರೋಣೇನ ಸಮರೇ ಪಶ್ಯ ನಿಕ್ಯತ್ತಂ ಬಹುಧಾ ಶರೈಃ||

ಹೃಷೀಕೇಶ ! ಸುಂದರವದನ, ಸುಂದರ ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ
ಧೃಷ್ಯಕೇತುವಿನ ಮಗನನ್ನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣನು ಅನೇಕ
ಶರಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಳಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡು !

11025024a ಪಿತರಂ ನೂನಮಾಜಿಸ್ಥಂ ಯುಧ್ಯಮಾನಂ ಪರೈಃ ಸಹ|

11025024c ನಾಜಹಾತ್ಪುಷ್ಠತೋ ವೀರಮದ್ಯಾಪಿ ಮಧುಸೂದನ||

ಮಧುಸೂದನ ! ಶತ್ರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ
ತಂದೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗದೇ ಇದ್ದ ಈ ವೀರನು ಹತನಾದ ಮೇಲೂ
ಅವನ ಜೊತೆಯೇ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ !

11025025a ಏವಂ ಮಮಾಪಿ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಪುತ್ರಃ ಪಿತರಮನ್ವಗಾತ್|

11025025c ದುರ್ಯೋಧನಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ಪರವೀರಹಾ||

ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಮಗನ ಮಗ ಪರವೀರಹ
ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ತಂದೆ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಅಸುಸರಿಸಿಯೇ
ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು.

11025026a ವಿಂದಾನುವಿಂದಾವಾವಂತೈ ಪತಿತೌ ಪಶ್ಯ ಮಾಧವ|

11025026c ಹಿಮಾಂತೇ ಪುಷ್ಪಿತೌ ಶಾಲೌ ಮರುತಾ ಗಲಿತಾವಿವ||

ಮಾಧವ ! ಹೇಮಂತಖುತುವಿನ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪಿತ ಶಾಲವೃಕ್ಷಗಳು
ಭಿರುಗಾಳಿಯ ಬಡಿತಕ್ಕೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿರುವಂತೆ ಅವಂತಿಯ
ವಿಂದಾನುವಿಂದರು ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡು !

11025027a ಕಾಂಚನಾಂಗದವರ್ಮಾಣೌ ಬಾಣಖಡ್ಗಧನುರ್ಧರೌ|

11025027c ಋಷಭಪ್ರತಿರೂಪಾಕ್ಷೌ ಶಯಾನೌ ವಿಮಲಸ್ರಜೌ||

ವೃಷಭದ ಕಣ್ಣುಗಳಂತಹ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕಾಂಚನದ ಅಂಗದ-ಕವಚಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಬಾಣ-ಖಡ್ಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಲಗಿದ್ದಾರೆ.

11025028a ಅವಧ್ಯಾಃ ಪಾಂಡವಾಃ ಕೃಷ್ಣ ಸರ್ವ ಏವ ತ್ವಯಾ ಸಹ|

11025028c ಯೇ ಮುಕ್ತಾ ದ್ರೋಣಭೀಷ್ಮಾಭ್ಯಾಂ ಕರ್ಣಾದ್ವೈಕರ್ತನಾತ್ಯ ಪಾತ್||

11025029a ದುರ್ಯೋಧನಾದ್ರೋಣಸುತಾತ್ಸ್ಯಂಧವಾಚ್ಚ ಮಹಾರಥಾತ್|

11025029c ಸೋಮದತ್ತಾದ್ವಿಕರ್ಣಾಚ್ಚ ಶೂರಾಚ್ಚ ಕೃತವರ್ಮಣಃ||

11025029e ಯೇ ಹನ್ಯುಃ ಶಸ್ತ್ರವೇಗೇನ ದೇವಾನಪಿ ನರರ್ಷಭಾಃ||

ಕೃಷ್ಣ! ನಿನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪಾಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ಅವಧ್ಯರೇ ಸರಿ! ಅವರು ಮಹಾರಥರೂ ಶೂರರೂ ಆದ ದ್ರೋಣ, ಭೀಷ್ಮ, ವೈಕರ್ತನ ಕರ್ಣ, ಕೃಪ, ದುರ್ಯೋಧನ, ದ್ರೋಣಸುತ, ಸ್ಯಂಧವ, ಸೋಮದತ್ತ, ವಿಕರ್ಣ ಮತ್ತು ಕೃತವರ್ಮರಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನರರ್ಷಭರು ದೇವತೆಗಳ ಶಸ್ತ್ರವೇಗದಿಂದಲೂ ಹತರಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

11025030a ತ ಇಮೇ ನಿಹತಾಃ ಸಂಖ್ಯೇ ಪಶ್ಯ ಕಾಲಸ್ಯ ಪರ್ಯಯಮ್|

11025030c ನಾತಿಭಾರೋಽಸ್ತಿ ದೈವಸ್ಯ ಧ್ರುವಂ ಮಾಧವ ಕಶ್ಚನ||

ಮಾಧವ! ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹತರಾಗಿದ್ದಾರೆಂದರೆ ಕಾಲದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನೋಡು! ದೈವಕ್ಕೆ ಭಾರವಾದುದು ಯಾವುದೂ

ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಸತ್ಯ!

11025030e ಯದಿಮೇ ನಿಹತಾಃ ಶೂರಾಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯೈಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ್ಷಭಾಃ||

11025031a ತದೈವ ನಿಹತಾಃ ಕೃಷ್ಣ ಮಮ ಪುತ್ರಾಸ್ತರಸ್ವಿನಃ|

11025031c ಯದೈವಾಕೃತಕಾಮಸ್ವ ಮುಪಪ್ಲವ್ಯಂ ಗತಃ ಪುನಃ||

ಈ ಶೂರ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ್ಷಭರು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಂದಲೇ ನಿಹತರಾದರು. ಕೃಷ್ಣ! ಯಾವಾಗ ನೀನು ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವು ಸಫಲವಾಗದೇ ಪುನಃ ಉಪಪ್ಲವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋದೆಯೋ ಅಂದೇ ನನ್ನ ತರಸ್ವೀ ಪುತ್ರರು ಹತರಾದರು.

11025032a ಶಂತನೋಶ್ಚೈವ ಪುತ್ರೇಣ ಪ್ರಾಜ್ಞೇನ ವಿದುರೇಣ ಚ|

11025032c ತದೈವೋಕ್ತಾಸ್ಮಿ ಮಾ ಸ್ನೇಹಂ ಕುರುಷ್ವಾತ್ಮಸುತೇಷ್ಟಿತಿ||

ಶಂತನು ಪುತ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಜ್ಞ ವಿದುರರು ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಸ್ನೇಹವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಡವೆಂದು ಆಗಲೇ ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರು.

11025033a ತಯೋರ್ನ ದರ್ಶನಂ ತಾತ ಮಿಥ್ಯಾ ಭವಿತುಮರ್ಹತಿ|

11025033c ಅಚಿರೇಣೈವ ಮೇ ಪುತ್ರಾ ಭಸ್ಮೀಭೂತಾ ಜನಾರ್ದನ||

ಜನಾರ್ದನ! ಮಗೂ! ಅವರು ಕಂಡಿದ್ದುದು ಮಿಥ್ಯವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಪುತ್ರರು ಭಸ್ಮೀಭೂತರಾದರು!”

11025034 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

11025034a ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ನೃಪತದ್ಭೂಮೌ ಗಾಂಧಾರೀ ಶೋಕಕರ್ಶಿತಾ|

11025034c ದುಃಖೋಪಹತವಿಜ್ಞಾನಾ ಧೈರ್ಯಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಭಾರತ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಶೋಕಕರ್ಶಿತ
ಗಾಂಧಾರಿಯು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಳು. ದುಃಖದಿಂದ ಅವಳ ವಿಶೇಷ
ಜ್ಞಾನವೇ ಹೊರಟುಹೋಗಿತ್ತು. ಧೈರ್ಯವು ತೊಲಗಿಹೋಗಿತ್ತು.

11025035a ತತಃ ಕೋಪಪರೀತಾಂಗೀ ಪುತ್ರಶೋಕಪರಿಪ್ಲುತಾ|

11025035c ಜಗಾಮ ಶೌರಿಂ ದೋಷೇಣ ಗಾಂಧಾರೀ ವ್ಯಥಿತೇಂದ್ರಿಯಾ||

ಆಗ ಕೋಪದಿಂದ ಅವಳ ಅಂಗಾಂಗಗಳು ಉರಿಯುತ್ತಿರಲು,
ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ವ್ಯಥೆಗೊಂಡಿರಲು ಪುತ್ರಶೋಕದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗಿದ್ದ
ಗಾಂಧಾರಿಯು ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಶೌರಿಯನ್ನೇ ದೋಷಿತನೆಂದು
ಪರಿಗಣಿಸಿದಳು.

11025036 ಗಾಂಧಾರ್ಯುವಾಚ

11025036a ಪಾಂಡವಾ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಶ್ಚ ದ್ರುಗ್ಧಾಃ ಕೃಷ್ಣ ಪರಸ್ಪರಮ್|

11025036c ಉಪೇಕ್ಷಿತಾ ವಿನಶ್ಯಂತಸ್ವಯಾ ಕಸ್ಮಾಜ್ಜನಾರ್ದನ||

ಗಾಂಧಾರಿಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಕೃಷ್ಣ! ಜನಾರ್ದನ! ಪಾಂಡವರು ಮತ್ತು
ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರು ಪರಸ್ಪರ ಹೋರಾಡಿ ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮವಾದರು. ನೀನೇಕೆ
ಅವರು ವಿನಾಶವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೂ
ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿದೆ?

11025037a ಶಕ್ತೇನ ಬಹುಭೃತ್ಯೇನ ವಿಪುಲೇ ತಿಷ್ಠತಾ ಬಲೇ|

11025037c ಉಭಯತ್ರ ಸಮರ್ಥೇನ ಶ್ರುತವಾಕ್ಯೇನ ಚೈವ ಹ||

"... Ask Devaki , your mother. She will know my pain. She has seen her six sons killed in front of her, I have seen 100. And she only will be able to tell you why I am cursing you....", said Gandhari to the 'Lotus-Eyed' who accepted the curse of destruction of Yadav clan gracefully.

by Mrinal

ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ, ಅನೇಕ ಸೇವಕರು ಮತ್ತು ಅಪಾರ ಸೇನೆಯು ಇತ್ತು.
ಹೀಗೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಎರಡೂ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲೂ
ನೀನು ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದೆ.

11025038a ಇಚ್ಛ ತೋಪೇಕ್ಷಿತೋ ನಾಶಃ ಕುರೂಣಾಂ ಮಧುಸೂದನ|

11025038c ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವಯಾ ಮಹಾಬಾಹೋ ಫಲಂ ತಸ್ಮಾದವಾಪ್ಸುಹಿ||

ಮಧುಸೂದನ! ಮಹಾಬಾಹೋ! ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ನೀನು
ಕುರುಗಳ ನಾಶವನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿದೆ! ಇದರ ಫಲವನ್ನು ನೀನು
ಪಡೆಯುತ್ತೀಯೆ.

11025039a ಪತಿಶುಶ್ರೂಷಯಾ ಯನ್ಮೈ ತಪಃ ಕಿಂ ಚಿದುಪಾರ್ಜಿತಮ್|

11025039c ತೇನ ತ್ವಾಂ ದುರವಾಪಾತ್ಮನ್ ಶಪ್ಸ್ಯೇ ಚಕ್ರಗದಾಧರ||

ಚಕ್ರಗದಾಧರ! ಪತಿಶುಶ್ರೂಷೆಯಿಂದಾಗಿ ನಾನು ಯಾವ ಸ್ವಲ್ಪ
ತಪಸ್ಸನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿರುತ್ತೇನೆಯೋ ಆ ದುರ್ಲಭ ತಪಃಫಲದಿಂದ
ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಶಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

11025040a ಯಸ್ಮಾತ್ಪರಸ್ಪರಂ ಘ್ನಂತೋ ಜ್ಞಾತಯಃ ಕುರುಪಾಂಡವಾಃ|

11025040c ಉಪೇಕ್ಷಿತಾಸ್ತೇ ಗೋವಿಂದ ತಸ್ಮಾಜ್ಞಾತೀನ್ವಧಿಷ್ಯಸಿ||

ಗೋವಿಂದ! ನೀನು ತಡೆಯದೇ ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಗೆ
ಕುರುಪಾಂಡವ ದಾಯಾದಿಗಳು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದರೋ ಹಾಗೆ
ನಿನ್ನ ಬಾಂಧವರನ್ನೂ ನೀನು ವಧಿಸುತ್ತೀಯೆ.

11025041a ತ್ವಮಪ್ಯುಪಸ್ಥಿತೇ ವರ್ಷೇ ಷಟ್ತ್ರಿಂಶೇ ಮಧುಸೂದನ|

11025041c ಹತಜ್ಞಾತಿಹತಾಮಾತ್ಯೋ ಹತಪುತ್ರೋ ವನೇಚರಃ||

11025041e ಕುತ್ಸಿತೇನಾಭ್ಯುಪಾಯೇನ ನಿಧನಂ ಸಮವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ||

ಮಧುಸೂದನ! ಇಂದಿನಿಂದ ಮೂವತ್ತಾರನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಬಾಂಧವ-ಅಮಾತ್ಯ-ಪುತ್ರರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನೀನು ವನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಹೀನರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಧನವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೀಯೆ!

11025042a ತವಾಪ್ಯೇವಂ ಹತಸುತಾ ನಿಹತಜ್ಞಾತಿಬಾಂಧವಾಃ|

11025042c ಸ್ತ್ರಿಯಃ ಪರಿಪತಿಷ್ಯಂತಿ ಯಥೈತಾ ಭರತಸ್ತ್ರಿಯಃ||

ಭರತಸ್ತ್ರೀಯರಂತೆ ನಿನ್ನ ಕುಲದ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಪುತ್ರರನ್ನೂ, ಜ್ಞಾತಿ-ಬಾಂಧವರನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾರೆ!”

11025043 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

11025043a ತಚ್ಚುತ್ವಾ ವಚನಂ ಘೋರಂ ವಾಸುದೇವೋ ಮಹಾಮನಾಃ|

11025043c ಉವಾಚ ದೇವೀಂ ಗಾಂಧಾರೀಮೀಷದಭ್ಯುತ್ಕ್ರಯನ್ನಿವ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಆ ಘೋರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾಮನಸ್ವಿ ವಾಸುದೇವನು ನಸುನಗುತ್ತಿರುವನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ದೇವೀ ಗಾಂಧಾರಿಗೆ ಇಂತೆಂದನು:

11025044a ಸಂಹರ್ತಾ ವೃಷ್ಟಿಚಕ್ರಸ್ಯ ನಾನ್ಯೋ ಮದ್ವಿದ್ಯತೇ ಶುಭೇ|

11025044c ಜಾನೇಽಹಮೇತದಪ್ಪೇವಂ ಚೀರ್ಣಂ ಚರಸಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯೇ²||

“ಕ್ಷತ್ರಿಯೇ! ಶುಭೇ! ವೃಷ್ಟಿಚಕ್ರವನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾರೂ
ಸಂಹರಿಸಲಾರದೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಇದು ಹೀಗೆಯೇ
ಆಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಅದನ್ನೇ ನೀನು ಮಾಡಿರುವೆ!

11025045a ಅವಧ್ಯಾಸ್ತೇ ನರೈರನ್ವೈರಪಿ ವಾ ದೇವದಾನವೈಃ|

11025045c ಪರಸ್ಪರಕೃತಂ ನಾಶಮತಃ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಂತಿ ಯಾದವಾಃ||

ಅನ್ಯ ನರರಿಂದಾಗಲೀ ಅಥವಾ ದೇವದಾನವರಿಂದಾಗಲೀ ಅವರು
ಅವಧ್ಯರು. ಆದುದರಿಂದ ಯಾದವರು ಪರಸ್ಪರರೊಡನೆಯೇ ಕಾದಾಡಿ
ನಾಶಹೊಂದುತ್ತಾರೆ!”

11025046a ಇತ್ಯುಕ್ತವತಿ ದಾಶಾರ್ಹೇ ಪಾಂಡವಾಸ್ತಸ್ತಚೇತಸಃ|

11025046c ಬಭೂವುರ್ಭೃಶಸಂವಿಗ್ನಾ ನಿರಾಶಾಶ್ಚಾಪಿ ಜೀವಿತೇ||

ದಾಶಾರ್ಹನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಭಯಭೀತರಾದ ಪಾಂಡವರು ತುಂಬಾ
ಉದ್ವೇಗಗೊಂಡು ತಮ್ಮ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರಾಶೆಹೊಂದಿದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ಗಾಂಧಾರೀಶಾಪದಾನೇ
ಪಂಚವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಾರೀಶಾಪದಾನ

² ಇದರ ನಂತರ ನೀಲಕಂಠಿಯದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ದೈವಾದೇವ ವಿನಶ್ಯಂತಿ
ವೃಷ್ಟಯೋ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ|

ಎನ್ನುವ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಃ|

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವವು|

ಇದೊಪರೆಗಿನ ಒಟ್ಟು ಮಹಾಪರ್ವಗಳು - ೧೦/೧೮, ಉಪಪರ್ವಗಳು-

೮೧/೧೦೦, ಅಧ್ಯಾಯಗಳು-೧೩೨೬/೧೯೯೫, ಶ್ಲೋಕಗಳು-

೪೯೯೪೨/೭೩೭೮೪

ಶ್ರಾದ್ಧ ಪರ್ವ

೨೬

11026001 ವಾಸುದೇವ ಉವಾಚ

11026001a ಉತ್ತಿಷ್ಠೋತ್ತಿಷ್ಠ ಗಾಂಧಾರಿ ಮಾ ಚ ಶೋಕೇ ಮನಃ ಕೃಧಾಃ|

11026001c ತವೈವ ಹ್ಯಪರಾಧೇನ ಕುರವೋ ನಿಧನಂ ಗತಾಃ||

ವಾಸುದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ಏಳು ಗಾಂಧಾರೀ! ಏಳು! ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶೋಕದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಅಪರಾಧದಿಂದಲೇ ಕುರುಗಳು ನಿಧನ ಹೊಂದಿದರು.

11026002a ಯಾ ತ್ವಂ ಪುತ್ರಂ ದುರಾತ್ಮಾನಮೀರ್ಷುಮತ್ಯಂತಮಾನಿನಮ್|

11026002c ದುರ್ಯೋಧನಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ದುಷ್ಕೃತಂ ಸಾಧು ಮನ್ಯಸೇ||

11026003a ನಿಷ್ಕುರಂ ವೈರಪರುಷಂ ವೃದ್ಧಾನಾಂ ಶಾಸನಾತಿಗಮ್|

11026003c ಕಥಮಾತ್ಮಕೃತಂ ದೋಷಂ ಮಯ್ಯಾಧಾತುಮಿಹೇಚ್ಛಸಿ||

ದುರಾತ್ಮ, ಮಾತ್ಸರ್ಯ, ಅತ್ಯಂತ ಅಭಿಮಾನಿ, ನಿಷ್ಕುರನಾಗಿದ್ದ,

ಹಿರಿಯರ ಮಾತನ್ನು ಮೀರುತ್ತಿದ್ದ ವೈರಪರುಷ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರ

ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಾಡಿರುವ

ದುಷ್ಕರ್ಮವನ್ನು ನೀನು ಸತ್ಕರ್ಮವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಾ?

ನಿನ್ನದೇ ದೋಷವನ್ನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಏಕೆ ಹಾಕುತ್ತಿರುವೆ?

11026004a ಮೃತಂ ವಾ ಯದಿ ವಾ ನಷ್ಟಂ ಯೋಽತೀತಮನುಶೋಚತಿ|

11026004c ದುಃಖೇನ ಲಭತೇ ದುಃಖಂ ದ್ವಾವನರ್ಥೌ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ||

ಮೃತನಾದವರ, ನಷ್ಟವಾದುದರ ಮತ್ತು ಆಗಿಹೋದುದರ ಕುರಿತು ಶೋಕಿಸಿ ದುಃಖಿಸುವುದರಿಂದ ದುಃಖವೇ ದೊರೆಯುತ್ತದೆಯಲ್ಲದೇ ಯಾವ ಪರಿಹಾರವೂ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ.

11026005a ತಪೋರ್ಥಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ ಧತ್ತ ಗರ್ಭಂ

ಗೌರ್ವೋಢಾರಂ ಧಾವಿತಾರಂ ತುರಂಗೀ|

11026005c ಶೂದ್ರಾ ದಾಸಂ ಪಶುಪಾಲಂ ತು ವೈಶ್ಯಾ

ವಧಾರ್ಥಿಯಂ ತ್ವದ್ವಿಧಾ ರಾಜಪುತ್ರೀ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಲಿಚ್ಛಿಸುವವನ ಸಲುವಾಗಿ, ಹಸುವು ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊರುವ ಎತ್ತಿಗಾಗಿ, ಕುದುರೆಯು ವೇಗವಾಗಿ ಓಡಬಲ್ಲ ಕುದುರೆಯ ಸಲುವಾಗಿ, ಶೂದ್ರಳು ದಾಸನಿಗಾಗಿ, ವೈಶ್ಯಳು ಪಶುಪಾಲನಿಗಾಗಿ, ಮತ್ತು ನಿನ್ನಂಥಹ ರಾಜಪುತ್ರಿಯು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವಧಿಸಲ್ಪಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುವವನಿಗಾಗಿಯೇ ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ.”

11026006 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

11026006a ತಚ್ಚುತ್ವಾ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಪುನರುಕ್ತಂ ವಚೋಽಪ್ರಿಯಮ್|

11026006c ತೂಷ್ಟೀಂ ಬಭೂವ ಗಾಂಧಾರೀ ಶೋಕವ್ಯಾಕುಲಲೋಚನಾ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ವಾಸುದೇವನು ಪುನಃ ಆಡಿದ ಆ ಅಪ್ರಿಯ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಶೋಕ-ವ್ಯಾಕುಲ ಲೋಚನೆ ಗಾಂಧಾರಿಯು

ಸುಮ್ಮನಾದಳು.

11026007a ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ತು ರಾಜರ್ಷಿರ್ನಿಗೃಹ್ಯಾಬುದ್ಧಿಜಂ ತಮಃ|

11026007c ಪರ್ಯಪೃಚ್ಛತ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಧರ್ಮರಾಜಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಮ್||

ರಾಜರ್ಷಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಾದರೋ

ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಂಟಾಗಿದ್ದ ತಮವನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿಕೊಂಡು ಧರ್ಮರಾಜ

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಕೇಳಿದನು:

11026008a ಜೀವತಾಂ ಪರಿಮಾಣಜ್ಞಃ ಸೈನ್ಯಾನಾಮಸಿ ಪಾಂಡವ|

11026008c ಹತಾನಾಂ ಯದಿ ಜಾನೀಷೇ ಪರಿಮಾಣಂ ವದಸ್ವ ಮೇ||

“ಪಾಂಡವ! ಸೈನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವವರು ಎಷ್ಟು
ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದಿದ್ದೀಯೆ. ಹತರಾದವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟೆಂದು
ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಹೇಳು!”

11026009 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ

11026009a ದಶಾಯುತಾನಾಮಯುತಂ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಚ ವಿಂಶತಿಃ|

11026009c ಕೋಟ್ಯಃ ಷಷ್ಠಿಶ್ಚ ಷಟ್ತ್ವೈವ ಯೇಽಸ್ಮಿನ್ರಾಜಮೃಧೇ ಹತಾಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಒಂದು ಅರಬ, ಅರವತ್ತಾರು

ಕೋಟಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ ಯೋಧರು ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹತರಾದರು.

11026010a ಅಲಕ್ಷ್ಯಾಣಾಂ ತು ವೀರಾಣಾಂ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಚತುರ್ದಶ|

11026010c ದಶ ಚಾನ್ಯಾನಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಶತಂ ಷಷ್ಠಿಶ್ಚ ಪಂಚ ಚ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಏನಾದರೆಂದು ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವ ವೀರರ ಸಂಖ್ಯೆಯು
ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ಸಾವಿರದ ಒಂದು ನೂರ ಅರವತ್ತೈದು.”

11026011 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ

11026011a ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಗತಿಂ ಕಾಂ ತೇ ಗತಾಃ ಪುರುಷಸತ್ತಮಾಃ|

11026011c ಆಚಕ್ಷ್ಮ ಮೇ ಮಹಾಬಾಹೋ ಸರ್ವಜ್ಞೋ ಹ್ಯಸಿ ಮೇ ಮತಃ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಮಹಾಬಾಹೋ! ನೀನು
ಸರ್ವಜ್ಞನೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಿಧನ ಹೊಂದಿದ ಆ
ಪುರುಷಸತ್ತಮರು ಯಾವ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ
ಹೇಳು!”

11026012 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ

11026012a ಯೈರ್ಹುತಾನಿ ಶರೀರಾಣಿ ಹೃಷ್ಟೈಃ ಪರಮಸಂಯುಗೇ|

11026012c ದೇವರಾಜಸಮಾಽಲ್ಲೋಕಾನ್ಗತಾಸ್ತೇ ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮಾಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ತಮ್ಮ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಈ
ಪರಮಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆಹುತಿಯನ್ನಾಗಿತ್ತ
ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮಿಗಳು ಇಂದ್ರಲೋಕ ಸಮಾನ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.

11026013a ಯೇ ತ್ವಹೃಷ್ಟೇನ ಮನಸಾ ಮರ್ತವ್ಯಮಿತಿ ಭಾರತ|

11026013c ಯುಧ್ಯಮಾನಾ ಹತಾಃ ಸಂಖ್ಯೇ ತೇ ಗಂಧರ್ವೈಃ ಸಮಾಗತಾಃ||

ಭಾರತ! ಸಾಯಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾತ್ರ ರಣದಲ್ಲಿ
ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಸಂತೋಷವಿಲ್ಲದೇ ಸತ್ತವರು ಗಂಧರ್ವರ ಲೋಕಗಳಿಗೆ

ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.

11026014a ಯೇ ತು ಸಂಗ್ರಾಮಭೂಮಿಷ್ಠಾ ಯಾಚಮಾನಾಃ ಪರಾಙ್ಮುಖಾಃ|

11026014c ಶಸ್ತ್ರೇಣ ನಿಧನಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಗತಾಸ್ತೇ ಗುಹ್ಯಕಾನ್ಪತಿ||

ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು, ಪ್ರಾಣಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಾ
ಪರಾಙ್ಮುಖರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಶಸ್ತ್ರದಿಂದ ನಿಧನ ಹೊಂದಿದವರು
ಗುಹ್ಯಕರ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.

11026015a ಪೀಡ್ಯಮಾನಾಃ ಪರ್ಯೇ ತು ಹೀಯಮಾನಾ ನಿರಾಯುಧಾಃ|

11026015c ಹ್ರೀನಿಷೇಧಾ ಮಹಾತ್ಮಾನಃ ಪರಾನಭಿಮುಖಾ ರಣೇ||

11026016a ಚಿದ್ಯಮಾನಾಃ ಶಿತ್ಯೈಃ ಶಸ್ತ್ರೈಃ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಪರಾಯಣಾಃ|

11026016c ಗತಾಸ್ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಸದನಂ ಹತಾ ವೀರಾಃ ಸುವರ್ಚಸಃ||

ನಿರಾಯುಧರಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಪೀಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ನಾಚದೇ ರಣದಲ್ಲಿ
ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ, ನಿಶಿತ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಪರಾಯಣ ಮಹಾತ್ಮ ಸುವರ್ಚಸ ವೀರರು ಬ್ರಹ್ಮಸದನಕ್ಕೆ
ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ,

11026017a ಯೇ ತತ್ರ ನಿಹತಾ ರಾಜನ್ಸಂತರಾಯೋಧನಂ ಪ್ರತಿ|

11026017c ಯಥಾ ಕಥಂ ಚಿತ್ತೇ ರಾಜನ್ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾ ಉತ್ತರಾನ್ಕುರೂನ್||

ರಾಜನ್! ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯೊಳಗೆ ಇದ್ದು ಈ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ
ರೀತಿಗಳಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹತರಾದವರು
ಉತ್ತರಕುರುದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳುತ್ತಾರೆ.”

11026018 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ

11026018a ಕೇನ ಜ್ಞಾನಬಲೇನೈವಂ ಪುತ್ರ ಪಶ್ಯಸಿ ಸಿದ್ಧವತ್|

11026018c ತನ್ಮೇ ವದ ಮಹಾಬಾಹೋ ಶ್ರೋತವ್ಯಂ ಯದಿ ವೈ ಮಯಾ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪುತ್ರ! ಯಾವ ಜ್ಞಾನಬಲದಿಂದ ನೀನು ಸಿದ್ಧನಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ? ಮಹಾಬಾಹೋ! ನಾನು ಕೇಳಬಹುದಾದರೆ ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು!”

11026019 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ

11026019a ನಿರ್ದೇಶಾದ್ಭವತಃ ಪೂರ್ವಂ ವನೇ ವಿಚರತಾ ಮಯಾ|

11026019c ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾಪ್ರಸಂಗೇನ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೋಽಯಮನುಗ್ರಹಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ನಿನ್ನ ನಿರ್ದೇಶನದಂತೆ ಹಿಂದೆ ನಾನು ವನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಈ ಅನುಗ್ರಹವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು.

11026020a ದೇವರ್ಷಿಲೋಮಶೋ ದೃಷ್ಟಸ್ತತಃ ಪ್ರಾಪ್ತೋಽಸ್ಮ್ಯನುಸ್ಮ್ಯತಿಮ್|

11026020c ದಿವ್ಯಂ ಚಕ್ಷುರಪಿ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಜ್ಞಾನಯೋಗೇನ ವೈ ಪುರಾ||

ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡ ದೇವರ್ಷಿ ಲೋಮಶನಿಂದ ನನಗೆ ಅನುಸ್ಮೃತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಜ್ಞಾನಯೋಗದಿಂದ ಹಿಂದೆ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯೂ ದೊರಕಿತು.”

11026021 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ

11026021a ಯೇಽತ್ರಾನಾಥಾ ಜನಸ್ಯಾಸ್ಯ ಸನಾಥಾ ಯೇ ಚ ಭಾರತ|

11026021c ಕಚ್ಚಿ ತ್ತೇಷಾಂ ಶರೀರಾಣಿ ಧಕ್ಷ್ಯಂತಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕಮ್||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಅನಾಥ ಮತ್ತು ಸನಾಥ ಯೋಧರ ಶವಗಳಿವೆ. ಇವರ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಕೂಡ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದಹನಮಾಡುತ್ತೀಯೆ ತಾನೇ?”

11026022a ನ ಯೇಷಾಂ ಸಂತಿ ಕರ್ತಾರೋ ನ ಚ ಯೇಽತ್ರಾಹಿತಾಗ್ನಯಃ|

11026022c ವಯಂ ಚ ಕಸ್ಯ ಕುರ್ಯಾಮೋ ಬಹುತ್ವಾತ್ತಾತ ಕರ್ಮಣಃ||

ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ದಹನಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ದಹನವು ಅವರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಲ್ಲದೇ ಇರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಹಿತವೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಮಗೂ! ಅನೇಕರ ದಹನಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವ ನಾವು ಯಾರ ಯಾರ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡೋಣ?

11026023a ಯಾನ್ಸುಪರ್ಣಾಶ್ಚ ಗೃಧ್ರಾಶ್ಚ ವಿಕರ್ಷಂತಿ ತತಸ್ತತಃ|

11026023c ತೇಷಾಂ ತು ಕರ್ಮಣಾ ಲೋಕಾ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಗರುಡ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಮತ್ತು ಹದ್ದುಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಎಳೆದಾಡುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಕೇವಲ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಪುಣ್ಯ ಲೋಕಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ.”

11026024 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

11026024a ಏವಮುಕ್ತೋ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಕುಂತೀಸುತ್ರೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

11026024c ಆದಿದೇಶ ಸುಧರ್ಮಾಣಂ ಧೌಮ್ಯಂ ಸೂತಂ ಚ ಸಂಜಯಮ್||

11026025a ವಿದುರಂ ಚ ಮಹಾಬುದ್ಧಿಂ ಯುಯುತ್ಸುಂ ಚೈವ ಕೌರವಮ್|

11026025c ಇಂದ್ರಸೇನಮುಖಾಂಶ್ಚೈವ ಭೃತ್ಯಾನ್ಸೂತಾಂಶ್ಚ ಸರ್ವಶಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಕುಂತೀಪುತ್ರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಸುಧರ್ಮ, ಧೌಮ್ಯ, ಸೂತ ಸಂಜಯ, ಮಹಾಬುದ್ಧಿ ವಿದುರ, ಕೌರವ ಯುಯುತ್ಸು, ಸೇವಕ ಇಂದ್ರಸೇನ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಸೂತರಿಗೂ ಆದೇಶವಿತ್ತನು:

11026026a ಭವಂತಃ ಕಾರಯಂತ್ವೇಷಾಂ ಪ್ರೇತಕಾರ್ಯಾಣಿ ಸರ್ವಶಃ|

11026026c ಯಥಾ ಚಾನಾಥವತ್ಕಿಂ ಚಿಚ್ಚರೀರಂ ನ ವಿನಶ್ಯತಿ||

“ನೀವು ಯಾರ ಶರೀರವೂ ಅನಾಥ ಶರೀರದಂತೆ ವಿನಾಶಗೊಳ್ಳದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರೇತಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ!”

11026027a ಶಾಸನಾದ್ಧರ್ಮರಾಜಸ್ಯ ಕ್ಷತ್ತಾ ಸೂತಶ್ಚ ಸಂಜಯಃ|

11026027c ಸುಧರ್ಮಾ ಧೌಮ್ಯಸಹಿತ ಇಂದ್ರಸೇನಾದಯಸ್ತಥಾ||

11026028a ಚಂದನಾಗುರುಕಾಷ್ಠಾನಿ ತಥಾ ಕಾಲೀಯಕಾನ್ಯುತ|

11026028c ಘೃತಂ ತೈಲಂ ಚ ಗಂಧಾಂಶ್ಚ ಕ್ಷೌಮಾಣಿ ವಸನಾನಿ ಚ||

ಧರ್ಮರಾಜನ ಶಾಸನದಂತೆ ಕ್ಷತ್ತ ವಿದುರ, ಸೂತ ಸಂಜಯ, ಧೌಮ್ಯನ ಸಹಿತ ಸುಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಸೇನಾದಿಗಳು ಚಂದನ, ಅಗರು, ಕಾಷ್ಠ, ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯ, ತುಪ್ಪ, ಎಣ್ಣೆ, ಗಂಧ, ಮತ್ತು ನವುರಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು.

11026029a ಸಮಾಹೃತ್ಯ ಮಹಾರ್ಹಾಣಿ ದಾರೂಣಾಂ ಚೈವ ಸಂಚಯಾನ್|

11026029c ರಥಾಂಶ್ಚ ಮೃದಿತಾಂಸ್ತತ್ರ ನಾನಾಪ್ರಹರಣಾನಿ ಚ||

11026030a ಚಿತಾಃ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಯಥಾಮುಖ್ಯಾನ್ನರಾಧಿಪಾನ್|

11026030c ದಾಹಯಾಮಾಸುರವ್ಯಗ್ರಾ ವಿಧಿದೃಷ್ಟೇನ ಕರ್ಮಣಾ||

ಮುರಿದು ಹೋಗಿದ್ದ ರಥಗಳಿಂದ, ನಾನಾ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ರಾಶಿಗಟ್ಟಲೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಂದ ಚಿತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮುಖ್ಯರಿಂದ ಮೊದಲೊಂದು ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ನರಾಧಿಪರಿಗೂ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಕರ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ ದಹನಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅವ್ಯಗ್ರರಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಮಾಡಿ ನೆರವೇರಿಸಿದರು.

11026031a ದುರ್ಯೋಧನಂ ಚ ರಾಜಾನಂ ಭ್ರಾತೃಂಶ್ಚಾಸ್ಯ ಶತಾಧಿಕಾನ್|

11026031c ಶಲ್ಯಂ ಶಲಂ ಚ ರಾಜಾನಂ ಭೂರಿಶ್ರವಸಮೇವ ಚ||

11026032a ಜಯದ್ರಥಂ ಚ ರಾಜಾನಮಭಿಮನ್ಯುಂ ಚ ಭಾರತ|

11026032c ದೌಶಾಸನಿಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಚ ಧೃಷ್ಟಕೇತುಂ ಚ ಪಾರ್ಥಿವಮ್||

11026033a ಬೃಹಂತಂ ಸೋಮದತ್ತಂ ಚ ಸೃಂಜಯಾಂಶ್ಚ ಶತಾಧಿಕಾನ್|

11026033c ರಾಜಾನಂ ಕ್ಷೇಮಧನ್ವಾನಂ ವಿರಾಟದ್ರುಪದೌ ತಥಾ||

11026034a ಶಿಖಿಂಡಿನಂ ಚ ಪಾಂಚಾಲ್ಯಂ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಂ ಚ ಪಾರ್ಷತಮ್|

11026034c ಯುಧಾಮನ್ಯುಂ ಚ ವಿಕ್ರಾಂತಮುತ್ತಮೌಜಸಮೇವ ಚ||

11026035a ಕೌಸಲ್ಯಂ ದ್ರೌಪದೇಯಾಂಶ್ಚ ಶಕುನಿಂ ಚಾಪಿ ಸೌಬಲಮ್|

11026035c ಅಚಲಂ ವೃಷಕಂ ಚೈವ ಭಗದತ್ತಂ ಚ ಪಾರ್ಥಿವಮ್||

11026036a ಕರ್ಣಂ ವೈಕರ್ತನಂ ಚೈವ ಸಹಪುತ್ರಮಮರ್ಷಣಮ್|

11026036c ಕೇಕಯಾಂಶ್ಚ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಾಂಸ್ತ್ರೀಗರ್ತಾಂಶ್ಚ ಮಹಾರಥಾನ್||

11026037a ಘಟೋತ್ಕಚಂ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಂ ಬಕಭ್ರಾತರಮೇವ ಚ|

11026037c ಅಲಂಬುಸಂ ಚ ರಾಜಾನಂ ಜಲಸಂಧಂ ಚ ಪಾರ್ಥಿವಮ್||

11026038a ಅನ್ಯಾಂಶ್ಚ ಪಾರ್ಥಿವಾನ್ರಾಜನ್ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ|

11026038c ಘೃತಧಾರಾಹುತೈರ್ದೀಪೈಃ ಪಾವಕೈಃ ಸಮದಾಹಯನ್||

ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನ, ಅವನ ನೂರು ಸಹೋದರರು, ಶಲ್ಯ, ಶಲ, ರಾಜಾ ಭೂರಿಶ್ರವ, ರಾಜ ಜಯದ್ರಥ, ಅಭಿಮನ್ಯು, ದುಃಶಾಸನನ ಮಗ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ರಾಜ ಧೃಷ್ಟಕೇತು, ಬೃಹಂತ, ಸೋಮದತ್ತ, ನೂರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸೃಂಜಯರು, ರಾಜ ಕ್ಷೇಮಧನ್ವಿ, ವಿರಾಟ ಮತ್ತು ದ್ರುಪದರು, ಪಾಂಚಾಲ್ಯ ಶಿಖಿಂಡಿ, ಪಾರ್ಷ್ವತ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ, ಯುಧಾಮನ್ಯು, ವಿಕ್ರಾಂತ ಉತ್ತಮೌಜಸ, ಕೌಸಲ್ಯ, ದ್ರೌಪದೇಯರು, ಸೌಬಲ ಶಕುನಿ, ಅಚಲ, ವೃಷಕ, ರಾಜ ಭಗದತ್ತ, ಪುತ್ರರೊಂದಿಗೆ ಅಮರ್ಷಣ ವೈಕರ್ತನ ಕರ್ಣ, ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಕೇಕಯ ಸಹೋದರರು, ಮಹಾರಥ ತಿಗರ್ತರು, ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರ ಘಟೋತ್ಕಚ, ಬಕನ ಸಹೋದರ ಅಲಂಬುಸ, ರಾಜ ಜಲಸಂಧ, ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ರಾಜರನ್ನು ಆಜ್ಯಧಾರೆಗಳಿಂದ ಪ್ರದೀಪ್ತ ಅಗ್ನಿಗಳ ಮೂಲಕ ದಹಿಸಿದರು.

11026039a ಪಿತೃಮೇಧಾಶ್ಚ ಕೇಷಾಂ ಚಿದವರ್ತಂತ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್|

11026039c ಸಾಮಭಿಶ್ಚಾಪ್ಯಗಾಯಂತ ತೇಽನ್ವಶೋಚ್ಯಂತ ಚಾಪರೈಃ||

ಕೆಲವರ ಪಿತೃಮೇಧಕರ್ಮಗಳೂ ನಡೆದವು. ಸಾಮವೇದವನ್ನೂ ಹಾಡಿದರು. ಅನ್ಯರು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

11026040a ಸಾಮ್ನಾಮೃಚಾಂ ಚ ನಾದೇನ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಚ ರುದಿತಸ್ವನೈಃ|

11026040c ಕಶ್ಮಲಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ನಿಶಾಯಾಂ ಸಮಪದ್ಯತ||

ಋಕ್-ಸಾಮಗಳ ನಿನಾದದಿಂದಲೂ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ರೋದನ
ಶಬ್ದಗಳಿಂದಲೂ ಆ ರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮನಸ್ಸು
ವ್ಯಾಕುಲಗೊಂಡಿತ್ತು.

11026041a ತೇ ವಿಧೂಮಾಃ ಪ್ರದೀಪ್ತಾಶ್ಚ ದೀಪ್ಯಮಾನಾಶ್ಚ ಪಾವಕಾಃ|

11026041c ನಭಸೀವಾನ್ವದ್ಯಶ್ಯಂತ ಗ್ರಹಾಸ್ತನ್ವಭ್ರಸಂವೃತಾಃ||

ಹೊಗೆಯಿಲ್ಲದೇ ಉರಿದು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಚಿತಾಗ್ನಿಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ
ಮೋಡಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಗ್ರಹಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು.

11026042a ಯೇ ಚಾಪ್ಯನಾಥಾಸ್ತತ್ರಾಸನ್ನಾನಾದೇಶಸಮಾಗತಾಃ|

11026042c ತಾಂಶ್ಚ ಸರ್ವಾನ್ಸಮಾನಾಯ್ಯ ರಾಶೀನ್ಯತ್ವಾ ಸಹಸ್ರಶಃ||

11026043a ಚಿತ್ವಾ ದಾರುಭಿರವ್ಯಗ್ರಃ ಪ್ರಭೂತೈಃ ಸ್ನೇಹತಾಪಿತೈಃ|

11026043c ದಾಹಯಾಮಾಸ ವಿದುರೋ ಧರ್ಮರಾಜಸ್ಯ ಶಾಸನಾತ್||

ನಾನಾದೇಶಗಳಿಂದ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಅನಾಥರಾಗಿ ಸತ್ತಿದ್ದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ
ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ, ಸಹಸ್ರಾರು ರಾಶಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಮತ್ತು
ತುಪ್ಪಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರ ದಹನ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನೂ ವಿದುರನು
ಧರ್ಮರಾಜನ ಶಾಸನದಂತೆ ಮಾಡಿಸಿದನು.

11026044a ಕಾರಯಿತ್ವಾ ಕ್ರಿಯಾಸ್ತೇಷಾಂ ಕುರುರಾಜೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

11026044c ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಗಂಗಾಮುಖಮುಖೋಽಗಮತ್||

ಅವರ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಕುರುರಾಜ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು
ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗಂಗಾನದಿಯ ಕಡೆ
ಹೊರಟನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ಶ್ರಾದ್ಧಪರ್ವಣಿ
ಕುರುಣಾಮೌರ್ಧ್ವದೇಹಿಕೇ ಷಡ್ವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಕುರುಣಾಮೌರ್ಧ್ವದೇಹಿಕ ಎನ್ನುವ ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ಶ್ರಾದ್ಧಪರ್ವಃ|

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಪರ್ವವು|

ಇದುವರೆಗಿನ ಒಟ್ಟು ಮಹಾಪರ್ವಗಳೂ - ೧೦/೧೮,

ಉಪಪರ್ವಗಳು-೮೨/೧೦೦, ಅಧ್ಯಾಯಗಳು-೧೩೨೨/೧೯೯೫,

ಶ್ಲೋಕಗಳು-೪೯೯೮೬/೨೩೨೮೪

ಜಲಪ್ರದಾನಿಕ ಪರ್ವ

೨೨

11027001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

11027001a ತೇ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಗಂಗಾಂ ತು ಶಿವಾಂ ಪುಣ್ಯಜನೋಚಿತಾಮ್|

11027001c ಹ್ರದಿನೀಂ ವಪ್ರಸಂಪನ್ನಾಂ ಮಹಾನೂಪಾಂ ಮಹಾವನಾಮ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಪುಣ್ಯಜನರಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ, ಅನೇಕ ಮಡುಗಳಿದ್ದ, ಮಹಾರಣ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಪ್ರಸನ್ನವೂ ವಿಶಾಲವೂ ಆದ ಮಂಗಳಕರ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಅವರು ತಲುಪಿದರು.

11027002a ಭೂಷಣಾನ್ಯುತ್ತರೀಯಾಣಿ ವೇಷ್ಟನಾನ್ಯವಮುಚ್ಯ ಚ|

11027002c ತತಃ ಪಿತೃಣಾಂ ಪೌತ್ರಾಣಾಂ ಭ್ರಾತೃಣಾಂ ಸ್ವಜನಸ್ಯ ಚ||

11027003a ಪುತ್ರಾಣಾಮಾರ್ಯಕಾಣಾಂ ಚ ಪತೀನಾಂ ಚ ಕುರುಸ್ತ್ರಿಯಃ|

11027003c ಉದಕಂ ಚಕ್ರೀ ಸರ್ವಾ ರುದಂತ್ಯೋ ಭೃಶದುಃಖಿತಾಃ||

11027003e ಸುಹೃದಾಂ ಚಾಪಿ ಧರ್ಮಜ್ಞಾಃ ಪ್ರಚಕ್ರುಃ ಸಲಿಲಕ್ರಿಯಾಃ||

ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಿತರಾಗಿದ್ದ ಕುರುಸ್ತ್ರೀಯರು ಎಲ್ಲರೂ ರೋದಿಸುತ್ತಲೇ ಭೂಷಣಗಳನ್ನೂ, ಉತ್ತರೀಯಗಳನ್ನೂ, ಶಿರೋವೇಷ್ಟಿಗಳನ್ನೂ ಕಳಚಿಟ್ಟು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ, ಮಕ್ಕಳು-ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ಸಹೋದರರಿಗೆ, ಬಂಧುಗಳಿಗೆ, ಮಾವಂದಿರಿಗೆ, ಮತ್ತು ಪತಿಯಂದಿರಿಗೆ ಉದಕ

ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಆ ದರ್ಮಜ್ಞರು ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೂ
ಜಲತರ್ಪಣಗಳನ್ನಿತ್ತರು.

11027004a ಉದಕೇ ಕ್ರಿಯಮಾಣೇ ತು ವೀರಾಣಾಂ ವೀರಪತ್ನಿಭಿಃ|

11027004c ಸೂಪತೀರ್ಥಾ ಭವದ್ಗಂಗಾ ಭೂಯೋ ವಿಪ್ರಸಸಾರ ಚ||

ವೀರಪತ್ನಿಯರು ವೀರರಿಗೆ ತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ನೀಡುವಾಗ ತೀರ್ಥ
ಗಂಗೆಯ ತೀರವು ಇನ್ನೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಯಿತು.

11027005a ತನ್ಮಹೋದಧಿಸಂಕಾಶಂ ನಿರಾನಂದಮನುತ್ಸವಮ್|

11027005c ವೀರಪತ್ನೀಭಿರಾಕೀರ್ಣಂ ಗಂಗಾತೀರಮಶೋಭತ||

ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ವೀರಪತ್ನಿಯರ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದವಾಗಲೀ
ಉತ್ಸವವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆ ಗಂಗಾತೀರವು ಮಹಾಸಾಗರದಂತೆ
ತೋರಿತು.

11027006a ತತಃ ಕುಂತೀ ಮಹಾರಾಜ ಸಹಸಾ ಶೋಕಕರ್ಶಿತಾ|

11027006c ರುದತೀ ಮಂದಯಾ ವಾಚಾ ಪುತ್ರಾನ್ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆಗ ಒಡನೆಯೇ ಶೋಕಕರ್ಶಿತ ಕುಂತಿಯು ರೋದಿಸುತ್ತಾ
ತನ್ನ ಪುತ್ರರಿಗೆ ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದಳು:

11027007a ಯಃ ಸ ಶೂರೋ ಮಹೇಷ್ವಾಸೋ ರಥಯೂಥಪಯೂಥಪಃ|

11027007c ಅರ್ಜುನೇನ ಹತಃ ಸಂಖ್ಯೇ ವೀರಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಿತಃ||

11027008a ಯಂ ಸೂತಪುತ್ರಂ ಮನ್ಯಧ್ವಂ ರಾಧೇಯಮಿತಿ ಪಾಂಡವಾಃ|

11027008c ಯೋ ವ್ಯರಾಜಚ್ಚಮೂಮಧ್ಯೇ ದಿವಾಕರ ಇವ ಪ್ರಭುಃ||

11027009a ಪ್ರತ್ಯಯುಧ್ಯತ ಯಃ ಸರ್ವಾನ್ಪುರಾ ವಃ ಸಪದಾನುಗಾನ್|

11027009c ದುರ್ಯೋಧನಬಲಂ ಸರ್ವಂ ಯಃ ಪ್ರಕರ್ಷನ್ವ್ಯರೋಚತ||

11027010a ಯಸ್ಯ ನಾಸ್ತಿ ಸಮೋ ವೀರ್ಯೇ ಪೃಥಿವ್ಯಾಮಪಿ ಕಶ್ಚನ|

³11027010c ಸತ್ಯಸಂಧಸ್ಯ ಶೂರಸ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮೇಷ್ಟಪಲಾಯಿನಃ||

11027011a ಕುರುಧ್ವಮುದಕಂ ತಸ್ಯ ಭ್ರಾತುರಕ್ಲಿಷ್ಟಕರ್ಮಣಃ|

11027011c ಸ ಹಿ ವಃ ಪೂರ್ವಜೋ ಭ್ರಾತಾ ಭಾಸ್ಕುರಾನ್ಮಯ್ಯಜಾಯತ||

11027011e ಕುಂಡಲೀ ಕವಚೀ ಶೂರೋ ದಿವಾಕರಸಮಪ್ರಭಃ||

“ಪಾಂಡವರೇ! ರಣದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನಿಂದ ಹತನಾದ ಆ ಶೂರ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ರಥಯೂಥಪಯೂಥಪ ವೀರಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ, ಯಾರನ್ನು ಸೂತಪುತ್ರನೆಂದೂ ರಾಧೇಯನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೋ, ಯಾರು ಸೇನೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರಭು ದಿವಾಕರನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದನೋ, ಅನುಚರರೊಂದಿಗೆ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಎದುರಿಸಿ ಯಾರು ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನೋ, ದುರ್ಯೋಧನನ ಸರ್ವಸೇನೆಗಳನ್ನೂ ಸೆಳೆದು ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ, ವೀರ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಸಮನಾಗಿರುವವನು ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲವೋ ಆ ಸತ್ಯಸಂಧ ಶೂರ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪಲಯಾನಮಾಡದಿದ್ದ ನಿಮ್ಮ ಸಹೋದರ ಅಕ್ಲಿಷ್ಟಕರ್ಮಿಗೆ ಉದಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ. ಕುಂಡಲ-ಕವಚಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಯೇ

³ ಇದರ ಮೊದಲು ನೀಲಕಂಠಿಯದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಯೋಽವ್ಯಣೀತ ಯಶಃ ಶೂರಃ ಪ್ರಾಣೈರಪಿ ಸದಾ ಭುವಿ|

ದಿವಾಕರಸಮ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಅವನು ನಿಮಗಿಂತಲೂ
ಮೊದಲು ಭಾಸ್ಕರನಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ನಿಮ್ಮ ಹಿರಿಯಣ್ಣ!”

11027012a ಶ್ರುತ್ವಾ ತು ಪಾಂಡವಾಃ ಸರ್ವೇ ಮಾತುರ್ವಚನಮಪ್ರಿಯಮ್|

11027012c ಕರ್ಣಮೇವಾನುಶೋಚಂತ ಭೂಯಶ್ಚಾರ್ತತರಾಭವನ್||

ತಾಯಿಯ ಆ ಅಪ್ರಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಾಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ಕರ್ಣನ
ಕುರಿತು ಶೋಕಿಸುತ್ತಾ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಆರ್ತರಾದರು.

11027013a ತತಃ ಸ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರಃ ಕುಂತೀಪುತ್ರೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

11027013c ಉವಾಚ ಮಾತರಂ ವೀರೋ ನಿಶ್ವಸನ್ನಿವ ಪನ್ನಗಃ||

ಆಗ ಆ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ವೀರ ಕುಂತೀಪುತ್ರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹಾವಿನಂತೆ
ದೀರ್ಘ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

411027014a ಯಸ್ಯೇಷುಪಾತಮಾಸಾದ್ಯ ನಾನ್ಯಸ್ತಿಷ್ಠೇದ್ಧನಂಜಯಾತ್|

11027014c ಕಥಂ ಪುತ್ರೋ ಭವತ್ಯಾಂ ಸ ದೇವಗರ್ಭಃ ಪುರಾಭವತ್||

“ಯಾರ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಧನಂಜಯನಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಯಾರೂ
ಎದುರಿಸಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರೋ ಅಂಥಹ ದೇವಗರ್ಭನು ಹಿಂದೆ ಹೇಗೆ
ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಜನಿಸಿದನು?

---

4 ಇದರ ಮೊದಲು ನೀಲಕಂಠಿಯದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ಯಃ

ಶರೋರ್ಮಿಧ್ವಜಾವತೋರ ಮಹಾಭುಜ ಮಹಾಗ್ರಹಃ| ತಲಶಬ್ಧಾನುನದಿತೋ
ಮಹಾರಥಮಹಾಹೃದಃ||

11027015a ಯಸ್ಯ ಬಾಹುಪ್ರತಾಪೇನ ತಾಪಿತಾಃ ಸರ್ವತೋ ವಯಮ್|

11027015c ತಮಗ್ನಿಮಿವ ವಸ್ತ್ರೇಣ ಕಥಂ ಚಾದಿತವತ್ಯಸಿ||

11027015e ಯಸ್ಯ ಬಾಹುಬಲಂ ಘೋರಂ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರೈರುಪಾಸಿತಮ್||

ಅವನ ಬಾಹುಪ್ರತಾಪದಿಂದ ನಾವು ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ

ಸುಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ನೀನು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ

ಮುಚ್ಚಿ ಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅದನ್ನು ಗುಟ್ಟಾಗಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೆ?

ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರು ಅವನ ಘೋರ ಬಾಹುಬಲವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದರು.

⁵11027016a ನಾನ್ಯಃ ಕುಂತೀಸುತಾತ್ಕರ್ಣಾದಗೃಹ್ಣಾದ್ರಧಿನಾಂ ರಥೀ|

11027016c ಸ ನಃ ಪ್ರಥಮಜೋ ಭ್ರಾತಾ ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಭೃತಾಂ ವರಃ||

11027016e ಅಸೂತ ತಂ ಭವತ್ಯಗ್ರೇ ಕಥಮದ್ಭುತವಿಕ್ರಮಮ್||

ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿದ್ದ ಕುಂತೀಸುತ ಕರ್ಣನಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಯಾರೂ

ಸೇನೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ! ಆ ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಧಾರಿಗಳಲ್ಲಿ

ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣ! ಅಂಥಹ

ಅದ್ಭುತವಿಕ್ರಮಿಯನ್ನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ಮೊದಲೇ ನೀನು ಹೇಗೆ ಹೆತ್ತೆ?

11027017a ಅಹೋ ಭವತ್ಯಾ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಪಿಧಾನೇನ ವಯಂ ಹತಾಃ|

11027017c ನಿಧನೇನ ಹಿ ಕರ್ಣಸ್ಯ ಪೀಡಿತಾಃ ಸ್ಮ ಸಬಾಂಧವಾಃ||

⁵ ಇದರ ಮೊದಲು ನೀಲಕಂಠೀಯದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ಉಪಾಸಿತಂ

ಯಥಾಸ್ಮಾಭಿರ್ಬಲಂ ಗಾಂಡೀವಧನ್ವನಃ| ಭೂಮಿಪಾನಾಂ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಬಲಂ

ಬಲವತಾಂ ವರಃ||

ಅಯ್ಯೋ! ನೀನು ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದುದರಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ
ಹತರಾದಂತೆಯೇ! ಕರ್ಣನ ನಿಧನದಿಂದ ಬಾಂಧವರೊಂದಿಗೆ
ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಪೀಡಿತರಾಗಿದ್ದೇವೆ!

11027018a ಅಭಿಮನ್ಯೋವಿಫ ನಾಶೇನ ದ್ರೌಪದೇಯವಧೇನ ಚ|

11027018c ಪಾಂಚಾಲಾನಾಂ ಚ ನಾಶೇನ ಕುರೂಣಾಂ ಪತನೇನ ಚ||

11027019a ತತಃ ಶತಗುಣಂ ದುಃಖಮಿದಂ ಮಾಮಸ್ಪೃಶದ್ ಭೃಶಮ್|

11027019c ಕರ್ಣಮೇವಾನುಶೋಚನ್ ಹಿ ದಹ್ಯಾಮ್ಯಗ್ನಾವಿವಾಹಿತಃ||

ಈ ದುಃಖವು ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ವಿನಾಶ, ದ್ರೌಪದೇಯರ ವಧೆ,
ಪಾಂಚಾಲರ ನಾಶ ಮತ್ತು ಕುರುಗಳ ಪತನಕ್ಕಿಂತಲೂ ನೂರು ಪಟ್ಟು
ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಕಟಕ್ಕೀಡುಮಾಡಿದೆ. ಕರ್ಣನ ಕುರಿತೇ ದುಃಖಿಸಿ
ನಾನು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವನಂತಾಗಿದ್ದೇನೆ!

11027020a ನ ಹಿ ಸ್ಮ ಕಿಂ ಚಿದಪ್ರಾಪ್ಯಂ ಭವೇದಪಿ ದಿವಿ ಸ್ಥಿತಮ್|

11027020c ನ ಚ ಸ್ಮ ವೈಶಸಂ ಘೋರಂ ಕೌರವಾಂತಕರಂ ಭವೇತ್||

ಅವನು ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನೆಂದು ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ನಮಗೆ
ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದಿರುವುದು ಯಾವುದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ
ಇದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ನಾವು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಈ ಘೋರ
ದುಃಖಕರ ಕೌರವರ ಅಂತ್ಯವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ!”

11027021a ಏವಂ ವಿಲಪ್ಯ ಬಹುಲಂ ಧರ್ಮರಾಜೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

11027021c ವಿನದನ್ ಶನಕೈ ರಾಜಂಶ್ಚ ಕಾರಾಸ್ಯೋದಕಂ ಪ್ರಭುಃ||

ಹೀಗೆ ಧರ್ಮರಾಜ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಬಹಳವಾಗಿ ವಿಲಪಿಸಿದನು.
ರಾಜನ್! ಮೆಲ್ಲನೇ ಅಳುತ್ತಲೇ ಆ ಪ್ರಭುವು ಕರ್ಣನಿಗೆ ಉದಕ
ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

11027022a ತತೋ ವಿನೇದುಃ ಸಹಸಾ ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸಾಸ್ತತ್ರ ಸರ್ವಶಃ|

11027022c ಅಭಿತೋ ಯೇ ಸ್ಥಿತಾಸ್ತತ್ರ ತಸ್ಮಿನ್ನದಕಕರ್ಮಣಿ||

ಅವನು ಉದಕಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಸುತ್ತಲೂ ನಿಂತಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀ-
ಪುರುಷರೆಲ್ಲರೂ ಒಡನೆಯೇ ಜೋರಾಗಿ ರೋದಿಸಿದರು.

11027023a ತತ ಆನಾಯಯಾಮಾಸ ಕರ್ಣಸ್ಯ ಸಪರಿಚ್ಛದಮ್|

11027023c ಸ್ತ್ರೀಯಃ ಕುರುಪತಿರ್ಥೀಮಾನ್ಭ್ರತುಃ ಪ್ರೇಮ್ಣಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ⁶||

ಅನಂತರ ಭ್ರಾತೃ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಕುರುಪತಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಕರ್ಣನ
ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಅವರ ಪರಿವಾರಸಮೇತರಾಗಿ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ಜಲಪ್ರದಾನಿಕಪರ್ವಣಿ
ಕರ್ಣಗೂಢಜತ್ವಕಥನೇ ಸಪ್ತವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

⁶ ಇದರ ನಂತರ ನೀಲಕಂಠಿಯದಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ: ಸ ತಾಭಿಃ ಸಹ
ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಪ್ರೇತಕೃತ್ಯಮನಂತರಮ್| ಚಕಾರ ವಿಧಿವದ್ಧೀಮಾನ್ಧರ್ಮರಾಜೋ
ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|| ಪಾಪೇನಾಸೌ ಮಥಾ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಭ್ರಾತಾ ಜ್ಞಾತಿನಿಪಾತಿತಃ| ಅತೋ
ಮನಸಿ ಯದ್ಗುಹ್ಯಂ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ತನ್ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ|| ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಸ ತು ಗಂಗಾಯಾ
ಉತ್ತತಾರಾಕುಲೇಂದ್ರಿಯಃ| ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಸಹಿತಃ
ಸರ್ವೈರ್ಗಂಗಾತೀರಮುಪೇಯಿವಾನ್||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಜಲಪ್ರದಾನಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಕರ್ಣಗೂಢಜತ್ವಕಥನ ಎನ್ನುವ ಇಪ್ಪತ್ತೆಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಣಿ ಜಲಪ್ರದಾನಿಕಪರ್ವಃ|

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಜಲಪ್ರದಾನಿಕಪರ್ವವು|

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವವು||

ಇದೂವರೆಗಿನ ಒಟ್ಟು ಮಹಾಪರ್ವಗಳೂ - ೧೧/೧೮,

ಉಪಪರ್ವಗಳು-೮೩/೧೦೦, ಅಧ್ಯಾಯಗಳು-೧೩೨೮/೧೯೯೫,

ಶ್ಲೋಕಗಳು-೫೦೦೧೦/೭೩೭೮೪